

T.C.
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

18. YÜZYILA AİT TELHİS, TAKRİR ve BUYURULDU MECMUASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sevda YILDIZ

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet ÖNAL

Bilecik 2018

10125720

T.C.
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

18. YÜZYILA AİT TELHİS, TAKRİR ve BUYURULDU MECMUASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sevda YILDIZ

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet ÖNAL

Bilecik 2018

10125720

BİLECİK ŞEYH EDEBALI
ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ SAVUNMA SINAVI
JÜRİ ONAY FORMU

BŞEÜ-KAYSİS Belge No	DFR-172
İlk Yayın Tarihi/Sayısı	03.01.2017 / 28
Revizyon Tarihi	
Revizyon No'su	00
Toplam Sayfa	1

Öğrencinin Adı Soyadı: SEYDA YILDIZ
Anabilim Dalı : TARİH
Programı : TARİH
Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi AHMET ENAL
Tezin Özgün Adı : 18. yüzyıla Ait Telhis, Taktir ve Buyuruldu Mecmuası
18. TELHİS,
Tezin İngilizce Adı : 18. TELHİS, BUYURULDU AND CENTURY MAGAZINE
DESCRIPTION

Tez Savunma Sınavı Tarihi: 01 / 08 / 2018

Yukarıda bilgileri verilen tez çalışması ilgili EYK kararıyla oluşturulan jüri tarafından OY BİRLİĞİ ~~YOY~~
ÇOKLUĞU ile TARİH Anabilim Dalında
YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Ahmet ENAL

Üye Doç. Dr. Uğur DEMİR

Üye: Doç. Dr. Vedat TURGUT

Üye :

Üye :

İmza

Ahmet Enal
Uğur Demir
Vedat Turgut

ONAY

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun / / 20.... tarih ve
..... sayılı kararı.

İMZA/MÜHÜR

BEYAN

“18. Yüzyıla Ait Telhis, Takrir ve Buyuruldu Mecmuası” adlı yüksek lisans tezinin hazırlık ve yazımı sırasında bilimsel ahlak kurallarına uyduğumu, başkalarının eserlerinden yararlandığım bölümlerde bilimsel kurallara uygun olarak atıfta bulunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, tezin herhangi bir kısmını Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

Sevda YILDIZ

04.07.2018

ÖNSÖZ

Osmanlı İmparatorluğu'nun kadim tarihindeki önemli unsurlardan biri de muhakkak ki günümüzü aydınlatacak nitelikte ardında bırakmış olduğu arşiv belgeleridir. Bir dönem üç kıtaya hükmetmiş olan Osmanlı İmparatorluğu'nun bırakmış olduğu her belge sadece bizim açımızdan değil dünya tarihi açısından da çok büyük önem arz etmektedir. Tarihimize ışık tutan bu belgeler bugün birer birer incelenerek yerli ve yabancı araştırmalara konu teşkil etmektedir.

XVIII. yüzyılda değişen dünyadan kuşkusuz ki Osmanlı İmparatorluğu da nasibini almıştır. Bu dönemde devlet, siyasî, askerî ve ekonomik yönden değişimler yaşarken kadim gelenek mevcudiyetini muhafaza etmiştir.

Elimizdeki çalışma, siyasî ve idarî belge suretlerini toplayan bir münşeat mecmuasıdır. Mecmuanın yazma nüshası, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Belediye Yazmaları, nr. K.0401-01'de kayıtlıdır. Mecmuanın kapağında “telhis ve takrir suret müsveddeleridir” yazmakta ise de bu ifade içeriği yansıtmaktan uzaktır. Mecmua, toplam 141 varaktan oluşmakta ise boş ya da başka surette kullanılan varaklar önemli bir yekûn tutmaktadır. Bu durum mecmuanın tamamlanamamış olduğunu düşündürmektedir.

Tez çalışmamız, “Giriş” ve iki “Bölüm”den müteşekkildir. “Giriş”te, ilk olarak mecmuanın tanıtımı yapılmış, Osmanlı diplomatikası açısından “telhis, takrir ve buyuruldu” ıstılahları ele alınmıştır. Birinci Bölüm’de mecmûadaki mevcut telhis, takrir ve buyuruldular tasnif ve tahlil edilerek diğer kaynak ve araştırmalardan elde edilen malumatla birlikte değerlendirilmeye çalışılmıştır. İkinci Bölüm’de ise metnin Latin harfleriyle neşri hazırlanmıştır.

Çalışmalarımnda her türlü desteği sağlayan, bilgi ve birikiminden faydalandığım hocam Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Önal’a teşekkür ederim. Ayrıca çalışmam boyunca sabrını ve desteğini bir an bile benden esirgemeyen eşim Mehmet Yıldız’a teşekkürlerimi bir borç bilirim.

ÖZET

Münşeat mecmuaları, Osmanlı tarihi araştırmaları için büyük ölçüde kaynak malzemesi ihtiva eder. Bu çalışmaya konu teşkil eden mecmuanın, müellifi ve kaleme alındığı tarih tam olarak tespit edilememektedir. Eserin tertip tarzından, müellifin, artık XVIII. asırda devlet idaresinde Divân-ı Hümayûn'un yerini almış olan Paşakapısı'ndan çıkan temel belge türlerini, yani telhis, takrir ve buyuruldu suretlerini bir araya getirmeye çalıştığı müşahede edilmektedir.

Mecmuadaki telhislerin bazıları Râgıb Paşa'ya aitken, diğer telhis, takrir ve buyurulduların önemli bir kısmının kime ait olduğu tespit edilememektedir. Mecmua, dönemin önemli devletlerarası hadiselerine dair belge suretlerini barındırdığı gibi sarayın gündelik hayatı ile ilgili dinî ve resmî merasimlere dair belge suretlerine de yer vermiştir. Mecmuanın bölümleri kendi içerisinde düzenlidir diyebiliriz. Devrin siyasi hadiselerine dair Mehmed Râgıb Paşa'ya ait telhis suretleri birbiri ardına sıralanmıştır. Sarayın günlük hayatı hakkında bilgi verilecek bölümler de kendi içinde bir bütünlük arz etmektedir. Meselâ nevrûzdan bahsedilip hemen ardından nevrûzda içilen şerbet ve baharda yapılan fasd-ı hümayûndan yani padişahın hacamat yaptırtmasından bahsedilmiştir. Padişahın sahilсарaylara yaptığı nakl-i hümayûnlar, binişler, teşrifler, halvetler ile ilgili belge sûretlerinin birbiri ardına verildiği görölmektedir.

Top dökümü, donanmanın denize uğurlanması, denize kalyon indirilmesi, sandal-ı hümayûn yapımı, kandiller, Ramazan ve Kurban bayramları merâsimleri; padişahın hastalıktan kurutulması tebrikleri vs. dair belge suretleri de yine mecmuada yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı İmparatorluğu, Telhis, Takrir, Buyuruldu

ABSTRACT

Periodicals of Münşeat contain a considerable amount of resource material for Ottoman history researches. The author and publication date of the periodical which constitutes the subject of this research couldn't be exactly determined. The style of the periodical has given the impression that the author tried to put together the types of documents, namely the examples of epitomising, reporting and imperative scripts that were produced by Paşakapısı, which took the place of Divân-ı Hümâyûn in state administration throughout the 18th century.

While some of the epitomising belonged to Râgıb Paşa, the owners of many of other epitomising, reports and imperative scripts couldn't be detected. In addition to containing the document copies related to important interstate affairs of the era, the periodical also included document copies of religious and formal ceremonies about daily life in the palace. It may be suggested that the sections of the periodical are well-organised within itself. The copies of epitomising about the political affairs of the era that were belonged to Mehmed Râgıb Paşa were successively arranged. The sections that inform us about the daily life in the palace were also successively arranged. For instance, following a referring to the Nowruz festival, the sorbet drunk in Nowruz and fasd-ı hümâyûn (making cupping to the sultan) were mentioned. It is observed that the document copies of nakl-i hümâyûn (sultan's change of residence, e.g.: to pass the summer), horse ridings, visits and seclusions to the waterfront residences were given successively.

The document copies of the ceremonies of cannon casting, sending off the fleet to open seas, launching galleons to sea, sultanate boat construction, holy nights, eid al-fitr and eid al-adha, celebrations of sultan's recovery and etc. were also placed into the article.

Key Words: Ottoman Empire, Telhis, Takrir, Buyuruldu

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	vi
KISALTMALAR.....	vi
GİRİŞ.....	1
ESERİN TAKDİMİ.....	1
TELHİS.....	3
TAKRİR.....	4
BUYURULDU.....	5

BİRİNCİ BÖLÜM

ESERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

1.1. DEVRİN SİYASÎ HADİSELERİNE DAİR TELHİS, TAKRİR VE BUYURULDULAR	7
1.1.1. Avusturya ile Münasebetler.....	7
1.1.2. Rusya ile Münasebetler.....	9
1.1.3. Napoli ile Münasebetler.....	10
1.1.4. İran ile Münasebetler.....	10
1.2. MERASİMLERE DAİR TELHİS, TAKRİR VE BUYURULDULAR.....	14
1.2.1. Saray Merâsimleri.....	14
1.2.1.1. Nakl-i Hümâyunlar, Halvetler, Teşrifler, Binişler.....	14
1.2.1.2. Vilâdet-i Hümâyûn.....	17
1.2.1.3. Nevruz Tebrikleri.....	19
1.2.1.4. Şerbet İstimali ve Fasd-ı Hümayûn Tebrikleri.....	20
1.2.1.5. Padişahın Sağlığına Kavuşmasının Tebriki.....	21

1.2.2. Kalyon, Sandal-ı Hümâyûn ve Filika-i Hümâyûn İnşası Merasimleri.....	22
1.2.3. Donanmanın Denize Açılması Merasimi.....	25
1.2.4. Top Dökümü Merasimi.....	26
1.2.5. Dinî Merasimler.....	28
1.2.5.1. Kandiller ve Ramazan Tebrikleri.....	28
1.2.5.2. Muâyede Merasimleri.....	30
1.3. GAYRİMÜSLİM ELÇİLERE DAİR TELHİS, TAKRİR VE BUYURULDULAR.....	34
1.3.1. Avusturya Elçisinin Hediye Takdimi.....	34
1.3.2. Gayrimüslim İkamet Elçilerine Verilen Resmî İzinler.....	34
1.4. DİĞER KONULARA DAİR TELHİS, TAKRİR VE BUYURULDULAR.....	36

İKİNCİ BÖLÜM

TRANSKRİBE METİN

2.1. METİNDE TAKİP EDİLEN TRANSKRİPSİYON USÛLÜ.....	39
2.2 METİN FİHRİSTİ.....	41
2.3 METİN.....	42-139
KAYNAKÇA.....	140
ÖZGEÇMİŞ.....	144

KISALTMALAR

Bk: Bakınız

C: Cemaziyelahir

CA: Cemaziyelevvel

DBIA: Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi

DIA: Diyanet İslam Ansiklopedisi

Haz: Hazırlayan

S: Safer

Vr.: Varak

GİRİŞ

ESERİN TAKDİMİ

Kâtiplere veya ilgili kimselere çeşitli belgelerin yazımında emsâl teşkil edecek resmî ya da hususî belge yahut edebî türde metinlerin bir araya getirilmesi gayesiyle hazırlanan münşeât mecmualarına, bugün hemen bütün yazma eser kütüphanelerinde rastlanabilmektedir (Kütükoğlu,1988:169-176; Gültekin,2007:32-231).

Çalışmamıza konu teşkil eden mecmua, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Belediye Yazmaları, nr. K.0401-01’de kayıtlıdır. Eser, toplam 138 varaktan müteşekkil olmakla birlikte boş ya da başka sûrette kullanılan varaklar önemli bir yekûn tutmaktadır. Bu durum, mecmuanın tamamlanamamış olduğunu düşündürmektedir. Mecmuanın kapağında, “telhîs ve takrîr sûret-i müsveddeleridir” notu kayıtlı ise de bunun eseri kataloglamak üzere sonradan eklendiği anlaşılmaktadır ki benzer bir not vr. 84a’da da mevcuttur. Yine eserin ilk varağında Mektubî-zâde es-Seyyid Mehmed Ataullah Efendi’ye ait olduğuna dair bir temellük kaydı bulunur.

Mecmuanın müellifi ve kaleme alındığı tarih tespit edilememektedir. Eserin tertip tarzından, müellifin, artık XVIII. asırda devlet idaresinde Divân-ı Hümâyûn’un yerini almış olan Paşakapısı’ndan çıkan belli başlı belge türlerini bir araya getirmeye çalıştığı müşahede edilmektedir. Şöyle ki, eserin ilk bölümünde telhislere yer verilmiştir. Bu bölümde 2b-29a varakları arası, Koca Râgıb Paşa’nın meşhur telhislerinin eksik bir nüshasından ibarettir. Nitekim bazı telhislerin başlık kısmında “bâ-müsvedde-i Râgıb” şerhi ile sahibine işaret edilmiştir. Bu bölümde ayrıca Koca Râgıb Paşa’nın Nadir Şah’ın nedimi Mirza Zeki’ye cevaben kaleme aldığı bir mektubuna da yer verilmiştir. Râgıb Paşa’nın mezkûr telhislerini ve mektubunu hâvi mecmuası, bizim çalışmamızdan önce, çeşitli incelemelere konu olmuştur. Tespit edebildiğimiz kadarıyla, ilk olarak Özlem Kafa, *Münşeât*’ın Süleymaniye Kütüphanesi’ndeki nüshalarından birisini tez çalışması olarak hazırlamıştır (Kafa,2000:10). Müteakiben Hasan Gültekin, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, T. 281/1 numarada kayıtlı bir başka nüshayı çalışmıştır (Gültekin,2007:361-467). H. Abdulkadir Özel ise, *Münşeât*’ın Topkapı Sarayı Emanet Hazinesi 1468 numaralı nüshası esas olmak üzere 12 nüshasının edisyon kritiğini yapmış,

ayrıca bunlar haricinde 52 nüshasını da tanıtmıştır (Özel,2014:5-253). Bu çalışmalarda, neşrettiğimiz mecmuaya dair herhangi bir atıf yapılmamıştır.

Mecmuada, Râgıb Paşa'nın telhîsleri ve mektubunu müteakiben, yine ilk bölüm dâhilinde, vr. 30a-45b arasında toplam 14 adet telhis yer almaktadır. Buradaki telhislerin hangi sadrazama/sadrazamlara ait olduklarına dair malumat bulunmamakla birlikte bazılarının başlıklarında zikredilen tarihlerden yola çıkarak kime ait oldukları tespit edilebilmektedir. Bunlardan 22 Cemaziyülevvel 1155/25 Temmuz 1742 tarihli olan, Hekimoğlu Ali Paşa'ya; 1157/1744-1745, 3 Safer 1158/7 Mart 1745 ve 23 Cemaziyülahir 1159/13 Temmuz 1746 tarihli olanlar Seyyid Hasan Paşa'ya; 1159/1746-1747 tarihli olan Seyyid Hasan Paşa veya Tiryâki Hacı Mehmed Paşa'ya; 11 Şevval 1160/16 Ekim 1747 tarihli olan Boynueğri Seyyid Abdullah Paşa'ya aittir veya onlar namına kaleme alınmışlardır. Mecmuada, Râgıb Paşa'nın telhislerinden farklı olarak, bu kısımda yer alan telhislerin başlıkları bazen konuyu özetleyecek kadar geniş tutulmuştur¹. vr. 34a'da yer alan telhiste, ayrıca cevabî bir hatt-ı hümayûn sureti de kaydedilmiştir. Telhisler gibi bu hatt-ı hümayûnün da tarih taşıması dikkat çekmektedir. Gerek Râgıb Paşa'ya ait olan gerekse devamında yer alan telhislerde, zaman zaman metinde geçen bazı kelimelerin sözlük anlamları, başka bir hatla derkenar olarak şerh edilmiştir. Metni düzenlerken bu derkenarları dipnot olarak gösterdik.

Mecmuanın ikinci bölümü, vr. 86b-122a arasında yer almaktadır. Bu bölümde, varaklar arasında büyük boşluklar olmakla birlikte, başlangıçta karışık bir şekilde telhis ve takrir suretleri, müteakiben sadece takrirler kaydedilmiştir. Bu takrirlerden birinde 1 Şaban 1175/25 Şubat 1762 tarihinin zikredilmesi² mezkûr belge suretinin Râgıb Paşa'nın sadrazamlığı dönemi ait olduğunu ortaya koymakta, ancak diğerleri böyle bir imkân tanımamaktadır. Yine bu bölümde, vr. 121b-122a arasında, “Kefereye müte'allik olan takrîrât” başlığı altında kaydedilen İstanbul'daki gayrimüslim elçilere dair dört ayrı takrir dikkat çekicidir. Ayrıca vr. 2b'de “Sikke-i hasene husûsuna dâ'ir” bir takrir bulunmaktadır.

Nihayet mecmuanın 129b'den itibaren üçüncü bölümü başlamaktadır. Burada toplam altı adet buyuruldu sûreti mevcuttur. Bu buyurulduların da hangi sadrazam ya da sadrazamlara ait oldukları tespit edilememektedir.

¹ Mesela bk. Metin, vr. 35b, 37b, 40a, 44a.

² Bk. “İşbu bin yüz yetmiş beş senesi Şa'bânü'l-mu'azzamı gurreci Recebü'l-mücerrebin yigirmi dokuzuncu Çehâr-şenbih günü bâde'l-gurûb semâda illet olduğu...”, Metin, vr. 118a.

Mecmuada, telhis, takrir ve buyuruldu suretlerinin yanı sıra, rik'a hatla sonradan metne eklendiği görülen iki mektup sureti mevcuttur. Bunlar, transkribe metne dâhil edilmiştir. Ancak yine rik'a hatla yazılmış, vr. 50b-58a arasındaki "Nu'man Beg merhûmun te'lif buyurduğu tıbb risâlesinden nakl olunmuştur" başlıklı ve vr. 135b-136a'daki "Kürek-zâde"ye ait olduğuna atıfta bulunulan macun ve ilaç terkipleri, ayrı bir çalışmayı hak ettikleri düşüncesi ve "münşeât mecmuası"nın tertip gayesine halel getirmemek endişesi ile bu çalışmanın dışında bırakılmışlardır. Kezâ, vr. 137b'de bulunan beyitler de transkiribe metne dâhil edilmemiştir.

Mecmuanın tamamında sayfa satır sayısı düzensiz olup, metnin durumuna göre satır sayısı en fazla yirmi beşe kadar çıkmaktadır. Sayfalar cetvelsiz ve tezhipsizdir. Düzgün bir nesih hat ile kaleme alınan telhis, takrir ve buyuruldu metinleri siyah, başlıklar/özetler ise kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Şeddeli okunması gereken kimi kelimeler ile terkipler dışında fazla bir harekelendirmeye yer verilmemiştir.

TELHİS

Sözlükte "özetlemek, hulâsa çıkarmak" anlamına gelen telhis kelimesi Osmanlı bürokrasisinde sadrazamın padişaha türlü meselelerle ilgili yolladığı tezkere veya arzın resmi adıdır. (Fodor,2001:402) Sadrazamın, Divan-ı Hümâyûn toplantıları sonunda arza girmek yahut tebrik veya taziyede bulunmak veya Paşakapısı'nda yabancı devlet elçilerini kabul edeceğini bildirmek için yolladığı yazıdan, ulûfe dağıtılması için padişahın iznini almak yahut herhangi bir mesele hakkında padişahın emrini istemek için kaleme alınan yazıya kadar padişaha gönderdiği bütün kâğıtlar telhis adını taşır. (Kütükoğlu,2013:206)

Telhisler kısa olabildiği gibi çok uzun olanları da vardır ve genellikle tek bir konuyu içerirler. Şayet isim, tarih ya da diğer kaynaklarla mukayese edilebilecek belirli bir hadise/durum zikredilmemiş ise telhisin hangi sadrazama ait olduğunu belirlemek çok güçtür. Padişahların çok defa telhis metninin üstünde onun biraz solunda yer alan cevapları (hatt-ı hümâyûnlar) genellikle kısadır ve birkaç kelimedenden oluşmaktadır. (Fodor, 2001: 403)

Telhislerde tarih rüknüne nadiren rastlanır. II. Mahmud devrindeki sistem değişikliğinden, yani sadrazam arzlarının doğrudan padişaha değil, mabeyn başkatibine yazılmaya başlanmasından önceki telhislerde tarihin, mevacib tevzi‘i, sadaret tevcih edilen şahsın teşekkürü ve huzura kabul isteği, devlet kademelerindeki vazifesi esnasında kanunlara riayetsizlik etmiş bir şahsın affi gibi yazılış tarihinin bilinmesi gereken durumlarda konduğu görülmektedir. Bazı telhislerin arkasına ise ayrıca tarih atılmıştır. Tanzimat sonrasında çok azalan telhislerde ise ekseriya tarih bulunmaktadır.

XVIII. asırda telhisler, Arz Odası’na rapor vermeye yetkili devlet adamlarının (yeniçeri ağası, başdeftardar, kadiasker, müftü) sunumları içinde de kullanılmıştır. Bunun neticesinde artık pek çok sayıda mektup ve belge türüne telhis denilmiştir. Telhisler, Arz Odası’nda bazen padişaha yüksek sesle okunur, hükümdar bu konudaki kararını o anda sözlü olarak verirdi. Ancak en sık görüleni, bunları alıp kendi dairesinde adamları ile birlikte inceledikten sonra yazılı şekilde ve çoğu zaman kendi el yazısı ile cevaplamasıydı. Telhisler günün her saatinde kabul edilirdi. Telhisleri kapıcılar kethüdası, kapağası, silahdar ağa, daha ileri yıllarda Dârüssâade ağası ve sır kâtibi getirip götürürdü. XVII. yüzyıldan itibaren telhisci denen bir memur telhisleri getirip götürme işini yapmaktadır. Bu memuriyet belki de sadrazamlık dairesi olan Paşakapısı’nın kuruluşunun ardından ortaya çıkmıştır. Önemli telhisler örtüye sarılarak, daha az önem taşıyanlar küçük torbalara konarak hükümdara ulaştırılırdı. (Fodor, 2001: 403)

TAKRİR

Arapça “karar” vezninde bir kelime olan “takrir” yerleştirme, sağlamlaştırma, anlatma manalarına gelir. Diplomatik bakımından ise “takrir” bir işi yazılı olarak ilgili mercie bildiren bir tür belge için kullanılmıştır. Bu merci padişah veya sadrazam olabileceği gibi daha alt kademede bir vazifeli de olabilir. (Kütükoğlu, 1994: 214)

Son devir münşeat mecmualarında takrirler birkaç gruba ayrılarak incelenmiş, bunlardan devlet dairelerinin âmirleri tarafından Bâbîâli’ye sunulan takrirlere ilk sırada yer verilmiştir. Ayrıca Divân-ı Muhâsebât’ın, sefâretlerin, Meşrutiyet sonrasında mebusların herhangi bir mesele hakkında meclise sundukları yazılar, gayrimüslim

cemaatlerce Osmanlı resmî makamlarına verilen yazılar da takrir türü içerisinde değerlendirilmiştir.

Takrirler her zaman sunuldukları makamlarca neticeye bağlanmaz, bazen bir üst makama gönderilirdi. Meselâ sadrazama sunulmuş bir takrir hakkında padişahın görüş ve emrinin alınması gerektiğinde ayrı bir telhise ihtiyaç duyulmayıp takririn bir derkenar ilâvesiyle padişaha doğrudan doğruya takdim edildiğine dair pek çok emsâl bulunmaktadır. Bu durumda bazen kimin takriri olduğu, bazen da hangi konuyla ilgili bulunduğu kısaca belirtilir, zaman zaman açıklamalı uzun derkenarlar yazılırdı. Padişah takriri inceledikten sonra konuyla ilgili hatt-ı hümayunu kaleme alırdı.(Kütükoğlu, 2010: 471-472)

BUYURULDU

Buyuruldu, sözlük anlamı itibariyle, emretmek, hüküm eylemek gibi manalara gelen “buyurmak” mastarından yapılmış bir isimdir. Kelimenin Osmanlı diplomatiğinde ıstılâhî manası ise sadrazam, vezir, defterdar, kazasker, kapdan paşa, beylerbeyi gibi üst düzey devlet ricâlinin, kendilerinden aşağı mevkilerde bulunan diğer görevlilere gönderdikleri emirlerdir.

Fatih’in Kanunnamesi’ne göre padişahın tuğrasını taşıyan hükümler ancak üç şahsın buyrukları ile yazılabilirdi. Bunlardan idarî işlere dair olanlarda sadrazam, maliye ile ilgili işlerde defterdar, şer’î davalarda ise kazaskerler yetkili kılınmıştı. (Önal,2006:3-4)

Padişaha ait belgelerde olduğu gibi buyruklarda da her görevli için kullanılacak elkab ayrı ayrı tesbit edilmişti. Mecmuada, bu ünvanlar “İstanbul kadısı fazîletlü efendi, Üsküdar kadısı fazîletlü efendi, Galata kadısı fazîletlü efendi, hâslar nâibi efendi, vezîr-i mükerrerem izzetlü rif’atlü kapudan paşa hazretleri, izzetlü yeniçeri ağası, cebecibaşı ağa, topçibaşı ağa, Galata voyvodası ağa, izzetlü bostâncıbaşı ağa; Kapudan paşa vekîli ve Tersâne-i Âmire emîni izzetlü efendi; Ayasofya-i Kebîr ve sâ’ir selâtin-i a‘zâm cevâmi‘-i şerîfeleri kayyumbaşları”³ şeklinde yer almaktadır.

³ Bk. Metin, vr. 129b-130a, 132b.

Osmanlı muharrerâtında bir belge türüne adını veren buyuruldu kelimesi tarihî tekâmülü içinde açık ve okunacak surette ki bir yazı halinden, stilize edilmiş bir şekle dönüşmüştür. XVI. yüzyıla ait buyuruldular da, bu tâbir okunaklı bir tarzda yazılmış ancak zamanla, hızlı yazmak gayesiyle, önce “vav”dan sonraki harfler birer diş haline gelmiş, sonra bütün harfler aslî şekillerini kaybederek kelime başlangıç çizgisi aşağıdan yukarıya doğru çıkıp tekrar inen ve birbirine bitişik beş veya altı diş ya da “U” dan oluşan ve sonuncunun ucu yukarıya doğru kıvrılıp uzanan bir klişe haline girmiştir. (Kütükoğlu,1992: 478-480; Önal,2006: 4)

BİRİNCİ BÖLÜM

ESERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

1.1. DEVRİN SİYASÎ HADİSELERİNE DAİR TELHİS, TAKRİR VE BUYURULDULAR

1.1.1. Avusturya ile Münasebetler

Osmanlılarla barış anlaşması imzalandıktan kısa bir süre sonra ölen Avusturya İmparatoru VI. Karl ardında Avrupa'nın geneli etkileyecek olan bir veraset problemini miras bıraktı. Erkek evlât bırakmadan ölen imparatorun tahtına, 20 Ekim 1740'da VI. Karl'ın yirmi üç yaşındaki kızı Maria Theresia oturdu. Fakat bu taht değişikliği Habsburg hükümlerinde gözü olan asilzâdelerin iştahını kabarttı. Akrabalık cihetiyle imparatoriçenin seçimini tanımayan Bavyera (Bavyera) Arşidükü Karl Albert ve Hohenzollerin hükümdarı (Prusya Kralı) II. Fredrich Fransa'nın da yardımı ile veraset iddialarında bulunarak Maria Theresia'ya ve devletine zor anlar yaşattılar. Avusturya Veraset Savaşları'nda kısa süre içinde Bavyera, Saksonya ve İspanya da İmparatoriçe Maria Theresia'ya karşı saldırıya geçtiler. İmparatoriçe de düşmanlarına karşı kendisine İngiltere, Rusya ve Hollanda'yı müttefik olarak buldu. Sekiz sene devam eden savaş, Aix-la-Chapella Barışı ile resmen sona erdi (Ekim 1748). Savaş sonucunda Maria Theresia'nın veraset hakkı onaylandı. (Kurtaran,2012: 250-261)

Belgrad Anlaşması'nın hemen akabinde, Ekim 1740'da Avusturya İmparatoru VI. Karl'ın ve müttefiki Rus Çariçesi Anna Ivanovna Romanova'nın ölümleri ve müteakip

gelişmeler, Osmanlı Devleti tarafından da yakinen takip ediliyordu. Bu dönemde Osmanlı Devleti'nde sadaret mektupçuluğu görevinde bulunan Râgıb Paşa, Sadrazam Nişancı Şehla Ahmed Paşa namına, kaleme aldığı iki telhisde bu hadiselerden bahseder. Telhislerden birinde, “ibtidâ Nemçe çarı gibi düşmen-i bed-peymânın reh-rev-i derekât-ı nîrân olmasından ve ba‘dehu müttefikası görinen çâriçe-i habîsiyyet-nişânın dahi hufre-i hirmânda çasar-ı mesfûra hem-i‘nân kılınmasından Nemçe Devleti dâ‘iresinde ve belki umûmen Avrupa ahâlisi beylerinde vuku‘ bulan ihtilâl ü inhilâl, ki anların ba‘zılarına mûceb-i hasâr-ı bî-şümâr ve nice âherlere sebep-i fevâ‘id-i bisyâr olacağı vâzıh u âşikârdır” sözleriyle I. Mahmud’u Avrupa’daki gelişmelerden haberdar etti. Râgıb Paşa, devamında, “binâ‘en-aleyh Devlet-i Aliyye-i rûz-efzûnları dahi hakîmâne hareket-i fi-ayni’s-sükûn vâdîlerinde übbehet-nümûn olmak maslahat-ı vakt u hâle mutâbık ve ez-cümle bu hilâlde Nemçelü’ye hem-hudûd olan serhaddâtda ihrâz-ı imtiyâz eylemiş kullarından birinin bulunması celb-i menâfi‘-i mizâcına muvâfık” olduğu ikazında bulundu. Bu minvalde, “kefere zâbitânı ile nice def‘a muhârebe vü müsâceresi der-kâr ve li-zâlike tâ‘ife-i merkume beyinde dahi rûtbe vü i‘tibârı bedîdâr u âşikâr” olan sâbık sadrazam Hacı İvaz Mehmed Paşa’nın Hanya’dan Bosna beylerbeyiliğine naklini, Hanya muhafazasına İvaz Paşa’nın damadı Selanik Sancakbeyi Hüseyin Paşa’nın ve onun yerine de Bosna’dan munfasıl olacak Muhsinzâde Abdullah Paşa’nın tayinini teklif etti⁴.

Râgıb Paşa, bu telhisi müteakip yeni bir telhis kaleme alarak, “Vidin cânibleri dahi devlet-i merkumeye mülâsık serhaddâtdan olup cânib-i mezbûrede dahi tahsîl-i dest-mâye-i vak‘ u i‘tibâr iden vüzerâdan birinin takrîri ve Belgrad muhafazasında olan tavâ‘if-i askeriyyenin dahi irâ‘et-i sûret-i tevfirî kezâlik iktizâ-yı vakte enseb” olduğunu belirtti. Önceki telhisinde Selanik sancakbeyi tayin olunmasını teklif ettiği Muhsinzâde Abdullah Paşa’ya Vidin muhafazası şartıyla Niğbolu sancakbeyliği, onun selefi Mustafa Paşa’ya ise Belgrad muhafızı Vezir Ahmed Paşa maiyetinde hizmet etmek şartıyla Selanik sancakbeyliği tevcih olunması arzetti⁵.

Osmanlı hükümetinin aldığı ihtiyatî tedbirlere mukabil, Maria Theresia, 1 Şubat 1741’de İstanbul’a ulaşan nâmesinde, babasının sağlığında tasdik edilen Belgrad Antlaşması’nı tanıdığını, bu barışın maddelerine aykırı ve muhalif harekette

⁴ Metinde bk. “Nemçe çarı ve müttefikası çâriçenin hem-inân-ı vâdî-i bevâr olmasını ihbâr ve ba‘zı tedâbîr-i mesâlih zımında arz olunan telhîs-i letâfet-şi‘ârdır”, vr. 19a-20a.

⁵ Metinde bk. “Ba‘zı serhadât muhâfizlarının bi-hasebi’l-iktizâ tebeddülâtların istîzân zımında telhîs”, vr. 18b-19a.

bulunmayacağını haber verdi. (Demir,2015: 85-86) Bunun üzerine I. Mahmud da, Avusturya imparatoriçesine gönderdiği cevabî nâme-i hümâyûn ile taziyelerini ve anlaşmaya kendisinin de sâdık kalacağını bildirdi. Böylece Fransız diplomasisinin bütün engelleme çabalarına rağmen, 1739 tarihli Belgrad Antlaşması, hiçbir maddesi değiştirilmeden ve süresiz olarak yenilendi. (Kurtaran,2012:205)

1.1.2. Rusya ile Münasebetler

Çok geniş bir coğrafyada ve 1736-1739 arasında üç yıl müddetle devam eden Osmanlı-Rus Savaşı sonrasında imzalanan Belgrad Antlaşması'nda tarafların ellerindeki çok sayıdaki sivil veya asker esiri karşılıklı olarak mübadele etmesi hükme bağlandı. Mübadele işlemleri kapsamında Osmanlı hükümeti esirlerin serbest bırakılması hususunda kendi ilgili makamlarına fermanlar gönderdi. Fermanlarda devlet görevlilerinin ve halkın elindeki esirlerin serbest kalması gerekçeleri açıklanarak, buna dair antlaşma hükmüne işaret edildi. Buna göre esir Müslümanların serbest bırakılması, Osmanlı Devleti'ndeki esirlerin Rusya'ya teslim edilmesine bağlıydı. Bu sebeple Osmanlı hükümeti gönderilen fermanlarda bu konuyu özellikle belirtmekte ve ellerinde esir bulunanların bir an önce devlete teslim edilmesi istenmekteydi. Yine esirlerin serbest bırakılmaları için memurlar görevlendirildi. (Kurtaran,2012: 204-205)

Râgıb Paşa da telhislerinden birisinde, “Moskovlu” esirler meselesinden bahsetmektedir. Telhise, Moskov başvekiline yazılacak mektubu istişare için toplandığından bahsedilmiştir: “..*taraf-ı çâkerîden Moskov baş-vekiline tahrîri tasmîm olunan kâğıdın irsâli husûslarını müzâkere için Vezîr-i mûkerrem Yahyâ Paşa ve Kapudan Paşa ve Ağa Paşa bendeleri ve fazîletlü İmâm-ı Evvel Efendi ve Sadreyn Efendiler dâ‘ileri ve Defterdâr Efendi ve Şerîf Efendi ve Sipâh ve Silahdâr Ağaları ve Cebeci-başı ve Topcı-başı kulları bugün saray-ı çâkerîye da‘vet ve ‘akd-i encümen-i meşveret olunup ...*”⁶. Meşverette, Kavak İskeleyi önünde demirli dört gemide bekletilen Moskovlu esirlerin iade edilip edilmemesi konusu da istişare edildi. İstişare sonunda, esirlerin tesliminin ertelenmesinin yahut geciktirilmesinin Rusya tarafından ilişkileri bozmak için bahane olarak kullanılabileceği gerekçesiyle mezkûr üserânın teslim

⁶ Metin, vr.3a.

edilmesi kararı alındı: “*Moskovlu taraflarına teslim ve sefâine vaz’olunmuş üserânın ta’vik ü te’hîrleri çendân münâsib olmadığı müşârün-ileyhüm kulları bi’l-ittifâk izhâr ü beyân eyledikleri ma’lûm-ı nühâ-yı hakayık-âşînâ-yı cihân-bânîleri oldukda emru ferman*”.⁷

1.1.3. Napoli ile Münasebetler

Bâbîâli, Belgrad Antlaşması’nı Eylül 1739’a Avusturya ve Rusya ile imzaladıktan sonra, Batı’da barışa dayalı bir dış siyaset benimsemiş ve bu süreç 1768’de Rusya’ya savaş ilanına kadar devam etmiştir.

İzlenen barışçı siyasetin neticesi olarak bazı anlaşmalarının akdedildiğini görmekteyiz. Nitekim Napoli kralının isteği üzerine Osmanlı ile Napoli arasında da bir dostluk antlaşması imzalanmıştır. Napoli 1734’de bağımsızlığını kazanması akabinde, Fransa, İngiltere ve Hollanda’da tanınan ticarî imtiyazların kendisine de tanınmasını sağlayacak bir anlaşma akdi için Bâbîâli ile temasa geçmişti. Napoli Elçisi Finokettidi, Kasım 1739’da gizlice İstanbul’a geldi ve nihayetinde Humbaracı Ahmed Paşa’nın da tavassutu ile 7 Nisan 1740’da yirmi sene geçerli olmak üzere Osmanlı-Napoli Dostluk Antlaşması imzalandı.(Demir,2015:81-82)

Mecmuada, Râgıb Paşa’nın kaleminden çıkan bir telhisde “İtalya kralı” ile imzalan dostluk antlaşmasının ayrıntılarından bahsedilir. Mezkûr kral, Napoli kralı olmalıdır. Telhis, içeriğinde yalnızca “Recebü’l-müreccebin ikinci sebt günü” ifadesi zikredildiğinden tam olarak tarihlendirilememektedir. Râgıb Paşa’nın ifadesiyle bu dostluk antlaşması “İtalya kralının iltimâs ü istid’â”sı üzerine imzalandı. Anlaşma temessüklerinde, elçinin tasdiknâmesini Bâbîâli’ye takdim etmesi şart koşulmuştu. Telhise göre, tasdiknâmenin İstanbul’a ulaşmasını müteakip “ahidnâme”ye uygun olarak elçi Bâbîâli’ye davet edildi. Tasdiknâmesini takdim etti ve mukabilinde padişahın “İtalya kralı”na verdiği nişanı teslim aldı. Ancak Râgıb Paşa, imzalanan antlaşmanın bazı maddelerinin murahhas tarafından krala değiştirilerek ifade edildiğini bildirir: “*müsâleme-i merkume te’bîd olmak hâletleri mukaddemâ zebân-ı levh-âşiyân-ı*

⁷ Metinde bk. “Moskov kralına dâ’ir keyfiyâtın meşvereti zımında akd olunan meclisin hülâsasıdır”, vr. 23a-23b.

pâdişâhânelerine cereyân itmiş bulunup keyfiyyet-i mezkûre ol vakit murahhas-ı mûmâ-ileyhin dâ'ire-i ruhsatından hâric bulunmak hasebiyle müsâleme-i merkume Françe ve İngiliz ve sâ'ir te'bîd-i ma'nevî olan müste'menlere kıyâs ile tanzim ve te'bîd lafzî mâddesini murahhas-ı merkum kralı tarafına başkaca ifâde vü terkim eylemiş imiş". Ancak Râgıb Paşa, bu durumun mesele teşkil etmediği ve murahhasın anladığı gibi düzenleme yapılarak anlaşmanın tasdik olunabileceğini fikrindedir⁸.

1.1.4. İran ile Münasebetler

XVIII. yüzyılın en muktedir hükümdarlarından Sultan I. Mahmud, 1730 tarihinde Osmanlı tarihinde görülen önemli bir isyan hadisesinin ardından tahta geçti. Onun hükümdarlık döneminde (1730-1754) Osmanlı Devleti önemli bir toparlanma süreci yaşadı ve gerek dahilî gerekse haricî politikada önemli başarılar elde edildi. (Kurtaran, 2012:191-192)

Bu devrin dış politikada en önemli hadiselerinden biri muhakkak ki İran ile yaşanan askerî çatışma ve onun bir parçası olan mezhep tartışmalarıdır. Râgıb Paşa⁹ bu devrin önemli devlet adamlarından olması hasebiyle bu meselenin doğrudan içinde bulunmuştur. Osmanlı Devleti'nin doğuda sürekli mücadele halinde olduğu İran tahtına ise 8 Mart 1736'da büyük bir tören ile Nadir Şah geçmiştir.

Osmanlı kuvvetlerinin Kerkük ve Arpaçayı muharebelerindeki mağlubiyetleri ve Nadir Şah'ın Gence, Tiflis ve Revan'ı işgal edip, ardından Gence muhafızı Genç Ali Paşa vasıtası ile sulh teklifinde bulunması Osmanlı hükümetini barış yapmağa yanaştırdı. İstanbul'a gelen İran murahhas heyeti, Reisülküttap İsmail Efendi, Mustafa ve Râgıb Efendilerle görüştü. Ancak mezhep bahsi müsâlehada maddelerinden olması hasebiyle

⁸ Metinde bk. "İtalya kralıyla olan müsâleme telhîsinin müsveddesidir", vr.25a-26a.

⁹ Ragıb Paşa'nın ilk idari vazifesi Revan valisinin mektupçuluğudur. Daha sonra ordu-yı hümayun reisliğine terfî edilmiştir. Bu görevinde İran ile yapılan sulh görüşmelerinde kâtip olarak hazır bulunmuştur. 1727'de Revan Defterdarlığına getirilmiştir. Bir yıl sonra İstanbul'a gelerek cizye muhasebeciliği görevine getirilmiştir.1730'da Bağdad Defterdarlığı'na tayin edilmiştir. Nitekim Ragıb Paşa'nın bu görüşmelerde yer almasının sebebi muhtemelen İran coğrafyasına ve siyasi yapısına hâkim olmasıdır. Yine Ragıb Paşa'nın Bağdad Muhasarası sırasında, Osmanlı kuvvetlerine yardım gelene kadar İran'ı oyalaması en önemli başarısıdır ki bu başarının ardından İstanbul'a çağrılarak kendisine maliye tezkireciliği görevi verilmiştir. (İzğöer,2003: 22-23)

bazı ulemanın da müzakerelerde hazır bulunmaları da uygun görüldü. Müzakere heyetleri, münakaşalı sekiz toplantı yapıldı. (Uzunçarşılı,2011: 191)

a. İran hacıları için bir mîru'l-hac tayini

b. Caferi mezhebinin beşinci hak mezhep olarak kabulü ve Kabe'de bu mezhebe rükün tahsisi

c. Her iki devletçe İstanbul ve İsfahan'da birer şehbender bulundurulması

d. İki taraf esirlerinin serbest bırakılması

Uzun süren müzakerelerden sonra Caferi mezhebi ile ilgili maddelerin kabulü hariç uzlaşma sağlandı. Konunun tekrar görüşülmesi için İran'a bir Osmanlı heyeti gönderildi.¹⁰ Heyetle birlikte Nadir Şah'a gönderilen I.Mahmud'un name-i hümayununda hac, esirler meselesi ve şehbender tayini maddelerinin kabul, fakat şer'i mahzurlar bulunduğu için Caferi mezhebinin kabulü ve Caferilere Kâbe'de rükün verilmesi maddelerinin red edildiği bildirildi. (Kurtaran,2012: 193) Râgıb Paşa telhisinde; *“Ancak şu beş mâddeyi şevketlü pâdişâh-ı âlem-penâh hazretlerinden iltimâs buyurmuşlar idi. İki mâddesinden özrimüz vardır deyü buyurıldı. Bu özürleri efendiler hazerâtı bir beyân buyursunlar”* dimeleriyle müşârün-ileyhüm dâ'ileri dahi mâddeteyn-i ma'hûdeteynde olan a'zâr-ı şer'iyeyi takrîr ü tafsîl itdiklerinde, *“Bunlar ma'lûmumuz oldu.”*¹¹ adı geçen iki maddenin Osmanlı Devleti tarafından kabulünün mümkün olmadığını ifade etmiştir. Ancak Nadir Şah bu isteklerinden uzun süre vazgeçmemiş ve iki devlet tekrar savaşın eşiğine geldi. (Gültekin,2015: 58)

Râgıb Paşa telhisinde, görüşmelerin Bahariye Sahilhanesi'nde gerçekleştiğini kaydetmektedir. Bu toplantıya katılan ulemanın isimleri de zikredilmiştir: *“Fazîletlü İmâm-ı Evvel Efendi ve Es'ad Efendi ve Halîl Efendi dâ'ileri ma'iyetleriyle “Bahâriyye” nâm sâhil-hânede İran ilçileriyle mülâkat ve ba'de-icrâ'i'r-rüsûm ba'z[ı] dostâne ta'bîrât ile kelâma âgâz olunub..”*¹²

Bir diğer telhis de ise Osmanlı Devleti'nin İran'a göndereceği heyetin ulemasının seçimi konusuna değinilmiştir. *“..ehl-i sünnet ulemâsıyla mübâhase vü münâzara için*

¹⁰ *“..güya hakkiyeti iddia'sında oldukları mezhep caferiye fer'atında murise şübhe-i' hilaf olur. Haleten def'i ve izalesi meksud şahî olmağla bu canibde olan ehli sünnet ulemasıyla mübâhese ve münâzara için Bağdad ulemasında nemi münâsib görülür. Veyahut Devlet-i Aliyye-i Osmaniyyeye badel istizan devleti hakaniyye ulemasında nemi ihtiyar olunur. Velhasıl ulemadan iki nefer zatı muteberin canib İrana irsalleri hususu meşur olub...”*, Metin, vr. 22a.

¹¹ Metin, vr. 21a.

¹² Metin, vr. 20b.

Bağdat ulemâsından mı münâsib görülür ve yâhûd Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye'ye ba'de'l-istîzân Devlet-i Hâkaniyye ulemâsından mı ihtiyâr olunur ve 'l-hâsil ulemâdan iki nefer zât-ı mu'teberin cânib-i İran'a irsâlleri husûsını müş'ir olub...''¹³

İran'la ilgili olarak mecmuada, Râgıb Paşa'nın Nadir Şah'ın nedimi Mirza Zeki'ye gönderdiği cevabî mektup yer almaktadır. Bu cevab-nameden anlaşıldığı kadarıyla Râgıb Paşa'nın bu dönemki vazifesi Bağdat defterdarlığıdır.

Râgıb Paşa Bağdat defterdaryken Nadir Şah Bağdat'ı muhasara etmiştir. Nadir Şah ve nedimi Mirza Zeki bu muhasarada ordularına güvenerek Erzurum'dan Osmanlı ordusuna yardıma gelen Osman Paşa'ya ve Râgıb Paşa'ya istihza yollu mektuplar yazmıştır. (Gültekin, 2015: 62) Râgıb Paşa ise, Mirza Zeki'den gelen mektuba yine aynı üslupta bir cevap vermiştir.¹⁴ Râgıb Paşa Bağdat muhasarasında gösterdiği başarıdan dolayı İstanbul'a çağrılarak maliye tezkireciliğine tayin edilmiştir. (İzgöer,2003: 24)

I. Mahmud döneminde mezhep tartışmalarının yanı sıra Osmanlı'nın doğu sınırında İran ile mücadelesi devam etmiştir. Nadir Şah iktidara geldikten sonra saldırgan bir politika izlemiştir. Bağdat muhasarası, Musul ve Kerkük saldırıları birbirini izlemiştir. 1746 yılına kadar İran sınırında mücadele devam etmiştir. (Kurtaran,2012:183-204)

Râgıb Paşa telhisinde Maşrık'a serasker tayini meselesini ele almıştır. Ancak tayin edilecek kişiyi serasker sıfatıyla bir vezir mi yoksa muhafız olarak mı tayin edelim denilmektedir. Bu mesele istişare edilmiştir. *"..şark câniblerinde vâkı' hudûd u sügûr-ı hâkaniyyelerinin muhâfaza vü takvîyetler için ser-askerlik unvânıyla bir vezîr ta'yîn olunmak mı ensebdir ve yâhûd iktizâ-yı vakt u hâle göre muhâfaza nâmıyla mı irsâli müstasvebdir,"¹⁵*

Bir vezirin başbuğluk sıfatı ile tayini ve askerini toplaması zordur. *"..egerçi Erzurum Vâlisi Vezîr Velî Paşa'ya başbuğluk nâmı virilmiş ve ma'iyetine dahi bir*

¹³ Metin, vr. 22a.

¹⁴ *"Sükûtum sanma aczümden, zebândânsızlıgumdandur fehvası üzere aczimüze haml olunmak mülâhazasıyla ser-cünbân ve lâ-havle-gûyân kümeysi sebük-cevelân-ı hâmeye bu zemîn üzere irhâ-yı inân olunur ki, "Be hey yâdigâr! Eger bu vakte dek ser-askerimiz ne hâlde ve 'l-yevm ne mahaldedir ve keyfiyyet ü kemiyetleri ne minvâl üzeredir kemâ-yenbagî habîr ü âgâh olmamız i'tikadında iseniz zihî rüşd ü zekâvet ve eger ma'lûmumuz oldığın sizler dahi her veçhile.." (Metin:27a) "Devlet-i Osmâniyye ve ka'ide-i saltanat-ı hâkaniyyenin sebât u karârı şahs-ı vâhid-i vücûdına beste olmayup dâ'imâ te'yidâtı samedâniyye ve tevfikat-ı Sübhâniyye'ye i'timâd u i'tinâ idgelmeleriyle ber-muktezâ-yı kevn ü fesâd ve tebeddülât-ı suver-i âlem-i îcâd ma'raz-ı zevâl ü fenâda olan bir zâtın vücûdiyle iftihâr u i'tizâr zımında sizlerün sâlik olduğunuz girîve-i 'ucb u gurûra sülûk itmeyüp belki her kangı düşmenden bu makule müşâhede-i nahvet ü gurûr olmuş ise bizlere mukaddeme-i fevz ü nusret olagelmegin cenâbınızın dahi bu tahrîri ihrâz-ı dest-mâye-i nusrete fâl-bi'l-hayr ittihâz olmağla hakk budur ki bu husûsda tarafımıza tahmîl-i minnet itmişsizdir."Metin bk.vr.28a*

¹⁵ Metin, vr. 24a.

mikdâr asker ta'yîn buyurulmuş lâkin bir vezîrin asker ve unvânıyla me'mûriyyeti ve me'mûr-ı ma'iyyeti olan tavâ'if-i askeriyyenin tîz elden ictimâ' vü ihtîşâda bâ'is-i germiyyeti ve şîrâze-i eczâ-i cem'iyyeti olmağla bu keyfiyyet başbuğluk şikkında sûret-pezîr olmayacağı bi't-tecrûbe ma'lûm olub..¹⁶.” Numan Paşa'yı başbuğluk sıfatı ile değil serasker sıfatıyla tayin etmekte herhangi bir mahsur yoktur. “..ser-asker ta'yîn olunmak da bir be's ü mahzûr mülâhaza olunmamağla...”¹⁷. Telhiste Anadolu valisi Numan Paşa'nın serasker sıfatıyla tayin edildiğini bildirmektedir.¹⁸

1.2. MERASİMLERE DAİR TELHİS, TAKRİR VE BUYURULDULAR

1.2.1. Saray Merâsimleri

1.2.1.1. Nakl-i Hümâyunlar, Halvetler, Teşrifler, Binişler

Sahilsaray ve sahilhane kelimeleri XIX. yüzyıla kadar padişah ve yakınları, ayrıca saray erkânı ve zengin zümre tarafından yaptırılan, genellikle yaz aylarında ikâmet edilen meskenler için kullanılmıştır. Osmanlı padişahlarının mevsimine göre sahil saraylara kısa ya da uzun sürelerle göçtükleri bilinmektedir. Topkapı Sarayı'ndan Boğaziçi'ndeki veya Haliç'teki bir kasrı ya da sahil saraya, yahut bu kasırlar ve sahil sarayların birinden diğerine birkaç gece, en çok bir hafta kalmak üzere gidilirse “yarım göç”, daha fazla bir zaman için veya bir mevsim geçirmek üzere gidilirse “nakl-i hümâyun” denilirdi. (Şehsüvaroğlu,1961: 2798)

Çalışmamıza konu teşkil eden mecmuada nakl-i hümâyûnlara dair telhis ve takrirler önemli bir yekûn tutmaktadır:

“Hareket-kerden-i ez-şitâ'iyeye be-araf-ı sayfiyye ve ba'd-ezîn nakl-kerden-i be-cânib-i Mahbûbiyye”¹⁹.

¹⁶ Metin, bk. vr. 24b.

¹⁷ Metin, vr. 24b.

¹⁸ Metin, vr. 25a.

¹⁹ Metin, vr. 3b-4a.

“Nakl-kerden-i Beglerbegi ez-cânib-i Mahbûbiyye be-hengâm-ı sayf, bâ-müsvedde-i Râgıb Efendi”²⁰.

“Nakl-kerden-i sâhil-hâne-i hümayûn be-cânib-i Eyyûb-i Ensârî, bâ-müsvedde-i Râgıb”²¹.

“Beşiktaş’da ta‘mîr buyurulan kasr-ı bî-hemtâ hitâm-pezîr oldukda nakl-i hümayûn buyurulduğın tebrik zımında yazılan telhîs-i âlîdir”²².

“Beglerbegi’den Beşiktaş’a nakl-i hümayûn buyuruldukda yazılan telhîs müsveddesidir”²³.

“Eyüb’de vâkı‘ sâhil-hânelerinden Beşiktaş’a nakl-i hümayûn vukû‘unda yazılan telhîsin müsveddesidir”²⁴.

Bu telhisler, padişahların İstanbul’daki mekânsal hareketlerini ve buna bağlı âdet ve merasimleri aksettirmesi açısından ehemmiyetli oldukları kadar “Lale Devri”nden itibaren yıldızı parlamaya başlayan Haliç ve Boğaziçi çevresinin padişahlar için cazibe merkezleri olduğunu göstermesi bakımından da dikkat çekicidirler. Telhislerde, nakl-i hümayûn münasebetiyle padişahın sağlığı için dua edilmekte, tebrikler arzedilmekte, arz-ı ubudiyette bulunmakta, bu vakitlerde sadrazamların vermesi âdet olan hediyeler zikredilerek bunların kabulü rica edilmektedir. Telhislerde, bu vesile ile takdim edilen hediyeler, “bir müzeyyen esb-i Rûmî-nijâd”²⁵; “bir mücevher sâ‘at”²⁶; “bir re’s müzeyyen esb-i Rûmî-nijâd ve bir re’s dahi kezâlik Mısrî-nijâd ve bir dahi yine müzeyyen tekâver-i li-câm i‘tiyâd ve anlardan başka ber-mûceb-i defter huzûr-ı fâyizü’n-nûr-ı şâhâne ve dâ’ire-i fâhire-i mülûkânelerine ba‘zı eşyâ-yı kemter ve muhakkar”²⁷ ve “bir re’s donanmış bârgîr”²⁸ olarak sıralanmaktadır.

Nakl-i hümayûnların yanı sıra padişahların İstanbul’daki mekânsal hareketliklerine vesile olan bir diğer hadise halvetlerdir. Halvetler, hükümdarın bazen aile mensuplarıyla bazen devlet erkânı ya da meclisinde görmek istediği kimseler ile yaptığı sohbetlerdir. Râgıb Paşa tarafından kaleme alınan telhislerde, bu halvetlerden birisinin

²⁰ Metin, vr. 4a-4b.

²¹ Metin, vr. 4b-5a.

²² Metin, vr. 31b-32b.

²³ Metin, vr. 32b-33b.

²⁴ Metin, vr. 33b-34a.

²⁵ Metin, vr. 3b, 5a, 32b.

²⁶ Metin, vr. 4b.

²⁷ Metin, vr. 33a.

²⁸ Metin, vr. 34a.

gerekçesi padişahın, “ba‘zı mütenezzihât-ı dil-ârâ temâşâsına icâle-i kümeýt-i rağbet ve irâde-i seyr-i gül-geşt” buyurulması; diğerkini ise, “terfîb-i sohbet-i hâssü’l-hâss-ı halvete bu gûne rağbet-i hümâyûnları” olması şeklinde ifade edilmektedir. Telhislerde, nakli-hümâyûnlarda olduğu gibi, halvet münasebetiyle de padişahın sağlığı için dua, takdimi adet olan binek atlarının kabulü rica edilmektedir²⁹. Seyyid Hasan Paşa’ya ait ya da onun adına kaleme alınan 23 Cemaziyülahir 1159/13 Temmuz 1746 tarihli bir telhiste ise, I. Mahmud’un, Beşiktaş sâhil-hânesinden hareketle Göksu Kasrı’nda “tarh-ı encümen-i halvet-i hâssü’l-hâs ile reşk-i kusûr-ı cinân” buyurması, oradan Ferah-âbâd adı verilen Beylerbeyi Yalısı’na geçip burada da birkaç gün ikâmet etmesinden bahsedilmektedir. Sadrazam, telhisinde bu münasebetle padişaha teşekkür ve tebrikleri ile “ber-mûceb-i defter” takdim ettiği hediyelerin kabulünü arz etmektedir³⁰.

Telhislerde padişahların payitahttaki mekânsal yer değiştirmeleri ile alakalı olarak merâsımlere konu olan bir diğer faaliyetleri sadrazamların davetine binaen gerçekleştirdikleri teşriflerdir. Mecmuada bu hususta, I. Mahmud’un ziyaretlerine dair birisi Hekimoğlu Ali Paşa’ya ait 22 Cemaziyülevvel 1155/25 Temmuz 1742 tarihli, diğeri ise Seyyid Hasan Paşa’ya ait 1157/1744-1745 tarihli iki telhis bulunmaktadır. Telhisine göre Hekimoğlu Ali Paşa, padişahı Sadabâd’da ziyafete davet etmiş, burada “tarh-ı encümen halvet-i meserret-elîf ile anda birkaç gün” eğlenilmiştir. Hekimoğlu, I. Mahmud’u, “yarınki rûz-ı firûz-ı isneynde” Beşiktaş Sahilhanesi’ne davet, teşekkürlerini arz ve “bir re’s müzeyyen esb-i Rûmî-nijâd ve ber-mûceb-i defter” takdim olunan hediyelerin kabulünü rica etmektedir³¹. Sadrazam Seyyid Hasan Paşa ise, I. Mahmud’u, Topkapı Sahilhânesi civarında padişahın müsaadesi ile kendisinin inşa ettirdiği Sürûriyye Kasrı’na davet etmiřtir³².

²⁹ Metinde bk. “Halvet-i hümâyûn vuku’unda yazılan telhîsin müsveddesidir”, vr.10a-11a.

³⁰ Metinde bk. “Beşiktaş sâhil-hânesinden hareket ve Göksu kasrında ol gün(?) halvet ve ândan Ferah-âbâd tesmiye olunan Beglerbegi yalısına varılıp çend rûz ikamet irâde buyuruldukda tahrîr buyurılan telhîs müsveddesidir, 23 C [11]59”, vr. 30b-31b.

³¹ Metinde bk. “Şevketlü efendimiz hazretleri da‘vet-i cenâb-ı âsafîye icâbete rağbet buyurup kasrı dil-ârâyı Sa‘dâbâd’ı teşrif ve ol cây-ı ferah-fezâda tarh-ı encümen halvet-i meserret-elîf ile anda birkaç gün meks ü tevkîf ve bu vechile hâtur-ı feyz-i mezâhir-i hazret-i sadâret-penâhîyi tatyîb ü taltîf kılındıktan sonra sâhil-saray-ı hümâyûnlarından Beşiktaş’a nakl-i raht-ı azimet buyurdıklarında teşekkür-i icâbet ve tebrîk-i nakl ü hareket zımında hedâyâ arz u takdim olunduğın müş‘ir tahrîr buyurılan telhîs-i şerîf müsveddesidir, 22 CA [1]155”, vr. 37b-39a.

³² Metinde bk. “Topkapı Sâhil-hânesi civârında vâki‘ cânib-i sadr-ı â‘zamîden teberrüken binâsına müsâ‘ade-yi hümâyûn erzâni buyurılan Sürûriyye ism-i sâmi’si ile mevsûm kasrı bî-hemtâyı teşrif-i hümâyûn vuku’unda tebrîk-i kudûm-ı meymenet-lüzûm-ı mülûkâneyi müş‘ir tahrîr olunan telhîs müsveddesidir [11]57”, vr. 35b-37a.

Nakl-i hümâyûnlar, halvetler ve teşriflerle birlikte bahsedilmesi gereken bir diğer konu, padişahların binişleridir. Padişahların İstanbul'da at veya saltanat kayığı ile gerçekleştirdiği günübirlik gezilere “biniş-i hümâyûn” denilmektedir. Padişahların Boğaziçi'ne çıkışları Kızkulesi'nden ve Hisarlar'dan top atışları ile ilan olunurdu. Bunun için buralara sık sık barut verilirdi. Padişah geçerken Kızkulesi'ndeki bostancılar sıra halinde dizilir ve temenna ile hükümdarı selamlardı. Alenî binişler de her ne kadar merasime tâbi olsalar da bunlarda katı teşrifat kuralları uygulanmazdı. Atla binişlerde diğer saltanat alaylarının aksine, padişahların geçeceği yollara asker sıralanmazdı. İstanbullular rahatça padişahı izleyebilirdi. (Şehsüvaroğlu, 1961: 2799; Önal, 2015: 404) Metindeki bir takrirden, padişahın binişe çıkacağına duyulması üzerine sadrazamın kendisine hediye takdim etmesinin âdet olduğu anlaşılmaktadır: “..işbu rûz-ı sa'îd-i safâ-nüvîdde biniş-i hümâyûn-ı safâ-makrûna meyl ü rağbet buyurıldığı zîb-i sâmi'a-ı çâker-i ni'am-ı perverleri olmağla donanmış bir re's bârgîr-i sabâ-mesîr takdîmine ictisâr olundu”³³.

1.2.1.2. Vilâdet-i Hümâyûn

Osmanlılarda padişah çocuklarının doğumlarına “vilâdet-i hümâyûn” ismi verilirdi. Padişahlarının İstanbul'da doğum şenliklerini XVII. yüzyılın başlarından itibaren düzenlenmeye başladığı görülmektedir. Doğum yaklaşınca valide sultan, çocuk ve anne için gerekli eşyayı tedarik eder, Harem'deki büyük odalardan birisi mücevherat ve ağır kumaşlarla süslenirdi. Bilhassa beşiğin süslemesine çok dikkat edilir, başucuna müzeyyen bir Mushaf kesesi ve nazarlık takımı asılırdı.

Şehzade veya sultanın doğumu gerçekleşince dârüssaâde ağası, bu haberi silahdar ağaya, o da bütün saray halkına duyururdu. Bunun üzerine Enderun'da her oda bebek erkekse beş, kızsız üç kurban keserdi. Harem koridorları ve sarayın dışı fenerlerle kandillerle süslenirdi. Bu sırada Topkapı sarayı, Yedikule, Kızkulesi, Hisarlar vs yerlerden cinsiyetine veya padişahın kaçınıcı çocuğu olduğuna göre değişen mikdârlarda, belirli saatlerde top atılmak suretiyle doğum haberi halka duyurulurdu. Mehteran çalmaya başlar bir taraftan da şehirde tellallar dolaşırdı. (Uzunçarşılı,1988: 167; Önal, 2015: 435)

³³ Metinde bk. “Hünkâr İskelesi'ne ve andan Tokat'a biniş-i hümâyûn vuku'ında takrir”, vr. 86b.

Mecmuadaki birer takrir ve buyuruldudan vilâdet-i hümâyûn kutlamalarını kısmen de olsa takip etmek mümkündür. “Şehzâde Selim”in vilâdeti münasebetiyle kaleme alınan takririnde sadrazam, padişaha, ilgili kimselere buyuruldular yazmak için şehzâdenin doğumu vesilesi ile kaç gün donanma ve şehrâyin emrettiğini, bu süre zarfında kadınların sokaklara ve mahalle aralarına çıkmalarına izin verilip verilmeyeceğini sormuştur³⁴.

Muhtemelen bu takrirle aynı kalemden çıkan buyurulduda, Şehzâde Selim’in “mâh-ı Rebi’ü’l-âhirin on dördüncü gicesi sâ’at sekizde” doğduğundan bahsedilmektedir³⁵. Ancak mezkûr şehzâdenin kimliği kesin olarak tespit edilememektedir. Zira Râşid Efendi, III. Ahmed’in 14 Rebiülahir 1127’de Selim adını verdiği bir şehzâdesinin dünyaya geldiğini kaydetmekte ise de bu doğum münasebetiyle yapılan bir şenlikten söz etmez.³⁶ I. Mahmud ve III. Osman’ın çocuklarının olmadığı bilinmektedir. (Özcan,2003:348-352, Sarıcaoğlu,2007:456-459) III. Mustafa’nın oğlu Şehzâde Selim (III. Selim) ise 27 Cemaziyelevvel 1175/24 Aralık 1761’de dünya gelmiş ve doğumu bir hafta devam eden eğlencelerle kutlanmıştır. (Önal, 2015: 434)

Mecmuadaki buyurulduda Şehzâde Selim’in, “*kudûm-i meymenet-lüzûmlariçün yedi gün ve yedi gice donanma ve şehr-âyîne izn ü ruhsat-ı hazret-i cihân-dârî erzânî buyurıldığı*” belirtilmektedir. Yine buyurulduda, İstanbul, Üsküdar, Galata ve Haslar naiblerine, hem Üsküdar’daki hem de Bezzâzistan-ı Atîk ve Cedîd, Sarachâne, Yağlıkçılar, Haffaflar ve sair esnaf kethüdalarını çağırıp herkesin dükkânlarını şenlik süresince gece gündüz açık tutması ve süslemesini tembihlemeleri emredilmektedir. Kezâ mahalle imamlarının da çağrılıp onlara, şenlikler boyunca, kadınların çarşı pazarda ve sokaklarda dolaşmalarına kesinlikle müsaade edilmeyeceğini, aksine davrananların şiddetle cezalandırılacağını mahalleleri sakinlerine haber vermeleri istenmektedir.³⁷

³⁴ Metin, vr. 117a.

³⁵ Metin, vr. 131b.

³⁶ III. Ahmed’in Selim adında iki şehzâdesi vardır. Bunlardan ilki, 19 Cemaziyelahir 1119’da dünyaya gelmiş, bu münasebetle üç gün üç gece şenlik düzenlenmiş, ancak şehzâde 14 Safer 1120’de vefat etmiştir. Burada mevzubahis olan ise, III. Ahmed’in Mora harekâtı için orduyu uğurlarken dünyaya gelen oğlu Şehzâde Selim’dir, bk. Râşid Mehmed Efendi-Çelebizâde İsmâil Âsım Efendi, *Târîh-i Râşid ve Zeyli (1115-1134/1703-1722)*, II, haz. Abdülkadir Özcan vd., İstanbul 2013, s. 785, 783, 899.

³⁷ Metin, vr. 131b.

1.2.1.3. Nevruz Tebrikleri

Farsça'da "yeni gün" anlamına gelen nevrûz, 21 Mart'ta Orta Asya'dan Ortadoğu'ya ve Balkanlar'a kadar geniş bir coğrafyada yaşayan halklar tarafından kutlanmaktadır. Antik dönemlerden itibaren çeşitli halklar, tarımsal faaliyetlerin ortaya çıktığı baharın başlangıcında ve hasat mevsiminde kutlamalar yapmışlardır. Ortaçağ'dan itibaren çeşitli Türk boylarınca tabiatın yeniden uyanışı ve tarımsal faaliyetlerin başlangıcı vesilesiyle düzenlenen 21 Mart bahar kutlamaları nevrûz olarak adlandırılmıştır. Aynı tarihler bazı Türk boylarınca kullanılan takvimlerde yılbaşını temsil etmektedir. (Gündüz, 2007: 60-61)

Nevrûziyye ise, nevrûz gününe ait olan, nevrûz günü ile ilgili demek olup, bugün için hazırlanan tatlılara, hediyelere ve şiirlere verilen genel bir addır. Osmanlı döneminde nevrûziyyeleri üç ana başlık altında değerlendirmek mümkündür: Bu güne has olarak sarayda hekimbaşlar tarafından, halk arasında ise darüşşifalarda ve eczanelerde hazırlanan ve çeşitli karışımlardan meydana gelen macun kıvamında faydalı bir tatlı türü; Osmanlı sarayında, başta padişah olmak üzere devlet yöneticilerinin birbirine nevrûz vesilesi ile vermiş olduğu hediye, bahşiş, atıye gibi her türlü değerli eşya; nevrûz gününü tasvir eden, bugünün güzelliklerini ve özelliklerini anlatan şiirlerdir. (Köse, 2012: 94)

Osmanlı geleneklerinde cülûsiye, ıydiye, nevrûziyye gibi çeşitli vesilelerle pişkeş adı altında resmi hediyeler verilirdi. Osmanlılarda yılbaşı olarak kabul edilen nevrûz günü her yıl mu'ad olarak verilen çeşitli hediye ve bahşişe "nevrûziyye" denilmektedir. Pişkeş olarak verilen bu hediyelerin kayıtları teşrifat kalemi tarafından tutulurdu. Nevruzda sadrazam başta olmak üzere vezirler, eyalet valileri ve belli kimseler tarafından padişaha "nevrûziyye" ismiyle at, mücevherlerle süslü koşum takımları, üzengiler, kılıç, hançer ve sair hediyeler takdim edilirdi. (Köse,2012: 97)

Râgıb Paşa tarafından kaleme alınan bir telhisde, bütün bu gelenek şu sözlerle izah edilir: "...bu rûz-ı meserret-endûz cemî'-i âfâk u enzârda nâm-ı nev-rûz-ı sultânî ile ser-nâme-i takvîm-i iştihâr ve resm-i tebrîk ü tehniyeti mültezim-i sıgar u kibâr ve be-tahsîs vazîfe-i lâzime-i çâkerâne-i sadâkat-şi'âr olmakdan nâşî...". Telhiste, bu gibi anların devlet erkânın sadakat ve ubudiyetlerini izhar edebilmeleri için birer vesile olduğu

belirtilerek hükümdarın nevrûzu tebrik ve takdim edilen bir adet “esb-i Rûmî-nijâd”ın kabulü rica edilmektedir.³⁸

1.2.1.4. Şerbet İstimali ve Fasd-ı Hümayûn Tebrikleri

Şerbetler, serinletici, susuzluğu giderici tatlarıyla yemek yerken içildiği gibi çeşitli hastalıklarda ve geçiş dönemlerinde de en yaygın olarak tercih edilen içeceklerdendir. Eskiden saray, konak ve köşk sofralarında çeşitli şerbetler özel ibrikler içinde bulunur ve yemekte su yerine şerbet içilir, ziyarete gelen misafirlere şerbet takdim olunurdu. Osmanlı sarayında şerbetler helvahanede yapılırdı. Helvahaneye eskiden şerbethane de denirdi. (Özdoğan ve Işık,2008: 1061)

Mecmuada yer alan padişaha şerbet takdimi ile ilgi belge suretleri, günübirlik olarak kullanılan içeceklerden ziyade fasd-ı hümayun öncesi hazırlanan şerbetlere dairdir. Fasd, sağlığı koruma veya tedavi amacıyla kan alma yöntemidir. Kılcal damarlardan kan alınacaksa bu bölge bir bıçakla çizildikten sonra fanus kapatılır ve fanus kolayca o bölgedeki kanı emer ki buna kanlı hacamat, Arapça da ise fasd denilirdi. (Köşe,1996: 422)

Bir telhise göre fasd-ı hümayun ameliyesinden evvel padişah, sadece hususî hazırlanmış şerbeti değil birtakım macunları da kullanırdı. Bunlardan müspet tesir alınması üzerine iki gün sonra “mütemmimi olan” fasd-ı hümayun gerçekleştirilirdi. Bütün bu işlemlerden sonra sadrazam, “îfâ-yı levâzım-ı rıkkıyyete mübâderetleri resm-i dîrîn-i devlet-i âsmân-miknetleri” olduğu üzere kaleme aldığı telhisle sadakatini arz, padişahın sağlığı için dua ve “ber-mûceb-i defter” takdim olunan hediyelerinin kabulünü rica ederdi³⁹.

Râgıb Paşa’ya ait üç telhisten, hem şerbet takdimi hem de fasd-ı hümayûndan sonra padişahın tebrik edilmesinin âdet olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim Râgıb Paşa, şerbet takdimi ilgili yazdığı telhiste, bunun ilaç niyetiyle padişah için özel hazırlanmış olduğundan bahsetmektedir. Bu şerbetin baharda takdim edildiği görülmektedir. Râgıb

³⁸ Metinde, bk. “Nev-rûziyye olmak üzere yazılan telhîsin sûretidir, bâ-müsvedde-i Râgıb”, “Bu dahi nevrûzda yazılan telhîsin yalnız bir nev’ elkabıdır”, vr. 8a-8b

³⁹ Metinde, bk. “Şerbet tenâvülüne râğbet ve iki günden sonra fasda himmet buyurıldığı gün tahrîri mu’tâd olan telhîs”, vr. 41a-42a.

Paşa telhisinin devamında, “her katresi mâye-i ten-âsânî vü kuvvet ve her reşha-i mâtde-i i’tidâl ü sıhhat olmak da’vâtı merfû’-ı dergâh-ı icâbet ve bu takrîb-i dil-firîb vazîfe-i zimmet-i bendegânem olan arz-ı ubûdiyyete vesîle-i mübâderet olmuşdur” deyip, padişaha dua ederek bağlılığını bildirir ve isimlerini zikretmediği hediyenin/hediyesinin kabulünü arzeder⁴⁰.

Yine Râgıb Paşa’ya ait bir başka telhiste, “rebî’-i nezâret-âsârda tenkıye-i ahlât ve tasfiye-i dem-i merâ’ata mürâ’ât ka’ide-i mer’iyye-i hıfz-ı sıhhat ve kanûn-ı mu’tebere-i hikmet olmağla işbu rûz-ı meyâmin-endûzda icrâ-yı ka’ide-i fasd ile taltîf-i mîzâc-ı zılliyyet-ımtizâc-ı husrevânelerine meyl ü rağbet-i hümâyûnları buyurıldığı” sözleriyle Osmanlı sarayında fasd ameliyesinin yaygınlığına işaret edilmektedir. Yine bu telhiste de fasd-ı hümâyûnun tebrik ve bu vesile ile takdim edilen hediyenin kabulü rica edilmektedir.⁴¹

1.2.1.5. Padişahın Sağlığına Kavuşmasının Tebriki

Hükümdarların hastalanması üzerine telhisler yazıldığını görmekteyiz. Bu telhislerde Râgıb Paşa hükümdarın hastalığından duyduğu üzüntüyü anlatmaktadır. Telhislerde hükümdarın sıhhatına kavuşması tebrik ve takdim olunan hediyelerin kabulü arz edilirdi:⁴² “*Pâye-i serîr-i übbehet-semîr-i tâc-dârîlerine hezâr acz u iftikarile arz u takdîme ictisâr olunan hediye-i hakirâne ve berg-i sebz-i nâçizânemin hakaret ü hasâsetinden iğmâz-ı lahza-yı iltifât ile lutfen ve inâyeten meşmûl-i nazar-ı avâtif-eser-i hüsn-i kabûl buyurulmak mes’ûl-i müstemendâne ve müsted’â-i çâkerânem idügi ma’lûm-ı mekârim-mersûm-ı zıllullâhîleri buyuruldukda emr ü fermân*”⁴³

Mecmuanın ikinci bölümünde de padişahın hastalığı üzerine yazılmış telhisler vardır. Bu telhisin birinde tarih verilmiştir. 3 Safer 1118/7 Mart 1745 tarihli telhisin sahibi dönemin sadrazamı Seyyid Hasan Paşa’dır.⁴⁴ Hekîm-başı Hayâti-zâde Efendi’nin

⁴⁰ Metinde, bk. “Şerbet isti’ mâlinde yazılan telhîsin ber-vechi mu’tad müsveddesidir”, vr. 9b-10a.

⁴¹ Metinde, bk. “Fasd-ı hümâyûn vuk’unda ber-vech-i mu’tad yazılan telhîsin müsveddesidir”, vr. 8b-9b.

⁴² “*Tebrik-i hengâm-ı tedâvî-yi tab’-hümâyûn ve arz u takdîm olunan hedâyâ-ı ubûdiyyet-meşhûn kabûli recâsını hâvî yazılan telhis*”, Metin, vr.16b.

⁴³ Metin, vr. 17b.

⁴⁴ “*Mizâc-ı letâfet-ımtizâc-ı hazret-i cihân-dârîye bir mikdâr inhirâf ârız olup lutf-ı Bârî ile mündefi’ ve âfiyete mübeddel olduğımı Hekîm-başı Hayâti-zâde Efendi gelüp haber virmele teşekkür zımında ba’zı hediye ile irsâl olunan telhîs-i şerîf müsveddesidir 3 S [1]158*”, Metin, 44a.

hükümdarın afiyette olduğunu haber vermesi üzerine, Seyyid Hasan Paşa'nın hükümdara teşekkür ve bazı hediyelerini sunduğunu anlamaktayız. Yine bir telhiste hükümdarın hastalığı üzerine acil şifalar dilendiği ve hediyelerin takdim edildiğini görmekteyiz.⁴⁵ Bir diğer telhiste ise hükümdarın vücudunda çıkan çıbanı bildirmektedir. Bundan duyulan üzüntü ve dualar hükümdara bildirilmektedir. “*Mübârek kadem-i şerîflerinde bir çıban çıktığı resîde-i sem‘-i kulları olmağla şevketlü efendimin bî-râhat oldukları fikriyle birkaç günden berü azîm elem ü kederde olup bu eyyâm-ı mübâreke ve leyâlî-i sa‘îdede def‘-i ârizaları için lâzime-i zimmet-i ubûdiyyetim olduğu üzere du‘â-yı hayra müdâvemetde iken..*”⁴⁶

1.2.2. Kalyon, Sandal-ı Hümâyûn ve Filika-i Hümâyûn İnşası Merasimleri

Osmanlılar, denizle doğrudan ilgisi olmayan bir uc beyliği olarak kurulmakla beraber fethettikleri yerlerdeki halkın denizcilik birikiminden de istifade ile ilk deniz faaliyetlerine giriştiler. XV. yüzyılın ortalarından itibaren devletin bir imparatorluk hüviyeti kazanmasıyla donanmanın fonksiyonu arttı. Osmanlı donanması Karadeniz ve Akdeniz’de imparatorluğun sınırlarını genişletme ve bu sulardaki hâkimiyeti tesiste büyük rol oynadı. XVI. yüzyılda Osmanlı donanması Avrupalı devletlerin tek başlarına savaşmayı göze alamadıkları bir Akdeniz gücü haline geldi. Bu tarihlerde Avrupa donanmalarında, yüksek bordalı, yelkenli savaş gemilerinin hizmete sokulmasıyla deniz savaşları yeni bir mahiyet kazanmaya başladı. Artık silahlandırılmış İngiliz ve Felemenk yelkenli ticaret gemileri de Akdeniz’de boy göstermekteydiler. Binlerce yıllık geleneğe sahip kürekli gemiler, yani kadırgalar kendi sularında egemenliğini yitirmekteydi. (Aydın,2011: 19)

Genel anlamda bütün yelkenli gemilere kalyon denilmekle birlikte bu isim aslında en büyük üç direkli gemiler için kullanılıyordu. (Bostan,1996: 11-15) XVII. asrın ikinci yarısından itibaren Osmanlı donanmasında kadırgalardan kalyona geçiş iki aşamada gerçekleşti. 1650/1662 seneleri birinci aşama deneme mahiyetinde olup kadırgaya geri

⁴⁵ “*Mizâc-ı hümâyûna bir mikdar inhirâf âriz olmağla isticlâb-ı şifâ-yı âcil ve takdîm-i hediye zımında tahrîr buyurulan telhîsin müsveddesidir*”, Metin, vr. 43b.

⁴⁶ Metin, vr. 42b.

dönüldü. 1682'den itibaren başlayan ikinci aşama ise kalyon dönemini kalıcı kıldı. (Aydın, 2011: 25)

1645-1669 seneleri arasında yaklaşık yirmi beş yıl süren Girit seferi, Osmanlı denizciliğinde önemli bir dönüm noktası teşkil etti. O zaman kadar donanmanın bel kemiğini teşkil eden kürekli gemiler, yani kadirgalar ile ilgili kanaatler değişmeye ve artık Akdeniz'de görülmeye başlayan yelkenli gemilerin, yani kalyonların şöhreti artmaya başladı. Girit savaşı sırasında Osmanlılar kalyona geçme teşebbüslerinde bulundularsa da donanmanın esasını yine kadirgalar teşkil ediyordu. Girit meselesi ve donanmanın Venedik karşısındaki olumsuz durumu tartışılmaya başlandı ve devlet erkânı donanmanın ıslahı hakkında çeşitli görüşler ortaya attı. Venedik donanmasına karşı koyabilmek için kalyon yapılması gerektiği üzerinde durdular ve kalyona kalyonla karşılık verilmesini teklif ederek 1648'de kalyon inşasına karar verdiler. (Bostan, 1999: 80)

Vezirozam Melek Ahmed Paşa'nın 1651'de inşa ettirdiği 60 zira (45,48m) uzunluğundaki kalyon suya indirilince yan yatıp büyük oranda su aldı. Bu hadise devlet katında büyük bir üzüntüye sebep oldu. Halk ise aşırı vergi toplanması sebebi ile kendilerine yapılan haksız uygulamalardan ötürü bunun yaşandığına inanmaktaydı. Yeni inşa edilen kalyonlar Venedik donanması karşısında başarı sağlayamayınca kadirga inşasına geri dönüldü. (Aydın,2011: 26)

1682'de Merzifonlu Kara Mustafa Paşa'nın sadareti ve Bozoklu Mustafa Paşa'nın kaptanıderyalığı esnasında on kalyon inşası ile kalyon dönemi ikinci defa yeniden başladı. Bu kalyonların uzunluklarının sekizinin 45 zira, ikisinin 50 zira, dördünün ise üç ambarlı olması kararlaştırıldı. Kalyonların yeni bir nizam verilmesinden sonra daha düzenli bir şekilde kalyon inşa edilmeye başlandığı gibi uzunluklarının da giderek arttığı anlaşılmaktadır.(Bostan,1999: 80) XVIII. yüzyılın başlarında artık Osmanlı donanmasının esas gücünü kadirgalar değil sayılarının kırka tamamlanması emredilen kalyonlar oluşturdu.(Aydın,2011: 27)

Kalyonların hem inşasına başlanması hem de denize indirilmesi merâsimle gerçekleştirilirdi. Mecmadaki bir telhise göre kalyon inşasına başlama merasimi şöyle icra olunmaktaydı: Merâsim, dolayısıyla kalyonun inşasına başlanacak uğurlu vakit müneccimbaşı tarafından belirlenirdi. O gün sadrazam, bütün tersane ricali ile birlikte kalyonun yapılacağı yere gelir, padişahın sağlığı ve devam-ı devleti için dualar edilir, uğurlu saat girdiğinde kurbanlar kesilir, ardından “kalyon-ı mezkûrun esâs fevz-i istinâs

i'tibâr olunan bodoslaması kaldurulub" inşasına başlanırdı. Nihayet sadrazam teşrifattaki yerlerine göre tersane çalışanlarına, mimarlara ve sairlerine hil'atler ihsan eder, gemiyi tamamlamak için gayret ve sadakatle çalışmalarını tembihler, kendi dairesine döner, böylece merasim sona ererdi⁴⁷.

İnşası tamamlanan kalyonların denize indirilmesi merasimi ise biraz daha mutantan idi. Mecmuada Râgıb Paşa'ya ait üç ayrı telhise toplam beş adet kalyonun denize indirilmesi konu edinilmiştir. Paşa, telhislerinden birisinde, "Tersâne-i Âmirelerinde muhâfaza-i sevâhil ü cezâ'ir ve muhârese-i merâsî vü benâdir için ale'd-devâm tertîb ü inşâ ve techîz ü icrâlarına ihtimâm olunagelen kalyon-ı kûh-nümûnlardan bu esnâda mi'mârî-i himmet-i şâhâne ve hendese-kârî-i inâyet-i şehen-şâhaneleriyle lenger-endâz-ı sâhil-i itmâm ve sancak-efrâz-ı kenâre-i ihtitâm olan 'Murâdiye' ve 'Tuhfetü'l-mülûk' nâm" iki kalyonun denize indirilme merasimini bildirmektedir. Telhise göre, merasim Perşembe günü saat üçte yapılacak, "ber-mu'tâd-ı kadîm tahdîs-i ni'met-i sühûlet ve der-hâst-ı füzûnî-i ömr ü devletleriçün" kurbanlar kesilecek ve dualar edilecektir. Padişahı Tersane-yi Âmire'ye götürmek üzere kapudane-i hümâyûn tahsis edilmiştir. Râgıb Paşa, padişahın, belirtilen saatten yarım saat önce kapudaneye binmek üzere hazırlanmasını rica etmektedir.⁴⁸

Râgıb Paşa, bir başka telhisinde ise Feyz-i Hudâ isimli kalyonun denize indirilmesinden bahsetmektedir. Cumartesi günü saat üçte gerçekleşecek merasim için yine yarım saat önce padişahı Tersane'ye getirmek üzere bir kapudâne-i hümâyûn tahsis edilmiştir⁴⁹. Bir diğer telhise Râgıb Paşa, Mansûriyye ve Mes'ûdiyye isimli iki kalyonun denize indirilmesi merâsimine dair bilgi vermiştir. Bu merâsimin Pazartesi günü gerçekleşeceği ve padişahın bu defa öncekilerden farklı olarak üç ambarlı kalyon ile Tersane'ye götürüleceği görülmektedir.⁵⁰

Osmanlı'da gemilerin denize indirilmesi sırasında padişahın da iştiraki ile Tersane'de merasim yapılmasının Donanmâ-yı Hümâyûn'a ait gemiler için söz konusu olduğu görülmektedir. Geleneğe göre padişah bütün törenlere değil, sadece kalyon gibi

⁴⁷ Metinde, bk. "Kayık inşasına mübâşeret olundukda takrîr", vr. 118a-b [Başlıktan kayık inşasına işaret edilmekle birlikte takrirden kalyon inşasına başlama merasiminden söz edilmektedir].

⁴⁸ Metinde, bk. "Tuhfetü'l-mülûk nâmında inşâ olunan kalyon için yazılan telhîs", vr. 12b-13a.

⁴⁹ Metinde, bk. "Feyz-i Hudâ nâm kalyon deryâyâ ilka olındığında yazılan telhîs müsveddesidir", vr. 13a-13b.

⁵⁰ Metinde, bk. "Mansûriyye ve Mes'ûdiyye nâm iki kıt'a kalyonun tekmîlinde yazılan telhîsin müsveddesidir", vr. 13b-14b.

büyük gemiler için yapılan törenlere katılıyordu. (Özdemir,2010: 18) Mecmuadaki belge suretlerinde, padişah için inşa olunan filika-i hümayûn veya sandal-ı hümayûn gibi daha küçük gemiler için de ya Kayıkhane-i Hümayûn'da ya da yine Tersane-i Hümayûn'da tören yapıldığı, bu merâsimde sadrazam ile şeyhülislâmın hazır bulunduğu görülmektedir. Merâsim için öncelikle sadrazam, müneccimbaşından uğurlu gün ve saati belirlemesini ister, akabinde gelen cevabı padişaha arz ederek törenin icrasına müsaade rica ederdi. Nitekim kim tarafından yazıldığı tespit edilemeyen bir takrirde, bütün süreç şöyle ifade edilir: *“Müceddeden inşâları irâde-i mülûkâne buyurulan sandal-ı ikbâl-nümûn ile filika-i hümayûnları Hamdülillâhi'l-müte'âl resîde-i mersâ-yı hüsn-i hitâm olup nüzûl-ı şeref-lüzûmlarına bir münâsib ü sa'd sâ'at ihtiyârı müneccimbaşı efendi dâ'ilerinden istihsâr olundukda işbu mâh-ı zilka'deü's-şerîfenin üçüncü isneyn günü sâ'atin akrebi üç sâ'at on beş dakikadan dörde varınca leb-i deryâyâ ilka ve nüzûlleriçün münâsib ü sa'id vakit olduğunu müş'ir efendi-i mûmâ-ileyhin gönderdiği pusulası merfû'ı atebe-i ulyâ-yı husrevânîleri kılınmıştır. Yevm-i merkumda semâhatlü şeyhü'l-islâm efendi dâ'ileriyle çâker-i müstedîmleri kayıkhâne ve Tersâne-i Âmirelerinde bulunup bi'l-yümn ve'l-ikbâl ikisinin dahi deryâyâ nüzûllerine ibtidâr olunacağı ma'lûm-ı hümayûnları buyuruldukda emr ü fermân”*⁵¹.

Padişahın izin vermesi üzerine sadrazam, şeyhülislâm ile birlikte sandal ve/veya filikanın inşa olduğu Kayıkhane ya da Tersane'ye yahut önce birine sonra diğerine gelerek, merâsimi icra ederlerdi. Bu merasimler oldukça sade olmakla birlikte büyük gemiler için yapılan törenlerin ana hatlarını (dua etme, kurban kesme, hil'atler, kürkler ve atıyyeler ihsanı) içermekteydi⁵².

1.2.3. Donanmanın Denize Açılması Merasimi

Osmanlı donanmasının her yıl denize açılması, II. Bâyezid döneminde âdet olmuş, XIX. yüzyılın ortalarına kadar devam etmiştir. Donanmanın hem gidişi hem de

⁵¹ Metinde, bk. “Sandal-ı hümayûn deryâyâ ilka olundukda istîzânı müş'ir yazılan takrîr”, vr. 97a.

⁵² Metinde, bk. “Sandal-ı hümayûn ve filika-i meymenet-makrûn deryâyâ ilka olundukda telhîs” ve “Bu dahi telhîs-i diğêr”, vr. 96a-b.

dönüşünde merasim yapılırdı. Merasim genellikle Yalı Köşkü'nde, padişahın huzurunda icra edilirdi.

Mecmuadaki iki ayrı takrîr, donanmanın denize çıkışı merasimine dairdir. Bu takrirlere göre, evvela, donanmanın denize çıkışı için hangi ayın hangi gün ve saatinin mübarek ve uğurlu olduğu müneccimbaşı tarafından belirlenirdi. Sadrazam veya yokluğunda sadret kaymakamı, müneccimbaşıdan gelen pusulayı padişaha göndererek, merasimi izlemek için Yalı Köşkü'nü ne vakit teşrif edeceğini sorardı⁵³. Müteakiben merasim icrası hakkında padişaha bilgi verilirdi: “Donanma-yı hümâyûnlarının yarınki Pazar-irtesi günü sâ‘at on iki buçukda yerinden hareket eylemesi ihtiyâr olunmaktan nâşî müneccimbaşı efendi dâ‘îlerinin pusulası bundan akdem merfû‘-ı atebe-i ulyâ-yı mülûkâneleri kılınmıştır. Bi-mennihi te‘âlâ vakt-i mezbûrda baştarde-yi hümâyûnları yerinden hareket ve beri tarafa teveccüh ü azîmet eylemesi tenbîh olduğundan gayri çâkerleri saat on ikide semâhatlü şeyhü'l-islâm efendi hazretleri dâ‘îleri [ile] ma‘an Yalı kasr-ı hümâyûnlarına varılmak tasmîm olduğü ma‘lûm husrevâneleri buyuruldukda sâ‘at birde devlet ü ikbâl ile hareket-i hümâyûn buyurılıp kasr-ı merkum mukaddem übbebet-i tev‘em-i mülûkâneleriyle reşk-i firdevs-i berîn buyurılır ise emr ü fermân”⁵⁴.

Merasim günü devlet erkânı ve padişah Yalı Köşkü'nde yerlerini alır, buraya en son kaptanıderya gelir, köşkte sadrazam ile arza girer, kendisine hilat giydirilirdi. Kaptanıderya Barbaros Hayreddin Paşa'nın vefatı ve Beşiktaş'taki türbesine defni sonrası donanmanın, Yalı Köşk'ündeki merasimi müteakiben buraya gelmesi kanun oldu. Donanma, üç günü geçmemek şartıyla buraya demir atar, Hayreddin Paşa'nın türbesi ziyaret edilir, kurbanlar kesilir, harekâtın başarısı için dua edilirdi. Dolmabahçe'de kurulan çadırlarda devlet erkanına ziyafet verilirdi. Donanmanın İstanbul'a dönüşünde yine padişahın katılımıyla Yalı Köşkü'nde bir merasim yapılırdı. (Önal,2015: 413)

1.2.4. Top Dökümü Merasimi

XV-XVII. yüzyıllarda Osmanlı hâkimiyetinin üç kıtaya yayılmasının arkasında ateşli silahların önemli bir yeri vardır. Osmanlılar kendi ustaları yanında yabancı top

⁵³ Metinde, bk. “Donanma-yı hümâyûn hareketi vuku‘unda yazılan takrîr”, vr. 118b.

⁵⁴ Metinde, bk. “Donanma takrîri”, vr. 118b.

döküm ustalarıyla birlikte çalışarak top dökümünde kısa sürede büyük bir gelişme katetmişler, daha XV. yüzyılın ilk çeyreğinde seyyar top dökümhaneleri kurarak savaş meydanlarında ve kale önlerinde toplar dökmüşlerdir. Osmanlı idarecileri bu silahın özellikle muhasara savaşlarındaki değerini kısa sürede anlayarak geliştirme yönünde büyük gayret sarfetmişlerdir. Özellikle Fatih Sultan Mehmed zamanında Osmanlı topçuluğu ciddi bir ilerleme göstermiş, imparatorluğun en büyük top dökümhanesi olan Tophâne-i Âmire de bu yıllarda kurulmuştur. Osmanlılar İstanbul'dan başka pek çok merkezde ürettikleri toplarla gerek kara gerekse deniz savaşlarında büyük başarılar elde etmişlerdir. (Aydüz, 2011: 10; Yılmaz 2014: 219-236)

Osmanlı top ustaları hem büyük çaplı toplar hem de küçük çaplı topların hemen hepsinden üretmişlerdir. Genel olarak yedi çeşit top kullanan Osmanlı topçularının kullandıkları topların isimleri şu şekildeydi. Şayka, balyemez, bacaluşka, kolomborna, darbzen, prangı ve şakaloz. Bahsedilen topların ilk dördü daha ziyade muhasara savaşlarında, son üçü meydan savaşlarında ve gemilerde kullanılmıştır. Topçuluk sahasındaki üstünlüklerini XVII. yüzyılın sonlarına kadar sürdüren Osmanlılar XVIII. yüzyılın ikinci yarısından sonra Avrupa'daki gelişmelere göre top üretimini gerçekleştirmeye çalışmışlar ve yeni top çeşitleri geliştirememişlerdir. XVIII. asırdan itibaren topların namluları kısalmış, ağırlığı azalmış, hareket kabiliyetleri arttırılmış, yiv açılmış, ağızdan dolma yerine kuyruktan doldurulmaya başlanmış ve yeni top çeşitlerine göre bir sınıflandırmaya tâbi tutularak daha etkin bir silah yapılmıştır. Osmanlılar Avrupa'daki bu yeni gelişmeleri yakından takip etmelerine rağmen teknolojiyi transferde yabancı uzmanlara ve teknisyenlere bağımlı kalarak kendi teknolojisini üretememiş ve XIX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Avrupa devletlerinden top ithal etmek zorunda kalmıştır. (Aydüz,2011: 11)

Osmanlı Devleti'nde top dökümü işlemi İstanbul'da bulunan Tophane-i Âmire binasında gerçekleşmektedir. Top dökümü için uygun mevsim geldiğinde Tophane'de merasimler eşliğinde top dökümüne başlanırdı. Râgıb Paşa bir telhisinde bu töreni, “Merâsim-i kadîme-i Devlet-i Aliyye ve levâzım-ı müstedîme-i saltanat-ı seniyyelerinden” sözleriyle tavsif eder. Telhise göre, öncelikle, “ihtiyâr olunan sâ‘at-i firûz-sa‘dda” top dökümünde kullanılacak cevher ocakta eritilmeye başlanırdı. Madenin eritilip top dökümüne geçileceği zaman padişaha arzedilir, kendisinin bulunduğu mahalden Tophane'ye hangi saatte ve ne suretle götürüleceği bildirilirdi. Râgıb Paşa,

telhisinde, padişahın merasimde hazır bulunması gerekliliğini “bu misillü döküm mevsimlerinde müfz-i yümn ü bereket olan kudûm-i behcet-rüsûmlarıyla Tophâne-i Âmireleri[ni] lutfen ve inâyeten teşrîf ve bi’l-cümle huzzâr-ı bendegân ve ocağ-ı mezbûrun ricâl ü zâbitân nevâziş ü taltîfleri muktezâsınca bende-perverî ve mübtega-yı şensene-i inâyet-güsterîleri olduğundan başka be-tahsîs izâfe-i iksîr-i nazar-ı mekremet-elerleriyle top ve topcıların işleri altun ve amel-i dest-i san‘atları matbû‘ u mevzûn olmasına cüzz-i ahîr-i illet-i tamme mesâbesinde olduğu muhtâc-ı delîl ü bürhân olmamağla” sözleriyle izah eder⁵⁵.

Mecmuadaki bir başka telhise göre, topların dökümü tamamlananınca padişaha bilgi verilirdi: “... *Ma ‘rûz-ı atabe-i ulyâ-yı gerdûn-i ‘tilâ-yı şâhâneleri kılındığı üzere defterdâr efendi kulları nezâretiyle bugün Tophâne-i Âmirelerinde sefer-i hümâyûn takımından olmak üzere tertîb olundığı vechile bir nevbet firunda beş kıt‘ası on birer vikiyye ve üç kıt‘ası yedişer vikiyye gülle atar mecmû‘ı sekiz kıt‘a top bi-avnehu te‘âlâ dökilüp itmâm u tekmîl olundığı...*”⁵⁶

1.2.5. Dinî Merâsimler

2.2.5.1. Kandiller ve Ramazan Tebrikleri

Kanun-ı kadime saygı Osmanlı Devleti’nde önemli bir prensiptir. Bu bağlamda geleneklerin sosyal ve resmi alanlarda ehemmiyetli bir yeri vardır. İslam’a göre mübarek kabul edilen özel gün ve gecelerde yapılan merasimler de bu minvalde değerlendirilmelidir.

Hz. Peygamber’in dünyayı teşrif günü kabul edilen 12 Rebiülevvel, Mevlid Kandili olup Osmanlılar tarafından resmî merasimle kutlanmaktaydı. Mecmuadaki bir takrire göre, kandile yönelik hazırlıklar, Rebiülevvel’in girdiği ve Mevlid Kandili gecesi bütün minarelerin kandillerle tezyin edilmesi hususuna dair İstanbul kadısının ilamını

⁵⁵ Metinde, bk. “Top döküldüğü vakitte da‘vet-i hümâyûnı müş‘ir yazılan telhîs”, vr. 11b-12b.

⁵⁶ Metinde, bk. “Top dökümünde yazılan telhîs” vr. 91a.

sadrazama göndermesi ile başladılar. Sadrazam bu pusulayı saraya nakledecek ve merasimin ne vakit yapılacağını arz ederdi⁵⁷.

Mevlid ayı denilen Rebiülevvel başlarında, müjdecibaşı da İstanbul'a gelirdi. Osmanlı Devleti'nde peyklerin Hicaz'a giden kafilenin hacdan avdetini padişaha bildirmek suretiyle müjdecilik hizmetleri vardı. Bu bölük efradının en kıdemlisi her sene müjdecibaşı tayin edilir ve maiyyetinde müjdecî ismi verilen peykler ile Suriye'ye hareket ederdi. Müjdeciler Şam'da kalıp hüccac kfilesinin avdetine intizar ederlerdi. (Uzunçarşılı,1988: 220) Mecmuaya göre, hüccac kfilesini sorunsuz bir şekilde vâcibelerini tamamlayıp Şam'a geri geldiklerinde müjdecibaşı, bu haber ve "ber-mu'tâd-ı kadîm kafiye-yi rahmet-zâmile-i hüccâc ile istishâb olunan livâ-i sa'âdet-iltivâ ve mahfil-i meymenet-ihativânın mahalline teslimlerin muhtevî hüccet-i şer'îyye ve sâ'ir tahrîrât" ile birlikte derhal payitahta dönerdi. Bu müjde, bir telhise saraya arzedilirdi⁵⁸.

Müjdecibaşının beraberinde getirdiği Mekke şerifinin nâmesi ve emirülhacın mektubu Mevlid merasiminde padişaha takdim edilmek üzere sadrazamın huzurunda atlas keseye konulur, müjdecibaşına hilat giydirilirdi. Merâsim esnasında, Mekke şerifinin gönderdiği mektup ile beraber gelen hurmaların padişaha, şayet camiide ise, takdimi kanundu. Müjdecilerin gelememesi halinde mevlid merasimi uygun bir zamana ertelenir, müjdecilerin gelemeyeceği kesin olarak anlaşılır ise merasim zamanında icra edilirdi. Resmî merasim, İstanbul'da önceleri Ayasofya, daha sonraları ise genelde Sultanahmed Camii'nde yapılırdı. (Uzunçarşılı, 1988: 221; Önal, 2015: 420-422)

Dinî günlerle bağlantılı resmî merasimlerin yoğunlaştığı bir diğer dönem, "Üç Aylar" idi. Recep ayının ilk Cuma günü Bâbü'l-ricali sadrazamı arz odasında ziyaret eder ve Üç Aylar'ın girişi ve Regaip Kandili'ni tebrik ederlerdi. (Şahin,2001: 50) Mecmuadaki Râgıb Paşa'ya ait bir takrirden anlaşıldığına göre, Şaban hilâlinin görülmesi de İstanbul kadısı tarafından ilamla sadrazama bildirilir, o da bu ilamı padişaha havale ve birkaç gün sonra minarelerin kandillerle tezyin olunması gerektiğini arz ederdi⁵⁹.

⁵⁷ "İşbu mâh-ı Rebiülevvelin guresi yevm-i hamîsden zabt olunmak hasebiyle sultân-ı enbiyâ Muhammedü'l-Mustafa aleyh-i efdâlî't-tehâyâ hazretlerinin vilâdet-i hümayûnları şehri-şerîf-i mezkûrun on ikinci Pazar-irtesi gecesini olmak iktizâ eylediğine binâ'en leyle-yi mezbûrede ber-mu'tâd-ı kadîm minârât-ı cevâmî-i şerîfe ikad-ı kanâdil ile tezyin buyurulması hususunu hâvî İstanbul kadısı efendi dâ'îlerinin nezd-i çâkerîye gönderdiği bir kut'a i'lâmları atebe-yi ulyâya irsâl olundu. Bi-mennihi Te'âlâ kırâat-ı mevlid-i şerîf leyle-yi mezkûrenin ferdâsı Pazar-irtesi günü olmak iktizâ eylediği ma'lûm-ı hümayûnları buyuruldukda emr ü fermân", Metin, vr. 117b.

⁵⁸ Metinde, bk. "Müjdecî-başı geldikde ber-vech-i mu'tâd yazılan telhîsin müsveddesidir", vr. 14b-15a.

⁵⁹ Metinde, bk. "Ramazân-ı şerîfe takrîri", vr. 118a.

Ramazan'ın son on gecesinden birisine tekabül eden Kadir Gecesi, Osmanlılarda hususi surette yâdedilen bir diğer zaman dilimi idi. Kadir Gecesi, padişah, büyük bir alayla Topkapı Sarayı'ndan Ayasofya Camii'ne, bazen de başka bir camiye giderdi. Şayet yazlık bir sarayda ise bu merasim için Topkapı Sarayı'na gelirdi. (Önal,2015: 422) Râgıb Paşa tarafından kaleme alınan bir telhisden anlaşıldığı üzere, sadrazamın, Kadir Gecesi münasebetiyle padişahı tebrik etmesi ve hediye nâmıyla “bir rişte tesbîh ve bir kıt'a seccâde” sunması âdetti.⁶⁰

1.2.5.2. Muâyede Merasimleri

Osmanlı İmparatorluğu'nda en önemli merasimlerden birisi de bayram merasimleriydi. Ramazan Bayramı'na, öncesinde fitre (fitr sadakası) verildiği için fitır bayramı ya da ıyd-ı fitr; Kurban Bayramı'na ise kesilen kurbanlardan ötürü ıyd-ı adhâ da denilmekteydi. (Bayraktar,1992: 259-261)

Sarayda her iki bayram resmi ve hayli şatafatlı bir şekilde kutlanırdı. “Muâyede merasimi” olarak anılan bu kutlamalarda büyük bir ciddiyet ve itina söz konusuydu. Merasimlerin düzenlenmesine, katılımın geniş tutulmasına, merasime rütbeleri icabı dâhil olanların hazır bulunmalarına ihtimam gösterilirdi. Devlet ricali ancak mühim bir hastalık veya devlet işi gibi mazeretlerle merasimden muaf tutulur, taşrada bulunanların önceleri posta, sonraları telgraf aracılığıyla padişahın bayramını tebrik etmeleri gerekir.

Devlet erkânı arasında 25 Ramazan'dan itibaren resmî bayramlaşmalar başlardı. Râgıb Paşa'nın telhisine göre o gün sadrazamın, padişaha bir telhisle tebriklerini arz etmesi, “ıydıyye hediyesi” göndermesi âdetti.⁶¹ Râgıb Paşa'nın Kurban Bayramı tebriki vesilesi ile kaleme aldığı bir telhiste, bu bayramda da “ıydıyye hediyesi” takdiminin mutad olduğu anlaşılmaktadır.⁶²

⁶⁰ Metinde, bk. “Leyle-i Kadr'de arz olunan seccâde ve tesbîh zımında yazılan telhîs”, vr. 6a-6b.

⁶¹ Metinde, bk. “Ber-vech-i mu'tâd Ramazân-ı Şerîf'ün yigirmi beşinci günü 'ıydıyye-i hediyye irsâli zımında yazılan telhîsün müsveddesidir”, vr. 5b-6a. Yine Ramazan Bayramı'nda sadrazamın hediyelerinin sair hediyelerle birlikte saraya gönderilmesine dair ayrıca bk. “ıyd-ı fitrda ber-vech-i mu'tâd yazılan telhîsün müsveddesidir”, vr. 6b-7a.

⁶² Metinde, bk. “ıyd-ı adhâda ber-vech-i mu'tâd yazılan telhîs müsveddesidir, bâ-müsvedde-i Râgıb”, vr. 7a-8a.

XVIII. yüzyıl başlarından itibaren uygulandığı şekliyle, Ramazan Bayramı'ndan dört gün önce, Kurban Bayramı'nda ise 5 Zilhicce'de⁶³ sadrazamın tebrik için maiyetiyle birlikte ve alay tertibiyle şeyhülislamın konağına gitmesi ve ertesi gün yapılan iade-i ziyaret ile devlet memurlarının bayram mesailerini fiilen başlamış olurdu. Bâbîâli'de Ramazan'ın 29. günü, Zilhicce'nin ise 8. günü rical arasındaki bayramlaşma tamamlanırdı. Saraydaki Arife Divanı, ihtişamlı “muayede-i umum” ve nihayet bayram alayı ile resmî merâsimler devam ederdi. (Uzunçarşılı,1988: 202-206; Önal,2015: 423-424; Sakaoğlu, 99-101.)

Ramazan Bayramı programı içinde sadrazamın padişaha verdiği ziyafetin önemli bir yeri vardır. Ramazan Bayramı'nın yedinci günü yapılan ziyafet dolayısıyla Bâbîâli o gün en tantanalı günlerinden birini yaşardı. Kethüda bey, şeyhülislam, vezirler ve defterdara seher vaktinde sadrazam sarayına gelmeleri için bir gün önceden davetiye gönderilirdi. Kapıcıbaşılar seher vaktinde saray-ı hümâyûnda bulunup padişahı alayla Bâbîâli'ye getirirlerdi. Padişahın Bâbîâli'ye gelmek üzere olduğu haberi gelince sadrazam, sokak kapısı dışında bulunan binek taşında; vezirler ve yeniçeri ağası, Arzuhalçiler Köşesi'nde; kethüdâ bey, defterdar, reisülküttap ve çavuşbaşı, Terziler Kârhanesi önünde beklerdi. Bâbîâli ricâli de sadrazamın silahşörleri ile hazır bulunurdu. Padişah Bâbîâli'nin giriş kapısı önündeki binek taşına geldiğinde, sadrazam etek öperdi. Padişah kapıdan içeri girdiğinde kapının dış tarafında bulunan çavuşlar duâ ve alkış yapardı. Sadrazam padişahın koluna girerek atından indirdiğinde Allah rızası için on tane kurban kesilirdi. Bâbîâli de istediği bir odaya giren padişah bir müddet sadrazamla burada otururdu. Kuşluk yemeği kethüdâ beyin nezaretinde getirilirdi. İkinci namazından sonra padişah akşam yemeğini yedi. Kethüda bey, yemekten sonra padişaha takdim edilecek bohça ve değerli eşyaları darüssaade ağasına verir, o da padişaha takdim ederdi. Bunun üzerine sadrazam ve vezirler padişahın huzuruna davet edilir, sadrazama serâsere kaplı bir kürk giydirilirdi. Padişahın uğurlanmasından sonra arz odasına dönen sadrazama padişahın teşrifine nail olduğundan dolayı tebrik ziyareti yapılırdı. Ramazan'da padişaha verilen bu ziyafetin benzeri, sair zamanlarda başka vesilelerle değişik mekânlarda da

⁶³ “İşbu şehri Zilhicce'ü'ş-şerîfenin gurre-i bi-hasebü'r-rü'yet Salı gününden tescil olunmak hasebiyle ıyd-ı şerife-yi adhâ mâh-ı merkumun onuncu hamîs günü olmak iktizâ eyledigini müş'ir İstanbul kadısı efendi dâ'îlerinin i'lâmı atebe-yi ulyâya irsâl olunmuşdur. Bi-mennihi Te'âlâ mâh-ı merkumun beşinci cum'a-irtesi günü kanûn-ı kadîm ve tavr-ı müstedîm üzere mu'âyedeye dahi mübâşeret olunacağı ma'lûm-ı hümâyûnları buyuruldukda emr ü fermân”, bk. Metin, vr. 117b.

yapılabilir. Bunun için Bahariye veya Boğaziçi'ndeki çeşitli kasırlar kullanılırdı. (Şahin,2001: 58,59)

Mecmuadaki bir telhisinde Râgıb Paşa, hükümdarı Ramazan Bayramı ziyafeti için şu sözlerle davet etmektedir: “... İnşâallahü te‘âlâ işbu mübârek isneyn günü dâğ-ı hilâl-i tyd olan sümm-i tevsen-i mekremet-nüvîdleriyle sâha-i pehnâ-yı saray-ı çâkerânem hem-kevkebe-i sipihr-devvâr ve ser-i sadâkat-eser-i bendegânem resîde-i zirve-i a‘lâ-yı i‘tibâr u iftihâr buyurulmak istid‘âsıyla deriçe-i dîde-i arzû vü ümmîd güşâde-i şâh-râh-ı intizâr ve kâlâ-i cebhe-i tazarru‘ vü niyâz hayâl-i pâ-y-endâzî-yi semend-inâyetleriyle bî-tâb ü bî-karâr idügi ma‘lûm-ı avâtıf-ı rüsûm-ı bende-nevâzîleri oldukda emr ü fermân”⁶⁴.

Bir diğerk telhiste ise sadrazamın, padişahı, tercihiine göre, Bâbîâlî’de veya “bir mahall-i ferah-fezâ”da ağırlamak istediğini görmekteyiz.⁶⁵ Başka bir telhiste ise sadrazam, padişahı, havaların güzel olmasına binaen Sadabad’da davet ederek mutad bayram ziyafeti ile teferrücü birleştirmek istemiştir: “...abd-i mekârim-i‘tiyâdlarına nisbeten bu makule a‘kâb-ı a‘yâd ve ba‘zı eyyâm-ı meserret-mu‘tâd cebhe-sâyî-i sümm-i semend-i inâyetleriyle tahsîl-i bizâ‘a-yı müfâharet ve tecdîd-i libâs-ı ubûdiyyete vesîle-i iğtinâm add olunageldigine binâ‘en ve hakk-ı çâker-i inâyet-perverlerinde dâ‘imü‘z-zuhûr olan ihsân-ı bî-girân-ı bende-nevâzânelerine mağrûren çend sâ‘at tebdîl-i hevâ ve gül-geşt ü temâşâyâ icâle-i kümeyt-i meyl ü rağbet-i şâhâneleri buyurulmak temennâsı ile fezâ-yı ferah-fezâ-yı Sa‘dâbâd’a da‘vet-i hümâyûn-ı atûfet-makrûnları esbâbı hakirâne vü âcizâne tehiyye vü i‘dâd olunmağla İnşâallâhu’r-rahmân yevm-i mübârek-i sülesâda mânend-i âfitâb-ı âlem-tâb ufk-ı Dârü’s-saltana-i âtîfetlerinden seherî tulû‘ vü leme‘ân ve müştâk-ı işrâk-ı tal‘at-ı hümâyûnları olan dîde-i saf-bestegân-ı bendegân ifâza-i envâr-ı mekârim-âsâr-ı inâyetleriyle lebrîz ü mel‘ân buyurulmak zımnında hâssaten bu çâker-i sadâkat-güster ve ahkar-ı nevâziş-perverlerinin pehnâ-yı ferâhtâ-yı i‘tibârı na‘l-tevsen-i re‘fet-penâhîleriyle hem-kevkebe-i âsmân ve tûb-ı tîlâ-kûb-ı sâyebân-ı iftihârı sâyey-

⁶⁴ Metinde, bk. “Da‘vet-i hümâyûnı müş‘ir yazılan telhîsin müsveddesidir”, vr. 15a-16a. Aynı muhtevada Boynueğri Seyyid Abdullah Paşa’ya aittir Şevval 1160/Ekim 1747 tarihli bir telhis için bk. Metin, vr. 34a-35a.

⁶⁵ “...hevâlarda güşâyiş rû-nümâ olduğı sûrette nüzhet-gâh-ı dil-ârâlarından bir mahall-i ferah-fezâyâ mı veyâhud saray-ı ubûdiyyet-mînâ-yı bendegâneme mi her kangı sûrete tevcîh-i luhâza-i i‘tibâr buyurulur ise mübârek kudûm-i meymenet-rüsûm-ı husrevâneleriyle hem-kevkebe-i sipihr-i devvâr buyurmaları istid‘âsı arz-ı ubûdiyyete vesîle-yi cür‘et olunmuşdur...”, Metin, vr.39a-40a.

hümâ-yı şefkat-i zıllullâhîleri ile resîde-i fark-ı ferkadân buyurulmak istid'âsı zımında...".⁶⁶

Bütün bu merasimler arasında, şehirde bayramın sorunsuz bir şekilde gerçekleşmesi için birtakım tedbirler de hayata geçirilirdi. Mecmuadaki kapudan paşa, yeniçeri ağası, cebecibaşı, topçubaşı, Galata voyvodası ve bostancıbaşına hitaben sâdır olmuş buyurulduya göre, bayram günlerinde “esvâk u mahallât ve cevâmi‘-i şerîfe havlılarında dolâb ve beşik ihdâsı memnû‘âtdan olmağla kemâ-fi’s-sâbık men‘ olunması ve bâ-husûs ümmü’l-habâ’is olan hamr ve arak makulesi müskirâtın dahi külliyyen ref‘i” emredilmiştir⁶⁷. İstanbul, Üsküdar, Galata kadıları ile Haslar naibine yazılan bir başka buyurulduda ise, “İyd-ı şerîf-i meserret-redîf eyyâmında nisâ tâ’ifesinin meyân-ı esvâk u bâzâr ve mahallât aralarında geşt ü güzârları bâ-fermân-ı âlî memnû‘âtdan” olduğu belirtilerek, mahalle imamlarını çağırıp gerekli tembihatı yapmaları istenmiştir⁶⁸.

Osmanlı yönetimi sadece İslâmî bayramlar vakitlerinde değil ehl-i zimmet gayrimüslimlerin bayramları zamanlarında da çeşitli emniyet tedbirleri almakta idi. Mecmuadaki bir buyurulduda bunlardan bahsedilmektedir. Buyuruldunun muhatabı yeniçeri ağası, cebecibaşı, topçubaşı, Galata voyvodası ve bostancıbaşısıdır. Ermeni ve Rumların bayramlarında, “bed-nâmları eyyâmında elbise-i mahsûsa ve hey’etlerin tebdîl ü tagyîr eylemek ve esvâk ve mahallât aralarında ve emâkin-i sâ’irede mezâmîr ile geşt ü güzâr eylemeyüb tavr-ı edeb ve resm-i ra‘iyetden hâric harekâtdan mübâ‘adet eylemeleriçün”, Üsküdar, Beşiktaş, İstavroz ve Hisarlar civarındaki ustaları ve zâbitlere gerekli tembihâtın yapılması emredilmiştir. Emirleri dinlemeyip “resm-i ra‘iyetden hâric harekâta cesâret ve elbise-i mahsûsalarını tagyîr idenler” ve “kefere tâ’ifesine hâric-i surda ve kal‘a kapularında gül suyu gibi fi‘il-i mezmûmı irtikâb iden kimesneler” hakkında gerekli cezanın icra olunması ifade edilmiştir.⁶⁹

⁶⁶ Metinde, bk. “Kabil-i iydda cânib-i âsafiden tertîb-i ziyâfet mu‘tâd olmağla safvet ve i‘tidâl-i hevâya binâ’en Sa‘dâbâd’da tehiyye-yi esbâb-ı ta‘zîm olunmağla da‘vet-i mülûkâneyi müş‘ir tahrîr buyurulan telhîs”, vr. 40a-41a.

⁶⁷ Metin, vr. 129b.

⁶⁸ Metin, vr. 129b-130a.

⁶⁹ Metin, bk. vr. 130a.

1.3. GAYRİMÜSLİM ELÇİLERE DAİR TELHİS, TAKRİR VE BUYURULDULAR

1.3.1. Avusturya Elçisinin Hediye Takdimi

Osmanlı İmparatorluğu'na dünyanın dört bir yanından gelen Hristiyan ve Müslüman elçilerin karşılanması, sadrazam ve padişah tarafından kabulü merasimle yapılır ve bu merasimlerde de teşrifat kurallarına çok önem verilirdi. (Alıkılıç,2002: 62)

Kabul töreninin elçi için unutulmaz bir tecrübe olması düşüncesiyle, merasim mümkün olduğu kadar sarayda olağandışı bir toplantı olana kadar ertelenirdi. Bu olağandışı toplantıların en bilineni yeniçerilerin üç aylık ulufelerini almak için saraya toplandıkları günler veya arz günleriydi; ayrıca elçiye dehşetli fakat unutulmaz bir tecrübe olarak yüksek düzeyde bir Osmanlı memurunun rütbesinin indirilmesi, sürgün edilmesi, hatta idam sahneleri veya bazı *haydutların* yere dizilmiş kesik kafaları devletin adaletine örnek olmak üzere seyrettirilebiliyordu. (Karateke,2017: 146)

Mecmuadaki bir telhis, “Devlet-i Aliyye-i dâ'imü'l-karârlarıyla Nemçe Devleti beyninde olan esâs-ı muvâlâtın te'kîd ü istihkâmı ve tüccâr ü züvvârînin temşiyet-i mehâmmı için Âsitâne-i sa'âdet-âşiyânelerinde meks ü ikâmet eylemek üzere cedîden gelen Nemçe” elçisinin ilk defa huzura kabulü hakkındadır. Sadrazam, telhisinde, elçinin nâme ve hediyelerini takdîm etmek için, o günki Divân toplantısı akabinde huzura kabulünün münasip olup olmadığını sormuş ve şayet müsaade edilecekse telhisin üst tarafına “izn-i hümâyûnum olmuşdur” hatt-ı hümâyûnu yazılarak iadesini arzetmiştir.⁷⁰

1.3.2. Gayrimüslim İkamet Elçilerine Verilen Resmî İzinler

Osmanlı İmparatorluğu nezdinde kendi devletlerini temsil eden gayrimüslim ikamet elçileri gerek resmî gerekse hususî hayatlarını keyfi bir serbestlik ile sürdüremez, İstanbul'daki neredeyse hemen her türden faaliyetlerinde Bâbiâli'nin sıkı takibi altında olurlardı.

⁷⁰ Metinde, bk. “Nemçe elçisi divân-ı âlîde nâme ve hedâyasını teslim eyledikte telhîs”, vr. 103b.

Mecmuayı tertip eden müellifin dikkat çekici tasarruflarından olmak üzere “Kefereye müte‘allik olan takrîrât” başlığı altında kayıtlı bir takrir, Osmanlı idaresinin elçilerin faaliyetlerini takip hususundaki hassasiyetini ortaya koymaktadır. Takrire göre, Divân-ı Hümâyûn tercümanı, Hristiyan devletlerin Beyoğlu’nda ikamet eden elçilerinin geceleri sırayla birisinin hanesinde toplanıp “âyînleri üzere ba‘zı sâz ile sohbet cem‘iyyeti eylemek âdet-i kadîmeleri” olduğunu, bunun resmî izne tâbi bir faaliyet olmadığını, “dün gece” Venedik elçisinin hanesinde toplandığını, “bu gece” de Felemenk elçisinin hanesinde biraraya geleceklerini Bâbîâlî’ye haber vermiştir. Cevaben, “şamâta itmeyüp âyînleri[ni] edeb üzere icrâ eylemeleri tenbîh” olunmuştur⁷¹.

Elçiliğin duvarları arkasında kalacak eğlencenin aksine, elçilerin resmî hüviyette yahut kamuya açık etkinlikleri için mutlaka Osmanlı yönetiminden izin almaları gerekliydi. Nitekim mecmuadaki bir takrire göre, Fransa elçisi, kralının oğlunun doğum gününü “de’b ü âdetleri üzere” kutlamak üzere sadece kendi hanesinin kapısında ve içeride bazı kandiller asmak ve üç gün ziyafet vermek için müssaade istemiştir. Sadrazam, padişaha, bu tür kutlamaların öteden beri Fransızların âdetleri olduğunu belirterek ruhsat verilmesini arzetmiştir⁷². Fransa elçisi, yine bir vilâdet kutlaması için, “işbu gelecek Cum‘a-irtesi günü Françe pâdişâhlarından indlerinde mu‘teber San Luiz ismiyle müsemma birinin vilâdeti günü olub ve hâlâ Françe pâdişâhı dahi ol isimde olduğundan ol gün yortı ve şenlik itmek mu‘tâdları olmağla yevm mezbûrda ber-vech-i mu‘tâd sâbıkı üzere Âsitâne-i Sa‘âdet limânında mevcûd Françe sefâinleri üç nevbet top şenligi eylemek üzere” de Bâbîâlî’den izin istemiştir. Konuyu saraya nakleden sadrazam, önceki tavırdan farklı olarak, şenliğe izin verilip verilmemesine dair padişaha herhangi bir tavsiyede bulunmamıştır⁷³. Bir başka takrire göre ise, Fransa elçisi, Pazar günü “efrenc taifesinin” paskalyaları olup, Cumartesi ve Pazar geceleri “sabâha karîb yedlerinde bir şem‘ ile Galata’da vaki‘ efrenc kilisesini devr eylemeleri mu‘tâdları” olduğunu bildirerek ayinlerini icra için izin istemiştir. Sadrazam, bu tür ayinlerin icrasına müsaade olunageldiği şerhiyle kararı padişaha havale etmiştir⁷⁴.

Son olarak elçilerin birtakım faaliyetlerinin yanı sıra şehir içinde ziyaret yahut başka bir gerekçe ile dolaşmak için Osmanlı yönetiminden resmî izin almaları gerektiği

⁷¹ Metin, vr. 121b.

⁷² Metin, vr. 121b.

⁷³ Metin, bk. vr. 122a.

⁷⁴ Metin, bk. vr. 121b-122a.

burada ifade edilmelidir. Mesela mecmuadaki bir buyuruldudan anlaşıldığı üzere, Rus elçisi Ayasofya Camii'ni ziyaret etmek için Bâbîâli'ye müracaat etmiştir. Talep kabul edilmiş, Perşembe günü elçinin maiyetinde mihmandar ve yasakçı olduğu halde ve önceden nasıl gerçekleştiriliyorsa yine aynı şekilde kurallara riayet ederek camiiyi ziyaretine izin verilmiştir. Buyurulduda, bu iznin verilmesinin gerekçesi şu sözlerle ifade edilir: “Düvel-i nasârâ taraflarından Âsitâne-i Aliyye'ye varîd olan ilçilere Ayasofya-i Kebîr ve selâtin-i sâ'ire cevâmi'-i şerîfelerini ziyâret ile uluvv-i şân ve nezâhet-i İslâm'ı irâ'eye mesâğ-ı şer' olduğına binâ'en müsâ'ade olunagelmekle...”.⁷⁵

1.4. DİĞER KONULARA DAİR TELHİS, TAKRİR VE BURULDULAR

Mecmuada, muhteva ve/veya miktar itibariyle geniş çaplı değerlendirme yapmaya müsaade etmeyen bazı belge suretleri de mevcuttur. Mesela, Râgıb Paşa'nın kaleminden çıkan, Kırım hanının İstanbul'dan ayrılması⁷⁶; Hekimoğlu Ali Paşa'nın 1742'de ikinci defa sadarete tayini münasebetiyle Üsküdar'da Mehmed Paşa Kasrı'ndaki ziyafette padişah tarafından hediye olunan ata teşekkür edilmesi⁷⁷; Kabe'deki tamirata memur edilecek kimsenin ve Pîr Mustafa Ağa'nın kethüda, Başbâki-kulu Köse Ali Ağa'nın sipah ağası ve Abdî Ağa'nın da başbâki-kulu tayin edilmesi⁷⁸; aralarında münaferet bulunan Üçüncü-zâde Ömer Paşa'nın Trabzon beylerbeyiliğinden ref' ve Fatsalı Ahmed Ağa'ya Kefe beylerbeyiliği tevcih olunması⁷⁹ konularını havi telhisler bu kapsamda sıralanabilir. Hangi sadrazama ait oldukları tespit edilemeyen üç ayrı takrir ile bir telhis de yine tevcihat konularına dairdir⁸⁰.

⁷⁵ Metin, bk. vr. 132b. Ayrıca bk. Sezer, 2003: 105-124

⁷⁶ Metinde, bk. “Kırım Hânı'nın Âsitâne'de sadr-ı a'zam gelinceye dek meks ü azîmetini müş'ir ka'im-makam tarafından yazılan telhîs”, vr. 22b-23a.

⁷⁷ Metinde, bk. “Sadr-ı sâbık Ali Paşa hazretlerinin ikinci def'a sadra teşriflerinde Üsküdar kurbünde Mehmed Paşa Kasrı'nda tertîb olunan yemeklikde rikâb-ı hümâyûndan ihsân olunan donanmış esb-i Rûmînin teşekkürini müş'ir yazılan telhîs”, vr. 16a-17b. Bir başka sadrazam padişahın at hediye etmesine teşekkürü hâvî bir diğer telhis için bk. Metin, vr. 87b-88a.

⁷⁸ Metinde bk. “Ta'mîr-i Taybe-i Tayyibe için vürûd iden hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnun cevâbı ve ba'zı ricâlin becâyîş ü tebeddülâtını müş'ir yazılan telhîsdir”, vr. 17b-18a.

⁷⁹ Metinde, bk. “Üçüncü-zâde Ömer Paşa ile Fatsalı Ahmed Ağa'nın beylerinde olan muhâsama vü münâza'larını müdâfa'a sûretinde mûmâ-ileyh Ahmed Ağa'ya rütbe-yi mîr-i mîrân[î] ihsân buyurulmak ricâsını hâvî arz olunan telhîsdir”, vr. 26a-27a.

⁸⁰ Metin, bk. vr. 117a, 127a-127b.

Mecmuadaki bir buyuruldu, Mısır'dan ırsaliye hazinesi gelmesine dairdir. Mısır'ın vergisi olmak üzere her sene payitahta gönderilen ırsaliye hazinesini getirmeye memur ocak ağalarından Mısır müteferrikabaşısı ile bey kethüdâsı birkaç gün önce müjde için gelirlerdi. Üsküdar'a varacakları gün müteferrika çavuşu, Bâbîâli'ye gelerek kethüdâ beyi ziyaret eder, etek öper ve müjdecilerin gelişini haber verirdi. Bu sırada çavuşa bir mikdâr altın ihsan edilirdi. Ertesi gün müjdeciler için Bâbîâli'de kabul merasimi yapılırdı. Hazine ise daha tantanalı karşılanırdı. Hazinenin ve hazine serdarının Üsküdar'a gelmesinden bir gün önce, “çekdirme sefinelerinden forsası ve cümle takımı mükemmel bir sefine”nin Üsküdar iskelesinde hazır bekletilmesi için tersaneye buyuruldu gönderilirdi⁸¹. Bir bölük asker sadrazamın ağalarından biri ile seher vaktinde, Üsküdar'ın ilerisindeki İbrahimağa Çayırında hazineyi karşılardı. Hazine Üsküdar'dan çekdiriye yüklenir; Sarayburnu'nda Kireç iskelesine nakledilir ve mehterhane eşliğinde saraya getirilirdi. Hazinenin saraya tesliminde hil'atlar giydirilirdi. Bu merasim sırasında sadrazam bazen ikram kabilinden Mısır çavuşlarına bir miktar altın verirdi. (Şahin,2001: 67,68)

Bir diğer telhiste ise hassa korulardan elde edilen gelirin padişaha tesliminden söz edilmektedir. Osmanlı Devleti'nde mîrî korulara, devletin ve halkın ihtiyaçlarının kolay ve ucuz bir şekilde karşılaması bakımından ehemmiyet atfedildiği bilinmektedir. Başkent'in odun ve kereste ihtiyacı, daha ziyade Rumeli ve Kuzeybatı Anadolu taraflarından temin edilmekteydi. İstanbul'da su kemerleri ve havzalardaki ormanlar beylik kuru statüsündeydi ve buralardan ağaç kesmek ancak devletin izniyle mümkündü. (Koç,1999: 142-144; Önal, 2006: 24-25) Telhise göre, hassa korulardan elde edilen gelir, “ceyb-i hümayûn için tahsîl ve be-her sene nev-rûz-ı firûzda rikâb-ı hümayûn-ı şevket-makrûnlarına arz u teslîm” edilmekteydi. Telhiste eksik bir şekilde nakledilen senede padişah, bu gelirden bir kısmını İstanbul'daki mîrî otlak anbarının yıkılan duvarlarının ve Edirne'deki İstabl-ı Âmire ahırlarının tamire sarfedilmesini emretmiştir. Yine telhise nazaran, korular mahsûlünün tesliminde İstabl-ı Âmire emektarlarının iki kişiye sipahilik tevcih edilmesi âdetti⁸².

Mecmuadaki bir diğer tahrir ise Kahire'de basılacak “pâre”lere dairdir. Takrirden İstanbul'da bastırılan parenin İskender ve Mısır şehrinde bastırılan parelere örnek teşkil

⁸¹ Meselâ bk. Metin, vr. 132b.

⁸² Metin, vr. 92a.

etmesi ve İstanbul'daki pare gibi bastırılmaları için örnek gönderildiğinden bahsetmektedir.⁸³

⁸³ Metin, vr. 2b.

İKİNCİ BÖLÜM

TRANSKRİBE METİN

2.1.METİNDE TAKİP EDİLEN TRANSKRİPSİYON USÛLÜ

Metin tesisinde basit bir transkripsiyon kullanıldı. Farsça ve Arapça kelimelerdeki uzun sesliler (â, î, û) şeklinde yazıldı; kelime başları haricinde ayınlar (‘), hemzeler ise (’) şeklinde gösterildi; Türkçe kelimelerde, esas metinde kelime sonları “b” ile yazılsa dahi bunlar “p” olarak tercih edildi. Okunuşundan emin olunmayan kelimelerin yanına (?) işareti konuldu. Sehven veya zühulen yazılmamış, tarafımızca ikmâl edilmiş harf ya da kelimeler köşeli parantez içerisinde yazıldı. Mevcut derkenarlar esas metinde değil dipnotlarda belirtildi. Metnin anlaşılmasını kolaylaştırmak düşüncesi ile noktalama işaretleri kullanıldı ve metin paragraflara bölündü.

Metinde Râgıb Paşa’ya ait telhisler, daha önce bu konuda yapılmış en geniş nüsha incelemesi olması hasebiyle H. Abdulkadir Özel’in çalışması ile karşılaştırıldı ve bizim nüshamız ile bu çalışmadaki farklılıklar dipnotlarda belirtildi. Ancak, “küstâhâne-güstâhâne”, “nahvetiniz-nahvetinüz”, “ıyd-‘îd”, “kılınmışdır- kılınmışdur”, “kâğıd-kâğıd”, “mümkün-mümkün” gibi okuma farklılıklara işaret edilmemiştir.

METİN

2.2. METNİN FİHRİSTİ⁸⁴

[Bazı ünvan ve elkâblar]

Sikke-i hasene husûsuna dâ'ir takrîr

Hareket-kerden-i ez-şitâ'iyye be-araf-ı sayfiyye ve ba'd-ezîn nakl-kerden-i be-cânib-i Mahbûbiyye

Nakl-kerden-i Beglerbegi ez-cânib-i Mahbûbiyye be-hengâm-ı sayf, bâ-müsvedde-i Râgıb Efendi

Nakl-kerden-i sâhil-hâne-i hümâyûn be-cânib-i Eyyûb-i Ensârî, bâ-müsvedde-i Râgıb

Ber-vech-i mu'tâd Ramazân-ı şerîfin yigirmi beşinci günü ıydiyye hediyye irsâli zımında yazılan telhîsin müsveddesidir

Leyle-i Kadr'de arz olunan seccâde ve tesbîh zımında yazılan telhîs

Iyd-ı fitrda ber-vech-i mu'tâd yazılan telhîsin müsveddesidir

Iyd-ı adhâda ber-vech-i mu'tâd yazılan telhîs müsveddesidir, bâ-müsvedde-i Râgıb

Nev-rûziyye olmak üzere yazılan telhîsin sûretidir, bâ-müsvedde-i Râgıb

Bu dahi nev-rûzda yazılan telhîsin yalnız bir nev' elkabıdır

Fasd-ı hümâyûn vuk'unda ber-vech-i mu'tâd yazılan telhîsin müsveddesidir

Şerbet isti'mâlinde yazılan telhîsin ber-vechi mu'tad müsveddesidir

Halvet-i hümâyûn vuku'unda yazılan telhîsin müsveddesidir

Halvet-i hümâyûn vuku'unda yazılan telhîsin müsveddesidir

Mizâc-ı hümâyûna bir mikdâr illet târî olduğu istimâ' olundukda yazılan telhîs

Top döküldüğü vakitte da'vet-i hümâyûnı müş'ir yazılan telhîs

[Murâdiye ve] Tuhfetü'l-mülûk nâmında inşâ olunan kalyon için yazılan telhîs

Feyz-i Hudâ nâm kalyon deryâya ilka olındığında yazılan telhîs müsveddesidir

Mansûriyye ve Mes'ûdiyye nâm iki kıt'a kalyonun tekmîlinde yazılan telhîsin müsveddesidir

Müjdeci-başı geldikde ber-vech-i mu'tâd yazılan telhîsin müsveddesidir

Da'vet-i hümâyûnı müş'ir yazılan telhîsin müsveddesidir

⁸⁴ Bu fihrist asıl metinde yer almamaktadır, tarafımızdan eklenmiştir.

Sadr-ı sâbık Ali Paşa hazretlerinin ikinci def'a sadra teşrîflerinde Üsküdar kurbünde Mehmed Paşa Kasrı'nda tertîb olunan yemeklikde rikâb-ı hümâyûndan ihsân olunan donanmış esb-i Rûmînin teşekkürünü müş'ir yazılan telhîs

Tebrîk-i hengâm-ı tedâvî-yi tab'-hümâyûn ve arz u takdîm olunan hedâyâ-yı ubûdiyyet-meşhûn kabûli recâsını hâvî yazılan telhîs

Ta'mîr-i Taybe-i Tayyibe için vürûd iden hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnun cevâbı ve ba'zı ricâlin becâyış ü tebeddülâtını müş'ir yazılan telhîsidir

Ba'zı serhadât muhafızlarının bi-hasebi'l-iktizâ tebeddülâtların istîzân zımnında telhîs

Nemçe çarı ve müttefikası çarıçenin hem-inân-ı vâdî-i bevâr olmasını ihbâr ve ba'zı tedâbîr-i mesâlih zımnında arz olunan telhîs-i letâfet-şi'ârdır

Nâdir Şâh-ı âkıbet-tebâhdan vürûd iden ilçî hân ile akd olunan meclisde vuku' bulan mükâlemenin telhîsidir

Nâdir Şâh'ın ihdâs-ı mezheb-i Ca'ferî husûsına dâ'ir tarafından me'mûr hânlarının Bağdad ahâlisine gelen tahrîrâtlarının ve za'îf-i hâlleri istiş'ârının keyfiyeti telhîsidir

Kırım Hânı'nın Âsitâne'de sadr-ı a'zam gelinceye dek meks ü azîmetini müş'ir ka'im-makam tarafından yazılan telhîs

Moskov kralına dâ'ir keyfiyâtın meşvereti zımnında akd olunan meclisin hülâsasıdır

Maşrık câniblerine ta'yîn ser-asker emrinde akd olunan meclis-i meşveretin telhîsidir

İtalya kralıyla olan müsâleme telhîsinin müsveddesidir

Üçüncü-zâde Ömer Paşa ile Fatsalı Ahmed Ağa'nın beynlerinde olan muhâsama vü münâza'larını müdâfa'a sûretinde mûmâ-ileyh Ahmed Ağa'ya rütbe-i mîr-i mîrân[î] ihsân buyurulmak ricâsını hâvî arz olunan telhîsidir

Bagdâd Muhâsarası vak'asında Nâdir Şâh'ın "Nedîm" mahlasıyla nedîm-i meclisi olan Mîrzâ Zekî'nin Bagdâd defterdârı iken merhûm Râgıb Paşa'ya gelen mektûba cevâb olmak üzere tahrîr olunan mektûbu sûretidir

Beşiktaş sâhil-hânesinden hareket ve Göksu kasrında ol gün(?) halvet ve andan Ferah-âbâd tesmiye olunan Beglerbegi yalısına varılup çend-rûz ikamet irâde buyuruldukda tahrîr buyurulan telhîs müsveddesidir, 23 C [11]59

Beşiktaş'da ta'mîr buyurulan kasr-ı bî-hemtâ hitâm-pezîr oldukda nakl-i hümâyûn buyurulduğın tebrîk zımında yazılan telhîs-i âlîdir

Beglerbegi'den Beşiktaş'a nakl-i hümâyûn buyuruldukda yazılan telhîs müsveddesidir, [11]59

Eyüb'de vâkı' sâhil-hânelerinden Beşiktaş'a nakl-i hümâyûn vuku'unda yazılan telhîsin müsveddesidir

Saray-ı sadr-ı â'zamîye da'vet zımında yazılan telhîs-i âlî, L [11]60

Topkapu Sâhil-hânesi civârında vâkı' cânib-i sadr-ı â'zamîden teberrüken binâsına müsâ'ade-i hümâyûn erzâni buyurulan Sürûriyye ism-i sâmîsi ile mevsûm kasr-ı bî-hemtâyı teşrîf-i hümâyûn vuku'unda tebrîk-i kudûm-ı meymenet-lüzûm-ı mülûkâneyi müş'ir tahrîr olunan telhîs müsveddesidir [11]57

Şevketlü efendimiz hazretleri da'vet-i cenâb-ı âsafîye icâbete rağbet buyurup kasr-ı dil-ârâ-yı Sa'dâbâd'ı teşrîf ve ol cây-ı ferah-fezâda tarh-ı encümen halvet-i meserret-elîf ile anda birkaç gün meks ü tevkîf ve bu vechile hâtır-ı feyz-mezâhir-i hazret-i sadâret-penâhîyi tatyîb ü taltîf kılındıktan sonra sâhil-saray-ı hümâyûnlarından Beşiktaş'a nakl-i raht-ı azimet buyurduklarında teşekkür-i icâbet ve tebrîk-i nakl ü hareket zımında hedâyâ arz u takdîm olundüğün müş'ir tahrîr buyurulan telhîs-i şerîf müsveddesidir, 22 CA [1]155

Akib-i ıyd-ı fıtrda mu'tâd üzre ziyâfet tertîb olunmak irâdesiyle bilâ-ta'yîn mekân-ı dil-hâh-ı mülûkâne olan mahalle da'vet zımında telhîs

Kabîl-i ıydda cânib-i âsafîden tertîb-i ziyâfet mu'tâd olmağla safvet ve i'tidâl-i hevâya binâ'en Sa'dâbâd'da tehiyye-yi esbâb-ı ta'zîm olunmağla da'vet-i mülûkâneyi müş'ir tahrîr buyurulan telhîs

Şerbet tenâvülüne rağbet ve iki günden sonra fasda himmet buyurulduğı gün tahrîri mu'tâd olan telhîs

Şevketlü efendimizin mübârek kadem-i sa'âdet-tev'emlerinde çıban zuhûr itdiğinde yazılan telhîs

Vücûd-ı hümâyûnda zuhûr iden illetin def'i da'avâtı zımında telhîs

Mizâc-ı hümâyûna bir mikdâr inhirâf ârız olmağla isticlâb-ı şifâ-yı âcil ve takdîm-i hediye zımında tahrîr buyurulan telhîsin müsveddesidir

Mizâc-ı letâfet-ımtizâc-ı hazret-i cihân-dârîye bir mikdâr inhirâf ârız olup lutf-ı Bârî ile mündefi' ve âfiyete mübeddel olduğın Hekîm-başî Hayâtî-zâde Efendi gelüp

haber virmekle teşekkür zımında ba'zı hediye ile irsâl olunan telhîs-i şerîf müsveddesidir 3 S sene [1]158

Mu'teberân-ı kübrâ-yı ma'zûlinden bir zât tarafından taşra vüzerâsından bir zâta [mektup]

[Bir zât ait mektûb]

Hünkâr İskeleyi'ne ve andan Tokat'a biniş-i hümayûn vuku'nda takrîr

Taraf-ı hümayûndan at geldikde yazılan telhîs

Top dökümünde yazılan telhîs

Hâssa korular mahsûli teslîminde yazılır

Sandal-ı hümayûn ve filika-i meymenet-makrûn deryâya ilka olundukda telhîs

Bu dahi telhîs-i diğeri

Sandal-ı hümayûn deryâya ilka olundukda istîzâmı müş'ir yazılan takrîr

Nemçe ilçisi dîvân-ı âlîde nâme ve hedâyâsını teslîm eyledikde telhîs

Takrîr

Takrîr

Takrîr

Takrîr

Takrîr ıyd-ı adhâ

Mevlid-i şerîf takrîri

Ramazân-ı şerîf takrîri

Takrîr

Kayık inşâsına mübâşeret olundukda takrîr

Donanma-yı hümayûn hareketi vuku'unda yazılan takrîr

Donanma takrîri

Kefereye müte'allik olan takrîrât

Bu dahi takrîr

Bu dahi takrîr-i diğeri

Bu dahi takrîr-i diğeri

[Telhîs]

Vezir-i mükerrem izzetlü rif'atlu kapudan paşa hazretleri, izzetlü yeniçeri ağası, cebecibaşı ağa, topçibaşı ağa, Galata voyvodası ağaya, izzetlü bostâncıbaşı ağa[ya buyuruldu]

İstanbul kadısı fazîletlü efendi, Üsküdar kadısı fazîletlü efendi, Galata kadısı fazîletlü efendi, Hâslar nâibi efendi[ye buyuruldu]

İzzetlü yeniçeri ağası, cebeci-başı ağa, topcı-başı, Galata voyvodası, İzzetlü bostâncıbaşı ağa[ya buyuruldu]

İstanbul ve Üsküdar ve Galata ve Haslar nâibi efendilere [buyuruldu]

Buyuruldu sûreti

Buyuruldu

2.3. METİN

[1a] el-Ketebe el-hakir es-Seyyid Mehmed Ataullâh Mektûbî-zâde

[1b] **Nazîf Efendi ile gönderilen nâme-i hümayûnun imzâ-yı âlîsi**

El-muzaffer el-mansûr el-mü'eyyed bi-te'yîdâti'llâhi'l-meliki'l-azîzi'l-müste'ân,
hadimü'l-Haremeyni's-şerîfeyn es-Sultân el-Gazi Mahmud Han ibn es-Sultân Mustafa
Han

Fethali'ye i'tâ buyurulan nâme-i hümayûnun imzâ-yı şerîfi

El-mü'eyyed bi-te'yîdâti'llâhi'l-meliki'l-mennân el-mefevvizu ileyhi emrahu fi
külli hâlin ve şe'n, hadimü'l-Haremeyni's-şerîfeyn es-Sultân el-Gazi Mahmud Han ibn
es-Sultân Mustafa Han

**Bu def'a dahi i'tâ buyurılacak nâme-i hümayûna yazılmak üzere kaleme
aldırılan imzâ-yı vâlâ**

Es-Sâbit bi-akdemi'r-rüsûhi ve'l-ihsân fi merkezi dâireti hüsni'l-ahdi mine'l-îmân
Hâdimü'l-Haremeyni's-şerîfeyn ilâ âhirihî

Bu dahi resm-i vâlâ-yı diger

El-mümehhidü li-de'â'imi's-şer'i'l-müstebân el-müşeyyidü'l-kavâimi'l-'uhûdi
ve'l-eymân, hadimü'l-Haremeyni's-şerîfeyn

Îla'n-nâdiyyi'l-lezî sâmi bi-işrâki şems-i fedâili'l-mevlâ feleki keyvân ve'l-
meclisi'l-lezî yefharu ale's-süreyyâ haysü ğaden mültemiseni's-şefâ efâdili İrani'l-Aliyyi
bi-ihtivâihî alâ sümmiye müsta'rizu's-sufûfi bi-bedrin ve mübîdi'l-cümû'i min Ğatafân
edâme'llâhu lehû'l-ek'as (?) me'l-teffe'l-fürkadân ve'htelefe'l-cedîdân

İmzâ-yı hümâyûna

Mine'l-müsta'în bi'llahi'l-Meliki'd-deyyân el-müstemeddü minhü'l-avni fî küllî hînin ve zamân, hadimü'l-Haremeyn es-Sultân el-Gazi Mahmud Han ibn es-Sultân el-Gazi Mustafa Han

[2a] BOŞ

[2b] **Sikke-i hasene husûsuna dâ'ir takrîr**

Mây-e-i nizâm-ı âlem olan dinâr ve dir[he]min âb u tâb-ı revnak-nisâbı ve berk-âsâ-i dest-be-deste bâ'is-i sür'at ü şitâbı bi-hakkın nâm-ı nâmî-i hilâfet-eser ve ism-i sâmi-i zılliyyet-muhbir-i hümâyûnı hâvî tuğrâ-yı garrâ-yı pâdişâhî ve der-bâr-ı i'nâyet-âsâr-ı sipihr-iştibâhı cebîn-i mesâlih-rehînine kutb-hâne-i vefk-i tenfîz ve seniyye-i meserret-defînesine tılsım-ı tahrîk ve tehzîz olması zımnında pezîrâ-yı husûl olup ve bu me'mûl mahzâ sikke-i hümâyûn-ı mevhibet-makrûnın güşâde vü hânâ ve nakş u resminin mu'tenâ ve müstesnâ kılınmasına mevsûl olmağla Mısır-ı Kahire'de rahşende vü zâhire olan pârenin sikkesi nev'ân efsürde olduğu mukaddemâ arz ve i'lâm olunmaktan nâşî bundan akdemce vafîr pâre sikkesi hakk u resm ve mahalline irsâl u tesyîr olunmuşidi. Âsitâne-i feyz-âşiyânede vâkı' darbhâne-i husrevânede teskîk olunan pâre sikkesinin dahi Lillâhi'l-hamd eyyâm-ı bâ-insicâm-ı şehriyâr-ı İskender-gulâmda kesret-i isti'mâl ve vefret darb-ı i'mâlınden resm ü hey'etî ve fi'l-asl tertîb olunan tarz u kıyâfeti fi'l-cümle nazar-ı pâdişâhiye arz olunmak hâletinden dûn ve öyle muhaddere-i cihân-nişîn taht-ı hicâb-ı mahv ve halelde ibret-nümûn olmağla Darbhâne-i Âmirede olan pâre sikkesi dahi tahdîd ve hatten ve resmen hüsn ü behceti tahdîd olunup o resm üzere tab' ve hatm olunan pârenin numûnesî nezd-i âliye firistâde kılınmışdır. Manzûr-ı sa'âdetleri oldukda mübârek pâye-i dîhîm-i İskender-hadîm-i şâhâneye ârz u takdîm ve minvâl-i muharrer üzere darb u teskîkine izn-i mevhibet-hazn-ı mülûkâne cilve-ger-i sâha-i tenfîz ve tegayyüm buyurılır ise ihrâz-ı îfâsı için keyfiyyet taraf-ı bendegâneme ifâde vü tefhîm olunmak vâbeste-i re'y-i âlileridir

[3a] Boş

[3b] Hareket-kerden-i ez-şitâ'iyye be-taraf-ı sayfiyye ve ba'd-ezîn nakl-kerden-i be-cânib-i Mahbûbiyye

Cenâb-ı berârende-i nüh-tübâk-ı eflâk celle zâtehü an-derkü'l-idrâk, revnak-efrûz-ı kâne-i⁸⁵ saltanat ve pîrâye-bahş-ı erîke-i kâm-rânî vü devlet olan vücûd-ı âlem-sûd-ı zıllullâhî ve zât-ı mekârim-nümûd-ı hilâfet-penâhîlerin ilâ-âhirü'd-dühûr müttekâ-pîrâ-yı sürür-i iyş ü sürûr ve nüzhet-efzâ-yı çemen-soffa-i safâ vü hubûr idüp her dem ve her ânların envâ' ferah u şâd-mânîye iktirân ile bâ'is-i ârâyiş-i⁸⁶ âlem ü âlemiyân eylemekden hâlî olmaya, âmîn.

Şevketlü efendim,

İnâyet-i feyyâz-ı mutlak ile revnak-baht-ı bâhirü'l-is'âdları misillü hevâlarda güşâyîş ü letâfet ve tenakkul ü tenezzühe meyl ü rağbet vakitleri hulûl eylemekden nâşî bu rûz-ı fîrûz-ı meymenet-endûzda rûh-ı cüsmân-ı âlemiyân ve insân-ı ayn-ı cihâniyân olan mübârek zât-ı kerrübî-tıynet-i husrevâneleri dahi mânend-i âfitâb-ı âlem-tâb me'vâ-yı dil-keş-ârâ-yı şitâ'iyyelerinden sayfiyye-i behişt-manzar, ya'ni Mahbûbiyye ismi ile müsemmâ sâhil-saray-ı letâfet-ârâlarına nakl-i raht-ı iclâl ve tahvîl-i bisât-ı ikbâl buyurılıp şevketlü kerâmetlü veliyy-ni'metimiz efendimiz hazretlerinin hemîşe safâ vü râhatları müceb-i ferah-ı bendegân-ı sadâkat-nişân ve müzîl-i terah-ı çâkerân-ı şâkirü'l-ihsân olduğına binâ'en bu hareket-i müstevcibü'l-meserretleri âmme-i ibâd-ı atûfet-i'tiyâdlarına ve be-tahsîs abd-i ni'am-perver ve bende-i inâyet-mazharlarına hîte-i ta'bîrden bîrûn ve mertebe-i takrîrden efzûn mûris-i sürûr [u]⁸⁷ inbisât ve bâ'is-i dil-güşâyî vü neşât olmağla vâcibe-i zimmet-i ubûdiyyet ve lâzıme-i uhde-i rıkkıyyetim [olan]⁸⁸ edâ-yı farîza-i tebrîk ile vazîfe-i du'âya ibtidâr ve meşmûl-i luhâza-i âtifet-i bende-nevâzâneleri olmak istid'âsı ile bir re's müzeyyen esb-i Rûmî-nijâd ihdâsına küstâhâne ictirâ olunmuşdur. Hakk-ı çâkerânemde **[4a]** dâ'imü'l-vuku' eltâf-ı bî-nihâye-i bende-nevâzânelerinden takdime-i âcizânemin hakaret ü kusûrundan iğmâz-ı çeşm-i tesâmuh buyurulmak niyâzı takdîmi ile Cenâb-ı Rabb-i Mecîd bu nakl ü hareketlerin sa'îd-ender-sa'îd ve her hâl ve her mahalde ve her zamân ve her mekânda safâ-yı hâtır ve güşâ-yı tab'-ı füyûzât-mezâhirlerin ber-mezîd idüp eyyâm-ı meymenet-encâmların

⁸⁵ kâne-i : kâşâne-i (H.A. Özel)

⁸⁶ ârâyiş-i : âsâyiş-i (H.A. Özel)

⁸⁷ - : u (H.A. Özel)

⁸⁸ - : olan (H.A. Özel)

dâ'imâ râhat u ârâmiş ile hoş-güzâr ve envâ' zevk ü sürûr ile nuhbe-i rüzgâr eylemekden hâlî olmamak da'vâtı pîrâye-i küngüre-i kasr-ı icâbet ve âvîze-i tâk-ı mu'allâ-revâk-ı hüsn-i kabûl ü isâbet kılındığı ma'lûm-ı übbehet-mefhûm-ı tâc-dârîleri buyurulmak bâbında⁸⁹

Nakl-kerden-i Beglerbegi ez-cânib-i Mahbûbiyye be-hengâm-ı sayf, bâ-müsvedde-i Râgıb Efendi⁹⁰

Cenâb-ı Hakk celle ve alâ, mâye-i âsâyış-i bahr u berr ve mâ-bihi'r-refâh-ı nev'-i beşer olan vücûd-ı letâfet-perver-i zıllullâhî ve zât-ı mekârim-güster-i hilâfet-penâhîlerin hem-vâre serîr-i şevket-masîr-i tâc-dârîlerinde ber-karâr ve eyyâm-ı ferhat-ibtisâmların nuhbe-i ezmân u edvâr eylemekden hâlî olmaya, [âmîn].

Şevketlü efendim,

Husrev-i hitta-i nîm-rûz olan âfitâb-ı âlem-tâbın ifâzâ-i nûrî seyr-i burûc u kusûra dâ'ir olduğu misillü mihr-i münîr-i âsmân-ı saltanat olan vücûd-ı hurşîd-su'ûd-ı pâdişâhîlerinin dahi neşr-i eşi'a-i behcet ü nezâretleri ba'zı mütenezzihât-ı dil-ârâların⁹¹ teşrîfde zâhir olmağla bu rûz-ı fîrûzda revnak-ı bâ-kemâl ile leb-i mahbûbe-i deryâda hem-şekl-i hâl olan Beglerbegi nâm sâhil-hâne-i mînû-nişâna tevcîh-i veche-i rağbet ve imâle-i sükkân-ı azîmet buyurıldığı inbisât-ı tab'-ı hümâyûn-ı husrevânelerine dâll ve bu latîfe-i dil-ârâ çâker-i bâ-ibtihâllerine müceb-i neşât-ı bî-hemâl olmak hasebiyle vazîfe-i zimmet-i ubûdiyyetim olan ri'âyet-i resm-i tehniyete bâ'is-i küstâhî vü cür'et⁹² [4b] ve dakayık u⁹³ evkat-ı zindegânem muvâzabet-i du'â-yı ömr ü devletlerine mahsûs u münhasır olduğunu iş'âren bir mücevher sâ'at ihdâsına mübâderet olunmuştur. Cenâb-ı berârende-i çarh-ı bûkalemûn ve gerdiş-âverende-i⁹⁴ rakkas-ı gerdûn, evkat u ânât-ı eyyâm u leyâlîlerin dâ'imâ sürûr u safâya makrûn ve mîkat-ı müstakimetü'l-harekât-ı

⁸⁹ buyurulmak bâbında : buyurıldukda (H.A. Özel)

⁹⁰ Nakl-kerden-i beglerbegi ez-cânib-i Mahbûbiyye be-hengâm-ı sayf, bâ-müsvedde-i Râgıb Efendi : Nakl-kerden-i be-Beglerbegi ez-cânib-i Mahbûbiyye be-hengâm-ı sayfiyye (H.A. Özel)

⁹¹ mütenezzihât-ı dil-ârâların : müntezezhât-ı dil-ârâların (H.A. Özel)

⁹² küstâhî vü cür'et : güstâhî-i cür'et (H.A. Özel)

⁹³ dakayık u : dakayık ve (H.A. Özel)

⁹⁴ gerdiş-âverende-i : gerdiş-i ârende-i (H.A. Özel)

ikbâl ü devletlerin vakfe-i âsîb⁹⁵ ü ihtilâlden masûn idüp zenberek-i dellâb⁹⁶-1 umûrların merbût-1 silsile-i tevîk ü su'ûd ve idâre-i mefâtîh-ârâların kâffe-i mu'dılâta bâ'is-i feth ü güşûd eyleye, âmîn.

Hakk-1 çâker-i ubûdiyyet-perverlerinde dâ'imü'z-zuhûr olan mekârim-i gayr-1 mahsûre-i bende-nevâzâneleri muktezâsınca hediye-i âcizânemin hasâset ü hakareti zarf-1 zer-târ-1 tesâmuh u iğmâzda rehîn-i istitâr buyurulmak [ile]⁹⁷ münebbih-i hulûs-âvâze-i müfâharetimi tanîn-endâz-1 tâs-1 sipîhr-i devvâr buyurmaları bâbında emr ü fermân ve lutf ü ihsân⁹⁸

Nakl-kerden-i sâhil-hâne-i hümâyûn be-cânib-i Eyyûb-i Ensârî, bâ-müsvedde-i Râgîb⁹⁹

Cenâb-1 revnak-ârâ-yı hadâyık-1 imkân celle ani's-şebîh ve'n-noksân, mâye-i refâh-1 âlemiyân ve mâtde-i râhat u ârâm-1 cihâniyân olan vücûd-1 nezâhet-nümûd-1 husrevâne ve zât-1 letâfet-simât-1 mülûkânelerin hem-vâre serîr-ârâ-yı şevket ü iclâl ve zînet-efzâ-yı sâhil-hâne-i devlet ü ikbâl idüp sâhil-i bahr-1 inâyetlerin mâliş-gâh-1 emvâc-1 esirre-i cibâh ve sâyîş-gâh-1 çehre-i ashâb-1 dîhîm ü câh eylemekden hâlî olmaya, âmîn bi'n-nebiyyi ve âlihi'l-emîn.

Şevketlü efendim,

Husrev-i zerrîn-efser-i hitta-i târem-i çârüm¹⁰⁰ olan hurşîd-i cihân-tâb-1 zerre-perverin düvâzdeh-i burûc-1 gerdûndan her bir burcî teşrîfînde başka teshîr ü hâsiyyeti¹⁰¹ olduğı misillü neyyir-i â'zam-1 kutb-1 saltanat olan zât-1 bâhirü'l-letâfet-i cihân-dârîleri dahi husûsiyyet-i nefis-i nefis-i hümâyûnları ile mümtâz ü müstesnâ [5a] olan mütenezzihât-1¹⁰² dil-ârâ ve sâhil-sarayân-1 behcet-efzâlarından gâh ü bî-gâh ba'zuların teşrîf buyurdukca âlem ü âlemiyâna bâ'is-i efzâyîş-i tarâvet ve mûris-1 ârâmiş-i tabî'at

⁹⁵ âsîb : [â]sîb (H.A. Özel)

⁹⁶ dellâb : dolâb (H.A. Özel)

⁹⁷ - : ile (H.A. Özel)

⁹⁸ emr ü fermân ve lutf ü ihsân : - (H.A. Özel)

⁹⁹ Nakl-kerden-i sâhil-hâne-i hümâyûn be-cânib-i Eyyûb-i Ensârî, bâ-müsvedde-i Râgîb : Nakl-kerden-i sâhil-hâne-i hümâyûn be-cânib-i Eyyûb-i Ensârî (H.A. Özel)

¹⁰⁰ târem-i çârüm : târem ü çârüm (H.A. Özel)

¹⁰¹ her bir burcî teşrîfînde başka teshîr ü hâsiyyeti : her bir burcî teşrîfînde başka hâlet ve fusûl-i erba'adan birer fasla da'ir başka te'sîr ü hâsiyyeti (H.A. Özel)

¹⁰² mütenezzihât-1 : müntezeht-1 (H.A. Özel)

olmağla bu rûz-ı firûz-ı meymenet-endûzda inbisât-ı tâm ve inşirâh-ı mâ-lâ-keîâm ile saray-ı mînû-nümâlarından hareket ü nehzat ve civâr-ı Ebâ Eyyûb-ı Ensârî' de vâkı' sâhil-sarayân-ı cennet-nişânlarından sâhil-hâne-i behişt-kâşânelerine pertev-efgen-i meyl ü rağbet buyurıldığı güşâyiş-i tab'-ı hümâyûn-ı husrevânelerine dâll ve bu latîfe-i meserret-güster-i çâker-i kesîrû'l-ibtihâllerine müceb-i ferah-ı bî-hemâl olmak hasebiyle vazîfe-i zimmet-i rikkıyyet ve lâzıme-i uhde-i ubûdiyyetim olan resm-i tebrîk ü tehnîyete bâ'is-i küstâhî vü cür'et ve pehnâ-yı vesî'ü'l-ercâ-yı ubûdiyyetlerinde hâ'iz-i kasabû's-sabk-ı sadâkat olduğına berâ'at-ı istihlâl unvânıyla bir re's donanmış esb-i Rûmî-nijâd ihdâsına irhâ-yı inân-ı mübâderet olunmuşdur. Cenâb-ı cünbiş-bahş-ı nukre-i hink-i gerdûn, rahş-ı gül-gûn-ı devlet ü ikbâllerin ilâ-âhirü'd-devrân zîr-rân ve tevsen-i baht u iclâllerin ale'd-devâm licâm-ı irâdelerine râm ve nerm-inân¹⁰³ idüp her seyr ü hareketlerin müceb-i ferah ü sürûr ve her gül-geşt ü nüzhetlerin müstevcib-i meserret ü hubûr eylemekden hâlî olmaya, âmîn.

Hakk-ı çâker-i inâyet-güsterlerinde müte'âkıbü'z-zuhûr merâhim-i gayr-ı mahsûr-ı bende-nevâzânelerinden hediye-i âcizâne ve takdime-i çâkerânem piş-gâh-ı şehâmet-i dest-gâh-ı hilâfet-penâhîlerinde resîde-i ser-menzil-i hüsn-i kabûl buyurulmak ile semend-i recâ-yı müstemendânem sebk-âmûz-ı eblak-ı gerdûn buyurulmak mes'ûl-i bendegânem idüğü muhât-ı ilm-i hakayık-şümûl-i tâc-dârî buyuruldukda emr ü fermân şevketlü kerâmetlü mehâbetlü kudretlü veliyy-ni'metim efendim pâdişâhim hâzretlerinindir¹⁰⁴.

[5b] Ber-vech-i¹⁰⁵ mu'tâd Ramazân-ı şerîfin yigirmi beşinci günü ıydiyye hediye irsâli zımında yazılan telhîsin müsveddesidir

Cenâb-ı Rabb-i Mecîd celle şânühü ve cemm ihsânühü, hem-revnağ-ı sabâhat-ı gurre-i ıyd ve hem-pertev-i cebhe-i münevvere-i hurşîd olan zât-ı firûz-ı hâkanî ve vücûd-ı dîhîm-efrûz-ı husrevânîlerin nice şühûr u a'vâm serîr-i übbehet-mesîr-i tâc-dârîlerinde müstedâm ve husûl-ı emânî-i dü-cihânîleriyle be-kâm idüp eyyâm u evkat-ı müstetbi'ü'l-

¹⁰³ nerm-inân : nerm-i 'inân (H.A. Özel)

¹⁰⁴ emr ü fermân şevketlü kerâmetlü mehâbetlü kudretlü veliyy-ni'metim efendim pâdişâhim hâzretlerinindir : emr ü fermân - (H.A. Özel)

¹⁰⁵ Ber-vech-i : [Ber-]vech-i (H.A. Özel)

meserrât ve ânât u sâ‘at-i müstelzimü’l-müberrâtların reşk-i sürûr ü behcet-i Kadr ve ıyd ve be-tahsîs işbu mâh-ı Ramazân-ı gufrân-penâh ve hilâl-i ıyd-ı meymenet-nüvîdin¹⁰⁶ kufûl u kudûmün sa‘îd-ender-sa‘îd eyleye, âmîn bi-câhü min ba‘s rahmetü’li’l-âlemîn.

Şevketlü efendim,

Baht-ı Hudâ-dâd-ı bâhirü’l-is‘âdları misillü revnak-ı eyyâm¹⁰⁷ ve ibtihâc-ı mâ-lâ- kelâm ile imâme-i sübhâ-i eyyâm ve râbitatü’l-ıkd-ı¹⁰⁸ şühûr u a‘vâm ile¹⁰⁹ evkat-ı hucestegî-âyâtın her biri efrûhte-i çerâgân-ı hâsslarına nazaran egerçi her rûzı bir ıyd-ı ekber ve her şebi bir Kadr’e berâberdir, ancak icrâ-yı merâsim-i mu‘tâde ile mümtâz ü be-nâm olan eyyâm-ı mahsûsanın te‘âkub u tevârüdi dahi arz-ı ubûdiyyet ü rıkkıyyet ve izhâr-ı¹¹⁰ levâzım-ı darâ‘ate vesîle ittihâz olunageldiginden mâ‘adâ bi-inâyetillahi’l-meliki’l-mennân bu sâl-i ferhunde-fâlde vâkı‘ şehr-i mübârek-i Ramazân gâyet safâ vü sürûr ile güzêrân ve âfîtâb-ı âlem-tâb-ı vücûd-ı hümâyûnları kemâl-i sıhhat u âfiyet ile eşi‘a-pâş-ı ekalîm-i şevket ü şân olmakdan nâşî ıyd-ı âyendesinin dahi envâ‘ hubûr u is‘âd ile reşk-i a‘yâd¹¹¹ olması karîne-i hâlden istidlâl olunmağla böyle eyyâm-ı meyâmin-ittisâmın tebrîk ü tehnîyeti bendegân-ı müstagrıkü’n-ni‘metlerine¹¹² müceb-i müfâharet ve müstevcib-i envâ‘ meserret olmağın [6a] hezâr şerm u kusûr ile hâk-pây-i melah ü mûr ber-müceb-i defter hediye nâmına i‘dâd ü tertîb olunan dest-âvîz-i nâçizânem pây-e serîr-i husrevânelerine mu‘tâdü’l-arz olan hedâyâ-yı sâ‘ire ile merfû‘-ı piş-gâh-ı mekârim-penâh-ı hilâfet-dest-gâhları kılınmışdır. Hakk-ı çâker-i ni‘am-perverlerinde müte‘âkibü’z-zuhûr olan merâhim-i bî-mezâhim-i bende-nevâzâneleri muktezâsınca bu bâbda vâkı‘ acz u kusûrum dâmen-i afv u safh-ı cihân-dârîleri ile pûşîde vü mestûr ve takdime-i hakirânem luhâza-i hüsn-i kabûl-i hudâvendigârîleri ile melhûz u manzûr buyurulmak ile gül-gûn-i murassa‘-licâm-ı fahr u mübâhâtım sebk-âmûz-ı tevsen-i gerdûn buyurulmak bâbında emr ü fermân¹¹³

¹⁰⁶ nüvîdin : nevîdün (H.A. Özel)

¹⁰⁷ revnak-ı eyyâm : revnak-ı tâmm (H.A. Özel)

¹⁰⁸ râbitatü’l-ıkd-ı : râbitatü’l-ıkd-i (H.A. Özel)

¹⁰⁹ ile : olan (H.A. Özel)

¹¹⁰ izhâr-ı : ezhâr-ı (H.A. Özel)

¹¹¹ a‘yâd : ıyâd (H.A. Özel)

¹¹² -ni‘metlerine : -ni‘amîlerine (H.A. Özel)

¹¹³ emr ü fermân : - (H.A. Özel)

Leyle-i Kadr'de arz olunan seccâde ve tesbîh zımında yazılan telhîs

Cenâb-ı¹¹⁴ Rabb-i Kadîr celle ani'ş-şebîh ve'n-nazîr, imâme-i sübhâ-i saltanat u ikbâl ve pîrâye-i mihrâb-ı übbehet ü iclâl olan dürr-i yektâ-yı vücûd-ı feyz-endûd-ı cihân-dârî ve zât-ı bâhirü's-su'ûd-ı hilâfet-penâhîlerin hem-vâre ârâyîş-i iklîl-i nusret ü te'yîd [ve] çâr-bâliş-nişîn-i evreng-i devlet-i câvîd idüp kemâl-i sürûr [u]¹¹⁵ hoş-güzârî ile her rûzların reşk-i ıyd ve her şeb-i pür-tarabların sevâd-ı nüsha-i kadr-i sa'îd eylemekden hâlî olmaya, âmîn bi-hayriyyet-i ecellü'l-mürselîn.

Şevketlü efendim,

Hâl-i cemâl-i leyâlî-i Ramazân ve anber-i¹¹⁶ deryâ-yı rahmet u gufrân olmak hasebiyle "hayrun min elfi'ş-şehr" olan mübârek leyletü'l-Kadr'de piş-gâh-ı hilâfet-penâhîlerinde tahrîk-i sübhâ-i rıkkıyyet ve bast-ı bisât-ı ubûdiyyet-i bendegân-ı şâkirü'l-ihsânlarına bâ'is-i irtifâ'-ı kadr u şân olduğına binâ'en hakirâne tehiyye vü i'dâd olunan bir rişte tesbîh [6b] ve bir kıt'a seccâde merfû'-ı huzûr-ı lâmi'ü'n-nûr-ı hudâvendîgârîleri kılınmıştır. Cenâb-ı Hakk ve Feyyâz-ı Mutlak, mahz-ı hayr-ı enâm ve hayr-ı mahz-ı havâss u a'vâm olan vücûd-ı mekârim-endûd-ı husrevânî ve zât-ı merâhim-vüfûd-ı cihân-bânîlerin serîr-i übbehet-semîr-i tâc-dârîlerinde dâ'im ü lâ-yezâl ve bunun gibi leyle-i mübârekenin aded-i ismi kadar emsâline îsâl eyleye, âmîn.

Ber-mu'tâd-ı kadîm arz u takdîmine ibtidâr olunan dest-âvîz-i nâçîzâne şeref-i temâss-ı¹¹⁷ enâmil-i husrevâne ve zemîn-bûsî-i piş-gâh-ı mülûkâneleriyle reşk-fermâ-yı ıkd-ı Süreyyâ ve dâğ-zen-i sîne-i¹¹⁸ atlas-ı mînâ buyurulmak zımında seccâde-i ubûdiyyetim pîrâye-i mihrâb-ı müfâharet ve sübhâ-i rıkkıyyetim zîver-i ceyb-i sa'âdet buyurılır ise ol bâbda emr ü fermân

Iyd-ı fitrda ber-vech-i mu'tâd yazılan telhîsin müsveddesidir

Cenâb-ı Rabb-i müte'âl, menba'-ı zülâl-i feyz ü efdâl ve ma'den-i birr ü nevâl olan vücûd-ı mekârim-nümûd-ı bî-hemâl ve zât-ı kerrûbî-sıfât-ı merâhim-iştimâllerin ilâ-

¹¹⁴ - Cenâb-ı : Şevketlü efendim. Cenâb-ı (H.A. Özel)

¹¹⁵ - : u (H.A. Özel)

¹¹⁶ anber-i : afv-ı (H.A. Özel)

¹¹⁷ temâss-ı : mümâss-ı (H.A. Özel)

¹¹⁸ sîne-i : seniyye-i (H.A. Özel)

inkırâzü'l-eyyâm serîr-ârâ-yı saltanat-ı ebed-kıyâm ve revnak-efzâ-yı şühûr u a'vâm idüp tevârüd-i ezmân u ânât ve te'âkub-ı evkat u sâ'âtlerin ifâza-i sürûr u şâd-mânî ile hem-senc-i nev-rûz u ıyd ve ifâde-i übbehet ü kâm-rânî ile sa'îd-ender-sa'îd eylemek zımında matla'-ı ehille-i mecd ü ikbâl ve mülemma'-ı ecille-i mahâyil-i sa'âdet ü iclâl olan zât-ı me'âlî-simât-ı husrevânelerine hâssaten bu ıyd-ı behcet-nüvîdi müteyemmen ü mes'ûd ve mukaddime-i meserrât-ı müte'âkıbü'l-vürûd eyleye, âmîn bi-câhü minhu rahmetel'li'l-âlemîn.

Şevketlü efendim,

Şîrîn-sâz-ı kâr-ı âlemiyân ve zâ'ika-perdâz-ı [7a] mezâk-ı cihân¹¹⁹ olan simât-ı lezâ'iz-menât-ı veliyyü'n-ni'amânelerinden behre-dâr-ı ni'am-ı âtîfet ve rûze-şiken-i fütûr-ı inâyetleri olan bendegân-ı şâkirü'l-ihsânları hakkında cünbiş-i ebrû-yı iltifât-ı husrevâne ve nümâyîş-i rûy-ı hande-i nikât-ı dâverâneleri, egerçi reşk-i ıyd-ı ekber ve belki hezâr çeşn ü nev-rûza berâberdir, ancak yine bu misillü eyyâm-ı mu'tâde-i behcet-ifâdenin kudûm u vürûdı¹²⁰ izhâr-ı levâzım-ı ubûdiyyet ve îfâ-yı teşekkür-i ni'mete ni'amü'l-vesîle ittihâz olunagelmekle hem-kadr-ı pây-ı melah u mûr ber-vech-i mu'tâd hediye nâmıyla ber-mûceb-i defter i'dâd u ihzâr olan¹²¹ dest-âvîz-i bâ-acz u kusûrum hedâyâ-yı sâ'ire ile ma'rûz-ı bâr-gâh-ı hilâfet-penâh-ı zıllullâhîleri kılınmıştır. Hazâîn-i¹²² nefâyis-i defâyin-i husrevânelerine nisbet ile bu gûne irtikâb-ı küstâhî, egerçi Ka'be'ye zemzem ihdâ ve bahr-i huzzama katre-i şebnem îlkasından bî-fark idüğü vâreste-i kayd-ı irtiyâbdır, lâkin bu vaz'-ı âcizânedan arz-ı çâkerânem mücerred vâcibe-i zimmet-i ubûdiyyeti edâ zımında meşmûl-i luhâza-i kabûl-i mülûkâneleri buyurulmak menkabetinin ihrâzıyla bir kat dahi mâye-i iftîhâr u imtiyâzım idüğü ma'lûm-ı übbehet-mersûm-ı bende-nevâzâneleri buyuruldukda bu bâbda kusûr u kûsûr-ı inâyet-manzûrları dâmen-i avf u safh-ı cihân-dârîleri ile pûşîde vü mestûr buyurulmak bâbında emr ü fermân¹²³

¹¹⁹ cihân : cihâniyân (H.A. Özel)

¹²⁰ vürûdı : vürûdım (H.A. Özel)

¹²¹ olan : olınan (H.A. Özel)

¹²² Hazâîn-i : Karâyin-i (H.A. Özel)

¹²³ emr ü fermân : - (H.A. Özel)

Iyd-ı adhâda ber-vech-i mu'tâd yazılan telhîs müsveddesidir, bâ-müsvedde-i Râgıb¹²⁴

Cenâb-ı teberrük-ârâ-yı Hayf u Minâ ve şeref-efzâ-yı makam u musallâ celle şânühü ve te'âlâ, hurşîd-i âsmân-ı behcet ve mihr-i münîr-i evc-i sa'âdet olan vücûd-ı meyâmin-vüfûd-ı zıllullâhî ve zât-ı mekârim-endûd-ı hilâfet-penâhîlerin [7b] mâ-te'âkübü'l-îdân serîr-i übbehet-masîr-i tâc-dârî ve taht-ı ferhunde-baht-ı şehriyârîlerinde dâ'im ü ber-karâr idüp eyyâm-ı merâhim-ittisâm-ı mülûkânelerin mukarenet-i envâ'-ı safâ vü sürûr ve mülâzemet-i esnâf-ı şâd-mânî vü hubûr ile reşk-i nev-rûz u ıyd ve be-tahsîs bu ıyd-ı mağfîret-nüvîd-i adhâyı sa'îd-ender-sa'îd eylemek zımnında südde-i atûfet-idde-i husrevânelerin Ka'betü'l-âmâl-i enâm ve melce vü matâf-ı havâss u avâm eylemekden hâlî olmaya, âmîn bi'n-nebiyyü'l-emîn.

Şevketlü efendim,

Neyyir-i hayyir-i felek-i saltanat ve âfitâb-ı âlem-tâb-ı burc-ı ma'delet olan zât-ı şefkat-âyât-ı şehen-şâhîlerinin ifâzâ-i envâr-ı inâyet ve işâ'a-i şu'â'-i birr ü re'fet buyurdıkları eyyâm u evkat hakk-ı bendegân-ı şâkirü'l-ihsânlarında bâ-cem'-hâ numûne-i ıyd ve belki lem'a-ı işâret-i ebrû-yı âtîfetleriyle îrâs-ı müberredde¹²⁵ ber-mezîd idüğü cây-i kelâm olmayup ancak böyle hengâm-ı meymenet-irtisâmında edâ-yı merâsim-i tebrîk ü tehniyet çâker-i ni'am-perverlerine vesîle-i arz-ı ubûdiyyet ittihâz olunagelüp ve bu keyfiyyet fi'l-hakika yine abd-i ahkarlarına müceb-i ibtihâc ü müfâharet ve müstevcib-i sürûr u ferhat olmağla mânend-i pây-i cerâd dest-âvîz-i nâçîzâne nâmıyla tehiyye vü i'dâd olunan hedâyâ-yı hakirânem hezâr şerm ü hicâb ve sad bâr-ı¹²⁶ tereddüd ü pîç ü tâb ile ber-müceb-i defter ma'rûz-ı rikâb-ı müstetâb-ı hâkanîleri kılınmışdır. Mübârek pîş-gâh-ı hilâfet-penâhîlerine bu misillü hedâyâ-yı kem-kadr ü bî-bahâ takdîminin Beyt-i Mükerrrem'e ithâf-ı zemzem ve bahr-i huzzama ilka-yı katarât-ı şebnemden bî-fark idüğü her çend zâhir ü hüveydâ ise dahi hakk-ı çâkerânemden bu âna dek me'lûf u mu'tâd olduğum merâhim-i bî-mezâhim-i bende-nevâzânelerinden kusûr u hakaretinden iğmâz-ı

¹²⁴ Iyd-ı adhâda ber-vech-i mu'tâd yazılan telhîs müsveddesidir, bâ-müsvedde-i Râgıb : İd-ı adhâda ber-vech-i mu'tâd yazılan telhîs sûretidür (H.A. Özel)

¹²⁵ âtîfetleriyle îrâs-ı müberredde : âtîfetleriyle îrâs-ı meserretde (H.A. Özel)

¹²⁶ sad bar-ı : sad çendân (H.A. Özel)

luhâza-i dikkat ve lafzen¹²⁷ ve inâyeten meşmûl-i nîm-nigâh-ı hüsn-i kabûl ü âtifet buyurulmak zımında nakdîne-i sūrûr-ı ıyd-ı âlemiyânın¹²⁸ [8a] def`aten kullarına ihsânı ile hem-yân-ı âmâlim lebrîz-i re'sü'l-mâl-i iftihâr ve ser-i'tibâr ü ibtihâcım resîde-i felek-i devvâr buyurulmak bâbında emr ü fermân¹²⁹

Nev-rûziyye olmak üzere yazılan telhîsin sûretidir, bâ-müsvedde-i Râgıb¹³⁰

Cenâb-ı Hâlık-ı Bî-çûn ve safha-i nigâr-ı basît-i bûkalemûn, ber-muktezâ-yı hikmet-i bürûz u kümûn ve mü'eddâ-yı tecelliyât u şu'ûn netâyic-i imtizâcât-ı kuvâ-yı ârâzî vü semâvî ve semerât-ı izdivâc-ı¹³¹ âbâ-i ulvî ve ümmehât-ı süflî olmak üzere erhâm-ı bütûn-ı hâkî ve aslâb-ı işrâkat-ı eflâkden cilve-ger-i mehd-i şühûd ve pîrâye-i kımât-ı vücûd olan mevâlîd-i se-gânededen ecsâm-ı nâmiye vü nebâtâtın namzed-i hıdmet-i terbiye ve me'mûr-ı külfet-i tenmiyesi olan dâye-i bahâr-ı bedâyî'-âsâr mukaddime-i berâhîn-i vahdet ve sugrâ-yı sehletü'l-husûl-i yegânî-i ulûhiyyeti olduğu müselle-i erbâb-ı enzâr ve makbûl-i karâyih-i ashâb-ı ârâ vü efkâr olup ve bu zuhûr u nümûd ve bürûz u şühûda matla' vü mebde olan nokta-i i'tidâl-i rebî'î ki evvel-i burc-ı hameldir, husrev-i çarh-ı devvâr olan şâh-ı eşi'a-i sipâh-ı âfitâba beyt-i eşref-i i'tibâr olunmağla neyyir-i cihân-efrûzun ol mahalle nakl ü tahvîli zamân-ı i'tidâl-i evvel-i bahâr ve mîzân-ı tesâvî-i leyl ü nehâr olduğu dahi eblağ-ı hikem-i perverd-gârdan idüğü ke's-şems fi-vasati'n-nehâr zâhir ü bedîdârdır. Binâ'en-aleyh bu rûz-ı meserret-endûz cemî' âfâk u enzârda nâm-ı nev-rûz-ı sultânî ile ser-nâme-i takvîm-i iştihâr ve resm-i tebrîk ü tehniyeti mültezim-i sıgar u kibâr ve be-tahsîs vazîfe-i lâzîme-i çâkerâne-i sadâkat-şî'âr olmakdan nâşî bu bende-i direm-harîde¹³² ve şermende-i inâyet-dîdeleri dahi bi-mennihi Sübhânehü envâ'meserret ü şâd-mânî ile hulûl[ı]¹³³ karîb olan mukaddem ferah-ı tev'em-rûz-ı mezkûr-ı firûzî arz-ı ubûdiyyet-i sâdikâne ve izhâr-ı rikkıyyet-i âcizâneme [8b] ni'amü'l-vesîle ittihâzı zımında raht u bisât-ı darâ'at-menât ile ârâste ve ber-güstvân-ı acz u kusûr

¹²⁷ lafzen : lutfen (H.A. Özel)

¹²⁸ sūrûr-ı ıyd-ı âlemiyânın : sūrûr ve 'ıd-ı âlemiyânun (H.A. Özel)

¹²⁹ buyurulmak bâbında emr ü fermân : buyurılmak bâbında - (H.A. Özel)

¹³⁰ Nev-rûziyye olmak üzere yazılan telhîsin sûretidir, bâ-müsvedde-i Râgıb : Nev-rûziyye olmak üzere yazılan telhîs müsveddesidir (H.A. Özel)

¹³¹ izdivâc-ı : izdivâcât-ı (H.A. Özel)

¹³² direm-harîde : derem-hırîde (H.A. Özel)

¹³³ hulûl[ı] : hulûlı (H.A. Özel)

ile pîrâste bir re's esb-i Rûmî-nijâd keşîde-i seng-i rikâb-ı husrevâne ve ma'rûz-ı pîş-gâh-ı şefkat-nigâh-ı mülûkâneleri kılınmağla her ân u zamân neyl [ü]¹³⁴ ihrâzı ile hâ'iz-i dest-mâye-i iftihâr u imtiyâz olduğım merâhim-i bî-mezâhim-i bende-nevâzânelerinden meşmûl-i zeyn-pûş-ı hüsn-i kabûl-i husrevâne ve melhûz-ı luhâza-i 'ayb-pûş-ı kerîmâneleri buyurulmağla¹³⁵ semend-i âlem-pesend-i iftihârımı sebk-âmûz-ı tevsen-i sipihr-i devvâr buyurmaları bâbında emr ü fermân¹³⁶

Bu dahi nev-rûzda yazılan telhîsin yalnız bir nev' elkabıdır

Cenâb-ı tertîb-bahş-ı nâmiye-i bahâr ve kuvvet-dih-i efsar-dih-i şân-ı hadâyık u eşcâr te'âlâ künhü zâtehü an ihâtatü'l-efkâr, hurşîd-i âsmân-ı devlet ve mihr-i cihân-efrûz-ı evc-i saltanat olan vücûd-ı nûr-ender-nûr-ı zilliyet-güster-i tâc-dârî ve zât-ı işrâk-simât-ı zerre-perver-i hudâvendîgârîlerin mânend-i neyyir-i a'zam pertev-i âlem-gîr-i ikbâl ile envâ'-ı su'ûda hem-dem ve eşi'a-i iclâl ile her dem ve her zamânların ferhunde vü hurrem idüp ta'dîl-i umûr-ı enâm ve tesviye-i âmânî-i¹³⁷ hâss u âmmda reşk-i mu'tedilü'n-nehâr olan zamân-ı mekârim-unvân-ı zıllullâhî ve avân-ı merâhim-unvân-ı hilâfet-penâhîlerin nezâret-bahşâ-yı kişt-zâr-ı âmâl ve tarâvet-efzâ-yı şükûfe-zâr-ı mecd ü ikbâl olmakda hem-te'sîr-i eyyâm-ı bahâr ve reşk-i nev-rûz-ı firûzî-âsâr eylemekden hâlî olmaya, âmîn bi'n-nebiyyü'l-emîn¹³⁸.

Fasd-ı hümâyûn vuk'unda ber-vech-i mu'tâd yazılan telhîsin müsveddesidir

Cenâb-ı tefrîh-bahş-ı kuvâ-yı ebdân celle ani's-şebîh ve'n-noksân, sultân-ı iklim-i vücûd ve zâîrân-ı ekasî-i büldân-ı vücûd¹³⁹ olan zât-ı letâfet-simât-ı pâdişâhî ve bünye-i inâyet-âyât-ı şehen-şâhîlerin hem-vâre revnak-ârâ-yı serîr-î sıhhat u zindegânî ve behcet-efzâ-yı dîhîm-i [9a] sürûr u kâm-rânî itmekle kâffe-i bendegân ve be-tahsîs bu

¹³⁴ - : ü (H.A. Özel)

¹³⁵ buyurulmağla : buyurulmak ile (H.A. Özel)

¹³⁶ emr ü fermân : - (H.A. Özel)

¹³⁷ âmânî-i : âmâlî-yi (H.A. Özel)

¹³⁸ - : Şevketlü efendim (H.A. Özel)

¹³⁹ zâîrân-ı ekasî-i büldân-ı vücûd : fermân-rân-ı ekasî-i büldân-ı cûd (H.A. Özel)

çâker-i şâkirü'l-ihsânların fâ'iz-i meserrât-ı câvidânî eylemekden hâlî olmaya, âmîn bi'n-nebiyyü'l-emîn.

Şevketlü efendim

Hikem-i bâliga-ı Halık-ı kazâ¹⁴⁰ vü kader muktezâsınca urûk u a'sâb-ı nev'-i beşer ve fûrûg-ı agsân-ı nebât u şecere hengâm-ı sereyân-ı rûh u kuvvet ve avân-ı heyecân-ı hurremî vü letâfet olan rebî'-i nezâret-âsârda tenkiye-i ahlât ve tasfiye-i dem-i merâ'ata mürâ'ât¹⁴¹ ka'ide-i mer'iyeye-i hıfz-ı sıhhat ve kanûn-ı mu'tebere-i hikmet olmağla işbu rûz-ı meyâmin-endûzda icrâ-yı ka'ide-i fâsî ile taltîf-i mîzâc-ı zılliyet-ımtizâc-ı husrevânelerine meyl ü rağbet-i hümâyûnları buyurıldığı çâker-i mekremet-perverlerine bâ'is-i tebazân-ı¹⁴² urûk-ı irtiyâh ve mücebi-i darabân-ı rekk-i inbisât olmağla bu azîmet-i bâhirü'l-isâbetleri müstelzim-i kemâl-i ten-dürüstî vü âfiyet olmak da'vâtına tahrîk-i nîşter-i zebân-ı icâbet-nişân olunmuştur. Hazret-i Hakîm-i Mutlak, her katresin gülgüne-i ruhsâr-ı sıhhat ve müstenbi'-i¹⁴³ envâ'-ı kuvvet itmekle beden-i zılliyet-pîrehen-i mülûkânelerin muhtâc-ı tedbîr [ü]¹⁴⁴ devâ ve minnetdâr-ı 'ilâc-ı etibbâ eylemekden âsûde-i pister-i istignâ eyleye, âmîn.

Bu güne tefrîh-i tab'-ı hudâvendigârîlerin müstevcib olan fâsîd-ı hümâyûn-ı meymenet-makrûnlarının tebrîk ü tehniyeti ni'amü'l-vesîle-i arz-ı ubûdiyyet ittihâz olunmak lâzıme-i zimmet-i rıkkıyyetim olmakdan nâşî hezâr acz u iftikar ve hicâb-ı bî-şumâr ile tehiyye vü i'dâd olunan hediye-i nâçizâne ve dest-âvîz-i hakirânemin keşîde-i piş-gâh-ı inâyet-i dest-gâh-ı zıllullâhîleri kılınmasına bâdî-i ibtidâr u ictisâr olunmuştur. Hakk-ı çâker-i darâ'at-güsterlerinde bu âna dek cilve-ger-i meclâ-yı zuhûr¹⁴⁵ olan necâbet-i¹⁴⁶ inâyet-i bî-gâye-i veliyyü'n-ni'amânelerine bu def'a dahi irhâ-yı inân-ı âtîfet zımnında takdime-i bendegânemin meşmûl-i nigâh-ı iltifât [u]¹⁴⁷ [9b] kabûl buyurulması ile semend-i recâ-yı müstemendânemi cilve-âmûz-ı tevsen-i çarh-ı devvâr ve hâ'iz-i kasabü's-sabk-ı mizmâr-ı ibtihâc u iftihâr buyurmaları bâbında emr ü fermân¹⁴⁸

¹⁴⁰ kazâ : kuvâ (H.A. Özel)

¹⁴¹ tasfiye-i dem-i merâ'ata mürâ'ât : tasfiye-i dem merâsimine mürâ'ât (H.A. Özel)

¹⁴² tebazân-ı : nabazân-ı (H.A. Özel)

¹⁴³ müstenbi'-i : müstetbi'-i (H.A. Özel)

¹⁴⁴ - : ü (H.A. Özel)

¹⁴⁵ meclâ-yı zuhûr : mücellâ-yı zuhûr (H.A. Özel)

¹⁴⁶ necâbet-i : necâyib-i (H.A. Özel)

¹⁴⁷ - : u (H.A. Özel)

¹⁴⁸ bâbında emr ü fermân : bâbında - (H.A. Özel)

Şerbet isti'mâlinde yazılan telhîsin ber-vechi mu'tad müsveddesidir.¹⁴⁹

Cenâb-ı te'sîr-bahşâ-yı havâss-ı eşyâ takaddüs-i zâtehü an ve samtü'l-hudûs ve te'âlâ, rûh-ı ebdân-ı âlem ve nûr-ı a'yân-ı nev'-i benî¹⁵⁰ Âdem olan vücûd-ı kerrübî-şiyem-i tâc-dârî ve zât-ı sa'âdet-tev'em-i hudâvendigârîlerin hem-vâre masûn-ı illet ü sakam ve makrûn-ı ten-dürüstî vü ni'am oldukları hâlde dîhîm-i hilâfet-i vesîm-i husrevânelerinde dâ'im ü ber-karâr ve mizâc-ı letâfet-ımtizâclarına merkez-i i'tidâli medâr eylemekden hâlî olmaya, âmîn bi'n-nebiyyi ve âlihi'l-emîn.

Şevketlü efendim,

Muktezâ-yı kanûn-ı hikmet ve mübtega-yı tabî'at-ı beşeriyet üzere müheyyic-i keyfiyyât-ı mütehâlifetü'l-âsâr olan fusûl-ı erba'a-i mütedâvileden fasl-ı bahâr-ı nâmiye girdâr-nuhbe-i eyyâm tedâbir ü tedâvî ve münakkıyât u musaffiyâta avân-ı tenâvül ve te'âtî olmakdan nâşî bu rûz-ı firûz-ı letâfet-endûzda isti'mâl-i şerbet-i mûrisü'l-hiffete meyl ü rağbet-i hümayûn buyurıldığı gûş-zed-i çâker-i mekremet-perverleri olmağla dâr u hâne-i inâyet-i Samedâniyyeden tab'-ı latîf-i ma'delet-te'lif-i zıllullâhîlerine her katresi mâye-i ten-âsânî vü kuvvet ve her reşha-ı¹⁵¹ mâtde-i i'tidâl ü sıhhat olmak da'vâtı merfû'-ı dergâh-ı icâbet ve bu takrîb-i dil-firîb vazîfe-i zimmet-i bendegânem olan arz-ı ubûdiyyete vesîle-i mübâderet olmuşdur. Cenâb-ı te'sîr-i dihende-i tedâvîr ü tedbir celle ani's-şebîh ve'n-nazîr şerbet ve¹⁵² tenâvülüne i'tinâ buyurdıkları devâ-yı hiffet-bahşâların müstelzim-i kemâl-i âfiyet ve müstevcib-i gayet-i ta'dîl-i tabî'at idüp bünye-i kaviyye-i devlet ü saltanatların masûn-ı ârıza-i sû-i mizâc ve müstagnî-i ga'ile-i tedbîr ü ilâc eylemekden **[10a]** hâlî olmaya, âmîn.

Pâye-i serîr-i kerrübî-mesîr-i cihân-dârîlerine hezâr acz u taksîr ile arz u takdîmine ictisâr olunan hediye-i hakirâne ve berg-i sebz-i nâçîzânemin adem-i liyâkat ve dücû-ı¹⁵³ hasâsetinden iğmâz-ı luhâza-i iltifât zımında lutfen ve inâyeten meşmûl-i nazar-ı âtifet-eser-i hüsn-i kabûl-i veliyyü'n-ni'amâneleri buyurulmak mes'ûl-i müstemendânem idügi ma'lûm-ı mekârim-mersûm-ı tâc-dârîleri buyuruldukda emr ü fermân¹⁵⁴.

¹⁴⁹ Şerbet isti'mâlinde yazılan telhîsin ber-vechi mu'tad sûretidür : Şerbet isti'mâlinde yazılan telhîs sûretidür (H.A. Özel).

¹⁵⁰ nev'-i benî : benî nev'-i (H.A. Özel)

¹⁵¹ reşha-yı : reşhası (H.A. Özel)

¹⁵² şerbet ve : şürb ü (H.A. Özel)

¹⁵³ dücû-ı : vücûd-ı (H.A. Özel)

¹⁵⁴ buyuruldukda emr ü fermân : buyurulmak bâbında (H.A. Özel)

Halvet-i hümâyûn vuku'unda yazılan telhîsin müsveddesidir¹⁵⁵

Cenâb-ı çemen-tırâz-ı hadîka-i âferîniş te'âlâ şânühü, gülbün-i ravza-i zât-ı behce-i saltanat ü iclâl olan vücûd-ı hümâyûn-ı mehâbet-nümûnların ilâ-inkırâzü'd-devrân pîrâye-i hıyâbân-ı ikbâl ve ârâyiş-i erâ'ik ü zilâl idüp verd-i letâfet-mizâc-ı mekârim-nijâdların revnak ü güşâyîşde hem-reng-i gonçe-i baht-ı Hudâ-dâdları eylemeden¹⁵⁶ hâlî olmaya, âmîn.

Şevketlü efendim,

Bi-lutfühü te'âlâ çend-rûzdan berü mir'ât-i hâtır-ı ilhâm-müzâhirleri misillü cevvi-i hevâda sûret-i safvet ü letâfet hüveydâ olmakdan nâşî bu rûz-ı firûzda ba'zı¹⁵⁷ mütenezzihât-ı dil-ârâ temâşâsına icâle-i kümeyt-i¹⁵⁸ rağbet ve irâde-i seyr-i gül-geşt buyurıldığı bi-Hamdülillâhi Sübhânehü kemâl-i inbisât-ı tab'-ı husrevânelerine dâll olduğına binâ'en çâker-i bâhirü'l-ibtihâllerine dahi müceb-i sürûr-ı bî-hemâl olmağla vâcibe-i zimmet-i ubûdiyyetim olan du'â-yı ömr ü devletleri tekrârıyla icrâ-yı resm-i tebrîk ü tehniyete ibtidâr olunmuştur.

Cenâb-ı revnak-efzâ-yı bahâr-ı ikbâl ve safvet-fermâ-yı hıyâz-ı riyâz-ı iclâl semer-i rûh-perver-i surhe-i¹⁵⁹ saltanat ve şükûfe-i letâfet-güster-i devha-i mecd ü devlet olan vücûd-ı mefâhir-nümûd-ı husrevânelerin ilâ-âhirü'l-kurûn kemâl-i tarâvet ü behcete makrûn ve envâ'-ı âfâtdan¹⁶⁰ masûn idüp her gûne hareketlerin [10b] müceb-i yümn ü bereket ve her dürlü teferrûç ü tenezzühlerin müstevcib-i safâ vü ferhat eylemekden hâlî olmaya, âmîn.

Mızmâr-ı ubûdiyyetlerinde germ-cevelân¹⁶¹ olan 'abd-i şâkirü'l-ihsânları olduğım ecilden bir re's donanmış tekâver-i hoş-manzar ihdâsına tahrîk-i mihmîz-i mübâderet ve irhâ-yı inân-ı küstâhî vü cür'et olunmuştur. Hakk-ı çâkerânemde dâ'imü'z-zuhûr olan inâyât-ı gayr-ı mahsûr-ı bende-nevâzânelerinden¹⁶² takdime-i âcizânemin hakaret u

¹⁵⁵ yazılan telhîsin müsveddesidir : yazılan telhîs (H.A. Özel)

¹⁵⁶ Hudâ-dâdları eylemeden : hudâdâdîleri eylemekden (H.A. Özel)

¹⁵⁷ ba'zı : [ba'zı] (H.A. Özel)

¹⁵⁸ kümeyt-i : kemmiyet-i (H.A. Özel)

¹⁵⁹ surhe-i : sürme-i (H.A. Özel)

¹⁶⁰ envâ'-ı âfâtdan : envâ'-ı âsîb u âfâtdan (H.A. Özel)

¹⁶¹ germ-cevelân : kerem-i cevelân (H.A. Özel)

¹⁶² bende-nevâzânelerinden : bende-nuvâz[âne]lerinden (H.A. Özel)

kusûrı zîr-i [ber-]güstvân-ı¹⁶³ âtıfetlerinde mestûr buyurulmak ile tevsen-i fahr [u]¹⁶⁴ mübâhâtımı vâsıl-ı aksâ'l-gaye-i sūrûr buyurulmak bâbında emr ü fermân

Halvet-i hümâyûn vuku'unda yazılan telhîsin müsveddesidir

Cenâb-ı Hakk ve Feyyâz-ı Mutlak te'âlâ şânühü ve behr bürhânehü, mâye-i behcet-i enâm ve mâdde-i revnak ve beşâset-i vücûh-ı eyyâm olan vücûd-ı feyz-endûd-ı husrevâne ve zât-ı mekârim-âlûd-ı mülûkânelerin ilâ-âhirü'l-edvâr serîr-i übbehet-masîr-i tâc-dârî ve dîhîm-i sa'âdet-hadîm-i hudâvendigârîlerinde sâbit ü ber-karâr idüp menba'-ı inşirâh u inbisât olan mübârek tab'-ı letâfet-tahmîr-i zıllullâhîlerin¹⁶⁵ dâ'imâ güşâde ve her ân [u]¹⁶⁶ zamân tarh-ı encümen-i zevk u safâda olmakdan hâlî eylemeye, âmîn bi-câhü'n-nebiyyü'l-emîn.

Şevketlü efendim,

Bi-mennihi Sübhânehü, âyine-i ikbâl-i hudâ-dâdları misillü tab'-ı mekremet-nihâd-ı hudâvendigârîlerinin¹⁶⁷ kemâl-i safvet ü güşâyışine delâlet iden tertîb-i sohbet-i hâssu'l-hâss-ı halvete bu güne rağbet-i hümâyûnları çâker-i ni'am-perverlerine dahi mûris-i meserret ü inşirâh ve müceb-i ferhat u irtiyâh olmağla îfâ-yı resm-i teşekkürî arz-ı [rikkıyyet-i] me'lûfe ve edâ-yı ubûdiyyet-i mu'tâdeye¹⁶⁸ ni'amü'l-vesîle ittihâz olunmağla rükûb-ı hümâyûn-ı cihân-bânîlerine adem-i şâyestegî vü liyâkatinden hezâr [11a] şerm [u]¹⁶⁹ hacâlet ile bir re's donanmış tekâver-i matbû'ü'l-manzar takdîmine cür'et olunmuşdur. İnâyet-i dâ'imü'l-zuhûr-ı bende-nevâzânelerinden her ne kadar nâçîz ü bî-mikdâr ise dahi lutfen ve âtıfeten keşîde-i güzergâh-ı nigâh-ı iltifât buyurulmak ile bende-i şermendelerinin ser-ibtihâc u imtiyâzımı¹⁷⁰ resîde-i fark-ı ferkadân buyurulmak bâbında emr ü fermân¹⁷¹

¹⁶³ [ber-]güstvân-ı : bergüstvân-ı (H.A. Özel)

¹⁶⁴ - : u (H.A. Özel)

¹⁶⁵ zıllullâhîlerin : zıll[ullâhîlerin] (H.A. Özel)

¹⁶⁶ - : u (H.A. Özel)

¹⁶⁷ hudâvendigârîlerinin : cihân-dârîlerinün (H.A. Özel)

¹⁶⁸ mu'tâdeye : mu'tåduma (H.A. Özel)

¹⁶⁹ - : u (H.A. Özel)

¹⁷⁰ imtiyâzımı : imtiyâzı (H.A. Özel)

¹⁷¹ bâbında emr ü fermân - : bâbında - (H.A. Özel)

Mizâc-ı hümâyûna bir mikdâr illet târî olduğı istimâ' olundukda yazılan telhîs

Cenâb-ı Rabb-i Kadîr celle ani'ş-şebîh ve'n-nâzîr, müdebbir-i ecsâm-ı âlemiyân ve musahhîh-i ilel-i cihâniyân olan vücûd-ı letâfet-endûd-ı husrevâne ve zât-ı hilâfet-simât-ı mülûkânelerin ilâ-âhirü'l-eyyâm serîr-i şevket-masîr-i tâc-dârîlerinde kemâl-i sıhhat u âfiyet ile müstedâm ve sûrî vü ma'nevî avârız u ilelden mahfûz-ı vikaye-i bür-i tâmm idüp âfiyetlerin vesîle-i âfiyet-i bendegân ve ten-düstî vü sıhhatlerin zerî'a-i kuvvet ü kudret-i çâkerân eylemekden hâlî olmaya, âmîn¹⁷².

Şevketlü efendim,

Zekât-ı sıhhat-i zât-ı hümâyûn-ı¹⁷³ mekârim-meşhûnları olmak üzere dünki gün urûz [u]¹⁷⁴ tareyânî meşhûd-ı çâkerânem olan ârıza-i mânın bâ'is-i ıztırâb-ı cism-i bî-tâbım olduğı iş'ârıyla zevâdil ü indifâ'ını¹⁷⁵ istikşâf u istihbâr zımnında kalem-i bendegânem ile tahrîr ü takdîmine ictisâr olunan varak-pârenin manzûr-ı nazar-ı inâyet-eser-i pâdişâhâne ve kezâlik dest-âvîz-i âcizânemin makbûl-ı tab'-ı letâfet-güster-i şehen-şâhâne olduğundan başka mâye-i iksîr-i sa'âdet ve re'sü'l-mâl-i bîdâ'a-ı müfâharetim olan du'â-yı hayr-ı serî'ü't-te'sîr-i veliyyü'n-ni'amânelerine mazhariyyetimi tebşîr bâbında beyâz üzerine keşîde-i inâyet-bahş-ı sudûr olan hatt-ı hümâyûn-ı nevâziş-makrûn-ı zıllullâhîleri sâye-endâz-ı fark-ı ibtihâc u iftihâr ve âzâdî-bahş-ı kayd-ı âlâm u ekdârım olup esîr-i keşmekeş-i [11b] pençe-i ıztırâb olan dil-i bî-tâbıma bâ'is-i hayat-ı tâze ve mûris-i meserret-i bî-endâze olmağla pâşîde-i mezra'a-i serî'ü'n-numâ-yı icâbet olan füzûnî-i ömr ü devlet ve terakki-i sıhhat u âfiyetleri da'vâtı katarât-ı girye-i sürûr ile şâd-âb ve dest-i tazarru' [vü]¹⁷⁶ ibtihâl ile merfû'-ı dergâh-ı Rabbü'l-erbâb kılınmışdır. Cenâb-ı perverdegâr, zîver-i bağ-ı saltanat ve ârâyış-ı gülbün-i devlet olan gül-berg-i vücûd-ı letâfet-nümûdların hem-vâre tarâvet-yâb-ı şebnem-i i'tidâl ve zînet-bahş-ı hadâyık-ı¹⁷⁷ mecd ü iclâl idüp ale'd-devâm isâbet-i zahm-ı çeşm-i¹⁷⁸ rüzgârdan masûn ve âzürdegî-i hârâr [u] ekdârdan mahfûz u me'mûn eyleye, âmîn.

¹⁷² âmîn - : Âmîn. Bi-câhin men lehû kıyâmü's-semâvâti ve'l-arzîn (H.A. Özel)

¹⁷³ Zekât-ı sıhhat-i zât-ı hümâyûn-ı : Zât-ı sıhhat-i hümâyûn-ı (H.A. Özel)

¹⁷⁴ - : ve (H.A. Özel)

¹⁷⁵ iş'ârıyla zevâdil ü indifâ'ını : iş'ârıyla zevâl ü indifâ'ını (H.A. Özel)

¹⁷⁶ - : vü (H.A. Özel)

¹⁷⁷ hadâyık-i : hadîka-i (H.A. Özel)

¹⁷⁸ zahm-ı çeşm-i : çeşm-i zahm-ı (H.A. Özel)

Hakk-ı çâker-i inâyet-perverlerinde bu latîfe-i¹⁷⁹ bende-nevâzâneleri dahi eltâf-ı me'lûfelerinden¹⁸⁰ başka gül-rûy-ı sepîdü'l-letafât¹⁸¹ itlâkına şâyân ve şükr-i firâvâna erzân bir lutf-ı¹⁸² bî-girân olmağla sad-zebân-ı acz u kusûr ile teşekkürine ibtidâr olunduğı ma'lûm-ı mekârim-mersûm-ı cihân-dârîleri buyuruldukda emr ü fermân¹⁸³

Top döküldüğü vakitte da'vet-i hümayûnı müş'ir yazılan telhîs

Cenâb-ı nizâm-bahş-ı kâr-hâne-i tekvîn ü îcâd celle ani'l-eşbâh ve'l-endâd, mürebbî-i filizzât-ı¹⁸⁴ mekârim ve mukavvî-i üstükusât-ı merâhim olan vücûd-ı hurşîd-nazîr-i zıllullâhî ve zât-ı te'yîd-semîr-i hilâfet-penâhîlerin hem-vâre serîr-ârâ-yı şükûh u şehâmet ve tertîb-bahşâ-yı esbâb-ı fevz u nusret idüp tanzîm-i umûr-ı mülk [ü] saltanatlarında kâffe-i tedâbîr-i dîl-pezîrlerin kalıb-ı müstahsen tevfikine ifrâg ve müdâfa'a-i himem-i küre-endâz-ı husrevâneleriyle sîne-i a'dâ-yı¹⁸⁵ muhâlifini dâğ-ber-bâlâ-yı dâğ eylemekden hâlî olmaya, âmîn bi-câhü'n-nebiyyü'l-emîn.

Şevketlü efendim,

Merâsim-i kadîme-i Devlet-i Aliyye ve levâzım-ı müstedîme-i saltanat-ı seniyyelerinden [12a] olduğı üzere bu def'a Tophâne-i Âmireleri kâr-hânesinde kavâlib-i matbû'a vü mütenevvi'aya sebk ü ısbâgaları irâde-i hümayûn-ı cihân-dârîleri buyurulan topların meyâmin-i himem-i husrevâneleri ile dökümleri¹⁸⁶ nizâmı pezîrâ-yı encâm ve eczâr-ı¹⁸⁷ sebîke ve endâmı resîde-i iltinâm¹⁸⁸ u kıvâm olmağla İnşâallâh¹⁸⁹ yevm-i mübârek-i sebtde ve ihtiyâr olunan sâ'at-i firûz-sa'dda rîht ü ifrâglarına mübâşeret musammem ü menvî idüğü ilm-i cihân-ârâ-yı pâdişâhânelerine rûşen ü celî olup ve gâh u gâh bu misillü döküm mevsimlerinde müfîz-i yümn ü bereket olan kudûm-i behcet-rüsûmlarıyla Tophâne-i Âmireleri[ni]¹⁹⁰ lutfen ve inâyeten teşrîf ve bi'l-cümle huzzâr-ı

¹⁷⁹ latîfe-i : vazîfe-i (H.A. Özel)

¹⁸⁰ me'lûfelerinden : me'lûfânelerinden (H.A. Özel)

¹⁸¹ sepîdü'l-letafât : seped-i iltifât (H.A. Özel)

¹⁸² erzân bir lutf-ı : erzân-ı lutfi (H.A. Özel)

¹⁸³ emr ü fermân : - (H.A. Özel)

¹⁸⁴ Der-kenar: "Filiz şol yaramaz nesnedir ki ateş anı arık nesneden izâle kılur".

¹⁸⁵ a'dâ-yı : a'dâ vü (H.A. Özel)

¹⁸⁶ dökümleri : dökmeleleri (H.A. Özel)

¹⁸⁷ eczâr-ı : eczâ-yı (H.A. Özel)

¹⁸⁸ resîde-i iltinâm : resîde-i serhadd-i ilti'âm (H.A. Özel)

¹⁸⁹ İnşâallâh : in-şâ'a'llâhu te'âlâ (H.A. Özel)

¹⁹⁰ Âmireleri[ni] : Âmirelerine (H.A. Özel)

bendegân ve ocağ-ı mezbûrun ricâl ü zâbitân nevâziş ü taltîfleri muktezâsınca ben-
 perverî ve mübtega-yı şenşene-i¹⁹¹ inâyet-güsterîleri olduğundan başka be-tahsîs izâfe-i
 iksîr-i nazar-ı mekremet-eserleriyle top ve topçuların işleri altun ve amel-i dest-i san‘atları
 matbû‘ u mevzûn olmasına cüzz-i ahîr-i illet-i tamme mesâbesinde olduğu muhtâc-ı delîl
 ü bürhân olmamağla bi-mennihi Sübhânehü yarınki rûz-ı firûz-ı şenbihde top-ı zerrîn-i
 mihr-münîr kulle-i şarkîden¹⁹² neşr-i kerrât-ı eşî‘a vü envâr ile teshîr-i iklîm-i bâm ve
 tedmîr-i ceş-i zalâm¹⁹³ der-kâr olduğundan yek sâ‘at nücümü güzârında sâha-i heybet-
 misâha-i tophâneleri sît ü sadâ-yı şehâmetleriyle velvele-endâz-ı basît-i gabrâ ve hasret-
 keşân-ı zemîn-bûsî-i inâyetleri inâre-i fetîle-i âtıfetleriyle hedhede-pervâz-ı du‘â
 buyurulmak üzere makarr-ı dil-keş-edâ-yı sâhil-serâlarından tevcîh-i filika-i inâyet ve
 tahrîk-i makazîf-i¹⁹⁴ kerem ü atûfet¹⁹⁵ buyurmaları temennâsı takdîm-i telhîs-i
 çâkerâneme bâ‘is-i ictirâ olduğu muhât-ı ilm-i ilhâm-âşinâ-yı şehen-şâhâneleri oldukça
 ber-minvâl-i muharrer [12b] hem temâşâ-yı san‘at-ı ısâgaya¹⁹⁶ imâle-i luhâza-i mekremet
 ve hem âcizâne tertîb olunan nevâle-i¹⁹⁷ mâ-hazar-ı bendegâneme icâle-i benân-ı meyl ü
 rağbet buyurulmak ile bârû-yı iftihâr u ubûdiyyetim tahsîn ü temkîn ve simât-i i‘tibâr u
 rıkkıyyetim tezyîn ü temkîn buyurulmak bâbında

**[Murâdiye ve] Tuhfetü'l-mülûk nâmında inşâ olunan kalyon için yazılan
 telhîs¹⁹⁸**

Cenâb-ı fermân-fermâ-yı bahr u berr ve feyz-bahşâ-yı avâlim-i huşk u ter te‘âlâ
 şânühü an-tatarruku'l¹⁹⁹-gayr, mâye-i âsâyîş-i ibâd ve mâdde-i ârâmiş-i bilâd olan vücûd-
 ı deryâ-cûd-ı hudâvendigârî ve zât-ı şehâmet-nümûd-ı tâc-dârîlerin mâ-dâm ictimâ‘ü'l-
 ferkadeyn zîver-i serîr-i saltanat-ı berreyn ve zîb-i filika-i hükûmet-i bahreyn idüp

¹⁹¹ Der-kenar: “Şenşene, hulk ve tabi‘at”.

¹⁹² zerrîn-i mihr-münîr kulle-i şarkîden : zerrîn-i mihr-münîr kulle-i ufk-ı şarkîden (H.A. Özel)

¹⁹³ zalâm : zalâma (H.A. Özel)

¹⁹⁴ Der-kenar: “Makazîf, kazafetden, yüksek, âli şeref gibi”

¹⁹⁵ atûfet : inâyet (H.A. Özel)

¹⁹⁶ Der-kenar: “Isaga, siyâgatdan olur ise kuyumcı ma‘nâsına”

¹⁹⁷ Metinde “olunan nevâle-yi” kelimeleri arasına “meyl ü rağbet” ifadesi eklenmiştir.

¹⁹⁸ kalyon için yazılan telhîs : kâlyon için telhîs (H.A. Özel)

¹⁹⁹ Der-kenar: “Tetârruk ve tatarruk, biri biri ardınca gitmek”.

nesâ'im-i²⁰⁰ azâ'im-i husrevânelerin mevc-engîz-i bahr-ı şükûh u şehâmet ve tûfân-hîz-i hızzam-ı²⁰¹ mehâbet ü celâdet eylemekden hâlî olmaya, âmîn.

Şevketlü efendim,

Bi-mennihi Sübhânehü, unvân-ı bahr-i râ'ik-i saltanat ve şân-ı hikem-i mutâbık-ı devletleri olduğu üzere makarr-ı sefâin-i ikbâl ve mersâ-yı merâkib-i iclâl olan Tersâne-i Âmirelerinde muhâfaza-i sevâhil ü cezâ'ir ve muhârese-i merâsî vü benâdir için ale'd-devâm tertîb ü inşâ ve techîz ü icrâlarına ihtimâm olunagelen kalyon-ı kûh-nümûnlardan bu esnâda mi'mârî-i himmet-i şâhâne ve hendese-kârî-i inâyet-i şehen-şâhâneleriyle lenger-endâz-ı sâhil-i itmâm ve sancak-efrâz-ı kenâre-i ihtitâm olan Murâdiye ve Tuhfetü'l-mülûk nâm iki kıt'a kalyonlar İnşâallâhu te'âlâ yarınki mübârek hamîs günü sâ'at üçde iken rûy-ı deryâya ilka ve ber-mu'tâd-ı kadîm tahdîs-i ni'met-i sühûlet ve derhâst-ı füzûn-ı ömr ü devletleriyçün zebh-i karâbîn ve ed'ıye-i icâbet-âyîn merâsimi icrâ olunmak tasmîm olunup alâ-mâcer[ây]i'l-âde teşrîf-i hümâyûn-ı mekremet-ifâdeleri [13a] emniyyesiyle teberrûken²⁰² ve teyemmünen cây-ı âsâyiş ü temâşâ buyurulmak için kapudâne-i hümâyûnları sadrî-i ihtiyâr ve sâyebân-ı zıllıyyet-unvân-ı tâc-dârîleri nasb ü ihtiyâr olunmağla mahz-ı atûfet-i bende-nevâzânelerinden lutfen ve ihsânen vakt-i mev'ûd u ma'hûddan nîm sâ'at mukaddemce me'vâ-yı mekârim-ihtivâ-yı pâdişâhânelerinden²⁰³ hareket ve tevcîh-i sükkân-ı filika-i inâyet buyurulmak ümmîdiyle zevârik-ı âmâl-i bendegân dest-hûş-i emvâc-ı intizâr ve resen-bürîde-i lenger-i ıstıbâr olduklarından gayrı revnak-şiken-i dîbâ-yı âbî olan atlas-ı mâ'î-renk-i deryâ semend-i bahrî-i sandal-ı hümâyûnlarıyla ihrâz-ı şeref-i pây-endâzî zemîninde şeh-râh-ı niyâz u temennâya cebhe-fersâ idügi ma'lûm-ı mekârim-intimâ-yı mülûkâneleri buyuruldukda emr ü fermân²⁰⁴

²⁰⁰ Der-kenar: "Nesâ'im ve tesvîm, bir kimseyi mal üzerine hâkim kılmak"

²⁰¹ Der-kenar: "Hızzâm, atâsı ve bahşîşi çok olan"

²⁰² teberrûken : tebrîken (H.A. Özel)

²⁰³ pâdişâhânelerinden : pâdişâhâneleri[nden] (H.A. Özel)

²⁰⁴ buyuruldukda emr ü fermân : buyuruldukda - (H.A. Özel)

Feyz-i Hudâ nâm kalyon deryâya ilka olduğunda yazılan telhîs müsveddesidir²⁰⁵

Cenâb-ı mürsilü'r-riyâhü'l-mübeşşirât ve mecrâyü'l-civârü'l-münşe'ât tekaddese zâtehü an-nekâyisü's-sıfât, gurre-i nâsıye-i saltanat-ı berreyn ve dürre-i iklîl-i hükûmet-i bahreyn olan vücûd-ı deryâ-cûd-ı husrevânelerin hem-vâre tahrîk-i nesâ'im-i tevfiyat ve tehyîc-i mahâyil-i te'yîdât ile mevc-engîz-i şükûh ü şehâmet ve tûfân-hîz-i mehâbet ü celâdet idüp farza-i²⁰⁶ devlet-i ebed-kıyâm ve lîmân-ı saltanat-ı satvet-ittisâmların mersâ-yı sefâin-i ikbâl ve makarr-ı merâkib-i iclâl olmakdan hâli eylemeye, âmîn.

Şevketlü efendim,

Bi-tevfikihü Sübhânehü, lâzıme-i şân-ı devlet-i übbehet-me'asirleri olduğu üzere muhâfaza-i sevâhil ü cezâ'ir ve muhârese-i merâsî-i benâdir²⁰⁷ için ale'd-devâm Tersâne-i Âmirelerinde inşâ vü ibdâ' ve tertîb ü ihtirâ'ları der-kâr olan kalyonlardan bu def'a mi'mârî-i füyûzât-ı husrevâne ve hendese-kârî-i atûfât-ı **[13b]** mülûkâneleriyle resîde-i sâhil-i itmâm ve zîb-efzâ-yı kenâre-i ihtitâm olan Feyz-i Hudâ nâm kalyon-ı küh-nümûn İnşâallahü te'âlâ yarınki mübârek sebt günü sâ'at üçde iken rûy-ı deryâya ilka ve mu'tâd-ı dîrîn üzere tahdîs-i ni'met-i sühûlet ve füzûnî-i ömr ü devletleri için zebh-i karâbîn ve ed'ıye-yi icâbet-karîn merâsimi icrâ olunmak musammem olmakdan nâşî alâ-mâ-hüve'l-âde teşrîf-i hümâyûn-ı meymenet-ifâdeleri vuku'unda zât-ı hilâfet-simât-ı hâkanîleri için teberrûken ve teyemmünen âsâyiş ü temâşâyâ kapudâne-i hümâyûnları sadrî-i ihtiyâr ve sâyebân-ı zıllıyyet-unvânları nasb u ihzâr olunmağla lutfen ve ihsânen vakt-i ma'hûd-ı mev'ûddan tahmînen nîm sâ'at mukaddemce huzûr-ı mekârim-mevfûr-ı pâdişâhâneleri istid'âsıyla sūfûn²⁰⁸-âmâl-i huzzâr-ı bendegân mâl-a-mâl-i hamûle-i intizâr ve cebhe-sây[î]-i bisât-ı ârzûda hem-hâl-i emvâc-ı kenâr olduklarından mâ'adâ ber-vücûd²⁰⁹ ve sahâ-yı bî-intihâları olan hâce-i servet-iştihâr-ı deryâ-hârâ-yı şikeste mevc-i deryâyî ve atlas-ı emles²¹⁰-nümâ-yı mâ'iden semend-i bahrî-i filika-i hümâyûnlarına ihrâz-ı şeref-i

²⁰⁵ olduğunda yazılan telhîs müsveddesidir : olduğunda yazılan telhîs (H.A. Özel)

²⁰⁶ farza-i : furza-i (H.A. Özel)

²⁰⁷ merâsî-i benâdir : merâsî vü benâdir (H.A. Özel)

²⁰⁸ Der-kenar: "Sūfūn, cem'î sefâin gelür".

²⁰⁹ ber-vücûd : peyrev-i cûd (H.A. Özel)

²¹⁰ Der-kenar: "Emles, düz olan nesne".

pây-endâzî²¹¹ ümmîdiyle ser-halka-i²¹² mevceden bir dîde-i²¹³ intizârî²¹⁴ güşâde vü bâz eylediği muhât-ı ilm-i muhîtfü'l-enhâ-yı zıllullâhileri oldukda emr ü fermân²¹⁵

Mansûriyye ve Mes'ûdiyye nâm iki kıt'a kalyonun tekmîlinde yazılan telhîsin müsveddesidir²¹⁶

Cenâb-ı fermân-fermâ-yı mâ' vü tıyn ve hükümrân-ı ıktâr-ı semavât u arzeyn celle şânühü ve behr-i bürhânehü, mâye-i âsâyiş-i âlemiyân ve mâtde-i ârâmiş-i kevn ü mekân olan vücûd-ı mes'ûd-ı pâdişâhî ve zât-ı mansûrî'l-bünûd-ı şâhen-şâhîlerin mâ-dâm ictimâ'ü'l-ferkadeyn unvân-tırâz-ı saltanat-ı berreyne ve alem-efrâz-ı²¹⁷ hükûmet-i bahreyn idüp avâtıf-ı²¹⁸ satvet-i husrevânelerin tûfân-hîz-i şükûh ü şehâmet ve nesâ'im-i mekârim-i mülûkânelerin mevc-engîz-i [14a] bahr-ı şefkat ü inâyet eylemekden hâlî olmaya, âmîn bi-câhü'n-nebiyyü'l-emîn.

Şevketlü efendim,

Unvân-ı mecma'ü'l-bahreyn-i saltanat ve fihris-i matla'ü's-sa'adeyn-i devletleri olduğu üzere merbat-ı sefâin-i tevfiğ ü nusret ve mersâ-yı merâkib-i ikbâl ü sa'âdet olan Tersâne-i Âmirelerinde muhâfaza-i cezâ'ir ü sevâhil ve muhârese-i benâdir ü maka'il²¹⁹ için ale'd-devâm tertîb ü inşâ ve techîz ü icrâları mâ-sadak ve lehü'l-civârü'l-münşe'ât fî'l-bahr-i kâlâ-i alâm olan kalyon-ı kûh-endâmlardan bu def'a dahi mi'mârî-i himmet-i bî-hemtâ ve hendese-kârî-i inâyet-i i'câz-nümâları ile zîver-i sâhil-i itmâm ve cilve-ger-i kenâre-i ihtitâm olan Mansûriyye ve Mes'ûdiyye nâm iki kıt'a kalyonlar ki, fikrateyn-i bahr-i tavîl-i nusret ü sa'âdetdir, inşâallâh yarınki isneyn günü sa'ât on ikiyi çâr-yek mürûrında rûy-ı deryâya ilka ve ber-mu'tâd-ı kadîm tahdîs-i ni'am-ı İlâhî ve der-hâst-ı füzûnî-i ömr ü devlet-i hilâfet-penâhî için zebh-i karâbîn ve ref'î-i i'lâm-ı ed'îye-i icâbet-

²¹¹ şeref-i pây-endâzî : şeref-pây-i endâzî (H.A. Özel)

²¹² Ser-halka-i : her halka-i (H.A. Özel)

²¹³ "bir dîde" metinde mükerrer yazılmıştır.

²¹⁴ bir dîde-i intizârî : pür-dîde-i intizârî (H.A. Özel)

²¹⁵ muhîtfü'l-enhâ-yı zıllullâhileri oldukda emr ü fermân : muhîtfiyü'l-enhâ-yı 'âlem-ârâ-yı zıllullâhileri oldukda - (H.A. Özel)

²¹⁶ Mansûriyye ve Mes'ûdiyye nâm iki kıt'a kalyonun tekmîlinde yazılan telhîsin müsveddesidir : Mansûriyye nâm iki kıt'a kalyonun tekmîlinde yazılan telhîs (H.A. Özel)

²¹⁷ alem-efrâz-ı : ilm-efrâz-ı (H.A. Özel)

²¹⁸ avâtıf-ı : 'avâsıf-ı (H.A. Özel)

²¹⁹ maka'il : ma'âkıl (H.A. Özel)

âyîn merâsîmî icrâ olunmak musammem olduğına binâ'en ilâ-mâcerâyî'l-âde teşrîf-i hümâyûn-ı mekremet-ifadeleri emniyesiyle teberrüken ve teyemmünen cây-ı âsâyîş ü temâşâ buyurulmak için donanma-yı hümâyûnları kalyonlarından üç anbârlının sadrî-i ihtiyâr ve sâyebân-ı zıllıyyet-unvân-ı pâdişâhâneleri nasb u ihtizâr²²⁰ olunmağla mahz-ı avâtîf-ı bende-nevâzânelerinden lutfen²²¹ ve tekerrümen vakt-i mev'ûd u ma'hûddan mukaddemce teşrîf-i hümâyûn-ı mekremet-makrûna tevcîh-i sükkân-ı filika-i inâyet ve tahrîk-i makazîf-i zevrakçe-i atûfet buyurulmak hevâsıyla sūfûn-i emânî-i bendegân dest-hûş-ı çâr-mevce-yi intizâr ve resen-kesel-i²²² lenger-i ârâm u ıstıbâr olduklarından gayrı revnak-şiken-i atlas-ı [14b] âsmân olan hârâ-şikende-i mevc-i deryâ-hümâ-yı bahrî sandal-ı hümâyûnlarına ihrâz-ı şeref-i pây-endâzî zeylinde²²³ cebhe-fersâ-yı sâhil-i niyâz u istid'â eylediği ma'lûm-ı devletleri buyuruldukda emr ü²²⁴

Müjdecî-başî geldikte ber-vech-i mu'tâd yazılan telhîsin müsveddesidir²²⁵

Cenâb-ı teberrük-bahş-ı rûkn ü makam, şeref-efzâ-yı hizmet-i Haremeyn ve revnak-ârâ-yı menkabet-i Kibleteyn olan vücûd-ı feyz-âlûd-ı husrevâne ve zât-ı teyemmün-endûd-ı mülûkânelerin matâf-ı kavâfil-i ikbâl ve mes'â-yı²²⁶ vüfûd-ı iclâl eylemekden hâlî olmaya, âmîn bi'n-nebiyyü'l-emîn.

Şevketlü efendim,

Gurre-i nasıye-i devrân ve vâsıtâtü'l-'akd-i ferâ'id-i ezmân olan eyyâm-ı meyâmin-ittisâm-ı zıllullâhîlerinin her cihetden mazhar-ı²²⁷ emn ü emân ve meclâ-yı refâh-ı âlemiyân olduğına bu sene-i amîmetü'l-meymenede dahi berâ'at-ı istihlâl ve ni'amü'l-fâl ittihâz olunan hüccâc-ı zevvü'l-ibtihâc-ı sa'âdet-minhâc ve bi'l-cümle zâmile²²⁸-i bendân-ı tavâ'if-i Beytul-harâm ve müştâkan-ı ziyâret-i Ravza-ı Mutahhara-i Seyyidü'l-enâm bi-tevfikillahi'l-melikü'l-allâm mashûb-ı emn ü selâm ve karîn-i refâh u

²²⁰ ihtizâr : ihzâr (H.A. Özel)

²²¹ lutfen : telattufen (H.A. Özel)

²²² resen-kesel-i : resen-keş-i (H.A. Özel)

²²³ şeref-i pây-endâzî zeylinde : şeref-pây-i endâzî zemîninde (H.A. Özel)

²²⁴ emr ü : - (H.A. Özel)

²²⁵ telhîsin müsveddesidir : yazılan telhîs (H.A. Özel)

²²⁶ mes'â-yı : mübteğâ-yı (H.A. Özel)

²²⁷ mazhar-ı : zahr-ı (H.A. Özel)

²²⁸ Der-kenâr: "Zâmile, ta'âm ve metâ' yükledikleri deve"

ârâm oldukları hâlde iğtinâm-ı ni‘am-ı avd u kufûl ve belde-i Şâm-ı behişt-ibtisâma inâhe-i cemmâze-i vusûl eylediklerinin haber-i behcet-eserini hâvî ve ber-mu‘tâd-ı kadîm kafiye-yi rahmet-zâmile-i hüccâc ile istishâb olunan livâ-i sa‘âdet-iltivâ ve mahfil-i meymenet-ihativânın mahalline teslîmlerin muhtevî hüccet-i şer‘iyye ve sâ‘ir tahrîrât ile müjdeci-başı kulları bugün vürûd ve bu nüvîd-i hayat-bahş-ı cedîd ile [cümle]²²⁹ bendegân-ı ihlâs-nişânlarına ifâza-i sürûr-ı nâ-ma‘dûd itmeleriyle bu peyâm-ı firûzî-encâm mübârek hâtır-ı ilhâm-mezâhir-i tâc-dârîlerine [15a] dahi mûris-i neşât u inbisât olacağı meczûm-ı çâkerânem olmakdan nâşî vürûd iden tahrîrât bi-‘aynihâ manzûr-ı luhâza-i inâyet-nüşûrları buyurulmak için merfû‘-ı rikâb-ı müstetâb-ı cihân-dârîleri kılındığı ma‘lûm-ı mekârim-mefhûm-ı hilâfet-penâhîleri buyuruldukda emr ü fermân²³⁰

Da‘vet-i hümâyûnî müş‘ir yazılan telhîsin müsveddesidir²³¹

Cenâb-ı müfzû‘l-birr ve‘l-ni‘am te‘âlâ şânühü ve ta‘azzumu bürhânehü²³², ma‘den-i menn-i bî-girân ve menşe-i ni‘am-ı bî-hadd ü pâyân olan²³³ vücûd-ı feyz-endûd-ı husrevânî ve zât-ı vehb-âlûd-ı cihân-bânîlerin ilâ-inkırâzü‘l-edvâr dîhîm-i celâdet-nedîm-i tâc-dârîlerinde dâ‘im ü²³⁴ ber-karâr ve sâbit ü pâyidâr idüp revnak-şiken-i neyyir-i a‘zam olan vücûd-ı sa‘âdet-tev‘em-i zillullâhîlerin mânend-i âfitâb-ı âlem-tâb şa‘şa‘a-pâş-ı iktâr-ı cihân ve pertev-rîz-i derîçe-i emânî vü âmâl-i âlemiyân itmek siyâkında ifâza-i nûr-ı kudûm-i behcet-nüşûrlarıyla zevâyâ-yı büyût-ı çâkerânî reşk-i beytü’ş-şeref-i hûr ve revâk-dîde-i bendegâne rûşenâyî-i bahş-ı²³⁵ sürûr eylemekden hâlî olmaya, âmîn.

Şevketlü efendim,

Mebzûl-i kâffe-i cihâniyân ve mebsût-ı dâ‘ire-i kevn ü mekân olan elvân-ı ni‘am-ı firâvân ve aksâm-ı kerem-i bî-ımtinânlarıyla tû‘l-mezâk-ı²³⁶ rif‘at u i‘tibâr ve bülend-i tâk-ı kâşâne-i imtiyâz u iftihâr bulunan kulları mâye-i hamîr-i nân u ni‘met ve mâdde-i

²²⁹ ile - : ile cümle (H.A. Özel)

²³⁰ buyuruldukda emr ü fermân : buyurıldukda - (H.A. Özel)

²³¹ telhîsin müsveddesidir : telhîs (H.A. Özel)

²³² bürhânehü : [bürhânehü] (H.A. Özel)

²³³ olan : [olan] (H.A. Özel)

²³⁴ ü : [ü] (H.A. Özel)

²³⁵ rûşenâyî-yi bahş-ı : rûşenâyî-bahş-ı (H.A. Özel)

²³⁶ tû‘l-mezâk-ı : hulvü‘l-mezâk-ı (H.A. Özel)

inti‘âş-ı çeşmân-ı²³⁷ mikneti olan veliyyü’n-ni‘am-ı kerrûbî-şiyeminin ale’d-devâm şîrîn-sâz-ı kâm-ı ârzû ve zâ’ika-nevâz-ı merâm-ı dil-cûsı olduğu müferrih-i rûh-perver-i inâyeti vakt vakt zîver-i mübelliga-yı zerrîn-ihrâr²³⁸ ve ârâyış-i hokka-i fahr-âgîn-i ihtiyâz²³⁹ itmek emniyye-yi seniyyesiyle tertîb-i simât-ı ubûdiyyet ve tezyîn-i bisât-ı rıkkıyyet eylemek nemek-dân-ı hânçe-i âdet [15b] ve pîrâye-i kenâre-i sînî-i²⁴⁰ şöhret olup ve be-tahsîs a‘kab-ı a‘yâd-ı meserret-mî‘âdda e[mr-i] mer‘î²⁴¹ vü mu‘tâd olunmak²⁴² hasebiyle bende-i şermendelerinin dahi bu def‘a tertîb-sâz-ı kudret-i âcizânem olan nevâle-i da‘vet-i hakirânesine havâle-i engüşt-i icâbet ve imâle-i gûşe-yi çeşm-i inâyet buyurulmak muktezâ-yı şîme-i kerîmâne ve mübtega-yı şensene-i bende-nevâzâneleri olduğına binâ’en ve hakk-ı çâker-i ni‘âm-perverlerinde ilâ-hâze’l-ân serzede-i sünûh u zuhûr olan mekârim-i gayr-ı mahsûr-ı veliyyü’n-ni‘amânelerine igtirâren mübârek kudûm-ı şerîf-i²⁴³ meyâmin-redîf-i husrevâneleriyle saray-ı darâ‘at-me’vâ-yı bendegîye ifâza-i envâ‘-ı hayr u bereket ve ifâde-i aksâm-ı menn²⁴⁴ ü sa‘âdet buyurmaları temennâsı takdîm-i mâ-hazar-ı istikânet ü ibtihâle bâ‘is-i ibtidâr u ictirâ olmuşdur. Her çend gevher-i âlem-bahâ-yı iklîl-i saltanat ve mihr-i cihân-ârâ-yı evc-i ikbâl ü devlet olan zât-ı kerrûbî-simât-ı husrevânelerine şâyân ve ma‘rûz-ı pîş-gâh-ı inâyet-dest-gâh-ı mülûkâneleri olmağa erzân esbâb-ı vâcibe-i ta‘zîm ü tekrîm ve esâb²⁴⁵-i²⁴⁶ lâzîme-i tebcîl ü tefhîm bîrûn-ı dâ’ire-i vüs‘ ü kudret ve hâric-i mâ’ide-i²⁴⁷ tâb u miknetim idüğü zâhir ü bî-iştibâh ise dahi me’lûf u mu‘tâd olduğum merâhim-i bî-mezâhim-i şehen-şâhî ve mekârim-i şefkat-mülâzım-ı atûfet-penâhîlerinden²⁴⁸ İnşâallahü te‘âlâ işbu mübârek isneyn günü dâğ-ı hilâl-i ıyd olan sümm-i tevsen-i mekremet-nüvîdleriyle sâha-i pehnâ-yı saray-ı çâkerânem hem-kevkebe-i sipîhr-devvâr ve ser-i sadâkat-eser-i bendegânem resîde-i zirve-i a‘lâ-yı i‘tibâr u iftihâr buyurulmak istid‘âsıyla derîçe-i dîde-i arzû vü ümmîd güşâde-i şâh-râh-ı intizâr ve kâlâ-

²³⁷ çeşmân-ı : cüsmân-ı (H.A. Özel)

²³⁸ zerrîn-ihrâr : zerrîn-i ihrâz (H.A. Özel)

²³⁹ ihtiyâz : imtiyâz (H.A. Özel)

²⁴⁰ sînî-i : sîfî-yi (H.A. Özel)

²⁴¹ e[mr-i] mer‘î : emr-i mer‘î (H.A. Özel)

²⁴² olunmak : olmak (H.A. Özel)

²⁴³ mübârek kudûm-ı şerîf-i : mübârek teşrif-i (H.A. Özel)

²⁴⁴ menn ü : yümn [ü] (H.A. Özel)

²⁴⁵ Der-kenar: “Esâb, arz virmek”.

²⁴⁶ esâb-ı : esâs-ı (H.A. Özel)

²⁴⁷ hâric-i mâ’ide-i : hâric-mânde-i (H.A. Özel)

²⁴⁸ -penâhîlerinden : -penâhlarından (H.A. Özel)

i cebhe-i tazarru‘ vü niyâz [16a] hayâl-i pâ-y-endâzî-yi semend-inâyetleriyle bî-tâb ü bî-karâr idügi ma‘lûm-ı avâtıf-ı rûsûm-ı²⁴⁹ bende-nevâzîleri oldukda emr ü fermân²⁵⁰

Sadr-ı sâbık Ali Paşa hazretlerinin ikinci def‘a sadra teşrîflerinde Üsküdar kurbünde Mehmed Paşa Kasrı’nda tertîb olunan yemeklikde rikâb-ı hümayûndan ihşân olunan donanmış esb-i Rûmînin teşekkürünü müş‘ir yazılan telhîs

Cenâb-ı güşâyîş-bahş-ı gonçe-i ikbâl ve cünbiş-nümâ-yı rahş-ı hoş-hırâm-ı iclâl tenezzehe zâtehü ani’ş-şebîh ve’l-misâl, vefk-i mes‘ûd-ı nigîn-i saltanat ve pîrâye-i kürsî-i tigrâ-yı devlet olan vücûd-ı sa‘âdet-nümûd-ı zıllullâhî ve zât-ı mehâbet-âyât-ı hilâfet-penâhîlerin hem-vâre serîr-i kâm-bahşâyî vü fermân-fermâyîde-i müstedâm ve şebdîz-i tünd-licâm-ı eyyâmı inân-ı irâdet-i husrevânelerine râm idüb hân-ı lezîzü’n-numâ-yı mülâtıfetlerin²⁵¹ ta‘b-ı zidâ-yı bâdiye-gerdân-ı firkat eylemekden hâlî olmaya, âmîn bi-câhü’n-nebiyyü’l-emîn.

Şevketlü efendim,

Hem-te’sîr-i iksîr-i emânî vü âmâl ve hem-feyz-i tûtiyâ-yı cilâ-bahşâ-yı sa‘âdet ü ikbâl olan hâk-i serîr-i übbehet-semîrleri ki²⁵² tenvîr-dîde-i rıkkıyyet ve tekrîr-i rûşenâyî-i çeşm-i darâ‘at ni‘meti ki,

Mısra:

Eşiginde kul olmak Mısır’a sultân olmadan yegdir

mısra‘ı pîrâye-i fass-ı zer-nigâr-ı i‘tibâr ve matla‘-ı manzûme-i i‘tinâ vü iftihâridir. Ol ni‘met-i gayr-ı müterakkıbe-i uzmâ ve ol menkabe-i celîle-i âlem-bahânın arzû-yı neyl ü iğtinâmı inân-rübâ-yı tekâver-i ârâm ve tâkat-fersâ-yı matâyâ-yı ikdâm olarak saray-ı dil-güşâ-yı Üsküdar’da yemeklik tertîb olunan Kasrı Mehmed Paşa’ya vusûl ve sâye-i inâyet-mâye-i²⁵³ zıllullâhîlerine berâ‘at-ı istihlâl makamına ka’im-i sâye-i kâh-ı dil-ârâyâ

²⁴⁹ ma‘lûm-ı avâtıf-ı rûsûm-ı : ma‘lûm-ı mersûm-ı (H.A. Özel)

²⁵⁰ emr ü fermân : - (H.A. Özel)

²⁵¹ mülâtıfetlerin : mülâtıfetlerin mebzûl-i reh-neverdân-ı hasret ve tevsen-i sebük-pây-ı ‘âtıfetlerin (H.A. Özel)

²⁵² semîrleri ki : semîrleriyle (H.A. Özel)

²⁵³ inâyet-mâye-i : inâyet-i (H.A. Özel)

[16b] nüzûl esnâsında çâker-i mekremet-perver-i dîrînelerinin ez-kadim yekke-tâz-ı arsa-ı ubûdiyyet ve rübâyende-i²⁵⁴ kasabü's-sabk-ı nevâziş ü âtîfetleri olduğımı te'kîden ıstabl-ı ârifet-i veliyyü'n-ni'amânelerinden ihsân-ı kerem-inân-ı şehen-şâhâneleri olan bir re's esb-i müzeyyen-i düldül-hırâm ve semend-i müzerkeş-bisât²⁵⁵ ve mutallâ-licâm ile piyâde-i nat'-ı rıkkıyyetleri rütbe-i dil-nişîn-i ferzîne ref' ü i'lâm ve feres-i bî-tâb-ı liyâkat u istîhâlîme tâze cünbiş ü kuvvet i'tâ buyurulmağla hakk-ı çâkerânemde nezdîk ü dûr bu âna dek cilve-ger-i meclâ-yı zuhûr olan necâ'ib-nevâl-i mülûkânelerine bu inâyet-i bende-nevâzâneleri dahi yâl ü bâl olmakdan nâşî tevsen-i iktidâr-ı âcizânemi pehnâ-yı du'â-yı ömr ü devletlerinde bî-karâr itmişdir.

Cenâb-ı berârende-i çarh-ı bûkalemûn ve cevelân-dihende-i nukre-i hink²⁵⁶-gerdûn, ilâ-inkızâ'u'd-devrân tâk-ı mu'allâ-revâk-ı saltanatların secde-gâh-ı ekâsire-i ezmân ve na'l-ı gülgûn-ı satvet [ü]²⁵⁷ mehâbetlerin dag-zen-i pîşânî-i ser-keşân idüp kevkeb-i ikbâl-i Hudâ-dâdların mânend-i gül hurşîd-i tâbende vü²⁵⁸ dıraşşân ve rü'ûs-ı a'dâ [vü]²⁵⁹ ezdâdların savlecân-ı kahr-ı kahramânîleriyle gûy-ı galtân eylemekden hâlî olmaya, âmîn bi-hürmetü's-seyyidü'l-mürselîn²⁶⁰.

Tebrîk-i hengâm-ı tedâvî-yi tab'-hümâyûn ve arz u takdîm olunan hedâyâ-yı ubûdiyyet-meşhûn kabûlî recâsını hâvî yazılan telhîs²⁶¹

Cenâb-ı²⁶² te'sîr-bahş-ı tedâvî vü tedbîr celle ani'ş-şebîh ve'n-nazîr, ruh-ı cüsûm-ı âlem ve nûr-ı uyûn-ı nev'-i benî Âdem olan cevher-i vücûd-ı letâfet-terkîb-i mülûkâne ve heykel-i zât-ı şefkat-tahmîr-i husrevânelerin müfârık-ı a'râz u eskam ve mukarin-ı sıhhat ü ten-dürüstî-i itâm²⁶³ oldukları hâlde serîr-i übbehet-masîr-i tâc-dârîlerinde mü'eyyed ü müstedâm idüp [17a] bünye-i kaviyye-i devlet ü saltanatların masûn-ı ârıza-

²⁵⁴ ve rübâyende-i : der-bânide-i (H.A. Özel)

²⁵⁵ müzerkeş-bisât : müzd-keş-i bisât (H.A. Özel)

²⁵⁶ Der-kenar: "Hink, boz at ve gök renklü at..."

²⁵⁷ - : ü (H.A. Özel)

²⁵⁸ vü : [vü] (H.A. Özel)

²⁵⁹ - : vü (H.A. Özel)

²⁶⁰ bi-hürmetü's-seyyidü'l-mürselîn : Bi-hürmeti'n-nebiyyi'l-emîn (H.A. Özel)

²⁶¹ telhîs : telhîsdür (H.A. Özel)

²⁶² - Cenâb-ı : Arz-ı bende-i bî-mikdâr budur ki; Şevketlü, kerâmetlü, mehâbetlü, kudretlü, velî-ni'metüm efendüm, pâdişâhum. Cenâb-ı (H.A. Özel)

²⁶³ sıhhat ü ten-dürüstî-yi itâm : sıhhat [u] ten-dürüstî-i tâm (H.A. Özel)

i sū'-i mizâc ve müstagnî-i ga'ile-i tedbîr ü ilâc eylemekden hâlî olmaya, âmîn bi-câhü'n-nebiyyü'l-emîn²⁶⁴.

Şevketlü efendim,

Ber-muktezâ-yı hikmet-i bâliga-i Samedânî nüsha-i acîbü't-terkîb-i insânî üstükusât-ı mütezâddetü'l-keyfîyyât ve ahlât-ı mütebâyinetü'l-hâlâtdan müte'ellif ve i'tidâl-i emzice-i âdemî be-her-hâl tesviye-i beyne'l-ezdâda²⁶⁵ mütevakkıf olmakdan nâşî gâh ü bî-gâh istifrâg-ı hılt-ı galib ve ta'dîl-i sadret-unsûr-ı²⁶⁶ mütegalib ile tedbîr-i tabâyi'-i beşerî ve be-tahsîs ruh-ı cüsmân-ı cihân olan taltîf-i mizâc-ı zıllıyyet-ı imtizâc-ı ma'delet-güsterlerinin müra'ât-ı tasfîye vü tenkîyesi bâ'is-i sıhhat-i âlemiyân ve mûris-i tendürüstî-i âdemiyyân olduğına binâ'en bu rûz-ı firûz-ı âfiyet-endûzda irâde-i ilhâm-ifâde-i müdâvât ile tenâvül-i şerbet-i dâfî'ü's-sıkl-ı mûrisü'l-hiffete meyl ü rağbet-i hümâyûn buyurıldığı bâ'is-i inşirâh-ı çâkerî ve mûris-i irtiyâh-ı ni'am-perverleri olup şûrb ü tenâvüline i'tibâr buyurulan devâ-yı letâfet-[e]fzâlarının²⁶⁷ müstelzim-i kemâl-i sıhhat ve müstevcib-i gayet-i safâ vü râhat olması da'vâtına der-kâr ve bu takrîb-i dil-firîb vazîfe-i lâzime-i bendegânem olan arz-ı ubûdiyyete bâdî-i ibtidâr ü ictisâr olmuştur. Cenâb-ı hâssiyyet-bahş-ı akakir ü eczâ ve tertîb-fermâ-yı mukaddemât-ı kanûn-ı şifâ mutıbb-ı inâyet-i Rabbâniyye ve dâr u hâne-i âtîfet-i Sübhâniyyesinden ihsân-ı keyfiyyet-i hüsn-i te'sîr ile bu tedbîr-i dil-pezirlerin kuvâ-yı letâfet-intimâ-yı husrevânelerine mâye-i ta'dîl ü tervîh ve mevâdd-ı reddiye-i lâzımü'l-izâleye mü'eddî-i tenkîye vü tenkih idüp hemvâre vücûd-ı letâfet-endûd-ı mülûkâne ve zât-ı hilâfet-şühûd-ı şehen-şâhânelerin galebe-i ahlât [u] ekdâr [u] âlâmdan masûn ve sûrî vü ma'nevî [17b] envâ'-ı ilel ü eskamdan me'mûn itmekle ilâ-âhirü'l-izmân bünye-i serîr-i saltanatlarına ifâza-i rûh u kuvvet ve ânen-fe-ân[en]²⁶⁸ ifâde-i revnak u nezâret eylemekden hâlî eylemeye, âmîn.

Pâye-i serîr-i übbehet-semîr-i tâc-dârîlerine hezâr acz u iftikarile arz u takdîme ictisâr olunan hediyye-i hakirâne ve berg-i sebz-i nâçîzânemin hakaret ü hasâsetinden iğmâz-ı lahza-yı iltifât ile lutfen ve inâyeten meşmûl-i nazar-ı avâtîf-eser-i hüsn-i kabûl

²⁶⁴ bi-câhü'n-nebiyyü'l-emîn : Bi'n-nebiyyi'l-emîn (H.A. Özel)

²⁶⁵ beyne'l-ezdâda : beyyine'l-ezdâda (H.A. Özel)

²⁶⁶ sadret-unsûr-ı : sûret-i unsûr-ı (H.A. Özel)

²⁶⁷ letâfet-[e]fzâlarının : letâfet-efzâlarının (H.A. Özel)

²⁶⁸ ânen-fe-ân[en] : ânen-fe-ânen (H.A. Özel)

buyurulmak mes'ûl-i müstemendâne ve müsted'â-i çâkerânem idügi ma'lûm-ı mekârim-mersûm-ı zıllullâhîleri buyuruldukda emr ü fermân²⁶⁹

Ta'mîr-i Taybe-i Tayyibe için vürûd iden hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnun cevâbı ve ba'zı ricâlin becâyış ü tebeddülâtını müş'ir yazılan telhîsdir²⁷⁰

Cenâb-ı²⁷¹ Feyyâz-ı lâ-yezâl fe-hüve'l-kerîmü'l-müte'âl hazretleri, tertîb-fermâyı levâzım-ı dîn-i mübîn ve tensîk-nümâ-yı merâsim-i devlet-i ebed-karîn olan vücûd-ı inâyet-âlûd-ı cihân-bânî ve zât-ı diyânet-vüfûd-ı kişver-sitânîlerin hemîşe behcet-ârâ-yı tâc ü taht ü nigîn idüp ârâ-i sâ'ibe-i şehriyârî ve yârâ-i sâkıbe-i cihân-dârîlerin tanzîm-i umûr-ı devlet ü dîn ve tetmîm-i şu'ûn-ı²⁷² saltanat-ı ebed-rehînde karîn-i tevfikat-ı Rabbânî ve refîk-i takdîrât-ı Samedânî eyleye, âmîn.

Şevketlü efendim²⁷³,

Utârid-rakam olan kalem-i Îsâ-dem-i şâhâneleri ile beyâz üzerine keşîde vü çekîde buyurulan mübârek hatt-ı mekârim-nukat-ı hümâyûnları râhe-pîrâ-yı abd-i rıkkıyyet olup²⁷⁴ hâvî oldığı mezâmîn-i diyânet-karîni mefhûm ve ma'lûm-ı çâkerânem oldukda her bir harfî nice ahkâm-ı diyânet-irtisâma zarf ve zülâl-ı mefhûmât-ı sutûrı öyle emâkin-i melâ'ik-i sevâkinin **[18a]** eczâ-yı²⁷⁵ levâzımı beyânında manend-i bahr-i şigerf oldığı teyakkun²⁷⁶ olunmuşdur. Cenâb-ı Rabbü'l-izzet, umûr u husûs-ı saltanat-ı seniyyelerin dem-be-dem inâyet-i ezeliyyesine tev'em ve kadem-be-kadem²⁷⁷ merâzî-i celiyyesine refîk ü hem-dem eyleye, âmîn²⁷⁸.

Emr ü fermân-ı hümâyûn buyurıldığı üzere ta'mîr-i Taybe-i Tayyibe'ye me'mûr ve tesyîr kılınacak kulları bi-mennihi te'âlâ yarınki mübârek Cum'a günü ba'de't-ta'yîn, yerine bundan akdem ka'im-makamî-i çâkerânem vakitlerinde kethüdâlık hıdmetinde

²⁶⁹ emr ü fermân - : emr ü fermân ve inâyet ü ihsân, şevketlü, kerâmetlü, mehâbetlü, kudretlü, velî-ni'metüm efendüm pâdişâhum hazretlerinündür (H.A. Özel)

²⁷⁰ yazılan telhîsdir : müş'ir telhîsdür (H.A. Özel)

²⁷¹ - Cenâb-ı : Arz-ı bende-i bî-mikdâr budur ki; Şevketlü, kerâmetlü, mehâbetlü, kudretlü, velî-ni'metüm efendüm, pâdişâhum. Cenâb-ı (H.A. Özel)

²⁷² Der-kenar: "Emr ü (?) ve taleb itmek"

²⁷³ Şevketlü efendim : Şevketlü, kerâmetlü, kudretlü, velî-ni'metüm, efendüm (H.A. Özel)

²⁷⁴ rıkkıyyet olub : rıkkıyyet-intimâ olub (H.A. Özel)

²⁷⁵ eczâ-yı : icrâ-yı (H.A. Özel)

²⁷⁶ teyakkun : müteyakkın (H.A. Özel)

²⁷⁷ kadem-be-kadem : kadem-ber-kadem (H.A. Özel)

²⁷⁸ âmîn : - (H.A. Özel)

müstahdem olup idâre-i levâzım-ı me'mûriyyesinde fi'l-cümle miknet ü dirâyet ile mevsûf ve makadîr-i bendegân-ı sadâkat-nişânî mürâ'ât ile me'lûf²⁷⁹ ve el-hâletü-hâzihî eslah-ı mevcûd görinen Pîr Mustafa Ağa kulları cümle-i mezkûresinden mâ'adâ devlet-i pâdişâhânelerinde iktisâb-ı servet ü yesâr²⁸⁰ eylemiş kulları olmak hasebiyle İnşâallahü'l-Bârî rezîle-i tama'dan dahi ârî olduğu melhûz olmağla mûmâ-ileyh kulları şimdilik kethüdâlık hıdmetinde istihdâm olunmak ve ânın hallinden sipâh ağalığı fi'l-asl ağalık-ı merkum ile mersûm olan hâlâ Başbâki-kulu Köse Ali Ağa çâkerlerine ve ânın yeri dahi mukaddemâ bir def'a mansıb-ı mezbûra me'mûr olup fi'l-cümle kâr-güzârlığı meşhûd²⁸¹ olan Abdî Ağa memlûklerine inâyet ü ihsân buyurulmak melhûz-ı 'abd-i rıkkıyyet-âsârları olmağla terkîb-i²⁸² mezkûr feyz-âşinâ olan ârâ-yı tâb-nâk-i cihân-peymâlarında²⁸³ dahi rûşen ü hüveydâ müşâhade buyurıldığı hâlde mûmâ-ileyhimün ber-vech-i mastûr hıdemât-ı merkumeye ta'yîn ü me'mûr kılınmaları husûsâtına izn-i dirâyet-i hazn-ı tâc-dârîleri erzânî vü cârî buyurılırsa²⁸⁴ ol bâbda ve her gûne su'âl ve cevâbda emr ü fermân ve inâyet ü ihsân²⁸⁵

[18b] Ba'zı serhadât muhafızlarının bi-hasebi'l-iktizâ tebeddülâtların istfzân zımında telhîs²⁸⁶

Cenâb-ı²⁸⁷ müvecceh-i me'ârib-i²⁸⁸ ümem ve müretteb-i metâlib-i nev'-i benî Âdem cellet âlâ'ühü²⁸⁹ ve tetâbe'ât na'mâ'ühü hazretleri, tanzîm-bahşâ-yı kâffe-i umûr ve tensîk-fermâ-yı serhadd u sügûr olan zât-ı merâhim-mevfûr-ı tâc-dârî ve vücûd-ı avâtıf-me'sûr-ı şehriyârîlerin hem-vâre revnak-efzâ-yı erîke-i cihân-bânî ve serîr-ârâ-yı übbehet ü kâm-rânî idüp feyyâze-i deryâ-bâr-ı inâyetlerin nezâret-bahş-ı mezâri'-i âmâl

²⁷⁹ ve makadîr-i bendegân-ı sadâkat-nişânî mürâ'ât ile me'lûf : makadîr-i bendegân-ı sadâkat-nişânî-i mürâ'ât ile mevsûf (H.A. Özel)

²⁸⁰ Der-kenar: (?)

²⁸¹ meşhûd : meşhûr (H.A. Özel)

²⁸² terkîb-i : tertîb-i (H.A. Özel)

²⁸³ -peymâlarında : -peymâlarından (H.A. Özel)

²⁸⁴ buyurılırsa : buyurılır ise (H.A. Özel)

²⁸⁵ ihsân - : ihsân, şevketlü, kerâmetlü, mehâbetlü, kudretlü, velî-ni'metüm efendüm, pâdişâhum hazretlerindedir (H.A. Özel)

²⁸⁶ zımında telhîs : zımında yazılan telhîsdür (H.A. Özel)

²⁸⁷ - Cenâb-ı : Arz-ı bende-i bî-mikdâr budur ki; Şevketlü, kerâmetlü, mehâbetlü, kudretlü, velî-ni'metüm efendüm, pâdişâhum. Cenâb-ı (H.A. Özel)

²⁸⁸ me'ârib-i : me'rib-i (H.A. Özel)

²⁸⁹ Der-kenar: "Cem' taksîrdür"

ve şârîka-i mekremet-medâr-ı âtıfetlerin behcet-efrûz-ı kâşâne-i iclâl itmekden hâlî olmaya²⁹⁰, âmîn.

Şevketlü efendim²⁹¹,

Bundan akdem mübârek pâye-i dîhîm-i kerrûbî-hadîm-i husrevânelerine²⁹² arz u takdîm olunduğı üzere bu hilâlde Nemçe Devleti'nde vuku' bulan tebeddül ü ihtilâl hasebiyle devlet-i merkume ile hem-hudûd olan serhadâtda vüzerâ-i izâm bendelerinden ihrâz-ı şân u nâm itmiş kullarının vücûdı muktezâ-yı hâle muvâfik ve mizâc-ı maslahata mutâbık tasavvûr olunduğına binâ'en Hanya muhafazasında olan sadr-ı sâbık Mehmed Paşa kulları Bosna'ya tahvîl ve müşârün-ileyhin dâmâdı olup Selânik Sancağı mutasarıfı olan Vezîr Hüseyin Paşa kulları dahi Hanya muhafazasına ta'yîn ve Bosna Vâlîsi Muhsinzâde Abdullâh Paşa kullarına dahi şimdilik Selânik Sancağı tevcîh olunmak bâbında müsâ'ade-i behiyye-i mülûkâneleri cârî vü erzânî buyurulmuşdı. Lâkin Vidin cânibleri dahi devlet-i merkumeye mülâsık serhaddâtdan olup cânib-i mezbûrede dahi tahsîl-i dest-mâye-i vak' u i'tibâr iden vüzerâdan birinin takrîri ve Belgrad muhafazasında olan tavâ'if-i askeriyenin dahi irâ'et-i sûret-i tevfirî kezâlik iktizâ-yı vakte enseb²⁹³ [19a] ve bu sûretde müşârünileyh Muhsinzâde Abdullâh Paşa bendeleri Nigbolı Sancağı ile Vidin muhâfazasına ve Vidin muhâfızı Mustafa Paşa kulları dahi Selânik Sancağı ile Belgrad muhâfazasına ta'yîn olunmaları emr-i müstasvib mülâhaza olunduğı matrah-ı eşi'a-i ilhâmât-ı Rabbânî ve mehbit-i ecille-i füyûzât-ı Samedânî olan mübârek zamîr-i levh-semîr-i husrevânelerinde dahi takrîb ü tasvîb buyurıldığı sûretde avâtıf-ı aliyye-i mülûkânelerinden ber-minvâl-i muharrer müşârünileyh Abdullâh Paşa kullarına Vidin muhâfızlığı unvânıyla Nigbolı Sancağı ve selefi müşârün-ileyh Mustafa Paşa bendelerine Belgrâd muhâfızı Vezîr Ahmed Paşa kulları ma'iyetinde hıdmet-i muhâfazaya kıyâm şartıyla Selânik Sancağı tevcîh ü ihsân ve evâmir-i şerîfeleri ısdâr ü tesyîrlerine ibtidâr olunmak bâbında izn-i hümayûn-ı atûfet-nümûn-ı veliyyü'n-ni'amâneleri mebzûl ü erzânî buyurılır ise emr ü fermân²⁹⁴

²⁹⁰ itmekden hâlî olmaya : eylemekden hâlî olmaya HG, itmekden olmaya hâlî (H.A. Özel)

²⁹¹ Şevketlü efendim : Şevketlü mehâbetlü kudretlü veliyy-i ni'am efendim HG, Şevketlü, kerâmetlü, mehâbetlü, kudretlü, velî-ni'metüm efendüm HAÖ

²⁹² dîhîm-i kerrûbî-hadîm-i husrevânelerine: dîhîm-i kerrûbî- hadem-i husrevânelerine (H.A. Özel)

²⁹³ vakte enseb : vaktü'n-nasb (H.A. Özel)

²⁹⁴ buyurılır ise emr ü fermân - : buyurulu[r] ise emr ü fermân ve lutf-ı 'inâyet ü ihsân şevketlü kerâmetlü mehâbetlü efendim pâdişâhum HG, buyurılır ise emr ü fermân ve lutf u inâyet ü ihsân, şevketlü, kerâmetlü, mehâbetlü, kudretlü, azametlü, velî-ni'metüm efendüm, pâdişâhum hazretlerinündür (H.A. Özel)

Nemçe çarı ve müttefikası çarıçenin hem-inân-ı vâdî-i bevâr²⁹⁵ olmasını ihbâr ve ba'zı tedâbîr-i mesâlih zımında arz olunan telhîs-i letâfet-şi'ârdır²⁹⁶

Cenâb-ı²⁹⁷ müsebbibü'l-esbâb fe-hüve'l-muvaffaku bilâ-irtiyâb hazretleri, kutb-ı dâ'ire-i Hudâ-dâd²⁹⁸ ve nûr-ı bâsıra-i devlet-i hilâfet-bünyâd olan vücûd-ı melâ'ik-ımdâd-ı pâdişâhî ve zât-ı Süleymân-nihâd-ı zıllıyyet-penâhîlerin nice ahkab u sinîn evreng-nişîn-i bustat²⁹⁹ u temkîn idüp eyyâm-ı fevz-encâm-ı hümâyûn ve tedâbîr-i³⁰⁰ kadr-simât-ı ilhâm-makrûnların işbu devlet-i rûz-efzûna mâye-i füyûzât-ı gûnâ-gûn ve sebep-i ilticâ-i sanâdîd-i rub'-i meskûn eyleye, âmîn.

Şevketlü efendim³⁰¹,

Kuvvet-i baht-ı cihân-bânî ve himmet-i hurşîd-raht-ı kişver-sitânîleri eser ü semeri olmak üzere ibtidâ Nemçe çarı³⁰² [19b] gibi düşmen-i bed-peymânın reh-rev-i derekât-ı nîrân olmasından ve ba'dehu müttefikası görinen çârîçe-i habîsiyyet-nişânın³⁰³ dahi hufre-i hirmânda çasar-ı mesfûra hem-i'nân³⁰⁴ kılınmasından Nemçe Devleti dâ'iresinde ve belki umûmen Avrupa ahâlisi beynlerinde vuku' bulan ihtilâl ü inhilâl, ki anların ba'zılarına müceb-i hasâr-ı bî-şümâr ve nice âherlere sebep-i fevâ'id-i bisyâr olacağı vâzîh u âşikârdır, binâ'en-aleyh Devlet-i Aliyye-i rûz-efzûnları dahi hakîmâne hareket-i fi-ayni's-sükûn vâdîlerinde übbehet-nümûn olmak maslahat-ı vakt u hâle mutâbık ve ez-cümle bu hilâlde Nemçelü'ye hem-hudûd olan serhaddâtda ihrâz-ı imtiyâz eylemiş kullarından birinin bulunması celb-i menâfi'-i mizâcına muvâfık görünüp dünki gün dermiknet-i makarr-ı aliyyelerine beyân ü istîzân olunduğı üzere hâlâ Hânya'da olan sadr-ı sâbık Mehmed Paşa kulları Nemçe keferesinin ibtidâ-ı nakz-ı ahdlerinde³⁰⁵ müsâleme iltimâsları vakitlerine gelinceye dek Vidin serhaddlerine ve ordu-yı hümâyûnları ser-

²⁹⁵ Der-kenar: "Helâk u kesâd olmak"

²⁹⁶ Nemçe çarı ve müttefikası çarıçenin hem-inân-ı vâdî-i bevâr olmasını ihbâr ve ba'zı tedâbîr-i mesâlih zımında arz olunan telhîs-i letâfet-şi'ârdır : Nemçe Çâsarı ve müttefikası Çârîçe'nün hem-'inân-ı vâdî-i bevâr olması ihbâr ve ba'zı tedâbîr-i mesâlih zımında arz u takdîm kılınan telhîs-i letâfet-şi'ârdır (H.A. Özel)

²⁹⁷ - Cenâb-ı : Arz-ı bende-i bî-mikdâr budur ki; Şevketlü, kerâmetlü, mehâbetlü, kudretlü, velî-ni'metüm efendüm, pâdişâhum. Cenâb-ı (H.A. Özel)

²⁹⁸ dâ'ire-i Hudâ-dâd : dâ'ire-i baht-ı Hudâ-dâd (H.A. Özel)

²⁹⁹ Der-kenar: "(?)"

³⁰⁰ tedâbîr-i : tedbîrât-ı (H.A. Özel)

³⁰¹ Şevketlü efendim : Şevketlü, kerâmetlü, mehâbetlü, kudretlü, velî-ni'metüm efendüm (H.A. Özel)

³⁰² çarı : çâsarı (H.A. Özel)

³⁰³ habîsiyyet-nişânın : haybet-nişânın (H.A. Özel)

³⁰⁴ hem-i'nân : hem-figân (H.A. Özel)

³⁰⁵ ahdlerinde : 'ahdinde (H.A. Özel)

askerligine me'mûr u muhassas buyurulmak hasebiyle avn u inâyet-i Bârî ve mahz-ı himmet-i cihân-dârîleri netîcesi olmak üzere mesfûrların mübtelâ oldukları levâzım-ı kahr u tedmîr ve Devlet-i Aliyyelerinin muvaffak kılındığı levâyih-i feth ü teshîr müşârün-ileyh kullarının meşhûd u mücerrebi olduğundan başka kefere zâbitânı ile nice def'a muhârebe vü müsâceresi der-kâr ve li-zâlike tâ'ife-i merkume beyinde dahi rütbe vü i'tibârı bedîdâr u âşikâr olmak melhûz ü mahfûz olmağla müşârün-ileyh kullarının böyle vakitlerde Bosna serhaddâtında bulunması sâ'irlerinden enseb ve bu hâletin bi-mennihi Sübhânehü nice fevâ'id-i hafiyeye mü'eddî olacağı rûşen ü müberhen görünüb binâ'en-aleyh kendüye Bosna Eyâleti tevcîh ve bir ân akdem mahalline sevk [ü]³⁰⁶ tesyîr kılınmak ayn-ı tedbîr-i tahayyül olunmuşdur. Husûs-ı merkum meclâ-yı³⁰⁷ [20a] hakayık-ı eşyâ ve mir'ât-i suver-i ilhâmât-ı bî-müntehâ olan nühâ-yı feyz-ihtivâ-yı cihân-ârâlarında merreten ba'de-uhrâ vakt ü zamâna elyak ve âheri³⁰⁸ müşâhede buyurıldığı sûretde bu def'a Akdeniz muhâfazasına me'mûr kılınan karavele kalyonlarının birine riyâle sancağı virilüp karavele-i merkume ma'iyetine me'mûr diger karavelenin ve Akdeniz fırkatelerinin üzerlerine başbuğ ta'yîn olunmak vechiyle Devlet-i Aliyye sularını muhâfaza iderek Hanya'ya varup müşârün-ileyhi Hanya'dan Selânik'e ve Selânik mutasarrıfı Vezîr Hüseyin Paşa'yı dahi Hanya'ya nakl husûsunda suhûlet keyfiyeti der-kâr ve Selânik mutasarrıfı mûmâ-ileyh dahi kendünün dâmâdı bulunmak takrîbi ile iktizâ iden mevâşî vü devabb ve sâ'ir levâzım-ı tarîk ü zehâb tedârikinde hayli medâr olacağı âşikâr idüğü ma'lûm-ı hümâyûn-ı cihân-dârî ve mersûm-ı tab'-ı ilhâm-ı neb'-i hudâvendigârîleri buyuruldukda ilhâkı olan Hersek Sancağı ile Bosna Eyâleti ber-minvâl-i muharrer müşârün-ileyh sadr-ı sâbık Mehmed Paşa kullarına ve Hanya muhâfazası dahi dâmâdı Hüseyin Paşa memlûklerine ve Selânik Sancağı dahi şimdilik Bosna'dan munfasıl olacak Muhsinzâde Abdullâh Paşa bendelerine tevcîh ü ihsân ve iktizâ iden evâmir-i aliyye-i inâyet-iştimâlleri ba'de'l-ısdâr bir³⁰⁹ birinin taraflarına tesyîr ü irsâl kılınmağa müsâ'ade-i bâ-sa'ade-i kişver-sitânîleri mebzûl ü erzânî buyurılır ise ol bâbda emr ü fermân³¹⁰

³⁰⁶ - : ü (H.A. Özel)

³⁰⁷ meclâ-yı : mücellâ-yı (H.A. Özel)

³⁰⁸ âheri : ahrâ (H.A. Özel)

³⁰⁹ bir : her (H.A. Özel)

³¹⁰ emr ü fermân - : emr ü fermân ve ifâ-yı levâzım-ı şükûh u şân devletlü HG, emr ü fermân ve ifâ-yı levâzım-ı şükûh u şân; şevketlü, kerâmetlü, kudretlü, mehâbetlü, velî-ni'metüm efendüm pâdişâhum hazretlerindür (H.A. Özel)

Nâdir Şâh-ı âkıbet-tebâhdan vürûd iden ilçî hân ile akd olunan meclisde vuku' bulan mükâlemenin telhîsidir

Cenâb-ı³¹¹ Rabbü'l-izzet, bâ'is-i emn ü refâh-ı enâm ve mûris-i revnak [20b] ü³¹² behcet-i eyyâm olan vücûd-ı mekârim-endûd-ı husrevâne ve zât-ı avârif-simât-ı mülûkânelerin ilâ-âhirü'l-edvâr dîhîm-i celâdet-vesîm-i tâc-dârîlerinde sâbit ü ber-karâr idüp devlet-i rûz-efzûn-ı zıllullâhîlerin her-hâlde tevîkat-ı Samedâniyesiyle takdîre makrûn ve te'yîdât-ı Sübhâniyesiyle mahâsin-i tedâbîre merhûn eylemekden³¹³ hâlî olmaya, âmîn bi'n-nebiyyü'l-emîn.

Şevketlü efendim³¹⁴,

Fazîletlü İmâm-ı Evvel Efendi ve Es'ad Efendi ve Halîl Efendi dâ'ileri ma'iyetleriyle “Bahâriyye” nâm sâhil-hânedede İran ilçileriyle mülâkat ve ba'de-icrâ'i'r-rüsûm ba'z[ı]³¹⁵ dostâne ta'bîrât ile kelâma âgâz olunup ilçî, “Hân cenâblarıyla böyle bir meclise³¹⁶ iştiyâkımız der-kâr idi. Lillâhi'l-hamd ve'l-mennihi übbehtlü şâh hazretlerinin devleteyn beyninde ve tâ'ifeteyn miyânında bu gûne mûceb-i te'lîf ü iltinâm³¹⁷ olacak hâlâtın îka'ıyla cümle ehl-i İslâm'a tahmîl-i minnet buyurmuşlardır. Kendüler ile Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye'nin dostlukdan gayrı ve muhabbet ü meveddetden özge bir başka irâde ve³¹⁸ niyyeti yokdur ve³¹⁹ rûz-be-rûz bu musâfât u muvâlâtın te'ekküd ü istihkâmı hâhişindedir” deyu dostâne edâ ile tahrîk-i ser-rişte-i istintâk olundukda kendüler dahi dîbâce-i îrâd-ı kasem³²⁰ ile unvân-sâz ve birbirinin sözlerin tasdîk ü tahkike dem-sâz olarak, “Şâhımız hazretlerinin dahi maksûd u murâdı ancak bu iki devlet-i azîmenin kemâl-i ittihâdı olup ve bu ilti'âm ü ittifâkın semeresi olmak üzere birbirlerimize te'âzud ü te'âvün iderek vakt vakt tâ'ife-i İslâm'a itâle-i eyâdî-î³²¹ hasâret dâ'iesinde olan küffâr-ı tebeh-kârun kahr u tedmîrine sarf-ı evkat eylemek

³¹¹ - Cenâb-ı : Arz-ı bende-i bî-mikdâr budur ki; Şevketlü, kerâmetlü, mehâbetlü, kudretlü, velî-ni'metüm efendüm, pâdişâhum. Cenâb-ı (H.A. Özel)

³¹² u : [ü] (H.A. Özel)

³¹³ Samedâniyesiyle takdîre makrûn ve te'yîdât-ı Sübhâniyesiyle mahâsin-i tedâbîre merhûn eylemekden : Samedâniyesi'yle te'yîde makrûn ve te'yîdât-ı Sübhâniyesi'yle mahâsin-i tedâbîre merhûn eylemekden (H.A. Özel)

³¹⁴ Şevketlü efendim : Şevketlü, kerâmetlü, mehâbetlü, kudretlü, velî-ni'metüm efendüm (H.A. Özel)

³¹⁵ ba'z[ı] : ba'zı (H.A. Özel)

³¹⁶ meclise - : meclise bizüm dahı (H.A. Özel)

³¹⁷ te'lîf ü iltinâm : te'lîf ü ilti'âm (H.A. Özel)

³¹⁸ ve : [vü] (H.A. Özel)

³¹⁹ ve : - (H.A. Özel)

³²⁰ dîbâce-i îrâd-ı kasem : dîbâce-i kelâmılarına îrâd-ı kısım (H.A. Özel)

³²¹ eyâdî-i : iyâdî-yi (H.A. Özel)

şâhımızın akdem-i âmâlidir. Ve bizim bir gayr[1]³²² gûne fikr ü niyyetimiz yokdur. Ancak şu beş mâddeyi şevketlü pâdişâh-ı [21a] âlem-penâh hazretlerinden iltimâs buyurmuşlar idi. İki mâddesinden öZRÜMÜZ VARDIR” deyu buyurıldı. “Bu özürleri efendiler hazerâtı bir beyân buyursunlar” dimeleriyle müşârün-ileyhüm dâ’ileri dahi mâddeteyn-i ma’hûdeteynde olan a’zâr-ı şer’iyyeyi takrîr ü tafsîl itdiklerinde, “Bunlar ma’lûmumuz oldu. Lâkin bizler bu maslahatın temşiyet bulur ve bu iki devlet beyninde olan kil ü kal ber-taraf olur ümîdiyle Hindüstân’dan berü tayy-ı merâhil idüp gelmişizdir. Şimdi böyle tehî-dest avdet idüp zahmetlerimiz hebâ olsun mı?” deyu yine iki mâddenin is’âfi niyâzını tekrârlarında, “Bizim ile sizin beyninizde kat’â müceb-i münâfese vü mübâgaze olacak emr yokdur ve hâşâ ki Devlet-i Aliyye’nin bir dürlü sizlere dâ’ir sû’i-kasdı olmuş ola. Lâkin her hâlde hazm³²³ u ihtiyât lâzıme-i şân-ı devletden olmağla ancak kendi memleketimizin ve re’âyâmızın muhâfaza vü tatmînleri mülâhazasındayuz. Mâdâmki, şâh hazretleri cânibinden câmi’iyyet-i İslâm’a münâfi bir hâlet zuhûr itmeye, Devlet-i Aliyye tarafından dahi hılâf-ı musâfât bir vechile hareket olunmaz ve olunmak ihtimâli dahi yokdur. Kaldı ki bu vesîle ile tarafınızdan münâfi-imelhûz bir hareket vuku’unda bu taraftan dahi def’-i sâ’il makamında kendimizi ve memleketimizi muhâfazada mecbûr ü ma’zûr oluruz” deyu mukabele olundukda da’vâ-yı hulûs-ı taviyyetlerinde yine îrâd-ı kase³²⁴ ile te’kîd-i müdde’â iderek “Matlab ü merâmımız³²⁵ ancak bu işin hayrile encâm u hitâmıdır” dimeleriyle, “Ya çünkü murâd budur, dünki gün Mihmândâr Ağa’ya îrâd itdiginiz gibi vâkı’â bu gûne emre böyle bir hân-ı zî-şân temşiyet virmelüdür. Şâh³²⁶ hazretleri iki mâddenin husûlini iltimâs buyurmuşlardır. İşte³²⁷ bir³²⁸ öZRÜMÜZÜ BEYÂN EYLEDÜK VE BİR³²⁹ dahi şâh hazretlerinden bu bâbda [21b] öZRÜMÜZÜN MAKBUİYETİNİ İLTİMÂS İDERİZ. Hân cenâbı bu husûsları taraf-ı şâhîye böylece yazar ve cevâbı vürûduna dek bunda ikamet ü intizâr mı ider ve yâhûd da’vetlerinde her ne ise öZRÜMÜZÜ MESMÛ’İ OLDUĞI GİBİ VE Devlet-i Aliyye’nin şâh hazretlerine sıdk u hulûsını kezâlik meşhûdı olduğu misillü arz u ifhâm ile beyne’l-enâm ber-nîk-nâm tahsîline [mı]³³⁰ ihtimâm ider”

³²² gayr[1] : gayrı (H.A. Özel)

³²³ hazm : hurrem (H.A. Özel)

³²⁴ kase³²⁴ : kısım (H.A. Özel)

³²⁵ Metinde “merâmımızı”.

³²⁶ Metinde tahrif olduğundan H.A. Özel’den alınmıştır.

³²⁷ Metinde tahrif olduğundan H.A. Özel’den alınmıştır.

³²⁸ bir : biz (H.A. Özel)

³²⁹ bir : biz (H.A. Özel)

³³⁰ - : mi (H.A. Özel)

denilerek ehadd şıkkının tercihini tahyîr siyâkında mahfîce kendüye hitâb ile bir mikdâr hayır-hâhâne nush u pende dâ'ir kelimât dahi telkin ü tefhîm olundukda, “Farazâ ben gitsem ve yazılacak mevâddı şâh hazretlerine tahrîr ve şu havâliden ilerü bir çâpâr ile endürsem³³¹ me'mûlüm budur ki bizler Erzurum'a varmazdan mukaddem cevâbı gelür, bir³³² sûretde ben menzil ile girü avdet iderdim, ya'nî ikametimde be's ve azîmetimde mâni' yokdur” vâdîlerini işrâb itmekle hakîmâne kendü tevakkuf ve tahrîratını gönderüp cevâbı intizârına kendi hâhişleri oldığın mihmândâr-ı mûmâ-ileyh takrîrleri ifhâm olunmağla keyfiyyeti bir kerre dahi kendü beyinlerinde tekrâr müzâkere ve etrâf ü enhâsını mülâhaza idüp kangı sûreti ihtiyâr iderler ise mihmândârları Dervîş Mehmed Ağa kullarıyla yarınki gün nezd-i çâkerâneme ictisâra³³³ karâr ile eczâ-yı meclise rabt-ı şîrâze-i ihtitâm ve baş-ilçi olan hân-ı mûmâ-ileyh kullarına bir mücevher hançer ihdâsıyla itmâm-ı levâzım-ı ikrâm olunduğı ma'lûm-ı übbehet-mersûm-ı hilâfet-penâhîleri oldukda emr ü fermân³³⁴

Nâdir Şâh'ın ihdâs-ı mezheb-i Ca'ferî husûsına dâ'ir tarafından me'mûr hânlarının Bağdad ahâlisine³³⁵ gelen tahrîrâtlarının ve za'îf-i hâlleri³³⁶ istiş'ârının keyfiyyeti telhîsidir

[22a] Cenâb-ı³³⁷ Hudâvend-i Kadîr celle ani'ş-şebîh ve'n-nazîr kutb-ı felek-i saltanat-ı cihâniyân ve medâr-ı emn ü râhat-ı âlemiyân olan vücûd-ı mehâbet-nümûn-ı³³⁸ husrevânelerin hem-vâre serîr-ârâ-yı şevket ü iclâl ve revnak-efzâ-yı sa'âdet ü ikbâl idüp mencûk-ı râyât-ı şehâmetlerin resîde-i sipihr-i berreyn ve bed-hâh-ı dîn ü devletlerin envâ'-ı kahr u hizlâ[na]³³⁹ karîn eylemekden hâlf olmaya, âmîn bi'n-nebiyyü'l-emîn.

Şevketlü efendim³⁴⁰,

³³¹ endürsem : göndersem (H.A. Özel)

³³² bir : bu (H.A. Özel)

³³³ ictisara : ihbâra (H.A. Özel)

³³⁴ emr ü fermân - : emr ü fermân, şevketlü, kerâmetlü, mehâbetlü, kudretlü, velî-ni'metüm efendüm pâdişâhum hazretlerinündür (H.A. Özel)

³³⁵ ahâlisine : Vâlisi'ne (H.A. Özel)

³³⁶ hâlleri : hâllerinün (H.A. Özel)

³³⁷ - Cenâb-ı : Arz-ı bende-i bî-mikdâr budur ki; Şevketlü, kerâmetlü, mehâbetlü, kudretlü, velî-ni'metüm efendüm, pâdişâhum. Cenâb-ı (H.A. Özel)

³³⁸ -nümûn-ı : -nümûd-ı (H.A. Özel)

³³⁹ hizlâ : hizlâna (H.A. Özel)

³⁴⁰ Şevketlü efendim : Şevketlü, kerâmetlü, mehâbetlü, kudretlü, velî-ni'metüm efendüm (H.A. Özel)

Bağdad Vâlisî Vezîr-i mükerrer Ahmed Paşa bendelerinin ba'de'l-magrib mahsûs Tatarı yediyle tahrîrâtı vürûd idüp hülâsa-yı mefhûmlarında hânân-ı Nâdir Şâhî'den fi'l-cümle hâ'iz-i ta'ayyün ü imtiyâz olan Nazır Ali Hân'dan müşârün-ileyhe olmak üzere bir kıt'a mektûb ve ka'imesi vârid ve mü'eddâ-yı mazmûnı güyâ hakkıyyeti iddi'âsında oldukları Mezheb-i Ca'ferî fûrû'âtında mûris-i şübhe-i hılâf olur hâlâtın def' ü izâlesi maksûd-ı şâhî olmağla bu cânibde olan ehl-i sünnet ulemâsıyla mübâhase vü münâzara için Bağdad ulemâsından mı³⁴¹ münâsib görülür ve yâhûd Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye'ye ba'de'l-istifzân Devlet-i Hâkaniyye ulemâsından mı ihtiyâr olunur ve'l-hâsıl ulemâdan iki nefer zât-ı mu'teberin cânib-i İran'a irsâlleri husûsını müş'ir olup ve hân-ı merkumun bu makule tahrîrâtı şâh-ı müşârün-ileyhin ve Mu'abber Hasan Ali Hân'ın mukaddem vürûd iden tahrîrât-ı türrehât-simâtlarında derc olunan mübâhâta münâfi zuhur itmesi mesmû' vü mütevâtir olan za'f-ı hâllerini mü'eyyid olmaktan nâfi bu gûne tahrîrden garazları ne idüğine dâ'ir vezîr-i müşâr[ün-ileyh]³⁴² kullarının melhûzı olan ihtimâlât-ı aliyyeyi³⁴³ kendi ka'imesinde iş'âr³⁴⁴ ve tastîr ve hân-ı merkumun ka'imesine³⁴⁵ cevâb olmak üzere tarafından tahrîr eylediği mektûbının³⁴⁶ tercemesini dahi irsâl ü tesyîr itmekle mecmû'-ı tahrîrât ve hân-ı merkumun [22b] ka'ime-i mezbûresi tercemesi merfû'-ı rikâb-ı müstetâb-ı cihân-dârîleri kılınmıştır. Fi'l-hakika bu tahrîrin mefhûm ü mü'eddâ-yı alâ-eyyi-hâl³⁴⁷ za'f ü fütûruna dâll olduğu akreb-i melhûzâtından olup ancak bu tahrîrlerine mümâşât ve adem-i mümâşât keyfiyyetleri için etrâf ü enhâ ve zîr ü bâlâsını gereği gibi mülâhaza vü te'emmümle mevkuf umûrdan idüğü muhât-ı ilm-i ilhâm-şumûl-i husrevâneleri buyuruldukda emr ü fermân³⁴⁸

³⁴¹ ulemâsından mı : 'ulemâsı[ndan mı] (H.A. Özel)

³⁴² müşâr[ün-ileyh] : müşârün-ileyh (H.A. Özel)

³⁴³ aliyyeyi : akliyyeyi (H.A. Özel)

³⁴⁴ iş'âr : - (H.A. Özel)

³⁴⁵ ka'imesine : - (H.A. Özel)

³⁴⁶ mektûbının : mektûbun (H.A. Özel)

³⁴⁷ mü'eddâ-yı alâ-eyyi-hâl : mü'eddâsı alâ-eyyi-hâlin (H.A. Özel)

³⁴⁸ emr ü fermân - : emr ü fermân, şevketlü, kerâmetlü, mehâbetlü, kudretlü, velî-ni'metüm efendüm pâdişâhum hazretlerindür (H.A. Özel)

Kırım Hânı'nın Âsitâne'de sadr-ı a'zam gelinceye dek meks ü azîmetini müş'ir ka'im-makam tarafından yazılan telhîs³⁴⁹

Ârâyende-i³⁵⁰ merâsim-i devlet ve pîrâyende-i levâzım-ı übbehet ü saltanat olan mübârek vücûd-ı inâyet-vüfûd-ı pâdişâhî ve zât-ı mekârim-âyât-ı şehen-şâhîlerin Cenâb-ı Hakk ve Feyyâz-ı Mutlak serîr-i saltanat-masîr-i tâc-dârîlerinde dâ'im ü ber-karâr ve tedâbir-i umûr-i³⁵¹ cumhûr-ı devlet-i bâhîretü'l-bahârların tevfikât-ı celiyye-i seniyyesine³⁵² muvaffak ile dâ'im ü üstüvâr eyleye, âmîn bi-hürmetihi men-lehü kıyâmü's-semavât ve'l-arzîn.

Şevketlü efendim³⁵³,

Celâdetlü hân-ı âlî-şân bendelerinin vezîr-i a'zam³⁵⁴ gelinceye dek Âsitâne-i sa'âdetlerinde meks ü tevakkufa hâhişi var mıdır ve yâhûd mukaddemâ tasmîm olunduğı üzere yevm-i isneynde azîmet ü harekete ta'cîl mi ider kendüden istimzâc olunup kangı şıkkı ihtiyâr ider ise müsâ'ade-i hümâyûn-ı cihân-dârîleri erzânî buyurılacağı müş'ir çâker-i müstedîmlerine hitâben beyâz üzerine şeref-bahş-ı sudûr olan hatt-ı hümâyûn-ı atûfet-makrûnları mücebince keyfîyyet kendüden istimzâc olunmak üzere müşârün-ileyhin³⁵⁵ kapu kethüdâsı kulları nezd-i çâkerâneme getir[d]ilüp³⁵⁶ merâhim-i bende-nevâzâne-i mülûkânelerinden lutfen ve inâyeten **[23a]** şıkk-ı marzî vü dil-hâhının kendi ihtiyârına ihâle buyurıldığı merkum kulları vesâtatıyla ifâde vü ifhâm olundukda kemâl-i meserret³⁵⁷ izhârı ve füzûnî-i ömr ü devlet-i zıllullâhîleri tekrârıyla “Egerçi sadr-ı a'zam hazretlerinin şeref-i mülâkatlarıyla teşerrûf-i dil-hâh-ı bendegânem olup lâkin her hâlde pîş-nihâd-ı i'tinâ vü³⁵⁸ i'tibârım tahsîl-i rızâ-yı meyâmin-irtizâ-yı husrevâneleri olmağla her ne yüzden emr-i hümâyûn-ı cihân-dârîleri erzânî vü cârî buyurılır ise ol vechile hareket dahi bâ'is-i şeref ü mufâharetimdir” deyu mürâ'ât-i merâsim-i âdâb ile îrâd-ı

³⁴⁹ telhîs : telhîsdür (H.A. Özel)

³⁵⁰ - Ârâyende-i : Arz-ı bende-i bî-mikdâr budur ki; Şevketlü, kerâmetlü, mehâbetlü, kudretlü, velî-nî'metüm efendüm, pâdişâhum. Ârâyende-i (H.A. Özel)

³⁵¹ Metinde, “umûr” kelimesi mükerrer yazılmıştır.

³⁵² tevfikât-ı celiyye-i seniyyesine : tevfikât-ı celiyyesine (H.A. Özel)

³⁵³ Şevketlü efendim : Şevketlü, kerâmetlü, mehâbetlü, kudretlü, velî-nî'metüm efendüm (H.A. Özel)

³⁵⁴ a'zam - : a'zam hazretleri (H.A. Özel)

³⁵⁵ müşârün-ileyhin : mumâ-ileyhün (H.A. Özel)

³⁵⁶ getirilüp : getürdilüp (H.A. Özel)

³⁵⁷ kemâl-i meserret : kemâl-i behcet ü meserret (H.A. Özel)

³⁵⁸ pîş-nihâd-ı i'tinâ vü : pîş-nihâd-ı [i'tinâ vü] (H.A. Özel)

cevâbını kapu kethüdâsı kulları taraf-ı müşârün-ileyhden olmak üzere ifâde ve takrîr eylediği muhât-ı ilm-i âlem-şumûl-i mülûkâneleri buyuruldukda emr ü fermân³⁵⁹

Moskov kralına dâ'ir keyfiyâtın meşvereti zmnında akd olunan meclisin hülâsasıdır

Cenâb-ı³⁶⁰ Hakk ve Feyyâz-ı Mutlak, medâr-ı nizâm-ı devlet ve kutb-ı felek-i saltanat olan vücûd-ı feyz-endûd-ı husrevânelerin ilâ-âhirü'l-edvâr dîhîm-i şehâmet-vesîm-i tâc-dârîlerinde müstedâm ve avân-ı übbehet-iktirân-ı mülûkânelerin envâ'-ı tevfiik ü te'yîd ile nuhbe-i a'sâr u a'vâm eyleye, âmîn bi-câhü'n-nebiyyü'l-emîn.

Şevketlü efendim³⁶¹,

Bu esnâda Moskovlu ile der-miyân olan keyfiyyâtın zîr ü bâlâsı ve bi'l-iktizâ taraf-ı çâkerîden Moskov baş-vekîline tahrîri³⁶² tasmiim olunan kâğıdın irsâli husûslarını müzâkere için Vezîr-i mükerrer Yahyâ Paşa ve Kapudan Paşa ve Ağa Paşa bendeleri ve fazîletlü İmâm-ı Evvel Efendi ve Sadreyn Efendiler dâ'ileri ve Defterdâr Efendi ve Şerîf Efendi ve Sipâh ve Silahdâr Ağaları ve Cebeci-başî ve Topcı-başî kulları bugün saray-ı çâkerîye da'vet ve 'akd-i encümen-i meşveret olunup ibtidâ taraf-ı Devlet-i Aliyyelerinden Moskovlu'ya i'tâ olunan ahid-nâme-i hümâyûnların³⁶³ [23b] efhâmı muktezâ-yı mevâdd ve bâdehu taraf-ı çâkerânemden baş-vekîle tahrîr olunmak üzere kaleme alınan müsvedde-i mektûb cümle muvâcehelerinde kırâ'at ve mezâmîn ü mefâhîmi ifâde olunduktan sonra kâğıd-ı merkumun tesvîd ü tasmiim olunduğı vechile tebyîz ü tesyîr ve el-yevm dört kıt'a sefâin ile Kavak pîş-gâhında merbût-ı mersâ-yı tevkif olan Moskov üserâsının ta'vîk ü irsâllerinden kangî şıkkında fâ'ide vü mühnet³⁶⁴ melhûz olmak husûslarında müşârün-ileyhimün lâyiha-i hâtırları isti'lâm ü isticvâb olunduktan mektûb-ı mezbûrun tesvîd³⁶⁵ olunduğı vechile tebyîz ü irsâlini cümlesi istisvâb u istihsân

³⁵⁹ emr ü fermân - : emr ü fermân, şevketlü, kerâmetlü, mehâbetlü, kudretlü, velî-ni'metüm efendüm pâdişâhum hazretlerinündür (H.A. Özel)

³⁶⁰ - Cenâb-ı : Arz-ı bende-i bî-mikdâr budur ki; Şevketlü, kerâmetlü, mehâbetlü, kudretlü, velî-ni'metüm efendüm, pâdişâhum. Cenâb-ı (H.A. Özel)

³⁶¹ Şevketlü efendim : Şevketlü, kerâmetlü, mehâbetlü, kudretlü, velî-ni'metüm efendüm (H.A. Özel)

³⁶² tahrîri : tahrîr[i] (H.A. Özel)

³⁶³ hümâyûnların : hümâyûnlarından (H.A. Özel)

³⁶⁴ mühnet : hücnet (H.A. Özel)

³⁶⁵ Bu kelimenin üzerine "beyâz ve ak" yazılmıştır.

ve sâlifü'z-zikr üserâ seffinelerinin ta'vîk ü tevkifleri elde ser-rişte bulunmak mülâhazası egerçi bir maslahat görünür, lâkin Moskovlu tâ'ifesi öteden berü dekk ü hadî'at üzere mecbûl bir kavim olup dâ'imâ kendi sû'i-hareket ü mefsedetlerin âhara azv [u]³⁶⁶ nisbet itmek muktezâ-yı tîynetleri olmakdan nâşî alâ-tarîkü'l-ihimâl belki zamîrlerinde bir âhar gûne niyyet-i fâsîdeleri olup da icrâ vü izhârına vesîle-cûyluk dâ'îyesinde iseler bu keyfiyeti ser-rişte-i mel'anet ittihâzıyla kusûr ü fütûrî taraf-ı Devlet-i Aliyye'ye isnâd eylemek hâleti mülâhazadan ba'îd olmayup ve çünki Devlet-i Aliyye-i ebediyyü'l-istimrârün dahi öteden berü mürüvvet ü nasfet üzere hareket[i] lâzime-i şân-ı saltanatı olmağla bu makule Moskovlu taraflarına teslim ve sefâine vaz' olunmuş üserânın ta'vîk ü te'hîrleri çendân münâsib olmadığın müşârün-ileyhüm kulları bi'l-ittifâk izhâr ü beyân eyledikleri ma'lûm-ı nühâ-yı hakayık-âşînâ-yı cihân-bânîleri oldukda emr³⁶⁷

Maşrık³⁶⁸ câniblerine ta'yîn ser-asker emrinde akd olunan meclis-i meşveretin³⁶⁹ telhîsidir

[24a] Cenâb-ı³⁷⁰ mukaddir-i umûr ve müdebbir-i ahvâl-i cumhûr takaddese zâtehü an-vasmetü'l-kusûr, hâmî-i beyza-i İslâm ve hâris-i hummâ-yı devlet-i ebed-kıyâm olan vücûd-ı hamîyyet-vüfûd-ı şâhâne ve zât-ı şehâmet-endûd-ı husrevânelerin hem-vâre serîr-ârâ-yı satvet ü celâdet ve revnak-efzâ-yı erîke-i übbehet ü celâlet idüp mülâhaza-i umûr-ı devletlerinde cümle-i bendegân-ı ihlâs-nişânların mazhar-ı mehâsin-i tedbîr ve masdar-ı me'ser-i dil-pezîr eylemekden hâlî olmaya, âmîn bi-câhü'n-nebiyyü'l-emîn.

Şevketlü efendim³⁷¹,

Tîynet-i dirâyet-tahmîr-i husrevânelerinde merkûz³⁷² olan cevher-i hakayık-nümâ-yı rüşd ü nühâları muktezâsınca henüz cilve-ger-i meclâ-yı zuhûr³⁷³ olmayan habâyâ-i umûr-dîde-i avâkıb-ı beyn-i basîret-ilhâm-ı serîretlerinde nümâyân ve gayr-ı

³⁶⁶ - : u (H.A. Özel)

³⁶⁷ emr - : emr ü fermân, şevketlü, kerâmetlü, mehâbetlü, kudretlü, velî-ni'metüm efendüm pâdişâhum hazretlerininündür (H.A. Özel)

³⁶⁸ Maşrık : Şark (H.A. Özel)

³⁶⁹ meclis-i meşveretin : meclisün (H.A. Özel)

³⁷⁰ - Cenâb-ı : Arz-ı bende-i bî-mikdâr budur ki; Şevketlü, kerâmetlü, mehâbetlü, kudretlü, velî-ni'metüm efendüm, pâdişâhum. Cenâb-ı (H.A. Özel)

³⁷¹ Şevketlü efendim : Şevketlü, kerâmetlü, mehâbetlü, kudretlü, velî-ni'metüm efendüm (H.A. Özel)

³⁷² merkûz : mezkûr (H.A. Özel)

³⁷³ meclâ-yı : mücellâ-yı (H.A. Özel)

mestûr olmakdan nâşî üslûb-ı mergub-ı hikmete ri'âyet ve icrâ-yı merâsim-i hazm³⁷⁴ ve ihtiyâta meyl ü rağbet zımnında şark câniblerinde vâkı' hudûd u sügûr-ı hâkaniyyelerinin muhâfaza vü takvîyetleriçün³⁷⁵ ser-askerlik unvânıyla bir vezîr ta'yîn olunmak mı ensebdir ve yâhûd iktizâ-yı vakt u hâle göre muhâfaza nâmıyla mı irsâli müstasvebdir, husûs-ı merkumı hayır-hâhân-ı dîn ü devlet³⁷⁶ ve vücûh ü a'yân-ı saltanat-ı seniyyeleriyle geregi gibi müzâkere vü istişâre ve vakt u hâle münâsib ve hayırlu olanı mübârek rikâb-ı hümâyûn-ı zıllullâhîlerine arz ve telhîs olunmak bâbında beyâz üzerine şeref-yâfte-i sudûr olan hatt-ı hümâyûn-ı hikem-nümûn-ı³⁷⁷ husrevâneleri mazmûn-ı isâbet-makrûnı üzere bugün ba'de's-salâtü'l-Cum'a semâhetlü efendi dâ'îleri ve vezîrîn-i mükerremîn Kapudan Paşa ve Ağa Paşa kulları ve fazîletlü İmâm-ı Evvel Efendi ve Sadreyn-i muhteremeyn ve sâbika Ordu-yı Hümâyûn Kadısı Es'ad Efendi dâ'îleri ve Defterdâr-ı Şikk-ı Evvel Âtuf Efendi ve Emîn-i defter-i³⁷⁸ sâbık Şerîf Halîl Efendi ve Rûz-namçe-i evvel-i [24b] sâbık ve lâhık Yusuf Efendi ve Mustafa Efendi ve Kesriyeli Ahmed Efendi ve Sa'dullah Efendi ve Sipâh ve Silahdâr ağaları ve Cebeci-başî ve Topcı-başî ve Arabacı-başî ağalar kulları saray-ı çâkeriye cem' ü da'vet ve müşâr ü mûmâ-ileyhüm³⁷⁹ ile idâre-i muhavere-i müzâkere vü meşveret olundukda çünki her hâlde taharrî vü ihtiyât ve mülâhaza-i encâm u avâkıb ile teyakkuz u intibâh hâleti mahz-ı tevfiakat-ı İlâhîyye'den bir keyfiyyet olduğına binâ'en havâlî-i mezkûrenin takviyet emirlerine ihtimâm ü i'tinâ keyfiyyeti ayn-ı isâbet olduğu bî-iştibâh olup, lâkin emr-i takviyet be-her-hâl imkânı mertebe bir cem'iyet ile bir mütebassır u müteyakkız ser-gerdenin me'mûriyyetine muhtâc olmağla egerçi Erzurum Vâlisi Vezîr Velî Paşa'ya başbuğluk nâmı virilmiş ve ma'iyetine dahi bir mikdâr asker ta'yîn³⁸⁰ buyurulmuş lâkin bir vezîrin asker ve unvânıyla me'mûriyyeti ve³⁸¹ me'mûr-ı ma'iyeti olan tavâ'if-i askeriyyenin tîz elden ictimâ' vü ihtişâda bâ'is-i germiyyeti ve şîrâze-i eczâ-i cem'iyeti olmağla bu keyfiyyet başbuğluk şikkında sûret-pezîr olmayacağı bi't-tecrûbe ma'lûm olup ve ser-askerlik elkab u unvânı mücerred muhârebe vü muhâsama³⁸² sûretine münhasır olmayup Devlet-i

³⁷⁴ hazm : hurrem (H.A. Özel)

³⁷⁵ takvîyetleriçün : takvîtleriçün (H.A. Özel)

³⁷⁶ devlet - : devlet-i Aliyye (H.A. Özel)

³⁷⁷ hikem-nümûn-ı : hüküm-nümûn-ı (H.A. Özel)

³⁷⁸ defter-i : Defterdâr-ı (H.A. Özel)

³⁷⁹ müşâr ü mûmâ-ileyhüm : müşârün ileyhim HG, müşârün-ileyh ve mûmâ-ileyhüm (H.A. Özel)

³⁸⁰ ma'iyetine dahi bir mikdâr asker ta'yîn : ma'iyetine bir mikdâr asker dahi ta'yîn (H.A. Özel)

³⁸¹ asker ve unvânıyla me'mûriyyeti ve : ser-asker unvânıyla me'mûriyyeti (H.A. Özel)

³⁸² muhâsama : muhâseme (H.A. Özel)

Aliyye-i ebediyyü'l-istimrâr tarafından muhâfaza-i memâlik ü bika' ve ta'mîr-i sügûr u kılâ' ve akd-i musâlaha vü müsâleme misillü umûrda dahi müte'ayyin ser-askerler nasb u ta'yîn olinageldiginden kat'-ı nazar şimdiki hâlde mecma'-i³⁸³ leşker ve makarr-ı ser-asker ittihâz olunan sahrâ-yı Erzurum dahi re's-i hudûd-ı İran'a sekiz on konak mesâfe olmak hasebiyle ser-asker ta'yîn olunmakda bir be's ü mahzûr mülâhaza olunmamağla cânib-i mezbûra³⁸⁴ vüzerâ-yı izâm kullarından mücerrebü'l-etvâr ve zabt u rabt-ı askere sâhib-i iktidâr bir kulların³⁸⁵ me'mûr u ta'yîn buyurulmasın **[25a]** bi'l-ittifâk istisvâb ü istihsân eylediklerin[den]³⁸⁶ sonra el-yevm Anadolu'da olan vüzerâ-yı izâm bendelerinden kangısı münâsib ü müstahsen mülâhaza olunduğı dahi cümle-i³⁸⁷ huzzâr-ı müşârün-ileyhümden isticvâb [ü]³⁸⁸ istintâk olundukda hâlâ Anadolu vâlisi olan Vezîr Nu'mân Paşa kullarının iki def'a Bender ve Kefe câniblerinde vuku' bulan ser-askerliklerinde hüsn-i sülûk ü hareketi ve tavâ'if-i askeriyye ile mü'ânese vü mü'âlefeti meşhûd olmakdan nâşî şimdiki hâlde maksûd [olan]³⁸⁹ muhâfaza-i memleket ser-askerliğine müşârün-ileyh kullarının çes-bân tasavvur olunduğına egerçi imzâ-keş-i ittifâk olmuşlardır, lâkin hasîsa-i zât-ı hümayûnları olan zıllıyyet-i İlâhîyye muktezâsınca tedkik-i hakayık-i eşyâ ve ta'mîk-i gurûr u mezâyâ müselle-i nühâ-yı ilhâm-âşinâ-yı hilâfet-penâhileri olmağla gerek ta'yîn buyurılacak kullarının intihâb ü tahsîsi ve gerek nâm u unvânının temyîz ve tensîsi³⁹⁰ husûslarına ta'alluk-ı irâde-i hikmet-ifâde-i tâc-dârîlerine menût hâlâtdan olduğı ma'lûm-ı celâdet-mersûm-ı hudâvendigârîleri buyuruldukda emr ü fermân³⁹¹

³⁸³ mecma'-i : mecmu'-ı (H.A. Özel)

³⁸⁴ mezbûre - : mezbûre ve (H.A. Özel)

³⁸⁵ kulların : kullarınınun (H.A. Özel)

³⁸⁶ eylediklerin[den] : eylediklerinden (H.A. Özel)

³⁸⁷ cümle-i : cümle (H.A. Özel)

³⁸⁸ - : ü (H.A. Özel)

³⁸⁹ - : olan HAÖ (H.A. Özel)

³⁹⁰ tensîsi : tansîsi (H.A. Özel)

³⁹¹ buyuruldukda emr ü fermân - : buyuruldukda emr ü fermân ve re'y-i isâbet-nişân, şevketlü, kerâmetlü, mehâbetlü, kudretlü, velî-ni' metüm efendüm pâdişâhum hazretlerinündür (H.A. Özel)

İtalya kralıyla olan müsâleme telhîsinin müsveddesidir³⁹²

Cenâb-ı³⁹³ Rabb-i lem-yezel azze ismühü ve cell hazretleri, Süleymân-meniş-i zamân ve İskender-reviş-i devrân olan vücûd-ı vehb-âlûd-ı hâkanî ve zât-ı inâyet-vüfûd-ı husrevânîlerin ilâ-yevmü't-tenâdd zîb-i evreng-i³⁹⁴ Hudâ-dâd ve ârâyîş-i gülşen-saray-ı hilâfet-i Rabbü'l-i'bâd idüp atebe-i âsmân-ı menkabe-i hudâvendigârî ve südde-i übbehet-idde-i cihân-dârîlerin dem-be-dem merci'-i vüfûd-ı ümem³⁹⁵ ve kadem-ber-kadem³⁹⁶ mültecâ-yı uzmâ-yı sanâdîd-i âlem eyleye, âmîn.

Şevketlü efendim³⁹⁷,

Der-aliyye-i hilâfet-intimâlarından İtalya kralının iltimâs ü istid'â eylediği akd-i müsâlemeye müsâ'ade-i bâ-sa'âde-i [25b] şehriyârîleri erzânî vü cârî buyurılıp bundan akdem ahz u i'tâ olunan temessüklerde şart kılındığı üzere tasdik-nâmesi hâlâ der-bâr-ı³⁹⁸ İskender-âsâr-ı pâdişâhîlerinde mukim ü murahhas beg-zâdelerine vârid ü vâsıl olmakdan nâşî ahid-nâme-i³⁹⁹ hümâyûn-ı übbehet-makrûn-ı mülûkânelerinden kral-ı müşârün-ileyhe verilecek nişân-ı şevket-unvân-ı tâc-dârîleri ile mübâdele olunması bi'l-istifzân muktezî olmağla işbu rûz-ı firûz, ki mübârek Recebü'l-mürecebin ikinci sebt günidir, sâ'at nehârî dörtde iken murahhas-ı merkum getürdilüb şân-ı hilâfet-unvân-ı cihân-bânîlerine şâyân vechile kendüye nevâziş⁴⁰⁰ olunarak emr-i mübâdele itmâm ve bu husûs dahi ednâ iltifât-ı kadr-simât-ı şâhâneleri birle pezîrâ-yı hüsn-i hitâm olmuştur. Tanzîmât-ı umûrda sünûh iden nutk-ı hümâyûn-ı ilhâm-nümûn-ı zıllullâhîleri min-indillâh rûh bulageldiği peydâ vü rûşen ve her hâlde bir emr-i müberhen idüğü çünkü tecârüb-i müt'e'addide ile ma'lûm ve hâss u âmm indinde mefhûm u meczûm bir ma'nâdır. Li-zâlike müsâleme-i merkume te'bîd⁴⁰¹ olmak hâletleri mukaddemâ zebân-ı levh-âşiyân-ı pâdişâhânelerine cereyân itmiş bulunup keyfiyyet-i mezkûre ol vakt murahhas-ı mûmâ-ileyhin dâ'ire-i ruhsatından hâric bulunmak hasebiyle müsâleme-i

³⁹² telhîsinin müsveddesidir : telhîsidür (H.A. Özel)

³⁹³ - Cenâb-ı : Arz-ı bende-i bî-mikdâr budur ki; Şevketlü, kerâmetlü, mehâbetlü, kudretlü, velî-ni'metüm efendüm, pâdişâhum. Cenâb-ı (H.A. Özel)

³⁹⁴ evreng-i - : evreng-baht-ı (H.A. Özel)

³⁹⁵ vüfûd-ı ümem : vüfûd-ı mülûk-ı ümem (H.A. Özel)

³⁹⁶ kadem-ber-kadem : kadem-be-kadem (H.A. Özel)

³⁹⁷ Şevketlü efendim : Şevketlü, kerâmetlü, mehâbetlü, kudretlü, velî-ni'metüm efendüm (H.A. Özel)

³⁹⁸ der-bâr-ı : diyâr-ı (H.A. Özel)

³⁹⁹ ahid-nâme-i : taraf-ı (H.A. Özel)

⁴⁰⁰ Metinde, sehven, "nevâriş".

⁴⁰¹ te'bîd : te'bîden (H.A. Özel)

merkume Françe ve İngiliz ve sâ'ir te'bîd-i ma'nevî olan müste'menlere kıyâs ile tanzim ve te'bîd lafzı mâddesini murahas-ı merkum kralı tarafına başkaca ifâde vü terkim eylemiş imiş. Li-zâlike nutk-ı sudeka-ı sıdk-ı hümâyûnları devlet-i mesfûreye bâ'is-i inşirâh-ı gûnâ-gûn olmağla ez-dil ü cân te'bîd lafzının tasrîhine hâhân olup tasdîk-nâmelerin o vech üzere tensîk eyledikleri murahas-ı merkumun iş'ârından tefhîm⁴⁰² olunmuşdur. Hazret-i Huda-yı⁴⁰³ bî-çûn, eyyâm-ı ikbâl u iclâl-i hümâyûnların dem-be-dem efvân [26a] idüp kutb-ı dâ'ire-i hilâfet olan zât-ı kerâmet-âyât-ı hudâvendigârîlerin mecmû'-ı düvel ü milele manzûr-ı hubûr ve kahr-ı â'dâ vü bed-hâhân zımnında izhâr-ı velâ vü ubûdiyyet idenleri şâdân u mesrûr eyleye. Ahz olunan tasdîk-nâmeleri rikâb-ı kâm-yâb-ı cemm-i hadîmlerine⁴⁰⁴ arz u takdîm olunduğı dahi ma'lûm-ı übbehet-mersûm-ı husrevâneleri oldukda emr ü fermân⁴⁰⁵

Üçüncü-zâde Ömer Paşa ile Fatsalı Ahmed Ağa'nın beynlerinde olan muhâsama vü münâza'larını müdâfa'a sûretinde mûmâ-ileyh Ahmed Ağa'ya rütbe-i mîr-i mîrân[î] ihsân buyurulmak ricâsını hâvî arz olunan telhîsdir⁴⁰⁶

Cenâb-ı⁴⁰⁷ nizâm-ârâ-yı umûr ve kâm-bahşâ-yı cumhûr nezzehu zâtehu anne ve sametehü'l-kusûr⁴⁰⁸, ârâyende-i serîr-i şevket ve pîrâyende-i iklîl-i celâdet olan vücûd-ı vebh-âlûd-ı husrevâne ve zât-ı mekârim-nümûd-ı mülûkânelerin hem-vâre hükümrân-ı aktâr-ı cihân ve merâtib-fermâ-yı zümre-i bendegân idüp neyyir-i mekremet-i Hudâ-dâdların pertev-rîz-i etrâf u âfâk ve huzzam-ı re'fet-i bî-endâdların mevc-engîz-i merâhim ü eşfâk eylemekden hâlî olmaya, âmîn bi'n-nebiyyü'l-emîn.

Şevketlü efendim⁴⁰⁹,

⁴⁰² tefhîm : tefehhüm (H.A. Özel)

⁴⁰³ Huda-yı : - (H.A. Özel)

⁴⁰⁴ hadîmlerine: hıdvânelerine (H.A. Özel)

⁴⁰⁵ - emr ü fermân - : yine emr ü fermân, şevketlü, kerâmetlü, mehâbetlü, kudretlü, velî-ni'metüm efendüm pâdişâhum hazretlerinündür (H.A. Özel)

⁴⁰⁶ Üçüncü-zâde Ömer Paşa ile Fatsalı Ahmed Ağa'nın beynlerinde olan muhâsama vü münâza'larını müdâfa'a sûretinde mûmâ-ileyh Ahmed Ağa'ya rütbe-yi mîr-i mîrân[î] ihsân buyurulmak ricâsını hâvî arz olunan telhîsdir : Üçüncüzâde Ömer Paşa ile Fatsalı Ahmed Ağa'nın beynlerinde [olan] muhâsama vü münâza'larını müdâfa'a sûretinde mûmâ-ileyh Ahmed Ağa'ya rütbe-i mîr-i mîrânî ihsân buyurulmak ricâsını hâvî arz olunan telhîsdir (H.A. Özel)

⁴⁰⁷ - Cenâb-ı : Arz-ı bende-i bî-mikdâr budur ki; Şevketlü, kerâmetlü, mehâbetlü, kudretlü, velî-ni'metüm efendüm, pâdişâhum. Cenâb-ı (H.A. Özel)

⁴⁰⁸ nezzehu zâte anne ve sametehü'l-kusûr : celle şânühü (H.A. Özel)

⁴⁰⁹ Şevketlü efendim : Şevketlü, kerâmetlü, mehâbetlü, kudretlü, velî-ni'metüm efendüm (H.A. Özel)

Memâlik-i mahrûsetü'l-mesâlik-i hilâfet-penâhîlerinde sevâhil-i Bahr-ı Siyâh'da vâkı' Canik Sancağı ve hâlâ Trabzon beglerbegisi olup Van muhâfazasında olan Üçüncü-zâde Ömer Paşa bendeleriyle der-gâh-ı mu'allâları kapucı-başlarından Fatsalı Ahmed Ağa kullarının ber-vech-i münâsafa ve iştirâk-i mâlikâne üzerlerinde olup lâkin mûmâ-ileyhümânın öteden berü beynlerinde vâkı' münâfese vü adâvetleri bir vechile pezîrâ-yı ıslâh u tedbîr olmamaktan nâşî bi'n-nefs kendi beynlerinde müte'azzirü'l-vuku' olan hey'et-i îtilâf ve ictimâ'-ı a'vân u etbâ'ları beynlerinde⁴¹⁰ dahi resîde-i derece-i imtinâ' olmağla bundan akdem ahd-ı tarafeynin⁴¹¹ birbirlerine münâfi-i âhardan vuku' bulan şikâyetlerine binâ'en mahallinde **[26b]** ihzâr-ı husemâ ve ba'de't-terâfu' hakikat hâli der-i devlet-medârlarına i'lâm ü inhâ itmek üzere dergâh-ı mu'allâları kapucı-başlarından ve eşrâf-ı kudâtdan mübâşir ü mollâ ta'yîn olunan Osman Beg ve Süleymân Efendi kullarının bu esnâda vürûd iden kâğıdları bundan akdemce merfû'-ı rikâb-ı müstetâb-ı cihân-dârîleri kılınmağla paşa-yı mûmâ-ileyhin evvel-emirde mütesellimi ve ba'dehû karındaşı ile Fatsalı Ahmed Ağa'nın avene vü teb'asının beynlerinde vuku' bulan mefsedet ve bundan böyle icrâsı dâ'iyesinde oldukları⁴¹² habâset ü şekavet bi'l-cümle ma'lûm-ı dakayik-mersûm-ı zıllullâhîleri olmuştur. Bunların kendüleri beyinde müştâ'il olan nâ'ire-i husûmet ü adâvet etba' u müte'allikatlarına dahi şerâr[e]⁴¹³-pâş-ı sirâyet olmağla livâ-i mezbûrdan bi'l-küllîye kat'-ı urûk-ı ta'alluklarına havâle-i teberzîn-i ihtimâm olunmadığı sûrette fesâd ü şekavetleri yevmen-fe-yevmen mütezâyid ve zarar u hasâretleri müstazıll-ı sâye-i re'fet-i husrevâneleri olan sükkân-ı memleket ve fukarâ-yı ra'iyete râcî' vü â'id olacağı ke's-şems fi-vasatü's-semâ zâhir ü hüveydâ ve mûmâ-ileyh Fatsalı Ahmed Ağa kullarının dahi her vechile sezâ-vâr-ı âtîfet ve şâyeste-i inâyet olduğu nâsiye-i isti'dâd ü istihâlinden nümâyân ü peydâ olmağla avâtıf-ı aliyye-i mülûkâne ve avârif-i seniyye-i şâhânelerinden mûmâ-ileyhe rütbe-i sâmiye-i mîr-i mîrânî [ile]⁴¹⁴ Kefe eyâleti ihsân ü tevcîh ve bi'l-cümle kendüye ta'allukı olan tevâbi' vü levâhıkını istishâb ve mübâşir-i mûmâ-ileyh Osman Beg ma'iyyeti ile Kefe cânibine mürûr u ubûra⁴¹⁵ ve sür'at ü şitâb eylemesi husûsı müstakil emr-i şerîf ile te'kîd ü tenbîh ve

⁴¹⁰ beynlerinde : beyinde (H.A. Özel)

⁴¹¹ tarafeynin : tarafınun (H.A. Özel)

⁴¹² Metinde, sehven, "olduklarında" yazılmıştır.

⁴¹³ şerâr : şerâre (H.A. Özel)

⁴¹⁴ - : ile (H.A. Özel)

⁴¹⁵ ubûra : ubûr (H.A. Özel)

kezâlik⁴¹⁶ Ömer Paşa kullarına müte‘allik a‘yân u kesânın dahi yine mübâşîr-i mûmâ-ileyh ma‘rifeti ile livâ-i mezbûrdan ref‘-i bisât-ı ta‘alluk birle paşaları mûmâ-ileyh ma‘iyyetine [27a] irsâl ü tesyîrleri ve livâ-i mezbûrun mâlikâne mutasarrıfları mûmâ-ileyhümâ taraflarından olmak üzere zabt u rabtı ve eşkıyâ makulesinin te‘dîbi ve mâl-ı mirîsinin cem‘ ü tahsîli husûslarıyçün dahi dergâh-ı mu‘allâları kapucı-başlıklarından olup reşîd ü mütebassır ve bu makule hıdemâtın uhdesinden gelmege kudreti zâhir olan hâlâ Kapudan Paşa Kethüdâsı Abdurrahman Beg kulları mütesellim nasb u ta‘yîn olunmak husûsları mi‘yâr-ı hakayık-senc-i eşyâ olan mübârek zihn-i derrâk-i feyz-intimâlarında dahi sencîde-i keffe-i istihsân buyurıldığı sûrette ber-vech-i muharrer iktizâ iden evâmîr-i şerîfeleri ısdâr ve bir ân akdem tesyîr ü irsâllerine ibtidâr olunmak bâbında müsâ‘ade-i hümâyûn-ı husrevâneleri mebzûl ü erzânî buyurılır ise emr ü fermân⁴¹⁷

Bağdâd Muhâsarası vak‘asında Nâdir Şâh’ın “Nedîm” mahlasıyla nedîm-i meclisi olan Mîrzâ Zekî’nin Bağdâd defterdârı iken merhûm Râgıb Paşa’ya gelen mektûba cevâb olmak üzere tahrîr olunan mektûbu sûretidir⁴¹⁸

Hem-vâre nedîm-i bezm-i hâssü’l-hâss-ı üns ü ülfet ve mukim-i zevâyâ-yı zindegânî vü âfiyet olmaları da‘vâtı takdîmiyle inhâ-yı müte‘accibâne budur ki,

Çekîde-i kalem-i u‘cûbe-rakamları olan nâme-i mübâhât-âmîz ve rakîme-i türrehât-engîzleri vâsıl olup mazmûn-ı güzâf-gûn u lâf-ı meşhûmı zîver-i sahîfe-i isti‘câb ve pîrâye-i beyâz-ı istigrâb olunduktan sonra bu makule türrehât-ı bî-ma‘nâ ve kelîmât-ı mâlâyâ’nînin cevâb-ı bâ-savâbı samt u sükût idüğü bî-irtiyâb olup⁴¹⁹

Mısra‘:

Sükûtum sanma aczümden, zebândânsızlıgumdandır

⁴¹⁶ kezâlik - : kezâlik Üçüncizâde (H.A. Özel)

⁴¹⁷ emr ü fermân - : emr ü fermân ve inâyet ü istihsân, şevketlü, kerâmetlü, mehâbetlü, kudretlü, velî-ni‘metüm efendüm pâdişâhum hazretlerinündür (H.A. Özel)

⁴¹⁸ Bağdâd muhâsarası vak‘asında Nâdir Şâh’ın “Nedîm” mahlasıyla nedîm-i meclisi olan Mîrzâ Zekî’nin Bağdâd defterdârı iken merhûm Râgıb Paşa’ya gelen mektûba cevâb olmak üzere tahrîr olunan mektûbu sûretidir : Bağdâd muhâsarası vak‘asında Nâdir Şâh’un nedîm-i meclisi olan Mîrzâ Zekî’nün, Bağdâd defterdârı iken merhûm Râgıb Paşa’ya gelen mektûbına cevâbdur (H.A. Özel)

⁴¹⁹ olub : olur (H.A. Özel)

fehvası üzere aczimüze haml olunmak mülâhazasıyla ser-cünbân ü lâ-havle-gûyân kümeit-i sebük-cevelân-ı hâmeye bu zemîn üzere irhâ-yı inân olunur ki, “Be hey yâdigâr! Eger bu vakte dek ser-askerimiz ne hâlde ve el-yevm⁴²⁰ ne mahaldedir ve keyfiyyet ü kemiyyetleri ne minvâl üzeredir kemâ-yenbagî habîr ü âgâh olmamız i‘tikadında iseniz zihî rüşd ü zekâvet ve eger ma‘lûmumuz olduğın sizler dahi her vechile bilüp de⁴²¹

[27b]Mısra:

Ger lâf ne-mîzenem be-mîrem

mü’eddâsı üzere mücerred garazınız⁴²² bir lâf-ı Acem-âne ve güzâf-ı mağrur-âne ise zihî bülh ü hamâkat ve’l-hâsıl ta‘bîrât-ı mektûb-ı garâbet-üslûbunuzdan murâd u maksûd fehminde hayli su‘ûbet der-kâr olmaktan nâşî vâfir zamân bâzâr-ı mütehayyilede tek ü pû ve bendergâh-ı âkilede cüst ü cûdan sonra delâlet-i hâce-i hurdedân-ı irfân ile bu nükte tahsîline imkân oldu, ki bi-inâyetillahi ve hüsn-i tevfiqa asker-i firûzî-peyker-i Osmânî’nin mahall-i akrebe vürûdı sizlere hûş-rübâ ve ârâm-fersâ olmağla kemâl-i piç ü tâb ve ıztırâbınızdan nâşî iktizâ iden habt-ı dimâgiyyeden serzede-i elfâz-ı bî-revâbit ve kelîmât-ı bî-zavâbit kabilinden olmağla tahsîl ma‘nâsında kuvvet-i fikriyye elkabına muhtâc olmayan el-ma‘nâ fi batnü’s-şâ‘ir mîsdâkının mâ-sadakı olmuş ola.

Meselâ ma‘nâsı irâdenize tâbî‘ ıstılâh-ı cedîd aksâmundan farz olunsa bile öteden berü ma‘lûm-ı sıgar u kibâr ve mersûm-ı sahâif-i âsâr olduğü üzere beşyüz seneden mütecâviz memâlik-i vesîkatü’l-ercâ-yı Rûm’da fermân-fermâ vü memleket-ârâ olan mülûk-ı sûtûde-sülûk-ı Osmâniyye’nin medâr-ı iftihâr-ı İrân olan şâhân-ı pîşînden nâm-ı sâhib-kırânî ve ism-i âlem-gîr⁴²³ ile gûy-rübâ-yı meydân-ı iştihâr olan niçe şâhân-ı kaviyyü’l-iktidâr ile tarh-endâz-ı mükâfaha olup havl ü kuvvet-i Cenâb-ı Rabbü’l-izzet ile her birinin dimâğ-ı girân-dûduna su‘ûd iden buhâr-ı nahvet ü gurûrı eşi‘a-i şemşîr ile tahlîl ü taktîr ve cevvi-i âsmân-ı saltanatların ebhire-i kesîfe-i adavetlerinden⁴²⁴ taltîf ü tathîr itdiklerinden mâ‘adâ düvel-i sâ’ireden ihtilâs olunan niçe memâlik ü kılâ‘ ü ribâ‘ın Memâlik-i Mahrûse-i Osmâniyye’ye zamm u ilhâk ile tevsî‘-i dâ’ire-i memleket ve teksîr-i sevâd-ı devlet buyurduklarının âsârı el-ân bedîdâr olan bedîhiyyât-ı celiyye kabîlinden

⁴²⁰ ve el-yevm : ve’l-yevm (H.A. Özel)

⁴²¹ olduğın sizler dahi her vechile bilüp de : olduğın sizler dahi bilüp de (H.A. Özel)

⁴²² garazınız: arzunuz (H.A. Özel)

⁴²³ âlem-gîr : ‘âlem-gîrî (H.A. Özel)

⁴²⁴ adavetlerinden : aduvvânlarından (H.A. Özel)

olmağla vâreste-i kayd-ı⁴²⁵ inkârdır. Ma‘-hazâ ki esâs-ı masûn[ü’l-]indirâs-ı⁴²⁶ [28a] Devlet-i Osmâniyye ve ka‘ide-i saltanat-ı hâkaniyyenin sebât u karârı şahs-ı vâhid-i vücûdına beste olmayup dâ’imâ te’yîdât-ı Samedâniyye ve tevfiakat-ı Sübhâniyye’ye i‘timâd u i‘tinâd⁴²⁷ idegelmeleriyle ber-muktezâ-yı kevn⁴²⁸ ü fesâd ve tebeddülât-ı suver-i âlem-i îcâd ma‘raz-ı zevâl ü fenâda olan bir zâtın vücûdıyla iftihâr u i‘tizâd zımnında sizlerin sâlik olduğunuz girîve-i ucb u gurûra sülûk itmeyüp belki her kangı düşmenden bu makule müşâhede-i nahvet ü gurûr olmuş ise bizlere mukaddime-i fevz ü nusret olagelmegin cenâbınızın dahi bu tahrîri ihrâz-ı dest-mâye-i nusrete fâl-bi’l-hayr ittihâz olmağla hakk budur ki bu husûsda tarafımıza tahmîl-i minnet itmişsizdir.

Mısra:

Pek de mağrûr olma kim meyhâne-i ikbâlde

Biz hezârân mest-i mağrûrun humârın görmüşüz

mazmûnuna mâ-sadak olacak müstezâd-ı manzûme-i nahvetiniz olan ta‘bîrât esnâsında, “Sizler tîr-i rûy-ı terkeş-i Osmânî iken neye kadîr oldunuz ki bundan sonra gelecek ser-askerin⁴²⁹ ne iş göreceklendir? Bizler Kayser-i Rûm’a ve vezîr-i a‘zamına muntazırız” deyü galebe ve intisârınız⁴³⁰ sevâdd-ı tahta-i takdîrden tahkik itmiş misillü bî-pervâ vü bî-muhâbâ menfûr-ı hudâvend-i gayûr olan kibr ü gurûra ictirâ idüp ve hâlâ ser-asker-i zafer-rehber ta‘yîn olunan vezîr-i a‘zam-ı sâbık celâdetlü Osmân Paşa ve fethullâhi li-mâ yurîd ve yeşâ⁴³¹ hazretleri ve ma‘iyyetlerine me’mûr asâkir-i nusret-me’âsirden şikestî-i zebân-ı hâmenize nâ-çesbân-ı küstâhâne edâ ile zikr ü imlâ idüb

Mısra:

Zekiyyeş⁴³² ne-hânend ehl-i hîred

Ki nâm-ı bozorgân be-zîştî bered

⁴²⁵ kayd-ı : kayd u (H.A. Özel)

⁴²⁶ masûn[ü’l-]indirâs-ı : masûnü’l-indirâs-ı (H.A. Özel)

⁴²⁷ i‘tinâd : i‘tinâ (H.A. Özel)

⁴²⁸ - kevn : kâ‘ide-i kevn (H.A. Özel)

⁴²⁹ ser-askerin : ser-askerinüz (H.A. Özel)

⁴³⁰ intisârınız : intisârınızı (H.A. Özel)

⁴³¹ ve fethullâhi li-mâ yurîd ve yeşâ: ve fethullâhi Te‘âlâ li-mâ yurîd ve mâ-yeşâ’ (H.A. Özel)

⁴³² Kelimenin aslı, “Bozürgeş”dir. Sadi Şirazî’nin Gülistân’ının birinci bölümündeki İskender-i Rûmî kıssasından bir parça Mirzâ Zekiye uyarlanmıştır.

mazmûnundan te‘âmı eylemişsiniz⁴³³. Öteden berü Devlet-i Kahire-i Osmâniyye’nin medâr-ı iftîhârı vücûd-ı şahs-ı vâhide mevkuf olmayup

Mısra‘:

Me-kesî-râ ki to pervâz dehî şâhînest

lâmi‘asınca bendegân-ı âsitânlarından [28b] her kime kuvvet-i pervâz ve miknet-i imtiyâz virirler ise tîr-i rûy-ı⁴³⁴ terkeş ol zâtdan ibâret olup ve öteden berü âdet-i dîrîneleri dahi her düşmen üzerine⁴³⁵ pâdişâhân-ı kavîyyü’l-iktidâr teveccühi muktezî olmayup pâ-nihâde-i udvân olanlardan herkesin ferâhûr-ı isti‘dâdına göre udde ü atâd ile bir bendelerin ta‘yîn idegelmeleriyle sizün dahi mukabelenüze kadr-ı kifâyetden efzûn asâkir-i zafer-makrûn ile vezîr-i müşârün-ileyh hazretlerini ser-asker ta‘yîn itmişler. Ma‘-hâzâ ki, vezîr-i müşârün-ileyh hazretleri zâten ve zamânen niçe niçe hıdemât-ı celîlede ihrâz-ı nâm u şân itmiş bir vezîr-i dilîr ve âsaf-ı huçeste-tedbîr olup bizüm gibi bî-ser ü sâmânların harf-endâz olacağı herze-i ricâlden olmadıklarını zûr-ı bâzû-yı tevfiik ile yine kendüler isbât ideceklerdür.

Mısra‘:

Bâtınî dâred hakîkat zâhirî hâhed şoden

Înşâallâhu’r-rahman bu çend müddetde gelürler, görelüm helvâ-pezlerimiz cenâbınıza ne helvâ yidirseler gerekir ve keşş-dûzlarımız merdân-ı meydânınıza ne pâpûşlar giydirüp ve ol hurde-fürûşlarımız, ki bâzâr-ı germ-â-germ-i dâd ü sitedleri rüzgâr-ı [kâr-]zârdır, bakalım ne gûne sengîn metâ‘lar satup ne rengîn bahâlar alsalar gerekdir. Ve bi-mennihi te‘âlâ bu⁴³⁶ nahvet ü gurûrınızın mücâzâtı olmak üzere dü sâle müddetden berü latma-hâr-ı kahr-ı Osmâniyân olan diyâr-ı hezîmet-karâr-ı Îrân ez-ser-i nev Meşhed ve Horâsân’a dek harâb u vîrân ve gurâb u bûme-âşiyân olacağı vâbeste-i eltâf-ı müntakim ü müste‘ândur.

⁴³³ eylemişsiniz : eylemişiniz (H.A. Özel)

⁴³⁴ ise tîr-i rûy-ı : ise hemân tîr-i rûy-ı (H.A. Özel)

⁴³⁵ üzerine - : üzerine bi’z-zât (H.A. Özel)

⁴³⁶ bu : - (H.A. Özel)

Esnâ-yı mübâhâtinizde, “Hân hazretlerinin yazdığı kâğıdı vezîr-i müşârün-ileyh hazretlerinden taleb eyleyesiz” deyü tahrîr itmişsiz. Eger bundan maksûd tarafımıza ifâde-i hâl ise kâğıd-ı merkumun taleb ü ihzârı üç dört güne muhtâc olup, lâkin vezîr-i müşârün-ileyhin size yazdığı [29a] kâğıd yanınızda mevcûd ve bir sâ‘atde tarafımıza îsâli mümkün olmağla gerek idi ki kâğıd-ı merkumı irsâl eyleyesiz. Rûy-ı mâ-sefidü’l-yevm⁴³⁷ bunlardan kat‘-ı nazar derûn-ı kal‘ada olan mü‘minîn ü muvahhidîn evvelen⁴³⁸ ve bi’z-zât Cenâb-ı Rabbü’l-âlemînin lutf u inâyetlerini⁴³⁹ ve sâniyen ve bi’l-arz esbâb-ı âdiyeden olan imdâd azîmetine intizâr ile hû-girifte-i musâberet olmuş iken cenâbınıza bu hayır-hâhlık ve bu müşfikâne nasihatler neden⁴⁴⁰ iktizâ eylemişdir. Eger mabeynimizde cenâbınız kadar akıbet-endîş ve dûr-bîn bir nefer yoğise çend-rûz sohbetinizden mi müte’essir olmamışsızdır?

Mısra:

Hande ber-hîş konem yâ be-vefâdâr-ı dost

Bu ta‘cîllik iktizâsı olduğu hâlde bile tarafımızdan lâzım iken sizlere bu tehâlûk neden neş’et itdiği mahall-i ta‘accüb degil midir? Egerçi ber-muktezâ-yı perveriş-i âb u hevâ-yı Rûm mecbûl u meftûr olduğumuz şîme-i mürüvvet ve meleke-i⁴⁴¹ fütüvvete binâ’en tahrîrât-ı hayret-ayâtınıza bu kadar dahi mukabele iktizâ itmez idi. Ancak

Mısra:

Kulûh-endâz râ pâdâş sengest

mazmûnuna dahi bi’z-zarûre ba‘zı mahalde ri‘âyet iktizâsından nâşi tahrîr-i nemîkaya mübâderet olundu.

Ve’s-selâmü alâ-meni’htereme’l-verâ ve’s-teme‘a’l-hakka ve’t-tebe‘a’l-hüdâ,

Râgıb-ı pür hulûs u sâf nihâd

Defter-i hazîne-i Bağdâd

⁴³⁷ Rûy-ı mâ-sefidü’l-yevm : Rûy-ı [mâ-]sefidü’l-yevm (H.A. Özel)

⁴³⁸ evvelen : evvelâ (H.A. Özel)

⁴³⁹ inâyetlerini : inâyetleri (H.A. Özel)

⁴⁴⁰ nasihatler neden : nasihatlerinden (H.A. Özel)

⁴⁴¹ meleke-i : mülke-i (H.A. Özel)

[29b-30a boş]

[30b] Beşiktaş sâhil-hânesinden hareket ve Göksu kasrında ol gün(?) halvet ve ândan Ferah-âbâd tesmiye olunan Beglerbegi yalısına varılıp çend-rûz ikamet irâde buyuruldukdâ tahrîr buyurılan telhîs müsveddesidir, 23 C [11]59

Cenâb-ı erânîde-i zemîn ü zamân mennihi'l-inâyet ve'l-ifâzat ve'l-ihsân hazretleri, ârâyîş-i gülşen-i ikbâl ya'ni gül-i sad-berg-i bostân-ı izz ü iclâl olan vücûd-ı tarâvet-nümûd-ı pâdişâhî ve zât-ı letâfet-âlûd-ı hilâfet-penâhîlerin âb-yârî-i bülûğ-ı aksâu'l-âmâl ile bi'l-gudüvvi ve'l-âsâl behcet-efzâ-yı nihâyet-i cemâl ü kemâl idüp mücmere-gerdân-ı encümen-çemen, ki nesîm-i anber-hadîm-i gâliye-i pîrehendir, mehebb-i sabâ ve kabûlden tenessüm ve gerden ü ruhsâr-ı haclet-nişân-ı gülzârdan temettü' vü tene'um birle meşâmm-ı hazret-i zılliyet-irtisâma îsâl-i revâyih ü bû için etrâf u eknâf-ı mürğ-zârda dâmen-i der-miyân tek u pû oldukça gül-gonce-i tab'-ı safvet-neb'-i cihân-pîrâların her dem revnak-nümâ-yı beşâşet ü beşâret ve gülbîn-ârâ-yı devlet ü saltanat ü hilâfet eyleye, âmîn.

Şevketlü efendim,

İhsân-ı bî-imtinân-ı Cenâb-ı Hakk ve inâyet-i bî-gayet-i Feyyâz-ı Mutlak ile revnak-baht-ı Hudâ-dâdları misillü hevâlarda dahi güşâyîş ü nümâyîş dem-be-dem müzdâd olmakdan nâşî tenakkul ü tenezzühe meyl ü rağbet ve tebdîl-i makarr u mekâna icâle-i zevrak-ı himmet-i hâhiş-i tab'-ı kerâmet-neb'-i hümâyûnlarına elyak ve fi'l-hakika böyle eyyâm-ı feyz-irtisâm-ı gül-geşt-i bâğ u mürğ-zâra enseb ü evfak olmağla bu ezmân-ı meyâmin-iktirân ve bu avân-ı mevâhib-nişânda rûh-ı cüsmân-ı âlem ve nûr-ı bâsıra-ı benî Âdem olan zât-ı kerrûbî-simât-ı encüm-haşemleri dahi mânend-i âfitâb-ı âlem-tâb burc-ı âher şerefe tahvîl-i rikâb ve bu vechile hurşîd-i ziyâ-berîdi reşk-nişîn ve re'y-nikâb idüp ya'ni emlâk-ı hümâyûn-ı pâdişâhî ve hadâyık-ı meyâmin-merhûn-ı hilâfet-penâhîlerinden **[31a]** Göksu ta'biri ile mu'abber ve hâk-i müşk-nâki bedâyi'-i revâyih ile mu'teber, ki o güne âb-ı dîde-tâba lisân-ı hikmet-intimâ-yı Arab kemâl-i safâ vü sürûrundan Ayn-ı Zerkâ ta'biri ile pür-şûr u şagidir⁴⁴², bu rûz-ı feyz-endûzda zikr olunan fezâ-yı behcet-nişân ve pehnâ-yı meserret-unvân teşrîf-i meymenet-redîf-i husrevâne ile ta'ne-zen-i riyâz-ı rıdvân ve bâ-husûs tarh-ı encümen-i halvet-i hâssü'l-hâs ile reşk-i

⁴⁴² Der-kenâr: “şol dîşger sâ'ire muhâlif ola”

kusûr-ı cinân buyurıldığı ve bi-avnehu Sübhânehü andan dahi Ferah-âbâd tesmiyesi ile müsemma sâhil-hâne-i vehb-âşiyânelerine tahvîl-i sükkân-ı nüzhet ve anda dahi çend-rûz tahsîl-i kemâl üns ü bast buyurılacağı bi-Hamdülillâhi'l-meliki'l-mennân inbisât-ı derûn-ı letâfet-meşhûnlarına edell-i delîl ve ecell-i bürhân olmağla çâker-i ni'am-perverleri dahi fâ'iz-i irtikâ-yı derecât-ı şâdî ve hâ'iz-i dest-mâye-i aksâ'l-gâye-i âmâl ü emânî olmuştur. Böyle neşât u ferah-ı şehriyârî ve inbisât-ı bî-tarh-ı tâc-dârîlerinin teşekkürü edâsı zımında hezâr şerm ü hicâb ve gâyet pîç ü tâb ü ıztırâb ile mânend-i ricl-i cerâd tehiyye vü i'dâd olunan hediyye-i küstâhiyyem, ki fi'l-asl gülşen-i inâyet-i pâdişâhânelerinde demîde-i berg-i sebz ve yemm-i huzzam-ı atûfet-i hilâfet-penâhîlerinde çekîde-i katre-i sehâb-ı fevz-a-fevzdir, bendegâne ve müstemendâne ber-mûceb-i defter takdîm ü ihdâsına ikdâm ve ictirâ olunmuştur. Cenâb-ı Hâlık-ı bî-çûn ve letâfet-bahş, libâs-ı gerdûn-pîş-gâh-ı celâdet-dest-gâh-ı zıllullâhîlerin hemîşe meclâ-yı zerîft ikbâl-i devlet ü hümâda mazhar-ı nev-kumâş-ı tevfiğ ü sa'âdet idüp her tenezzüh ve teferrüclerin karîn-i aksâm-ı yümn ü sürûr ve rehîn-i esnâf-ı ferah u hubûr eyleye. Hakk bende-i zer-harîde ve çâker-i mekremet-perverîdelerinde mebzûl ü der-kâr olan mekârim-i bî-mezâhim-i bende-nevâzânelerinden tazarru' -ı [31b] âcizânemdir ki nihâde-i tâkçe-i rıkkıyyetim olan takdime-i nâciz-i çâkeriyyetim meşmûl-i nigâh-ı âtîfet ve melhûz-ı luhâza-i lutf u re'fet buyurulmak bâbında emr ü fermân

Beşiktaş'da ta'mîr buyurulan kasr-ı bî-hemtâ hitâm-pezîr oldukda nakl-i hümâyûn buyurıldığıın tebrîk zımında yazılan telhîs-i âfîdir

Cenâb-ı zînetde kâşâne-i bürûc-ı âsmân ve revnakta behcet-hâne-i zemîn ü zamân celle şânühü ve amme ihsânehü hazretleri, menba' -ı feyz-i Hudâ-dâd ve mazhar-ı fevz-i ibâd ü bilâd olan vücûd-ı zılliyet-nümûd-ı saltanat-perver ve zât-ı kerrûbî-vüfûd-ı hilâfet-muhbirlerin dest-i hendese-kâr-ı kemâl-i sûret ü ma'nâ ve kalem-i bedâyi' -i nigâr cemâl-i cihân-ı i'tinâ ile mânend-i âfitâb-ı âlem-tâb dem-be-dem zînet-efrûz-ı hadâyık-ı devlet ü bahtiyârî ve kadem-ber-kadem behcet-endûz-i erâ'ik-i saltanat ve tâc-dârî idüp tab' -ı dakâyık-dân-ı şâhâne ve zihn-i hakâyık-nişân-ı husrevânelerin ta'mîr-i gülşen-i dîn ü devlet ve tezyîn-i ravza-ı menkabet ve hilâfetde gibta-bend-i selâfîn-i felâtun-pesend eylediği gibi nev-be-nev îcâd ü bünyâdı ile reşk-âver-i eyvân-ı Nûşîn-revân olan kâh-i

dil-ferâh-ı meserret-nijâdların dahi âb u tâb-ı vücûd-ı kerâmet-âlûdları ile hemîşe âbâd ü şâd eyleye, âmîn bi-câh-ı ekremü'l-mürselîn.

Şevketlü efendim,

Kulûb-ı mülûk-ı hilâfet-penâhî rütbe rütbe mir'ât-ı esrâr-ı ilâhî olmakdan nâşî her birinin celâlet-i kadr ü menzilet ve asâlet-i himmet-vâlâ-ı menkabetleri el-ân nümâyân olan kâşâne-i şâhânelerinden rûşen ü âşikâr ve bu dakîka-ı enîka ile ser-hayl-i husrevân-ı cihân olmağa şâyân ü sezâ-vâr oldukları bedîdâr olup ve be-tahsîs mübârek tab'-ı hakâyık-şinâs-ı hâkaneleri âşinâ-yı mecârî-i levh ü kalem ve sûret-i bend-i nigâr-hâne-i [32a] ni'am u himem olmak hasebiyle zamân-ı feyz-ıktirân-ı mülûkânelerinde nev-be-nev cilve-ger-i sâha-i revnak ü bahâ olan ebniye-i latîfe-i dil-güşâ ve endiye-i şerîfe-i hîred-fersâdan her biri eşkâl-i te'sîs didikleri kitâb-ı Öklidise⁴⁴³ bir varak idigi emr-i muhakkak olduğına binâ'en zihn-i derrâk-ı cihân-dârî ve tab'-ı tâb-nâk-i şehriyârîleri sebk-âmuz-ı mülûk-ı âlem kılındığı delâ'il-i vâzıha ile cümle indinde emr-i müsellemdir. Ez-cümle mir'ât-ı deryâda sîne-i sâf-ender-sâf bî-hemtâsı temâm hüveydâ olup nezâret-i bahreyn ile müstelzim-i fahreyn olan sâhil-hâne-i lem'a-pâş, ya'ni kasr-ı hümâ-lâne-i Beşiktaş zâtında i'tibâra lâyık eltâf-ı hadâyık olmağla kâh yegânesi bir kâşâne-i bî-bahâya ile hem-ser ve tâk-ı hilâfet-revâkda o dahi çifte kitâbe ile bir gûne cilve-ger olmağışün nişîmen ve encümeni dest-ber-âver-i kible-i hâcât ve bir müddetden berü nice şevk ü zevk ile sübha-senc-i münâcât olarak enfâs-ı sabâ-istînâsları mühibb-i kabûlden ve zân ü dil-hâhları üzere nîm-işâret-i engüşt-i hendese-kârî-i pâdişâhânelerine şâyân olmağın hâlâ kâşaneleri anka-yı hilâfete lâne ve kâh [u] kusûrî dil-ârâlıkda mânend-i kasr-ı cinân-ı bî-bahâya olduğına binâ'en kesb-i irtiyâh ve't-tahsîl her-gûne ifrâh için rûh-ı cüsmân-ı âlem ve nûr-ı hadika-ı fevz ü ni'am olan zât-ı kerrûbî-simât-ı şâhânelerin da'vete âgaz ve her der ü derîçesi bu emniyye ile sâ'id-i ricâ vü niyâzı güşâde vü bâz eylemeleri ile işbu rûz-ı firûz-ı behcet-efrûzda kasr-ı âsmân-ı fahr-i merkuma tahvîl-i sükkân-ı azîmet ve imâle-i li-câm nakl ü hareket buyurıldığı cümle kullarına ve husûsâ bu çâker-i inâyet-mevsûllerine bâ'is-i ferah-ı gûnâ-gûn ve sebeb-i şâdî-i meserret-nümûn olmuşdur.

Cenâb-ı Vehhâb, zât-ı fevz-âyât-ı [32b] zilliyet-nisâbların sûrî vü ma'nevî dil-hâh-ı husrevânelerine mücellâ vü mazhar ve zamîrû'l-lihâm-ı semîr-i şâhânelerinde muzmer olan âmâl u emniyyelerin dem-be-dem muhakkak u makarr idüp safâ-yı hâtır ve sūrûr-ı bâtın ü zâhir zımnında nice münteziher bünyâdı ile dürr-bâr-ı hilâfet-karârların

⁴⁴³ Metinde, "Aklidise" şeklinde.

mânend-i seb‘-i Şeddâd eyleye. Böyle neşât-ı bâ-inbisât-ı zıllullâhîlerinde kullarına göre dahi izhâr-ı levâzım-ı ubûdiyyet ve îfâ-yı merâsim-i rıkkıyyet vâcibe-i zimmet-i çâkeriyyetim olmağla hezâr iftikâr u inkisâr ile bir re’s müzeyyen esb-i nijâd takdîmine cesâret olundu, her ne kadar nâçiz ü bî-mikdâr ise dahi inâyet-i dâ’imü’z-zuhûr-ı veliyyü’n-ni‘amîlerinden lutfen ve atfen keşide-i güzergâh-ı nigâh-ı iltifât buyurulmak ile bende-i şermendelerinin ser-ibtihâc ü iftihârı resîde-i fark-ı ferakdân buyurulmak bâbında emr ve fermân

Beglerbegi’den Beşiktaş’a nakl-i hümâyûn buyuruldukda yazılan telhîs müsveddesidir, [11]59

Cenâb-ı nezâret-bahşâ-yı hadâyık-ı âmâl ü emânî behcet-efzâ-yı erâ’ik-i mecd ü ikbâl ve kâm-rânî azze şânühü ve fâz-ı ihsânehü hazretleri, encümen-ârâ-yı kâşâne-i hilâfet ve zînet-efzâ-yı dîvan-hâne-i saltanat ve zilliyet olan vücûd-ı mevhibet-nümûd-ı hâkanî ve zât-ı ma‘delet-endûd-ı husrevânelerin hemîşe revnak-efrûz-ı gülşen-i sa‘d ü iclâl ve nüzhet-endûz-ı nişîmen-i izz ü ikbâl idüp ilâ-nihâyetü’l-edvâr envâ‘-ı fevz ü iktidâr ve aksâm-ı safâ vü istibşâr ile serîr-i âsmân-mesîr-i şâhânelerinde sâbit ü ber-karâr ve harekât-ı bâ-berekât-ı hilâfet-medârların iksîr-i te’sîr-i meserrât-ı leyl ü nehâr eyleye, âmîn bi’n-nebiyyü’l-emîn.

Şevketlü efendim,

Înâyet-i bî-gâyet-i Cenâb-ı Hakk ve mevâhib-i nâmiye-i menâkıb-ı Feyyâz-ı Mutlak ile revnak-baht-ı hurşîd-tebârları misillü dem-â-dem hevâlarda dahi güşâyış ü nümâyış bedîdâr olmakdan nâşî âfitâb-ı âlem-tâb sipihr-i saltanat olan zât-ı kerrûbî-simât-ı pâdişâhîleri [33a] hurşîd-âsâ burcdan burca ifâza-i fevz-i hubûr için seyr-i kasr-ı mînû-kâr-ı âhere meyl ü rağbet ve kemâl-i iclâl ile tebdîl-i makarr u mekâna icâle-i zevrak-himmet-i muktezâ-yı tab‘-ı hümâyûnlarına el-yak ve fî’l-hakika böyle eyyâm-ı feyz-irtisâm gül-geşt-i bâğ ü râga enseb ve evfak olmağla bu avân-ı ferah-nişânda rûh-ı cüsmân-ı âlem ve insân-ı ayn-ı benî Âdem olan mübârek zât-ı kerrûbî-simât-ı encüm-haşemleri dahi temâm ârâyış ü nümâyış ile kâh-ı meserret-i ferâh-ı bâğ-ı ferahdan manzûr-ı nigâh-ı pâdişâhî ve melhûz-ı ikbâl-i hilâfet-penâhîleri olup Beşiktaş-ı nüzhet-firâş ta‘biri ile mu‘abber olan kasr-ı dil-güşâ-yı firdevs-âsâlarına imâle-i sükkân-ı azîmet

birle anda vâkı' nişîmen-gâh-ı izz ü devletlerin hem-ser-i huld-ı cennet buyurdıkları inbisât-ı derûn-ı hümâyûn-fâl-i husrevânelerine bürhân-ı bâhir ve böyle irâde-i bâ-sa'âde-i behcet-ifâdeleri abd-i inâyet-bendelerine dahi hîte-i ta'bîr ü takrîrden bîrûn ve rütbe-i tensîk ü tahkikden efzûn müceb-i meserrât-ı bâtin ü zâhir olmağla hakk-ı çâker-i mür-mikdârda hezârân hezâr bedîdâr u âşikâr olan ni'am-ı inâyet-tev'em-i zıllullâhîlerinin bahrden katre ve şems-i münîrden zerresine göre vâcibe-i uhde-i rıkkıyyet ve farîza-i zimmet-i ubûdiyyetim oldığı üzere hasbe'l-vakt îfâ-yı merâsim-i şükr-güzârî ve icrâ-yı levâzım-ı ni'am-şümârîye müsâra'at ve mübâderet zımnında kemâl-i şerm ü hicâb ve nihâyet tâb u ıztırâb ile bir re's müzeyyen esb-i Rûmî-nijâd ve bir re's dahi kezâlik Mısrî-nijâd ve bir dahi yine müzeyyen tekâver-i li-câm-i i'tiyâd ve anlardan başka ber-müceb-i defter huzûr-ı fâyizü'n-nûr-ı şâhâne ve dâ'ire-i fâhire-i mülûkânelerine ba'zı eşyâ-yı kemter ü muhakkar ihdâsına sür'at ü şitâb olunmuştur. İnâyet-i dâ'imü'l-izhâr-ı zılliyyet-karârlarından her ne kadar nâçiz ü bî-mikdâr ise dahi lutfen ve atfen keşîde-i güzergâh-ı [33b] nigâh-ı iltifât ve nihâde-i tâkçe-i hilâfet-simâtları kılınmak ile bende-i şermendelerinin mürûc-ı ferah ve iftihârını demîde-i hûşe-i pervîn-ı firakdân ve zürûf-ı derûn-ı çâkerî me'lûfını mâl-â-mâl bedâyî'-i meserrât-ı bî-pâyân buyurmaları bâbında emr ve fermân

Eyüb'de vâkı' sâhil-hânelerinden Beşiktaş'a nakl-i hümâyûn vuku'unda yazılan telhîsin müsveddesidir

Cenâb-ı nezâret-bahş-ı hadâyık-ı âmâl ve behcet-efzâ-yı erâ'ik-i mecd ü ikbâl azze şânühü ve tevâlî ihsânehü, encümen-ârâ-yı dâ'ire-i hilâfet ve zînet-efzâ-yı kâşâne-i saltanat olan vücûd-ı kerâmet-şuhûd-ı pâdişâhî ve zât-ı şehâmet-endûd-ı zılliyyet-penâhîlerin hemîşe revnak-efrûz-ı sâhil-hâne-i sa'âdet ve behcet-efzâ-yı eyvân-ı mecd ve devlet idüp ilâ-nihâyetü'l-edvâr envâ' fevz ü hubûr ve aksâm-ı neşât ü sürûr ile serîr-i hilâfet-medâr-ı şehriyârîlerinde sâbit ü ber-karâr eylemekden hâlî olmaya, âmîn bi'n-nebiyyü'l-emîn.

Şevketlü efendim,

İnâyet-i feyyâz-ı mutlak ile revnak-baht-ı bâhirü'l-is'âdları misillü hevâlarda dahi güşâyış ü letâfet olmakdan nâşî tenakkul ü tenezzühe meyl ü rağbet ve tebdîl-i makarr ü

mekâna icâle-i zevrak-ı himmet muktezâ-yı vakte evfak olmağla bu rûz-ı firûz-ı meyâmin-endûzda rûh-ı cüsmân-ı âlem ve insân-ı ayn-ı cihâniyân olan mübârek zât-ı kerrûbî-tıynet-i husrevâneleri dahi âfitâb-ı âlem-tâbın tahvîl-i bürücü misillü civâr-ı Ebâ Eyüb-i Ensârî'de vâkı' sâhil-hâne-i mînû-nişânlarından bi'd-devlet ve'l-ikbâl nakl-i bisâta rağbet ve Beşiktaş nâm sâhil-hâne-i firdevs-âşiyânelerin teşrîfe imâle-i sükkân-ı azîmet buyurıldığı inbisât-ı tab'-ı hümâyûn-ı husrevânelerine ve bu keyfiyyet-i müstevcibü'l-eltâfe [34a] çâker-i inâyet-perverlerine dahi îrâs-ı neşât ü meserret itmekle îfâ-yı merâsim-i teşekkürî zımnında rükûb-ı hümâyûn-ı cihân-bânîlerine adem-i şâyestegî ve liyâkatinden hezâr şerm ü hacâlet ile bir re's donanmış bârgîr ihdâsı zemîninde irhâ-yı inân-ı küstâhîye ibtidâr ve bu vechile izhâr-ı ubûdiyyet ve bendegîye ictisâr olunmuştur. İnâyet-i dâ'imü'z-zuhûr-ı bende-nevâzânelerinden her ne kadar nâçîz ü bî-mikdâr ise dahi lutfen ve atfen keşide-i güzergâh-ı nigâh-ı iltifât buyurulmak ile bende-i şermendelerinin ser-ibtihâc ü iftihârı resîde-i çarh-i nilgûn ve tekâver-i recâ-yı çâkerânem sebk-âmûz-ı eşheb-i gerdûn buyurulmak bâbında

Saray-ı sadr-ı â'zamîye da'vet zımnında yazılan telhîs-i âlî, L [11]60

İnşallâhu'l-melikü'l-müste'ân sâ'at birde iken teşrîf-i azîmet olunur, vakt-i mev'ûdda âmâde-i istikbâl oluna, fi 11 L [1]160

Cenâb-ı icâbet-sâz-ı erbâb-ı niyâz azze sultânehu be-kemâlü'l-i'zâz hazretleri, kân-ı ihsân-ı bî-girân ve ummân-ı elvân-ı izz ü şân olan vücûd-ı âlem-sûz-ı hilâfet-perver ve zât-ı vehb-âlûd-ı zılliyet-güsterlerin nice edvâr u a'sâr safâ-yı hâtır ve neşât-ı kalb-i zâhir ile dîhîm-i İskender-hadîm-i tâc-dârîlerinde pâyidâr ü ber-karâr idüp ahter-i mâh-perver olan cebîn-i sabâhat-mekîn-i ziyâ-muhbirlerin mânend-i âfitâb-ı âlem-tâb şa'sa'-nümâ-yı aktârına kıbâb eylemek zımnında nûr-ı kudûm-ı behcet-rüsûmları ile kâşâne-i çâkerî mevsûmların hemîşe reşk-i beytü'ş-şeref-i hurşîd ve dîde-i bendegî-i müdürlerin dem-â-dem nûr-efzâ-yı husûl-i emânî vü ümmîd eyleye, âmîn bi'n-nebiyyü'l-emîn.

Şevketlü efendim,

Nihâde-i pîş-gâh-ı müstevcibân-ı kerem ve âmâde-i sofrâ-ı müstahakkan-ı vehb ü ni'am olan elvân-hân-ı hâkanî ve aksâm-ı ihsân-ı husrevânîlerinden halâvet-yâb-ı i'tibâr

ü iftihâr bulunan kulları mâyede in'âm-ı be-nâmı olan veliyyü'n-ni'am-ı kerrûbî-
[34b]şiyeminin dem-be-dem şîrin-sâz-ı kâm ü merâmı olduğu ma'cûn-ı ferah-nümûn
inâyetini ârâyîş-i hokka-i nîl-i emniyyet eyledikten sonra veliyy-ni'met-i bî-minneti dahi
kendü mevhibeti, ki kâh zîver-i cevher-i mübelliga-i ta'm ü ihtiyâr eylemek hâletinde ser-
iftihâr-ı abd-i mûr-mikdârını resîde-i felek-i devvâr buyurmak ve bu me'mûlün husûli
içün tertîb-i simât-ı ubûdiyyet ve tezyîn-i bisât-ı rıkkıyyete mübâderet kılınmak ârâyîş-i
hânçe-i resm-i dîrîn ve nümâyîş-i sıytî-i de'b-i vâlâ-karîn olup husûsâ a'kâb-ı a'yâd-ı
meserret-zâd ve be-tahsîs böyle eyyâm-ı fevz-i safvet-nihâdda emr-i mu'tâd olmak
hasebiyle abd-i rıkkıyyet-resîde ve bende-i direm-harîdelerinin dahi bu def'a a'dâd-ı
âcizânesi olan nevâle-i da'vet-i hakîrânesine işâret-i ebrû-yı icâbet ve imâle-i kûşe-i
çeşm-i inâyetleri der-kâr buyurulmağa müsâ'ade-i hümâyûnları bedîdâr olduğu mahzâ
muktezâ-yı şîme-i veliyyü'n-ni'amî ve lâzîme-i şenşene-i hilâfet-tev'emîlerinden ma'dûd
ve hemân hakk-ı çâker-i ni'am-perverlerinde cilve-ger-i sâha-i zılliyet-eser olan
mekârim-i atûfet-muhbirlerine vird-i mevrûd olmağla hizmet-i vekâletleri ile be-kâm
kılınan kullarına ez-kadîm me'vâ vü makâm olan saray-ı rıkkıyyet-pîrâyâ mübârek teşrîf-
i meyâmin-i redîf-i husrevâneleri ile sâye-endâz-ı envâ'-ı hayyiz ü imtiyâz buyurmaları
temennâsı takdîm-i mâ-hazar-ı darâ'at ü ibtihâl birle bâ'is-i tertîb-i levâzım-ı şükûh ü iclâl
olmuşdur. Her çend ki gevher-i âlem-bahâ-yı tâc-ı saltanat ve mihr-i cihân-ârâ-yı evc-i
mülk ü devlet olan zât-ı kerrûbî-simât-ı kerâmet-unvânlarına şâyân ü erzân esbâb-ı
vâcibe-i ta'zîm ü tefhîm ve âdâb-ı lâzîme-i tebcîl ü tekrîm bîrûn-ı dâ'ire-i vüs' ve
miknetim idüğü zâhir ü bâhir ise dahi târ u pûd-ı ubûdiyyet-nümûdî siyeh sefid-i mûy-ı
sadâkat-hûyımdan yâfte dîbâce-i rûyım ve hatavât-ı istikbâl-i rıkkıyyet-me'alimden **[35a]**
tâfte hatâyî-i kıt'a-i istikâmet-cûyım pây-endâz-ı semend-i cihân-peymâ-yı pâdişâhî ve
endâhte-i şâh-râh-ı rahş-ı hilâfet-penâhîleri kılınmak hasebiyle bu is'âdda dahi mu'tâd-ı
meserret-nijâd olduğım merâhim-i bî-mezâhim-i hudâvendigârîlerinden ümmîd-vâr-ı
iftihârım ki İnşâallâhu te'âlâ yarınki rûz-ı firûz-ı isneyn ki münevver-sâz-ı şeş-cihât mâh-
ı şevvâl ya'ni sâni-i öşr-i hilâl-i ıyd-ı bâ-ıkbâldir âfitâb-ı âlem-tâb ufk-ı behcet ü hubûrdan
işrâk-ı nûr-ı enver ile zevâyâ-yı âlemi mâl-â-mâl zîb ve sürûr eylediği ezmânda ve hemân
irâde-i bâhirü's-sa'âde-i hilâfet-penâhîleri münba'is buyurıldığı avânda hurşîd-i zât-ı
zılliyet-simâtları dahi reşk-i felek-i çârümîn olan saray-ı hümâyûn-ı encüm-rehînlerinden
tamam şevket ü şân ile lâmi' vü rahşân ve şems-i münîr-i asmân-mesîre kuvvetü't-tâli'
şükûh-ı cihân olmak hükümleri ne gûne idüğün kevâkib-i mevâkib-i zevî'l-unvânlarına

îmâ vü i'lân iderek mânend-i hilâl-i ıyd olan na'l-tevsen-i mekremet-nüvîdlerini nevkumâş-ı fahr ü intikaşım(?) üzre imrâr ve icâle birle ber-vech-i muharrer vekîl-i mutlaklarına mahsûs saray-ı rikkıyyet-mansûsları hem-kevkebe-i sipihr-i devvâr ve ser-i sadâkat-efser-i bendegânemden başka hizmet-i devlet-i hilâfet-menkabetleri ile pür-behcet olan kullarının dahi hâme-i ubûdiyyet-irtisâmları alâ-merâtibihim resîde-i zirve-i fahhâr ü i'tibâr buyurulmak istid'âsıyla derîçe-i dîde-i arzû ve ümîdim güşâde-i şâh-râh-ı intizâr ve nâr-ı şü'â-i basar ve basîretim hurşîd-i zât-ı lâmi'ü'l-envârlarına mevsûl olmağičün zerre-vâr-ı bî-ârâm u karâr idüğü ma'lûm-ı avârif-i mersûm-ı hilâfet-medârları buyuruldukda emr ü fermân ve îfâ-yı levâzım-ı lutf u ihsân şevketlü kerâmetlü mehâbetlü kudretlü veliyy-ni'metim efendim pâdişâhım hazretlerindir.

[35b] Topkapu Sâhil-hânesi civârında vâkı' cânib-i sadr-ı â'zamîden teberrüken binâsına müsâ'ade-i hümayûn erzâni buyurulan Sürûriyye ism-i sâmîsi ile mevsûm kasr-ı bî-hemtâyı teşrîf-i hümayûn vuku'unda tebrîk-i kudûm-ı meymenet-lüzûm-ı mülûkâneyi müş'ir tahrîr olunan telhîs müsveddesidir [11]57

Cenâb-ı ârâyiş-bend makarr-ı nastâk eyvân-ı ihtirâ⁴⁴⁴ celle sultânehu ani'l-haşem ve'l-etbâ' hazretleri, hem-pâye-i mürebba'-nişîn-i kâşâne-i çârümîn ve pîrâye-i hilâfet-vâye-i kâh-ı⁴⁴⁵ zamân ü zemîn olan vücûd-ı vehb-âlûd-ı pâdişâhî ve zât-ı feyz-endûd-ı zılliyet-penâhîlerini, ki âfitâb-ı âlem-tâb-ı iltifât ve zülâl-i kevser-misâl inâyâtı zerre-i bî-ser ü sâ mânî reşk-i neyyir-i âsmân ve mühre-i bî-nâm u nişânı şeb-çerâğ-ı ummân-ı şân u unvân eyler, hemîşe lem'a-perdâz-ı mînû-saray-ı âlem-i kâm-rânî ve tarâvet-endâz-ı tûbâ-riyâz-ı iklim-i cihân-bânî idüp dest-yârî-i himem-i kadr-tev'em-i hudâvendâneleri ile şeş-cihet-i gerdûn belki çâr-kûşe-i deşt ü hâmûnî dem-be-dem âbâd ü ma'mûr ve hadem ü haşem-i dîvan-hâne-i sa'd-âşiyânelerin dahi rızâ-yı feyz-iktizâ-yı zıllullâhîlerine mazhariyet ile kudûm-ı ber-kadem şâd ü mesrûr eyleye, âmîn be-câh-ı fahrü'l-mürselîn.

Şevketlü efendim,

⁴⁴⁴ Metinde kelimenin altına "icâd" yazılmıştır.

⁴⁴⁵ Kelimenin altında okunamayan bir ifade yer almaktadır.

Hândân-ı şâmihü'l-erkân-ı hakanî ve dûdmân-ı râsihü'l-bünyân-ı husrevânîleri şehriyârân-ı cihân beyninde hilâfet-i Rabb-i ekrem ile mümtâz ü müsellemler olmakdan nâşî cümlesi mazhar-ı füyûzât-ı gûnâ-gûn ve menba'-ı zuhûrât-ı sırr-ı meknûn olup li-zâlike eslâf-ı zilliyet-ittisâf-ı tâc-dârîlerinden her birinin muktezâ-yı şân ü zamân ve mübtegayı unvân-ı kadr-tüvânına göre müceb-i revnak-ı dîn-i mübîn ve müstelzim-i behcet-i saltanat-ı ebed-karîn olacak ebniye-i fâhire-i hayrât ü meberrât ve efniye-i zâhire-i lâmi'atü'l-meserrâtdan niçe niçe âsâr-ı zâhire vü bâtına ve yâdigâr-ı [36a] bâhire vü kâmineleri besmele-i kitâbe-i kasr-ı mînâ-kâr-ı seb'-i tîbâk ve fâtiha-i levha-i tâk-ı zernigâr-ı âfâk olduğundan başka pertev-i hurşîd-i inâyet-berîdleri terbiye vü tenmiyesiyle niçe zerre-misâlleri dahi mânend-i bercîs⁴⁴⁶ ve nâhîd-i neyyir-i hüsn-i te'bîd iderek anlar dahi veliyy-ni'metim mevhibetlerine vüs'leri mertebe hizmet ve rızâ-yı miyâmin-irtizâları tahsîline bezl-i mâ-hasal tâb u tâkat birle kimi zât-ı hümâyûn-ı ubûdiyyet-nümûna mahsûs dâhil ve hâricde envâ' kasr-ı mu'allâ-yı rıkkıyyet-mersûs ve kimi dahi mahdûm-ı kerâmet-mersûmuna vesîle-i da'avât olacak bî-nihâye mebânî-i hayriyyet-mansûs ihyâ vü inşâsına sarf-ı nakdîne-i miknet eylediklerine binâ'en nâm-ı feyz-irtisâm-ı şâhâneleri vâsf-ı hilâfet ve cihân-dârî ile elsine-i rub'-ı meskûnda mezkûr ü cârî idüğü rûşen ü müberhen olup ve be-tahsîs nevbet-i hilâfet ve zilliyet-i zât-ı kerâmet-âyât-ı pâdişâhîleri ile kesb-i şükûh ü şevket idelden bu ân-ı behcet-ıktirâna gelince cilve-ger-i sâha-i zuhûr olan niçe umûr-ı meserret-nüşûrdan muvaffak kılındıkları fütuhât-ı celîle ve sünûhât-ı cemîleden gayrı dest-yârî-i mi'mârî-i himem-i tâc-dârîleri ile îcâd ü ihtirâ' buyurulan ebniye-i hayriyye-i diyânet-müncer ve hadâ'ik-i sultâniyye-i meserret-güster, ki her biri gıpta-nümâ-yı eyvân-ı Anûşîrvân ve reşk-endâz-ı gavta ve kasr-ı gamdândır, ferden ferden cevher-i yektâ-yı zât-ı hakanîlerinin vâsıtatü'l-ıkd-i saltanat ve cihân-bânî ve dürrî-i tâc-ı hilâfet ve kişveristânî idüğüne nutk-ı hâl ve sıdk-ı kemâlleri güvâh ü dâll olmağla ifâza vü icâle-i nazar-ı hudâvendîleri yek-lahzada katre-i ummâna berâber ve zerre-i âfitâba efser ideceği bilinmişdir. Ez-cümle bu ıyd-i kadîm ve çerâğ-ı hâss-ı müstedîmleri zamân-ı [36b] fevz-ıktirân-ı İskender-hadîmlerinin gurre-i garrâ-yı eyyâm ve ıyd-ber-ıyd şühûr u â'vâm olması zımnında mazhar-ı inâyet-i şehriyârî ve manzar-ı ubûdiyyet-i cihân-dârîleri buyurılacağı keyfiyyet evâ'il-i hâl-i bî-me'âlimden berü nigâşte-i levh-i zamîr ve nasb-ı ayn-ı hayâl-i sadâkat-semîrim olup zuhûr-ı istibşârına dîde-dûz-ı intizâr iken iltifât-ı husrevâneleri ile kâh-ı i'tibârım güher-bây-ı enzâr-ı hilâfet-

⁴⁴⁶ Der-kenâr: "Bercîs: müşteri yıldızı".

medârları ile cezb olunarak çârû-keş-i bârgâh-ı devlet-penâhlarından ma‘dûd ve teyyâr-ı ni‘am-ı hakanîleri ile meşmûl ü ma‘mûr⁴⁴⁷ olduğım ma‘lûm ü meşhûdum oldukda îfâ-yı şükr-i hizmet-i veliyyü’n-ni‘mete zafer âyâ ne gûne müyesser ve ne tarikle mukarrer olur deyu târ u pûd-ı efkâr ve hâsıl-ı kâr u bâr-ı leyl ü nehârım dest-gâh-ı sıdk-ı ubûdiyyete meşdûd ve kâr-hâne-i mahz-i rıkkıyyete pîrâye-i mâye ve sûd olmağla her gûne safâ-yı hâtır-ı hümâyûn ve her dürlü rızâ-yı fu‘âd-ı kerâmet-makrûnları istihsâline bezli nakdîne-i vücûd farîza-i zimmet-i çâkeriyyet-nümûdum olmuşdur ve el-hâlet-i hinde bu dem-i ferhunde-kademde dahi nîm işâret-i engüş-ti hikem-i ser-rişte-i şâhâneleri ile binâ ve teşyîdi irâde vü te’yîd buyurulan Sürûriyye nâm dâ’ire-i zâhire-i mâh zihâm-ı avn-i Melik-i Allâm ile resîde-i kimme-i hüsn-i hitâm olup nev-arûs-ı tâze vü ter misillü müstağrak-ı zîb ü zîver arze-gâh-ı müsûl ü kabûlde cilve-ger olmakdan nâşî ferş-i mermer ve kâlice ve pisteri pâ-bûs-ı iksîr-eser-i mülûkâneleri temennâsında cebîn-i darâ‘at berzemîn ve ecniha-i der ü derîçeleri dahi bu du‘â vü niyâza âmîn diyerek tehiyye kılınan evreng-i hurşîd-renk ve nişîmen-gâh zühre-âhenk kudûm-i inâyet-rüsûm-ı cihân-bânî ve teşrif-i hilâfet-melzûm-ı husrevânîleri ile reşk-i felek-i çârümîn ve hem-sâye-i huld-ı berîn olacağı nakş-ı kitâbe-i tâk-ı [37a] revâkından kırâ‘at ve resm ü hendese-i sipihr-âşâkından rivâyet ü dirâyet olundığı ma‘lûm-ı zilliyet-mersûm-ı hakanîleri buyurulmak hasebiyle bu hengâm-ı feyz-irtisâm ve eyyâm-ı safvet-ârâmda sâlifü’l-beyân kâşâne-i nev-bünyân sürûr-ı âşiyânelerine tevcîh-i hatavât-ı ikdâm-ı süreyyâ-nizâm ve taklîbü’l-hatât-ı kerâmet-peygamları ile reşk-i irem ve dîbâce-i tırâz-ı nev-zemîn dem ü kadem buyurıldığı cümle-i bendegân-ı sadâkat-nişân ve husûsâ bu çerâğ-ı hâss-ı istikâmet-unvânlarına vesîle-i sürûr ü şâdânî ve zerî‘a-i hubûr-ı câvidânî olmuşdur. Cenâb-ı Rabb-i lâ-yezâl hurşîd-i âsmân-ı efdâl ü ikbâl olan zât-ı hümâyûn-fâl-ı bî-hemâllerin niçe ezmân u evân taht-ı İskender-baht-ı hümâyûnlarında kemâl-i safâ vü sürûra makrûn ve işbu halvet-saray-ı mülûkânelerin dahi mübârek ü meymûn idüp dil-hâh-ı feyz-iktinâh-ı şâhâneleri üzre ecillâ-yı envâr-ı cemâl-i zü’l-celâle zamîn ü merhûn eyleye. Bu misillü tarâvet-bahş-ı hadâ’ik ezhân ve şa‘şa‘a-pâş-ı aktâr-ı cân u cenân olan safâ vü sürûr-ı pâdişâhî ve tenezzüh-i tab‘-ı letâfet-neb‘-i cem-câhîlerinde âsâr-ı ni‘am-ı husrevânîlerinin yâd u tezkârı ve kudûm-i behcet-rüsûm-ı şehriyârîlerinin tebrîk ve istibşârı için takdime-i nâçîze ibtidâr dahi lâzîme-i girdâr-ı ubûdiyyet-karâr olmağın hezâr şerm ü iftikâr birle ber-mûceb-i defter ba‘zı nesnelere ihdâsına ictisâr olunmuşdur. Hakk bende-i ni‘am-ı

⁴⁴⁷ Metinde, “mağmûr” şeklindedir.

zindedede mütetâbi'ü'z-zuhûr olan eltâf-ı inâyetü's-sâf-ı(?) şâhanelerinden müsted'â-yı müstemendâne budur ki Süleymân ve kuberra mâcerâsı fatîn-i müdde'î buyurılıp nîm-tebessüm-i atûfet-tevessüm-i hakanîleri ile hediye-i rıkkıyem pîş-gâh-ı iğmâzdan imrâr u tesyîr ve bu takrîb ile dahi fark-ı iftihârım resîde-i felek-esîr olmağa müsâ'ade-i hümâyûn-ı tâc-dârîleri erzâni vü cârî buyurılır ise emr ü fermân

[37b] Şevketlü efendimiz hazretleri da'vet-i cenâb-ı âsaffiye icâbete rağbet buyurup kasr-ı dil-ârâ-yı Sa'dâbâd'ı teşrîf ve ol cây-ı ferah-fezâda tarh-ı encümen halvet-i meserret-elf ile anda birkaç gün meks ü tevkîf ve bu vechile hâtır-ı feyz-mezâhir-i hazret-i sadâret-penâhîyi tatyîb ü taltîf kılındıktan sonra sâhil-saray-ı hümâyûnlarından Beşiktaş'a nakl-i raht-ı azimet buyurdıklarında teşekkür-i icâbet ve tebrîk-i nakl ü hareket zımında hedâyâ arz u takdîm olunduğın müş'ir tahrîr buyurulan telhîs-i şerîf müsveddesidir, 22 CA [1]155

Cenâb-ı icâbet-sâz-ı erbâb-ı niyâz azze sultânehu be-kemâli'l-i'zâz hazretleri, kân-ı ihsân-ı bî-girân ve ummân-ı elvân-ı izz ü şân olan vücûd-ı âlem-sûd-ı hilâfet-perverî ve zât-ı vehb-âlûd-ı zıllıyet-güsterîlerin niçe edvâr u a'sâr safâ-yı hâtır ve neşât-ı kalb-i zâhir ile dîhîm-i İskender-hadîm-i tâc-dârîlerinde dâ'im ü ber-karâr ve serîr-i übhemet-semîr-i şehriyârîlerinde sâbit ü pâyidâr idüp zîb-âver-i neyyir-i ekber olan cebîn-i sabâhat-temkîn-i pâdişâhîlerin mânend-i âfitâb-ı âlem-tâb-ı şa'sa'a-pâş aktârına kıyâs ve pertev-rîz-i derîçe-i merâsim şeyh ü şâbb eylemek zımında ifâza-i nûr-ı icâbet-zuhûr-ı pâdişâhîleri ile sahrâ-yı nühâ-yı çâker-i te'bîdlerin hemîşe reşk-i beytü's-şeref-i hurşîd ve revâk-ı dîde-i bendegî-müdirlerin dem-â-dem nûr-efzâ-yı husûl-ı emânî ve ümmîd eyleye, âmîn bi'n-nebiyyü'l-emîn

Şevketlü efendim,

Nihâde-i pîş-gâh-ı müstevcib-i kerem ve âmâde-i sofrâ-ı müstahakkan-ı lutf u ni'am olan elvân-hân-ı ferâvân-ı hakanî ve aksâm-ı ihsân-ı bî-imtinân-ı husrevânîlerinden halâvet-yâb-ı kadr u i'tibâr ve şîrîn-kâm-ı imtiyâz ü iftihâr kılınmış kulları garîk-i bahr-i ni'met ve refîk-i Hızır izz ü rif'atı olduğu veliyyü'n-ni'am-ı kerrûbî-şiyeminin [38a] mâ'i'l-huyût-ı(?) iltifât ü inâyeti ile dem-be-dem tahsîl-i dest-mâye-i feyz ü kuvvet ve irtika-i merâtib-i rıkkıyyet ü ubûdiyyet eyledikçe vakt vakt arz-ı kâlâ-i bendegî ve takdîm-

i esbâb-ı şermendegî birle da'vet-i âcizânesine icâbet-i nîm-işâret-i husrevânesi ile kulunun rütbe-i memlûkiyyeti imtihân u ihtibâr buyurmak zımnında ser-iftihâr-ı abd-i mûr-mikdârları resîde-i felek-i devvâr kılınmak resm-i dîrîn-i tab'-ı mekârim-eser ve de'b-i kadîm-i bendegân-ı rıkkıyyet-perver olmak hasebiyle çend-rûz akdem hezârân hezâr küstâhî vü iftikâr ile Sa'dâbâd-ı meserret-bünyâdda tertîb-i simât-ı ubûdiyyet ve tezyîn-i bisât-ı çâkeriyyete mübâderet olunduğı telhîs-i bendegî-tahsîsim ile mübârek pâye-i serîr-i â'lâlarına arz u inhâ ve bu bâbda dahi inâyet-i bî-gâyet-i husrevânelerine mazhar buyurulmam hâleti kemâl-i tazarru' vü zârî ile niyâz u istid'â olunmuşidi. Mahzâ muktezâ-yı şîme-i veliyyü'n-ni'amî ve mübtega-yı himem-i hilâfet-tev'emîlerinden ve hemân hakk-ı çâker-i ni'am-perverlerinde ilâ-hâzâ el-ân cilve-ger-i zilliyet-eser olagelen iltifât-ı kerâmet-simât-ı İskender-hikmetlerinden abd-i rıkkıyyet-resîde ve bende-i direm-harîdelerinin niyâz u arzûsuna işâret-i ebrû-yı icâbet ve imâle-i kûşe-i çeşm-i inâyet buyurulmağa müsâ'ade-i hümâyûn-ı hilâfet-makrûnları cilve-ger-i sâha-i gûnâ-gûn olduğından başka gevher-i kalem-i utârid-rakam-ı şâhâneleriyle dahi gûş-ı rıkkıyyet-nâmem tezyîn ü teşnîf ve kulları dahi havza-i haddimden bîrûn elfâz-ı hûr-elhâz-ı mülûkâneleri ile teşrîf ü taltîf buyurulmak hakkâ ki dîbâce-i menâkıb-ı şehriyârân-ı âlem ve ser-nâme-i mevâhib-i tâc-dârân-ı benî Âdem kılınacak hâlet-i acîbe ve bu abd-i memlûklerine göre dahi ilâ-kıyâmü's-sâ'ate mânend-i mesel sâ'ir elsine-i nâsda mezkûr ve dâ'ir olacak [38b] bir menkabet-i garîbe olmağla edâ-yı şükürinde her bir ser-i mûyım biner zebân-ı dürûd-gû olmak lâzım gelse aşr-i aşîrinin edâ-yı şükür-i tebşîrinde acz ü kusûrum nümâyân ve bi'l-cümle zebân ü cenân ile ifâ-yı adîmü'l-imekân olduğı ganî-i ani'l-beyândır, hemân cenâb-ı Rabb-i izzet rûh-ı cüsmân-ı dîn ü devlet ve nûr-ı cismân-ı mülk ü millet olan zât-ı kerâmet-âyât-ı pâdişâhîlerin kemâl-i safâ vü sürûr ve nihâyet âlâ vü hubûr ile evreng-i zühre-âhenk-i cihân-dârîlerinde ömr-i tabi'ilerine iblâğ ve hurşîd ü mâhî doğdukça bezm-i irem-nazîr-i pâdişâhânelerine iki rûşen-i çerâğ idüp fusûl-i çârkânede izz-i tenakkulât-ı kâşâne ve sâhil-hâne ile geşt ü güzâr [ve] sayf ve bahârda seyr ü temâşâ-yı gül ve gül-izâr buyurmalarında gonçe-i tab'-ı hümâyûnların her dem gûşâde ve hidemât-ı pâdişâhîlerinde bu direm-harîdelerin dahi ilâ-âhirü'l-ömr rızâ-yı meyâmin-iktizâ-yı mülûkânelerine muvaffak u mazhar eyleye. Sahrâ-yı Sa'dâbâd mübârek teşrîf-i kudûm-i behcet-rüsûm-ı şâhâneleri ile reşk-i irem-i zâtü'l-imâd olup bi-Hamdülillâhi te'âlâ yâverî-i baht-ı hümâyûn ve müsâ'ade-i himmet-i hilâfet-makrûnları ile çehâr şebân-rûzda ahkâm-ı anâsır-ı erba'adan hükm-i telâ'ub nâdî vü hevâî ve ferş-i

zümürîdîn-i hâkî üzere raks-i semâ'î ve mâ'î-i levâzîmenin temâşâ vü rü'yeti ile tab'-ı letâfet-neb'-i hakanîleri mazhar-ı inbisât ü irtiyâh ve meclâ-yı bast u inşirâh kılındıklarından gayrı bi-Hamdülillâhi'l-müte'âl vakt ve zamânın dahi safvet ü nüzheti ikbâl-i tâm-ı mülûkâne ve iclâl-i mâ-lâ-kelem-ı şâhânelerine etemm-i dâll olmağın ezmân-ı mevhibet-nişân-ı hakanîlerinin böyle hayr u bereket ile güzârân olduğı cihetden tekrâr-be-tekrâr ser-be-zemîn-i secde-i Rabb-i Rahmân olmuştur. Cenâb-ı Hakk ve Müfîz-i Mutlak'dan niyâz-ı âcizânem budur ki irâde-i bâ-sa'âde-i pâdişâhîleri üzre yarınki rûz-ı firûz-ı isneynde [39a] deşt ve hâmûna şa'sa'a-nümûn-ı rikâb-ı hümâyûn buyurarak kasr-ı şu'le-pâş Beşiktaş'a sâye-endâz-ı iclâl ü ikbâl ve sâhil-hâne-i merkuma dahi zât-ı hümâyûn-fâlları ile nâ'il-i feyz-i bî-hemâl kılınması vücûd-ı mes'ûd-ı hakanîlerine ve bi'l-cümle bendegân-ı sâdikân-ı saltanat-ı Süleymânîlerine bâ'is-i ferah-ı gûnâ-gûn ve sebep-i irtiyâh-ı derûn u bîrûn idüp evkât-ı bâ-berekât-ı sultânî ve âyât-ı fâ'izü'l-hayrât-ı hilâfet-nişânîlerin hemîşe i'tidâl-i zemîn ü zamâna makrûn ve hemâre in'ikâs-ı umûr-ı bed-hahâne karîn ü merhûn eyleye. Her çend gevher-i âlem-bahâ-yı iklîl-i saltanat ve mihr-i cihân-ârâ-yı mülk ü devlet olan zât-ı kerrûbî-simât-ı kâm-rânîlerine şâyân ve ma'rûz-ı pîş-gâh-ı mülûkâneleri olmağa erzân-ı esbâb-ı vâcibe-i ta'zîm ü tefhîm ve âdâb-ı lâzîme-i tebcîl ü tekrîm bîrûn-ı dâ'ire-i vüs' ü kudret ve hâric-i hîte-i tâb u miknetim idüğü zâhir ü bâhir ise dahi yine mu'tâd-ı meserret-zâd olduğım merâhim-i bî-mezâhim-i tâc-dârî ve mekârim-i pür-meganîm-i hudâvendigârîlerinden ümmîd-vâr ve iftihârım ki pîş-gâh-ı inâyet-i dest-gâh-ı pâdişâhîlerine keşîde kılınan bir re's müzeyyen esb-i Rûmî-nijâd ve ber-mûceb-i defter nazîde kılınan takaddümât-ı nâçîzâne-i rikkıyyet-bünyâd merbût-ı bâr-bend-i iltifât-ı hümâyûn ve mevzû'-ı dîrîçe-i mevâhib-i merhûn buyurulmağla bu bende-i şermende ve direm-harîde-i efgendelerinin ser-iftihâr ü i'tibârı ilâ-mâşâ'allâh mûmâss-ı felek-i devvâr kılınmağa eltâf-ı inâyet-ittisâf-ı şehriyârîleri erzânî vü cârî buyurılır ise emr ü fermân ve lutf u ihsân

Akib-i ıyd-ı fıtrda mu'tâd üzre ziyâfet tertîb olunmak irâdesiyle bilâ-ta'yîn mekân-ı dil-hâh-ı mülûkâne olan mahalle da'vet zımnında telhîs

[39b] Cenâb-ı âmâlî-bahş-ı cihâniyân tekaddese zâtehu ani'ş-şebîh ve'n-noksân, neyyir-i hayyir-i⁴⁴⁸ âsmân-ı behcet ve hurşîd-i burc-i sa'îd-i übbehet olan vücûd-ı zerre-perver-i zıllullâhî ve zât-ı mekârim-güster-i hilâfet-penâhîlerin ilâ-inkırâzü'l-eyyâm serîr-i şevket-masîr-i mülûkânelerinde nûr-pâş-ı müfârık-ı enâm idüp enmûzec-i⁴⁴⁹ neşâ-i vücûd-ı bâhirü's-su'ûdları olan âfitâb-ı âlem-tâb misillü seyr ü hareket-i müfzü'l-bereketlerin envâ' safâ vü inbisâta merhûn u maksûr ve nûr-ı sürûr-ı teşrîf-i mekremet-redîfleriyle zevâyâ-yı büyü-tü bendegâni reşk-i behcet-i beytü'l-ma'mûr eylemekden hâlî olmaya, âmîn.

Şevketlü efendim,

Âb-yârî-i feyyâze-i inâyet-i hudâvendigârî ve şa'şa-pâşî-i mihr-i atûfet-i tâc-dârîleriyle gülbîn-i âmâlleri şâdâb ü reyyân ve kâşâne-i emânîleri münevver ü firûzân olan kulları mâye-i devlet ve mâ-bihi'r-rif'ati olan veliyy-ni'met-i kerrûbî-seciyyetinin dem-be-dem nâ'il-i ihrâzı oldığı ferâid-i âlem-bahâ-yı inâyete vâsıtatü'l-ıkd-i müfâharet ve müstezâd-ı manzûme-i imtiyâz-ı ubûdiyyet olmak üzre gâh u bî-gâh da'vet-i çâkerânelerine hüsn-i icâbet-i inâyet-karînleriyle sâha-i âmâllerin reşk-i pehnâ-yı⁴⁵⁰ behişt-i berîn ve hem-rütbe-i târem-i çârümîn buyurmak muktezâ-yı şenşene-i kerîmâne ve mübtega-yı şîme-i bende-nevâzânelerinden olduğına binâ'en ve hakk-ı çâker-i mekremet-perverlerinde bu âna dek serzede-i zuhûr ve sünûh olan mekârim-i gayr-ı mesbûku'l-emsâl veliyyü'n-ni'amânelerine iğtirâren hevâlarda güşâyış rû-nümâ olduğu sûretde nüzhet-gâh-ı dil-ârâlarından bir mahall-i ferah-fezâyâ mı veyâhud saray-ı ubûdiyyet-mînâ-yı bendegâneme mi her kangı sûrete tevcîh-i luhâza-i i'tibâr buyurılır ise mübârek kudûm-i meymenet-rüsûm-ı husrevâneleriyle [40a] hem-kevkebe-i sipîhr-i devvâr buyurmaları istid'âsı arz-ı ubûdiyyete vesîle-i cür'et olunmuştur. Her çend şevketlü kudretlü kerâmetlü veliyy-ni'metim efendime şâyân esbâb-ı ta'zîm ü ifhâm ve levâzım-ı tevkir ü ihtirâmdan havsala-i vüs' ü kudretim tehî ve vücûh-ı şettâ ile noksân u kusûrum zuhûrî beyyîn ü bedîhî ise dahi merâhim-i bî-mezâhim-i bende-nevâzîlerinden İnşâallâhu te'âlâ her ne mahal ta'yîn ü tahsîs-i husrevâneleriyle intihâb buyurılır ise

⁴⁴⁸ Der-kenar: “eyü, keremlü, fâzıl kimesne”

⁴⁴⁹ Der-kenar: “çâşni demek”

⁴⁵⁰ Metinde, “behnâ” şeklindedir.

mübârek isneyn günü dâğ-ı hilâl-i ıyd olan nakş-ı na'l-tevsen-i âtıfetleriyle hem-nakş-ı fezâ-yı sipih-r-i mînâ-fâm ve ser-i sadâkat-efser-i bendegânem resîde-i evc-i a'lâ-yı kâm u merâm buyurulmak bâbında emr ve fermân

Kabîl-i ıydda cânib-i âsafiden tertîb-i ziyâfet mu'tâd olmağla safvet ve i'tidâl-i hevâya binâ'en Sa'dâbâd'da tehiyye-yi esbâb-ı ta'zîm olunmağla da'vet-i mülûkâneyi müş'ir tahrîr buyurulan telhîs

Cenâb-ı nüzhet-efzâ-yı âlem-i îcâd celle mülkehu an-mu'ârazatü'l-endâd ve'l-ezdâd hazretleri, menba'-ı cûy-bâr-ı devlet ü bahtiyârî ve devha-i sâye-i saltanat ve şehriyârî olan mübârek vücûd-ı amîmü'l-feyz ve zât-ı azîmü'l-fevzlerin niçe sinîn edvâr-ı kasr-ı âsmân-i fahr-i ikbâl ü iktidâr ve serîr-i übbehet-semîr-i iclâl ü istibşârlarında hemîşe mukârenet-i devâm u istikrâr ile her rûz-ı firûz ve her şeb-i sürûr-endûz-ı mülûkânelerinde reşk-i mevâsim-i kadr u a'yâd ve her cây-ı seyr-i temâşâ-yı şâhânelerin iltifât-ı mekârim-simât-ı pâdişâhâneleri ile mâ-sadak-ı ma'nâ-yı Sa'dâbâd-sâr u meserret-zâd idüp zill-i vârif-i⁴⁵¹ inâyet-i husrevânelerin mufârik-ı âmme-i bendegân ve be-tahsîs bu direm-harîde-i abd-i rıkkıyyet-[40b]nişânları üzerlerinde memdûd ve mâ'i'l-huyût-ı âtıfet-i hakanelerin kâffe-i cihâniyâna vird-i mevrûd eyleye, âmîn.

Şevketlü efendim,

Bi-tevfîkihi Sübhânehü inâyet-i hâlık-ı bî-çûn ve mukârenet-i baht-ı hümâyûnları ile a'vâm-ı sürûr-ittisâm-ı devletlerinden âyende ve güzeştesinin intizâm-ı yâfte-i silk-i esâbî' ve şühûrî olan ferâ'id-i nezâ'id-i⁴⁵² eyyâmında her biri hem-revna-ı ıyd bir rûz-ı meserret-nüvîd olmağla necâ'ib-i irâde-i şehen-şâhâneleri cilve-rîz-i mizmâr-ı zevk ü safâda her ân ve her zamân mutlaku'l-inân idügi egerçi vâreste-i kayd-ı beyândır, lâkin abd-i mekârim-i'tiyâdlarına nisbeten bu makule a'kâb-ı a'yâd ve ba'zı eyyâm-ı meserret-mu'tâd cebhe-sâyî-i sümme-i semend-i inâyetleriyle tahsîl-i bizâ'a-yı müfâharet ve tecdîd-i libâs-ı ubûdiyyete vesîle-i iğtinâm add olunageldigine binâ'en ve hakk-ı çâker-i inâyet-perverlerinde dâ'imü'z-zuhûr olan ihsân-ı bî-girân-ı bende-nevâzânelerine mağrûren çend sâ'at tebdîl-i hevâ ve gül-geşt ü temâşâyâ icâle-i kümeyt-i meyl ü rağbet-i şâhâneleri

⁴⁵¹ Der-kenar: "Vârif: vâsi"

⁴⁵² Der-kenar: "tertîb ve bir nesneyi yerlü yerince itmenin cem'idir"

buyurulmak temennâsı ile fezâ-yı ferah-fezâ-yı Sa‘dâbâd’a da‘vet-i hümâyûn-ı atûfet-makrûnları esbâbı hakirâne vü âcizâne tehiyye vü i‘dâd olunmağla İnşâallâhu’r-rahmân yevm-i mübârek-i sülesâda mânend-i âfitâb-ı âlem-tâb ufk-ı Dârü’s-saltana-i âtîfetlerinden seherî tulû‘ vü leme‘ân ve müştâk-ı işrâk-ı tal‘at-ı hümâyûnları olan dîde-i saf-bestegân-ı bendegân ifâza-i envâr-ı mekârim-âsâr-ı inâyetleriyle lebrîz ü mel‘ân buyurulmak zımında hâssaten bu çâker-i sadâkat-güster ve ahkar-ı nevâziş-perverlerinin pehnâ-yı ferâhtâ-yı i‘tibârı na‘l-tevsen-i re‘fet-penâhîleriyle hem-kevkebe-i âsmân ve tûb-ı tılâ-kûb-ı sâyebân-ı iftihârı sâyeyi [41a] hümâ-yı şefkat-i zıllullâhîleri ile resîde-i fark-ı ferkadân buyurulmak istid‘âsı zımında fezâ-yı âmâl-i çâkerâne tezâhüm-i efvâc-ı ârzû ile muhayyem-i intizâr ve cûy-bâr-ı emânî-i bendegânem telâtum-ı emvâc-ı cüst ü cû ile reşk-i huzzam-ı bî-karâr idüğü ma‘lûm-ı ilm-i ilhâm-medâr-ı tâc-dârîleri buyuruldukda emr ve fermân

Şerbet tenâvülüne rağbet ve iki gündün sonra fasda himmet buyurıldığı gün tahrîri mu‘tâd olan telhîs

Cenâb-ı tabîb-i hikem-hâne-i gûn u imkân celle sun‘ehu(?) an-şevâ’ibü’n-noksân hazretleri terâkîb-i e‘âcîb-i âlem-i imkân⁴⁵³ ve eczâ-i cüsmân-ı⁴⁵⁴ ekvân u ecrâmı me‘âcîn-i tedbîrât-ı İlâhiyye ve eşribe-i⁴⁵⁵ tensîkât-ı kemâhiyyesiyle nizâm-ı hakikisinde pezîrâ-yı mevâdd-ı sebât u karâr ve icrâ-yı isti‘dâd-ı behcet ü istibşâr⁴⁵⁶ eyledikçe rûh-ı abdân-ı⁴⁵⁷ devlet ve cihân-bânî⁴⁵⁸ ve nûr-ı çeşm-i hilâfet ve kişver-sitânî⁴⁵⁹ olan mübârek vücûd-ı inâyet-nümûd-ı husrevânîlerin hem-vâre âfiyet-i mûcibetü’r-refâhiyye-yi kâm-rânî ve hemîşe sıhhat-ı lâzimetü’l-behice-yi dâverânîleri ile serîr-i hurşîd-nazîr-i tâc-dârî ve dîhim-i İskender-hadîm-i şehriyârîlerinde kemâl-i safâ vü sürûr ve devâm-ı bekâ vü hubûra makrûn ve bu mevhibet-i bâ-menkabet zımında bi’l-cümle bendegân-ı ihlâs-

⁴⁵³ Kelimenin altında kırmızı hat ile “ecsâm” ibaresi yer almaktadır.

⁴⁵⁴ Der-kenar: “Cüsmân her nesnenin cism ve cesedi ve teşhîsi”.

⁴⁵⁵ Der-kenar: “nazm-efzâ” [Kırmızı hatla yazılmıştır].

⁴⁵⁶ Kelimenin altında kırmızı hatla “inâyet ü mekremet” ibaresi yer almaktadır.

⁴⁵⁷ Kelimenin üzerinde kırmızı hatla “cüsmân” kelimesi ilave olunmuştur.

⁴⁵⁸ Kelimenin üzerinde kırmızı hatla “saltanat” kelimesi ilave olunmuştur.

⁴⁵⁹ Kelimenin üzerinde kırmızı hatla okunamayan bir kelime veya ek yazılmıştır.

nişân ve be-tahsîs bu abd-ı şâkirü'l-ihsânların dahi mesrûr u memnûn⁴⁶⁰ idüb⁴⁶¹ revnak-ı zât-ı kerâmet-âyât-ı pâdişâhîleri ile dil ü dîde-i cihâniyânı karîr ve mes'ûd eyleye, âmîn

Şevketlü efendim,

Ber-muktezâ-yı hikmet-i bâliga-i Samedânî, nüsha-i acîbü't-terkîb-i insânı anâsır-ı muhtelifetü'l-keyfiyyât ve mevâdd-ı mütebâyinetü'l-hâlâtdan müte'ellif ü i'tidâl-i emzice-i nev'-i beşer⁴⁶² beher-hâl tesviye-i⁴⁶³ beyne'l-ezdâda mütevakkıf olmakdan nâşî⁴⁶⁴ evâsıt-ı bahâ vü ferhunde-âsârda kuvâ-yı nâmiye-i cismâniyye⁴⁶⁵ meclâ-yı cünbiş⁴⁶⁶ [41b] ve iktidâr oldukça taltîf-i cüz-i gâlib ve ta'dîl-i unsur-i sâlib⁴⁶⁷ ile tedbîr-i tabî'at ü kavî ve tasfiye-i mevâdd-ı dem ü safrâ erbâb-ı himem-i kaviyye ve ashâb-ı emzice-i behiyyeye⁴⁶⁸ lâzım ve vâcib⁴⁶⁹ olup be-tahsîs-i rûh-ı cüsmân-ı⁴⁷⁰ cihân olan vücûd-ı âlem-sûd-ı kerrûbî-unvânlarında^{471 472} hıfz-ı sıhhat-i kâmile ve takrîr-i âfiyet ve safvet-i şâmile tedâbîrîn-i a'mâl ve ârıza-i inhirâf-mevhûmı semt-i hârice imâle vü işgâl birle tecliye-i mizâc-ı ma'delet-nitâc-ı mülûkânelerinin mürâ'âtı bâ'is-i sıhhat-ı efkâr-ı âlemiyân ve mevrûs-ı ten-dürüstî-i a'yân u erkân olmağla irâde-i ilhâm-ifâde-i müdâvât ile iki gün mukaddem tab'-ı nâzik-terin-i şâhânelerine mülâyim ve kuvâ-yı letâfet iken husrevânelerine muvâfık eşribe-i hoş-güvâr ve me'âcin-i hurremî ve sâd[e] tenâvülüne meyl ü rağbet ve bast-ı bisât-ı râhat u sükûnet buyurılıp Lillâhi'l-hamd ve'l-mennihi tamâm nef' ve lutfi zâhir ü bedîdâr ve vücûd-ı bih-bûd-ı hakanîlerinde levâzım-ı istibşâr bâhir ü bedîdâr olduktan sonra bu rûz-ı firûz-ı âfiyet-endûzda dahi mütemmimi olan fasd-ı i'tidâl-kasd ile tahliye ve tahliye ya'ni tenkıye ve temniye emirleri resîde-i hadd-i itmâm ve bâliğ-i ser-menzil-i hüsn ihtitâm kılındığı bâ'is-i inşirâh-ı hâtır-ı çâkerî ve müceb-i irtiyâh abd-i ni'am-perverî olmağla şürb ve tenâvülüne i'tinâ ve ihrâc u izâlesine ihtidâ buyurulan devâ-yı nezâfet-efzâ ve irâka-i dem-i hareket-intimânın hemîşe müstelzim-i

⁴⁶⁰ Kelimenin üzerinde kırmızı hatla "şâdân" kelimesi yazılmıştır.

⁴⁶¹ Der-kenar: "Feyz-i vücûd-ı bih-bûdları ile dil ü dîn ü dünyâyı ma'mûr ve âbâdân eyleye" [Kırmızı hatla yazılmıştır].

⁴⁶² Kelimenin üzerinde kırmızı hatla "âdemi" kelimesi yazılmıştır.

⁴⁶³ Kelimenin altında kırmızı hatla okunamayan bir kelime yazılmıştır.

⁴⁶⁴ "Nâşî" ile "evâsıt" kelimeleri arasında kırmızı hatla "bu" yazılmıştır.

⁴⁶⁵ Kelimenin üzerinde kırmızı hatla "beşerî" kelimesi yazılmıştır.

⁴⁶⁶ Kelimenin altına kırmızı hatla "hareket" kelimesi yazılmıştır.

⁴⁶⁷ Kelimenin üzerinde kırmızı hatla "munkalib" yazılmıştır.

⁴⁶⁸ Kelimenin üzerinde kırmızı hatla "seniyye" yazılmıştır.

⁴⁶⁹ Kelimenin üzerinde kırmızı hatla "mühim" yazılmıştır.

⁴⁷⁰ Kelimenin üzerinde kırmızı hatla "fütûh" yazılmıştır.

⁴⁷¹ Kelimenin üzerinde kırmızı hatla "muhiblerinde" kelimesi yazılmıştır.

⁴⁷² Der-kenâr: "Taltîf-i mizâc-ı ma'delet-güsterlerinin mürâ'âtı birle tenkîh ü tenmiyesi" [Kırmızı hatla yazılmıştır].

kemâl-i sıhhat ve müstevcib-i gâyet-i safâ vü râhat olması da‘vâtına tekrâr-be-tekrâr ibtidâr ve⁴⁷³ bu takrîb-i dil-firîb ile vazîfe-i lâzime-i bendegânem olan arz-ı ubûdiyyetime dahi mübâderet ve ictisâr olunmuşdur. Cenâb-ı hâssiyyet-bahş akâkir ü eczâ ve tertîb-fermâ-yı mukaddemât-ı kânûn-ı şifâ dâr u hâne-i âtîfet-i Sübhâniyyesinden ihsân-ı [42a] keyfiyyet hüsn-i te’sîr ile bu tedbîr-i dil-pezirlerin kuvâ-yı letâfet-intimâ-yı husrevânelerine mâye-i ta‘dîl ü tervîh ve mevâdd-ı ârıza-i lâzîmü’t-teb‘îde mü’eddî tenkiye vü tenkih idüp hem-vâre vücûd-ı letâfet-endûd-ı mülûkâne ve zât-ı hilâfet-şühûd-ı pâdişâhânelerin ednâ keder-i hılt u elemden masûn ve sûrî vü ma‘nevî gerd-i illet ü sakamdan me’mûn⁴⁷⁴ iderek ilâ-nihâyetü’l-ömrü’t-tabi‘î bünye-i serîr-i saltanatlarına ifâza-bahş-ı rûh u kuvvet ve ânen-fe-ân[en] ifâde-nümâ-yı revnak ve nezâret eyleye. Zât-ı hilâfet-âsâr-ı şâhânelerine dâ’ir bu gûne âsâr-ı âfiyet mezâhir-i vuku‘unda abd-i bî-mikdâr ve çâker-i sadâkat-girdârlarının ifâ-yı levâzım-ı rikkıyyete mübâderetleri resm-i dîrîn-i devlet-i âsmân-miknetleri olmağla yine ummân-ı ihsân-ı mülûkânelerinden çekîde ve gülistân-ı mevâhib-i şâhânelerinden demîde katre vü şemmeden olmak üzre hezâr acz ü iftikâr ile pâye-i serîr-i übbehet-semîr-i tâc-dârîlerine ber-mûceb-i defter ba‘zı hediye-i hakîrâne ve berg-i sebz-i nâçîzâne arz u takdîmiyle dahi istibşâr olunmuşdur. Hakaret ve hasâsetinden iğmâz-ı luhâza-i mekremet ile lutfen ve inâyeten meşmûl-i nazar-ı âtîfet buyurulmak mes’ûl-i müstemendâne ve müsted‘â-yı çâkerânem idüğü ma‘lûm-ı behcet-mersûm-ı husrevâneleri buyuruldukda emr ü fermân

Şevketlü efendimiz hazretlerinin mübârek kadem-i sa‘âdet-tev’emlerinde çiban zuhûr itdiğinde yazılan telhîs

Cenâb-ı melik-i mennân, nûr-ı çeşm-i cihâniyân olan mübârek vücûd-ı hümâyûn-ı sa‘âdet-makrûn-ı mülûkânelerin hem-vâre cemî‘ ilel ü eskam ve ekdâr u âlâmdan masûn u sâlim ve sıhhat ü âfiyet ile mede’d-dehr [42b] serîr-i şevket-masîr-i şehen-şâhânelerinde

⁴⁷³ Der-kenar: “Îrâde-i ilhâm-ifâde-i müdâvât ile tenâvül-i şerbet-i câlîbe-i âfiyet-i tâm ve isti‘mâl-i terkîb-i mevrusü’l-ibtisâm-haletlerine meyl ve rağbet-i hümâyûn buyurıldığı bâ‘is-i inşirâh-ı hâtır-ı çâkerî ve mûceb-i irtiyâh-ı abd-i ni‘am-perverleri olub şürb ve tenâvülüne i‘tinâ buyurılan devâ-yı nezâfet-efzânın müstelzim-i kemâl-i sıhhat ve müstevcib-i gâye-i safâ vü râhat olması da‘vetine der-kâr” [kırmızı hatla yazılmıştır].

⁴⁷⁴ Der-kenar: “itmekle ilâ-âhirü’z-zamân” [kırmızı hatla yazılmıştır].

ka'im ü dâ'im idüp zıll-i zalîl-i hıdivânelerin âmme-i ibâd ile bu abd-i sadâkat-i'tiyâdları üzerinde memdûd u merhûn eyleye, âmîn bi-nûr-ı Muhammedü'l-emîn.

Şevketlü efendim,

Mübârek kadem-i şerîflerinde bir çıban çıktığı resîde-i sem'-i kulları olmağla şevketlü efendimin bî-râhat oldukları fikriyle birkaç günden berü azîm elem ü kederde olup bu eyyâm-ı mübârekede ve leyâlî-i sa'îdede def'-i ârızaları için lâzıme-i zimmet-i ubûdiyyetim olduğu üzere du'â-yı hayra müdâvemetde iken Lillâhi'l-hamd ve'l-mennihi çıbanın özi çıkup istirahat sûreti bedîdâr olduğu haber alınmağla cenâb-ı Rabbü'l-âlemînin lutf u ihsânına sad-hezâr hamd u şükr ile bu haber-i meserret-eser arz-ı ubûdiyyetime vesîle ittihâz olunmuştur. Hazret-i Hudâ-yı müte'âl, rûh-ı âlem olan mübârek vücûd-ı hümâyûn-ı sa'âdet-iştimâllerin dâ'imâ karîn-i âfiyet ve tab'-ı hümâyûn-ı mülûkânelerin hemîşe rehîn-i inşirâh u behcet eyleye, âmîn bi-nûr-ı Muhammedü'l-emîn.

Vücûd-ı hümâyûnda zuhûr iden illetin def'i da'avâtı zımında telhîs

Cenâb-ı Hakîm-i lâ-yezâl te'âlâ zâtehu ani'ş-şebîh ve'l-misâl, nîrû-yı bâzû-yı saltanat ve kuvvet-i sâ'id-i celâdet olan vücûd-ı mekârim-nümûd-ı zıllullâhî ve zât-ı şehâmet-endûd-ı hilâfet-penâhîlerin mede'd-dühûr ve'l-a'sâr serîr-i şevket-masîr-i tâc-dârîlerinde sâbit ü ber-karâr idüp dâ'imâ muğtenem-i ni'am-ı sıhhat u selâmet ve hâ'iz-i rehîne-i tendürüstî vü âfiyet eylemekden hâlî olmaya, âmîn bi-câh-ı seyyidü'l-mürselîn.

Şevketlü efendim,

Be-kazâ-i Sübhânehü, mübârek şâne-i devlet-nişâne-i husrevânelerine ba'zı ârızâ-ı cüz'iyye tatarrukı gûş-zed-i çâker-i inâyet-perver ve egerçi bi'l-bedâhî istimâ'ı abd-ı müstedîmlerine ne vecihle mûris-ı ıztırâb u keder olduğu girih-i cebhe-i infî'âlimden vâzıl ü azherdir, lâkin mahz-ı tevfik-i Rabbânî [43a] ve hüsn-i te'yîd-i Samedânî ile rûz-be-rûz evc-gîr-i izdiyâd u iştihâr ve velvele-endâz-ı âfâk u aktâr olan akbel-i Hudâ-dâd-ı tâc-dârîleri ve baht-ı bâhirü'l-is'âd-ı hudâvendigârîlerinin çeşm-i zahm-ı rüzgârdan himâyet ü sıyâneti zımında zuhûr iden şîve-i bi-hayr-güzer-i kadrden olup ve bu elem-i cüz'î niçe niçe âlâm u ekdârın indifâ'ına mahsûb u dâll ve sad çendân husûl-i meserrât ve âsâyîşe berâ't-ı istihlâl add olunmuştur. Bu keyfiyyetin evvelâ mukaddime-i vuku'undan neş'et iden zahm hoş-fersâ-yı dil-i müstemendâneme Lillâhi'l-hamd ve'l-mennihi sâniyen def'-

i veca' vü elemi fazîletlü hekîmbaşî efendi dâ'îlerinden telakki ve istimâ'im zamîr-i kesîrime cebîre-bend-i tesliyet olmağla edâ-yı secde-i şükre mübâderet ve dergâh-ı ehadiyyete ne vecihle dest-küşâ-yı mes'ilet(?) olmuştur. Cenâb-ı kadr-i perverdigâr bu ârıza-i nâ-gâh-zuhûrî sadaka-yı sıhhat-i zât-ı zilliyet-şi'âr ve zâhiren ve bâtinen âhir-i âlâm u ekdâr idüp ilâ-inkırâzü'l-edvâr müzd-i küştâr-ı âfiyet ve câlis-i serîr-i şevket-karâr-ı ikbâl ü devlet eylemekden hâlî olmaya, âmîn, bi-hürmeti men lehü kıyâmü's-semavât ve'l-arzîn bi-mennihi Sübhânehü. Der'akab def'-i elem ü ıztırâblarıyla meserret-yâb olduğımın teşekkürü ve çekûnegî-i tab'-ı hümâyûn-ı safâ-makrûn-ı husrevânelerinin isti'lâm u tefakkudı abd-i bî-karârlarına inân-ı riyyâ-yı ihtiyâr olmağla mübârek kalb-ı âgâh-ı ilhâm-ıktinâh-ı zıllullâhîlerine zülâl-i sâf-ender-sâf ubûdiyyetimin işrâbı nüktesiyle karn-ı gergûndan masnû' ve mücevher bir kıt'a kûze-i matbû' ve hoş-manzar ihdâsına küstâhâne ictirâ olundığı ma'lûm-ı şefkat-mersûm-ı bende-nevâzâneleri oldukça pîş-gâhî inâyet-i dest-gâh-ı mülûkânelerine liyâkat-i arz u takdîmden her ne kadar dûn u kasır ise dahi çeşme-i hüsn-i iltifât-ı şehen-şâhânelerinden [43b] lebrîz-i âb ve tâb-ı nigâh-ı âtifet buyurulmak ile sebû-yı ubûdiyyetim mâl-â-mâl zülâl-i müfâharet buyurulmak bâbında emr ve fermân

Mizâc-ı hümâyûna bir mikdâr inhirâf ârız olmağla isticlâb-ı şifâ-yı âcil ve takdîm-i hediye zımında tahrîr buyurulan telhîsin müsveddesidir

Cenâb-ı hakîm-i lem-yezel etemm-i in'âme vü eczel hazretleri, rûh-ı cüsmân-ı âlem ve nûr-ı ibsâr-ı benî Âdem olan vücûd-ı vehb-âlûd-ı hakanî ve zât-ı zilliyet-nümûd-ı husrevânîlerin hemîşe erîke-pîrâ-yı âfiyet-i sâfiye ve dem-â-dem serîr-ârâ-yı sıhhat ve refâhiyyet-i şâfiye idüp ezmân-i feyz-ıktirân-ı şâhâne ve avân-ı hilâfet-nişân-ı mülûkânelerin karîn-i inâyet-i lâ-yezâl ve rehîn-i safvet ü iclâl-i bî-hemâl eyleye, âmîn bi-hürmeti seyyide'l-mürselîn.

Şevketlü efendim,

Evâ'il-i bahâr-ı huçeste-âsârda kuvâ-yı nâmiye cünbiş ü harekete âğaz u ibtidâr eylemekden nâşî tebeddül-i evsâf-ı âb u hevâ ve tahavvül-i neyyirât-ı hikmet-intimâ takribiyle nüfûs-ı zekiyye ve zevât-ı kudsiyyede ba'zı mertebe girîve-gîr-i mekmen-i hafâ bulunan mevâdd-ı ecnebiyye kuvvet-i isti'dâd-ı tabi'îyye-i âliye ve nehmet-i istimdâd-ı

meleke-i mütelâliye ile mesâmmât-ı münâsibeden hâric-i bedene def^ç ve o güne mu‘âlecât-ı ilâhiyye ile a‘râz-ı cesediyye külliyyen ref^ç olunmak şifâ-hâne-i gaybiyyeden münba‘is edviye-i lâ-reybiyye olduğu min-kıbelü’l-hekîmü’l-mutlak ma‘nâen başka dürlü tedbîr idigi mukarrer ü muhakkak olmağla dârû-yı inâyet-hûy-ı ezêliden ba‘zı müdâvât-ı Rabbâniyye vuku‘ı ile mübârek mizâc-ı hilâfet-ımtizâc-ı pâdişâhîleri isticlâb-ı cüllâb-ı mevâhib-i Rabbâniyye için bu güne ihtiyâr-ı sükûn-ı hilâfet-penâhî buyurıldığı inbâ vü ihbâr olup li-zâlike vâcibe-i zimmet-i ubûdiyyet ve râtibe-i uhde-i rıkkıyyetim muktezâsınca bu çâker-i ni‘am-perverleri derhâl dest-ber-âver dergâh-ı cenâb-ı müte‘âl olarak zât-ı hümayûn-fâl-i cihân-bânî ve tab‘-ı [44a] kerrûbî-hemâl-ı kişveristânîlerinin ma‘cûn-ı eltâf-ı ilâhiyye ve lu‘ûk-ı⁴⁷⁵ a‘tâf-ı kemâhiyyeden istîfâ-yı hazz-ı evfer ve istîfâ-yı safâ-yı enver ile etrâf u enhâya⁴⁷⁶ şa‘şa‘a-rîz-i iclâl ü ikbâl ve âlem-i âlemiyâna arz-ı behâ vü cemâl eylemesi da‘avâtına müsâra‘at ve bu güne ârıza-i hayriyyet-encâmında dahi takdîm-i levâzım-ı ubûdiyyet muktezâ-yı merâsim-i çâkeriyyet olmakdan nâşî icâletü’l-vakt hakirâne ba‘zı ihdâ-yı nâçizâneye mübâderet olunmuşdur. Müfîz-i mutlak olan Cenâb-ı Hakk’dan mes’ûl ve müsted‘âdır ki kuvâ-yı bâtına ve zâhire-i şehriyârî ve nümâ-yı kâmine⁴⁷⁷ ve bârize-i⁴⁷⁸ tâc-dârîlerin dem-be-dem müzdâd ve kadem-ber-kadem mazhar-ı is‘âd u imdâd idüp mevâdd-ı ecnebiyye-i sûrî ü ma‘nevî ve ahlât-ı rediyye-i kurbî ve ba‘dîyi kişver-i münevver-i mülk ü milletden tard ve teb‘îd ve kuvvet-i rûhâniyye-i kudsiyyelerin dem-â-dem takviye vü te’yîd ile çâker-i ni‘am-perver ve bi’l-cümle bendegân-ı sadâkat-muhbirlerin nâ’il-i aksâ-yı ümmîd eylemek zımnında âfiyet ü refâhiyet-i pâdişâhîlerinde hisse-yâb-ı ihsân-ı Rabb-i Rahmân eyleye. Ber-vech-i muharrer hediyye-i nâçizânem mevkuf-i luhâza-i mülûkânelerine vaz‘ u takdîm ile ser-iftihâr-ı rıkkıyyet-karârım dahi vâsıl-ı ser-menzil-i mübâhât buyurılır ise ol bâbda dahi emr ü fermân ve lutf u ihsân şevketlü efendim hazretlerindir

⁴⁷⁵ Kelimenin altında “yalanmış ve (?)” ifadesi yer almaktadır.

⁴⁷⁶ Kelimenin altında “nefesini yersiz solımak” ifadesi yer almaktadır.

⁴⁷⁷ Kelimenin altında “gizlü ve mestûr” ifadesi yer almaktadır.

⁴⁷⁸ Kelimenin altında “zâhir ve vâsi‘” ifadesi yer almaktadır.

Mizâc-ı letâfet-ımtizâc-ı hazret-i cihân-dârîye bir mikdâr inhirâf ârız olup lutf-ı Bârî ile mündefî' ve âfiyete mübeddel olduğımı Hekîm-başî Hayâti-zâde Efendi gelüp haber virmekle teşekkür zımnında ba'zı hediye ile irsâl olunan telhîs-i şerîf müsveddesidir 3 S [1]158

Cenâb-ı hakîm-i lem-yezel etemm-i in'âme vü eczel hazretleri, rûh-ı cüsmân-ı âlem ve nûr-ı ibsâr-ı benî Âdem olan vücûd-ı vehb-âlûd-ı pâdişâhî ve zât-ı zılliyyet-nümûd-ı hilâfet-penâhîlerin hemîşe erîke-pîrâ-yı âfiyet-i sâfiye [44b] ve dem-â-dem serîr-ârâ-yı sıhhat u refâhiyyet-i vâfiye idüp ezmân-ı feyz-irtisâm-ı şâhâne ve avân-ı fevz-ibtisâm-ı mülûkânelerin karîn-i inâyet-i lâ-yezâl ve rehîn-i safvet ü iclâl-i bî-hemâl eyleye, âmîn bi-hürmetü's-seyyidü'l-mürselîn.

Şevketlü efendim,

Hikmet-i ezeliyye-yi hazret-i Rabb ile anâsır-ı çârkâne-i mütenâsibeden mürekkeb olan bünye-i nûrâniyye-i benî Âdem feyz-i akdese mazhar-ı etemm olup nefsi-nâtıkasını kıbel-i Hakk'dan bir leme'an-i bârikadır. Her dem tedbîr-i mizâc-ı inâyet-ımtizâcî ile me'mûr ve evkât-güzâr ve'l-maslahat ârıza olan ihtilâlâtın def' ü izâlesicün mebde-i feyyâza tevcîh-i veche-i niyâz u iftikâr ile gûyâ âmed şüde der-kâr olmakdan nâşî vücûd-ı insânî kâh kâh rehâvet ve sükûnetini ihbâr ve inhirâf-ı tabi'at-ı ta'bîri ile tamâm levâzımını icrâyâ adem-i rağbetini izhâr eylediği ber-vech-i muharrer nefsi-nâtıkasının âhir ameale şuglünden hâsıl ve o gûne avârızın kavâid-i cemmesi der-'akab ve etemm-i mâ-yekûn yine beden-i mevhibet-dîdene şâmil ü mütevâsıl olarak âlem-i insân mazhariyyeti hükmini ifâda bâhirü'l-bürhân olageldiği bir hikmet-i müste'an-ı ani'l-beyândır. Mübârek vücûd-ı hümâyûn-ı hilâfet-makrûnları ki ecsâm-ı devlet ve bi'l-cümle tebâa' ve huddâm-ı saltanata rûh-ı pür-fütûh ve âsmân-ı kulûb-ı çâkerân-ı hâssalarına tâbân-ı yûh olmak hasebiyle ednâ mertebe ihtiyâr-ı sükûnet ve tercîh-i cânib-i istirâhat buyurmaları âlem-i gaybdan gûyâ cümleye ilka vü ma'nâ [ve] her birinde nev'ârî râhat ve infî'âl zuhûrına sebep-i akvâ olup velâkin bu keyfiyyetin mebde vü mûcibi ne idüğü fi'l-cümle perde-i hafâda olmağla isti'lâmı cüst ü cûyında oldukları vâzıh u nümûdâr ve be-tahsîs bu abd-i direm-harîdeleri dahi birkaç gündür tab'-ı fakîrânemde ihsâs eylediğim [45a] etvâr-ı bî-mesâs neden neş'et eylemişdir deyu fikr ü endîşe üzre olduğum ma'lûm u âşikâr ve sebebi istifhâmında sâlik-i menhec-i ibtidâr iken tabîb-i hâssa-yı zât-ı kerâmet-simât-ı pâdişâhîleri olan izzetlü efendi dâ'ileri bugün kapuyı teşrîf idüp vücûd-ı

hümâyûn-ı mülûkânelerinde birkaç gün akdemce ba‘zı ârızacıklar hâdis olduğın iş‘âr ve zuhûrı dahi Lillâhi’l-hamd ve’l-mennihi tamâm-ı sıhhat u âfiyet-i şâhanelerine bâdî vü bâ‘is kılındığını ihbâr u istibşâr itmekle derhâl cebîn-i rıkkıyyet-vaz‘-ı bârgâh-ı Melik-i müte‘âl olunup müceb-i nizâm-ı âlem ve sebep-i kıvâm-ı râhat-ı benî Âdem olan vücûd-ı vehb-âlûd-ı husrevânîleri ânen-fe-ân[en] übbehet-nişân ve yevmen-fe-yevmen safâ vü sürûra iktirân ile Süleymân-mekân olmak da‘avâtına kıyâm u ikdâm eylemişimdir. Fi’l-hakîka böyle evâ’il-i bahâr-ı huçeste-âsârda kuvâ-yı nâmiye cünbiş ü harekete ibtidâr eyledigine binâ’en tebeddül-i evsâf-ı âb u hevâ ve tahavvül-i etvâr-ı anâsır-ı sıklet-intimâ ile nüfûs-ı zekiyye ve zevât-ı kudsiyyede ba‘zı mertebe girîve-gîr-i mekmen-i hafâ bulunan mevâdd-ı ecnebiyye kuvvet-i isti‘dâd tabî‘at-ı âliye ve himmet-i istimdâd-ı meleke-i mütelâliye ile mesâmmât-ı münâsibeden hâric-i bedene def‘ ve o güne mu‘âlecât-ı ma‘neviyye ile a‘râz-ı zâhire-i cesediyye külliyyen ref‘ olunmak şifâ-hâne-i gaybiyyeden münba‘is edviye-i lâ-reybiyye [oldığı] min-kıbelü’l-hekîmü’l-mutlak başka dürlü tedbîr mukarrer ü muhakkak olmağla dârû-yı inâyet-hûy-ı ezeliiden böyle tedbîr-i celî vuku‘ı nefis-i nâtika-i mevhibet-bârikalarının kemâl-i mertebe kuvvet ü miknet ve mebde-i feyyâz-ı ezele tamâm intisâba delîl-i bâhirü’l-hikmet olduğu ke’s-şems fî vasatu’n-nehâr vâzih u âşikâr olmuşdur ber vech-i muharrer birkaç gündür deycûr-ı gumûmda [45b] âb-ı hayât-ı sürûr ararken müşârünileyh efendi dâ‘îleri Hızır-veş zuhûr ve bu kulların tebşîr-i tâm ile mazhar-ı etemm-i hubûr eyledikleri yine eltâf-ı behiyye-i bende-nevâzî ve a‘tâf-ı pâdişâhiyye-i inâyet-perdâzîlerinden neş‘et iden ve hâssaten çâker-i ni‘am-perverleri hakkında nümâyân olan iltifât-ı bî-gayât-ı mülûkâneleri eseri olmakdan nâşî edâ-yı şükründe her bir ser-i mûyım ber-zebân-ı dürûd-gû olup ve kemâl-i neşât ü inbisâtndan kâh turup ve kâh oturup da‘avât-ı zât-ı kerâmet-simâtları icrâsına kıyâm-ender-kıyâm birle bu güne ârıza-i hayriyyet-encâmda vâcibe-i sıdk-ı ubûdiyyet olduğu vechile ber-mûcib-i defter ba‘zı eşyâ-yı nâçîzâne takdîm ü ihdâsına dahi hezâr şerm ü iftikar ile ictisâr ü ibtidâr olundığı ma‘lûm-ı füyûzât-ı mersûm-ı cihân-dârîleri buyuruldukda emr ve fermân ve îfâ-yı levâzım şükûh ü şân

[46a] BOŞ

[46b] Mu‘teberân-ı kübrâ-yı ma‘zûlünden bir zât tarafından taşra vüzerâsından bir zâta

Zât-ı adîmü'l-misâl kerîmü'l-hısâllerine cüz-i mâhiyetim olan hulûs ve husûsîn-i kâmilem mebhasında bast-ı mukaddemât ve ityân-ı beyyinâta muhtaç degilim. Şâm-ı şerîfe me'mûriyyet-i âliyyeleri vuku'undan evvel iki kereistirhâm ve istişfâfi mutazammın ma'rûzât-ı hakirâne takdîmine mübâderet olunmuş ise de birisinin îsâli müyesser olamamak itizârıyla girü gelüp digerinin dahi cevâb-ı âlîsiyle müşerref olamadım. Ancak çâkerleri hakkında kasr-ı himmet-i âliyyelerine mahmûl olamayup mücerred eleddü'l-hısâm ve eşeddü'l-li'âm olan kahbe-i rüzgâr ve Yezîd-i bed-girdârın şerâret-i şer ü habâsetinden ihtirâz hikmetine mebnî olduğunu teyakkun eyledigimden hüsn-i zann-ı bendegâneme ednâ mertebe bir hâle ü kesel ârız olmayarak kemâkân merkez-i ubûdiyyetde sâbit ü ka'im ve du'â-yı devâm-ı ömr ü devletlerine müdâvim ü mülâzım iken zikr olunan me'mûriyyet-i seniyyeleri mesmû'-ı çâkerânem oldukda Dersa'âdet ve dâ'ire-i devletde hiçbir yâr u yâverim kalmayup henüz bî-kes ü bî-çâre olduğımı te'emmül ile dehân-ı hayretim lâl ve hatta tebrik-nâme-i âcizâne takdîmine dahi bî-mecâl ve galebe-i endûh u ducretle muztaribü'l-bâl ve'l-hâl olduğım günlerde Muharremü'l-harâmın yigirmi yedisi tarihiyle tafaddulen ve tekerrümen bir kıt'a kerem-nâme-i veliyyü'n-ni'amîleri Hâce Ohanis kulları tarafından memhûren ve sâlimen şeref-resân-ı vürûd olup ledü'l-fekk ve'l-mütâla'a metn-i metninde hakk-ı çâkerîde zuhûr iden şedâ'id-i rüzgârdan gâyetle dil-fikâr oldukları beyânına dâ'ir zebûr-ı sutûr olan envâ'-ı dil-nevâzlıklar ve gam-küsârlıklardan başka hâmiş-i âlî ve bi'l-i'tibâr bilâ-munzamenü'l-me'âlîsinde sahife-pîrâ-yı sünûh u sudûr buyurılan hatt-ı müşgîn-i nakt-ı veliyyü'n-ni'amîlerinin ibtidâ elfâz u ibârât-ı mekârim-iş'âratından ayn-ı ubûdiyyetim karîr ve ilmullâh ve şehdiye gözlerime sürerek nihâde-i ser-ibcâl ü tevkir [47a] oldukdan sonra mezâyâ-yı dil-nişîn ve ma'ânî-i güzîn-i merâhim-karîninde mûnderic olan sunûf-ı telattufât-ı aliyye ve ulûf-ı tercümân-ı seniyyeleri mânend-i gıdâ-yı rûhânî kalb ü kalıb-i çâkerâneme sârî ve bî-ihdiyâr dîde-i hicrân u iştiyâkımdan eşk-i hasret ve girye-i firkat ruhsâre-i şikeste-renk darâ'ata cârî olmuşdur. Fi'l-hakika ümîd-i varlığım vecihle sahâbet ü himmet-i kerîmâneleri dirîğ buyurulmamış olduğu şekk ü iştibâhdan vâreste ise de mücâzât-ı müstebân-ı bendegânem hılâline müsâdif olmasıyla adem-i te'sîri adem-i kâbiliyet ve isti'dâdımdan nâşî olduğımı bilürim ve her kande bulunsalar cümle bende ve

husûsâ çâker-i efgendeleri mir'ât-ı mellâ-yi kalb-i âlîlerinde muntabi' olduğına reyb ü gümânım yokdur. Hatb-ı cesîm-i me'mûriyyet-i devletlerinde du'â-yı âcizânem emr ve iş'âr buyurulması dahi kullarını taltîfen olup zât-ı bî-hemtâlarının hulûs-ı kalb ve pâkî-i nihâdlarına ve işbu me'mûriyyet-i âsafâneleri Haremeyn-i Muhteremeyn'e an-asl berkemâl olan incizâb u iştiyâk-ı âlîleri hasebiyle du'â-yı devletlerinin âsâr-ı isticâbı olduğına nazaran çâker-i nâcizleri gibi kühen-kârân-ı ümmetin du'âsına muhtâc-ı mün'akid-i çâkerânem olup şu kadar ki kalb-i hakirânem münkesir ve vücûd-ı bî-sûdum âlâm ve eskam ile gâyet müte'essir olduğundan yanıklık esnâsında devâm-ı ömr ü devlet ve kâffe-i hutûb-ı sûriyye ve ma'neviyyelerinde muvaffakiyet-i veliyyü'n-ni'amîleri da'avâtı vazîfe-i çâkerânem olmasıyla berâber harcırâhlarından bi'l-ifrâz taraf-ı dervîşâneme üç bin guruş ihsânıyla bunca meşâgil ve masârif-i zarûriyeleri arasında yine çâker-i kemînelerin bâd-ı düvel-i vîrânemi âbâd buyurarak kavlen ve fi'ilen merhamet ü mürüvvet-i kerîmânelerini icrâ buyurmuş olduklarından ve mümkün olsa on katını dirîğ buyurmayacaklarını sahîhan ü sarîhan bildigimden bir kat dahi da'avât-ı hayriye ve teşekkürât-ı aliyyelerine mecbûriyet ve me'mûriyyetim der-kâr olmağla hazret-i Hakk'dan [47b] tazarru' vü niyâz ile hâlisâne ve müstemendâne dilerim ki hemîşe vücûd-ı âlîlerine sıhhat ve ömr ü âfiyetlerine bereketler ihsân eyleyüp murâdât-ı dünyeviyye ve uhreviyyeleriyle alâ hüsnü'l-vücûh kâm-bîn ü kâm-kâr eyleye, âmîn bi hürmeti'n-nebiyyü'l-emîn.

İttihâz-ı fırsat-ı imkân ve ihtilâs-ı gaflet-i zamân husûliyle iltifât-nâme-i âlîlerinden mahrûm buyurmaları etemm-i niyâz ve makamât-ı mübâreke de hâtır-ı âlîlerine getürmeleri mütemennâ-ı sûz u güdâzım olmağla emr u fermân

[48a] Gönderilen mufassal ü meşrûh nevbet-nâmeniz(?) mütâla'a olunup sizce darlıktan bence te'essüfden gayrı bir ma'nâ verilemedi. Zîrâ ben me'mûr olalı daha kırk gün olur olmaz güyâ aylar seneler geçmiş ve evlâd u iyâl ve müte'allikâtımıza zâviyeler ve ma'âşlar yapılmış da size bakılmamış gibi bu derece sitemlere ve serzenişlere neden müstahak olduğumuz bilinmedi ve filân efendinin parasız pulsuz kurı bir kâğıdı ile mesrûriyeti neden bu kadar çok görüldü ve size münâsib olan âna mı yapıldı münfehim olamadı. Devlet-i Âliyye'ye dâhilen ve hâricen istilâ iden ve emr ü irâde benim ağzımdan çıkan sözdür deyu alenen söylemek derecesinde ikbâl ü istiklâli olan ve oğullarının

kayınvâlidesi ve kızının üzerlerine yaptığı îrâdâtından mâ‘adâ yalnız halâyıklarının ismine seksen kese akçe sehm yapıran ve hafisinden ve mücevherâtından ve eşyâ makulesinden hâriç olarak kırk yedi târihinden elli üçe kadar nakd akçe olarak on yedi bin kese akçe aldığı meydana çıkan âdem ile hâlâ ne olduğunu ve ne yapup ne yapacağını bilmeyen kırk günlük âdem müsâvî tutulmuş ve ânın kethüdâlığına altıncı yedinci sekizinci senelerinde yaptığı şeyleri sen bir ayda niçün yapmadın dinilmiş. Akıllar şaşacak acâyib ü garâibden, gülmekten gayrı bir şey bulunmadı.

Evvelâ ad kendünün akçe hazînenin olarak yaptığı tekyeler ve ma‘âşlar ile Evkâf-ı Hümâyûn Hazînesi’ni bitürüp elli bin guruş nakd mevcûdı kalmadığından artık bu ta‘mîrât ve ma‘âşların evvelâ kesdirilmesi emr ü fermân buyurulmuş ve ashâb-ı istid‘ânın gönli kırılmasun yollu Evkâf-ı Hümâyûn nâzırı efendiye havâle itdiğimiz arzuhâllerin sırası olmamağla battâlâda hıfzı lâzım gelür cevâbıyla Bâb-ı Âlî’de toplanılan arzuhâller onbeşe varmış iken şu tekyeyi yıkup yapın deyu teklîf itmek bana göre nasıl olur ve oradan olmaz ise ikiyüz kîse akçe borcu pek güzel gözime aldım. Me’mûriyyetimin kırkinci günü ve Kasım’a beş gün kala keresteler [ve] dülgerler ve dîvârcılar cem‘iyle tekyeyi ve Kulusın(?) Konağı’nı yıkup yapmağa başladığım gibi halk bana ne dir?

[48b] Ve ikiyüz kîselik binâ beşyüz kîse akçelik olmak havâdisini halkın lisânından kim aşur. Halk dahi şöyle tursun hâki-pây-i(?) hümâyûna hiç makulesinden olarak takdîm olan takaddüme-i nâçizânem için, “şimdi borcu vardır, sâyemde kazansun da virsün” deyu afv u ihsân buyurulduğunda mukarrebler, “efendim mahzûn olur kerem idüp kabûl buyurun deyu ricâ ile kabûl-i âlîye mazhar düşürmüşler iken şimdi benim ikiyüz kîse akçelik tekye yaptırmaklığıma şevket-me’âb efendimiz hazretleri ne buyururlar” disen ne cevab viririm.

Hû, şimdi ya bu dîvânelige cesâret ideyim. Necîb Efendi Kulusın timarhâneye koyacak kadar deli değil ki taraf-ı şer‘den vasî nasb itdirüp evini alayım, akıllı değil ki bazarlık ideyim. Evine yetmiş kîse akçeye müşteri var, deli satmıyor, ben ne yapayım deyüp tururken herîfin konağını ben nasıl alayım, nasıl yıkup tekye yapayım ve böyle teklîf-i mâlâ-yutâka ne diyeyim, hayretten başka bir şey bulamam. Böyle iken öteden berü yalnız semâhâne için istedigimiz mahalli bâri uydurmak(?), ya‘ni mülk olmak hasebiyle bir çâresi bulunmak üzere Hüsâm Efendi’ye ısmarladığım bana neden kabahat oluyor ve Cenâb-ı Hakk’ın emr itdigi elli vakit namaz için çokdur denilmek câ‘iz olmuşken tîz elden Kulusın Konağı’nı büsbütün almak çok olmaz mı denilmek niçün

hatâ oluyor da güce gidiyor. Hâlbuki, “kirâ ile eve çıkayım” didiniz, “pek eyü” didim. Ev bulunup da tutmadım mı? Satun alacak olduğınızda tek kırılmasun deyu muvâfakat itdim, siz rücû‘ itmediniz mi? Ve Kulusın evinin miiftâhını getürdüp virdim. Han gibi deyu siz terk itmediniz mi? Dahi “anahdar girüye göndereyim” didiniz, “bakalım ilerüde ne yaparız, varsun anahdar sizde tursun” dimedim mi? Ve nezir olarak ifâde ve i’tâ olunan bin ikiyüz guruşdan başka tasadduk için akçe istediniz mi? Ve Hacı Efendi ne isterse [49a] yapın deyu kethüdâma sipâriş itmedim mi? Ve Ohanis üç bin guruş borcunuz için sizi sıkıştırdım mı? Yohsa lâzımdır denilen üç bini ve câriye bahasını istediniz vermem mi dedim? Yâhud size şu kadar akçe muktezî olduğunu bana söylediniz de cevâb mı virdim? Ne oldu ki bu derece ma’yûb ve müttehem dârlık da’vâları meydâna çıkarılmak iktizâ itdi? Ve tatlılıkla ve muhabbetle görülecek iş bizi korkutmak ile görülmek tarafına sapılmak neden lâzım geldi? Siz, “ben şaşkın değilim” buyurdığınız gibi ben de hiçbir şey bilmem degilim. Pertev Paşa’nın yıkdığı evler ve yakdığı cânların ve Devlet-i İslâmiye ve Ümmet-i Merhûme’ye itdiği hasâret ü hıyânetin ve bana garaz u nefsâniyetini icrâ için şevket-i İslâmiyye’nin kesrini irtikâb u ihtiyârının ve tabi’at-ı vücûdda müstekreh olan mücâzât u mükâfâtın ve adâlet-i İlâhiyye ve âdet-i Rabbâniyyenin ve tabi’at-ı günyenin ve sâ’ir nice esbâb-ı sûriye vü ma’neviyenin hiç medhali yok mudur?

Vassâf içerüden çıkmadan Pertev’in ikbâli idbâra dönmeden ne aceb bizimle barışmağa ve himmete meyl olunmadı! Siz, bizim aleyhimizde, o dâ’ire sökündi ta’bîriyle mahvımıza muntazır olduğunuz zamânlarda ve bu hâinler onbeş ay peşimize düşüp telefimize yüridikleri ve nice tevhîdler ve esmâlar söylediği ve benim de haklarında ağzıma geleni söylediğim esnâlarda Cenâb-ı Hakk bu abd-i âcizini hıfz ile veliyyi-ni’metimiz şevket-me’âb efendimiz hazretlerine söz te’sîr itmediği âlemin ma’lûmı olmağla bu demek olur ki nazar-ı pâdişâhî ve eser-i tecellî-i ilâhî benden zâ’il olmayup reym-i hikmet ve adâletini izhâr idecekmiş, itdi. Ve sizin dahi cân ve gönülden teveccüh ve himmetiniz vâkı’â oldu. Merâm ikrâr ve i’tirâf ise kerâren ve merâren itdik ve evlâd u ıyâlimize de bildirdik ve ba’zı ahabbâbımıza da söyledik. Şimdi birkaç bin guruş için me’mûriyyetimizden kırk gün geçer geçmez bu mertebe başımıza kakmak ke’ennehü bir adama bir lokma virüp daha boğazından mi’desine inmeden parmağını gözine sokmak gibi lâıyksız mu’amelelere ve uzun uzun şikâyet ve da’vâlara ne zarûret his itdi? Behiyyede benim bulmamı kendi ve neş’eti hayriyyeye bedel verdiniz niçün alınmadı? Hâzır tarafeynde hulûs u muhabbet ve hüsn-i zan ve hüsn-i i’tikad hâsıl iken bu kadar

gavâ'il ve meşâgilin arasında [49b] zihnimi bulandırıp bu sözleri bana söyletirmege mûcib ve muktezî ne oldu? Hele siz böyle şeyleri yazmağı istemişsiniz, lâkin yazan çelebi de, “Tur bakalım azîz, konmadan göçülmez ve birden bire bu münâsib olmaz, o sizin elinizi öpüyor, varın kendine söylersiniz söyleyin, lâkin ben anın eşigini öpüyorum, benim kalemime yakışmaz. Ve husûsa seri‘an cevabını gönderin, bazı merâmımız üzere hareket itmeyecek iseniz çâresine bakalım gibi lakırdı edebe düşmez ve kendisi çekerse de hasebü’z-zahîr üzerinde bulunan rûtbe-i pâdişâhînin hafîd-i inkâr olunmaz ve tecelli-i ism-i Mazallahî hîn-i tecelliyâtında zilleti kabul etmez nafiye yerede ve sırf bilâ-muceb beyninizde soğukluk olmasun” dimeyib de siz ne buyurdunuz ise ânı yazmış ve dirâyet ve irfânına doğrusu âferin.

Hâsılı azîzim, siz muhabbetde dâ'im, ben de hizmetde ka'im! Lâkin seni ben nasb ittim bilür misin, şöyle itmedin azl ideyim mi, böyle itmedin değışdireyim mi gibi abur cubur maddelerle iki güne bir başumuza kakup turulacak ve bu mu‘âmele iş güç olacak ise tahammül ider turırım disem yalan söylemiş oluram. Ne yapalım, el-hükmi'l-lillâh.

[50a] BOŞ

[50b-58a] MACUN TERKİPLERİ

[58b-83b] BOŞ

[84a] Telhîsler ve takrîrler mecmû‘ası

Nüsha: Dört

Satır 25 (13121)

Cilt: Yeşil atlas, kenarı baldırı havî ciltlik

[84b-86a] BOŞ

[86b] Hünkâr İskeleyi'ne ve andan Tokat'a biniş-i hümayûn vuku'ında takrîr

Şevketlü efendim,

Cenâb-ı letâfet-efzâ-yı sevâhil-i deryâ celle şanehu ve te'âlâ, dürr-şâhvâr-ı sade-
f-i saltanat ü tâc-dârî ve gevher-i şebçirâğ-ı kân-ı fütüvvet ve kâm-kârî olan mübârek⁴⁷⁹
vücûd-ı mekârim-nümûd-ı hilâfet-penâhîlerin ilâ-âhirü'd-devrân-ı pertev-pâş-ı bâlâ-yı
serîr-i sa'âdet-masîr-i bahtiyârî eyleyüp eşi'a-ı leme'ât-ı ma'delet ü dâdları mânende-i
âfîtâb zevâyâ-yı âfâkı tenvîr ve revâyah-i fâyiha-ı adl ü nasfetleri meşâm-ı âsâyış-enâm-ı
çâr-cihet gün ü mekânı ta'tîr eyleye, âmîn bi-hürmetü'n-nûr-ı fahrü'l-mürselîn bi-
inâyetillâhi'l-meliki'l-mennân.

Letâfet-i hevâ mânend-i gül-sûrî güşâde vü handân olup istişâm-ı anber-i
şemîm-i nesîm-i sabâ ve seyr ü temâşâ-yı çemen-zâr-ı sevâhil-i deryâ bâ'is-i teşhîz-i tab'-
ı hümayûn-ı nezâket-intimâları olmakdan nâşî işbu rûz-ı sa'îd-i safâ-nüvîdde biniş-i
hümayûn-ı safâ-makrûna meyl ü rağbet buyurıldığı zîb-i sâmi'a-ı çâker-i ni'am-ı
perverleri olmağla donanmış bir re's bârgîr-i sabâ-mesîr takdîmine ictisâr olundu. İmrâr-ı
nîm-nigâh-ı şefkat-iktinâh-ı cihân-dârîleriyle ser-iftihâr-ı abd-ı bî-mikdârları kane-i
simâk ve kubbe-i eflâka muvâzî vü mümâss buyurulmak bâbında emr u fermân

[87a] Boş

[87b] Taraf-ı hümayûndan at geldikte yazılan telhîs

Şevketlü efendim,

Hakk Sübhânehü ve te'âlâ hazretleri, eşheb-i süvâr-ı arsa-ı saltanat ü cihân-bânî
ve yekke-tâz-ı mizmâr-ı⁴⁸⁰ devlet ü kâm-rânî olan mübârek zât-ı kerrübî-simât-ı
hudâvendigârîlerin zeyn-i kerâmet-temkîn-i devlet ü ikbâlde müstedâm-ı gül-gûn-ı
gerdûnî zîr-rân-ı azamet ü iclâllerinde râm eylemekle kâffe-i bendegân-ı sadâkat-irtisâm
ve hâssaten bu abd-i müstehâmların râkib-i semend-i hoş-hirâm-ı kâm u merâm eyleye,
âmîn.

Şevketlü efendim,

⁴⁷⁹ “Mübârek” kelimesi metne kırmızı hatla eklenmiştir.

⁴⁸⁰ Der-kenâr: “Meydân, ya'ni at segirdecek yer ve at oynadacak yer, ince bellü at ki Fârisî'de esb-i telrîk-miyân dirlir”.

Mazhar oldığım envâ‘ avâtıf-ı husrevâne ve esnâf-ı avâtıf-ı mülûkânelerinden binde birinin şükriini edâda kemâl-i acz ü kusûrum bedîhü’z-zuhûr iken bu def‘a dahi lutfen ve keremen hakkımda mezîd-i inâyet-i pâdişâhîleri lâyıf ü erzânî buyurılıp mükemmel donanmış bir re’s rahş-ı meserret bahş ihsân ü i‘tâsıyla çâker-i ni‘am-perverleri hâkden ref‘ ü â‘lâ ve ser-iftihâr ü i‘tibârım mevâzî-i kubbe-i hâdra buyurulmağla inân-ı sa‘âdet-nişân ve rikâb-ı rif‘at-ıktirânı leb-i edeb-i ta‘zîm ü tekrîm ile takbîl ü telsîm ve vezâ‘if-i ubûdiyyet-i kemâ-yenbagî takdîm olunduktan sonra kemâl-i hubûr u iftihâr ve nihâyet-i sūrûr u istibşâr ile sūvâr ve fezâ-yı sıdk-ı ubûdiyyetde icâle-i zebân-ı darâ‘at ü iftikar olunarak hulûs-ı bâl ile devâm-ı ömr ü devlet-i pâdişâhîleri da‘vâtına iştigâl olunmuşdur. Cenâb-ı kâm-bahş-ı enâm mâye-i emn ü e emân olan mübârek vücûd-ı hümâyûnların serîr-i şevket-masîr-i cihân-bânîlerinde gâyet ve şevket ü azamet ile dâ‘im ü ber-karâr zıll-i zalîl-i re’fet ve atıfet-i şâhânelerin mefârik-i alemiyân ve be-tahsîs farak-ı çâker-i şâkir[88a]ü’l-ihsânlarında sâbit ü pâydâr eyleye, âmîn. Bâki emr u fermân

[88b-90b] BOŞ

[91a] **Top dökümünde yazılan telhîs**

Cenâb-ı hudâvend-i nusret-bahşâ-yı kâffe-i müslimîn azze ismühü hazretleri, bâ‘is-i takviyet-i dîn-i mübîn ve sebep-i âsâyiş-i cümle-i muvahhidîn olan mübârek vücûd-ı müstelzimü’l-cûd-ı şâhânelerin alâ merrü’l-leyâli ve’l-eyyâm serîr-i şevket-masîr-i şehriyârîde müstakırr ü müstedâm ve mukarenet-i inâyet-i celîle-i Samedâniyyesiyle ber-devâm eyleyüp sadâ-yı şükûh ü şevket ve top-ı ra‘d-âşub-ı fevz ü nusretlerin dehşet-endâz-ı mesâmi‘-i düşman-ı dîn ü zebâne-efgen-i kulûb-ı kasiye-i müşrikîn eyleye, âmîn.

Şevketlü efendim,

Ma‘rûz-ı atabe-i ulyâ-yı gerdûn-i‘tilâ-yı şâhâneleri kılındığı üzere defterdâr efendi kulları nezâretiyle bugün Tophâne-i Âmirelerinde sefer-i hümâyûn takımından olmak üzere tertîb olundığı vechile bir nevbet firunda beş kıt‘ası on birer vıkiyye ve üç kıt‘ası yedişer vıkiyye gülle atar mecmû‘ı sekiz kıt‘a top bi-avnehu te‘âlâ dökülüp itmâm u tekmiîl olundığı ma‘lûm-ı mekârim-mersûm-ı husrevâneleri buyuruldukda emr u fermân

Fıkra

sadâ-yı ra'd-âsâ-yı satvet ü şevketlerin hirâs-efgen-i kulûb-ı â'dâ-yı li'âm ve fetîle-fürûz-ı dâğ-ber-dâğ-ı sîne-i düşman-ı bed-fercâm eyleye

Fıkra

velvele-i satvet-i pür-heybet ve avâze-i fevz ü nusretlerin hemîşe tanîn-endâz-ı mesâmi'-i düşman-ı dîn ve mânende-i fetîle-i top-ı ra'd-aşûb-ı zebâne-efgen-i kulûb-ı kasiye-i müşrikîn eyleye, âmîn.

[91b] BOŞ

[92a] Hâssa korular mahsûli tesliminde yazılır

Buyuruldu

Şeref-sudûr bulan hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn mücebince kanûn üzere sipâhilik tevcîh olunmak

Arz-ı bende-i bî-mikdâr oldur ki,

Bin yüz senesine ...⁴⁸¹ mahsûb olmak üzere hâssa korular mahsûlünden mu'tâd-ı kadîm ve seneyn-i sâbika üzere ceyb-i hümâyûn için tahsîl ve be-her sene nev-rûz-ı firûzda rikâb-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnlarına arz u teslim olunagelen akçeden fermân-ı âlî ile Âsitâne-i Sa'âdet'de olan mîrî otlak anbarının hedm olan divârları ta'mîrine ve Edirne'de Istabl-ı Âmireleri ahûrlarının ta'mîr ü termîmi için ...⁴⁸² akçe masraf olup bâki kalan ...⁴⁸³ akçesi mutâd olan hediyyesi dahi defterile ma'an hâlâ rikâb-ı hümâyûnlarına irsâl olup ve be-her sene nev-rûzda rikâb-ı hümâyûnlarına korular malları teslim olundukda Istabl-ı Âmire huddâmı kulları emekdârlarından olan iki nefer kulları ber-murâd olunagelmekle işbu sene-i mübârekde dahi mu'tâd-ı kadîm üzere ol iki nefer kullarına sipâhilik ihsân buyurmaları için mîr-ahûr-ı evvel ağa kulları i'lâm ider ol bâbda emr u fermân

⁴⁸¹ Bu kısım metinde boş bırakılmıştır.

⁴⁸² Bu kısım metinde boş bırakılmıştır.

⁴⁸³ Bu kısım metinde boş bırakılmıştır.

[92b-95b] BOŞ

[96a] **Sandal-ı hümâyûn ve filika-i meymenet-makrûn deryâya ilka olundukda telhîs**

Cenâb-ı Rabbü'l-izzet, zînet-bahş-ı serîr-i saltanat ve revnak-efzâ-yı erîke-i ma' delet olan zat-ı melekü's-sıfât-ı mülûkânelerin hemîşe vikaye-i Samedâniyyesinde mahfûz u masûn ve esbâb-ı şevket ü mehâbetlerin gün-be-gün mütezâyid ü efzûn idüp safâ-yı hâtır ve ikbâl-i mütetâbi' ü mütekâsir ile serîr-i şevket-masîr-i cihân-dârîlerinde mede'd-dehr dâ'im ü ka'im eyleye, âmîn.

Şevketlü efendim,

Bugün semâhatlu şeyhü'l-islâm efendi dâ'îleriyle ma'an Tersâne-i Âmirelerine varılıp devâm-ı ömr ü devlet-i şehriyârî ve kıvâm-ı fer⁴⁸⁴ ü şevket-i şehen-şâhîleri da'vâtı takdîm ü edâ ve zât-ı huçeste-sıfât-ı mülûkânelerine mahsûs inşâ olunan sandal-ı hümâyûn ve filika-i behcet-makrûnları bir ân-ı meymenet-iktirânda⁴⁸⁵ du'â vü senâ ile deryâya ilka zehb-i kurbân ile merâsim-i saltanat-ı celâlet-intimâları icrâ olunup izhâr-ı şâd-mânî vü sürûr ve inşâsı hizmetinde bulunan kulları alâ merâtibihim mesrûr kılınup cümlesinden şevketlü kerâmetlü mehâbetlü kudretlü veliyy-ni'metim efendim için isticlâb-ı du'â-yı hayra mübâderet olunmuştur.

Cenâb-ı Kadîr-i bî-çûn mübârek ü meymûn ve devlet ü ikbâl ve sa'âdet ü iclâl ile rükûb-ı hümâyûnları vuku' buldukça bâ'is-i güşâyış-i tab'-ı hümâyûn-ı safâ-meşhûn ve nice nice cidd ü cedîdine rükûb ile evkât ü sâ'âtlerin inşirâh ü inbisâta makrûn eyleye, âmîn. Bâki emr u fermân

Bu dahi telhîs-i diger

Cenâb-ı hudâvend-i bî-çûn, revnak-bahşâ-yı sandalî-i hilâfet-i kübra ve zînet-efzâ-yı filika-i devlet ü saltanat-ı uzmâ olan mübârek vücûd-ı kerrûbî-hisâl-ı husrevâne ve zât-ı deryâ-nevâl-i mülûkânelerin dîhîm-i celâlet-vesîm-i pâdişâhânelinde ebed-

⁴⁸⁴ Metinde, sehven, "ferr" şeklindedir.

⁴⁸⁵ Metinde, sehven, "iftirânda" şeklindedir.

makrûn ve reşehât-ı bihâr-ı eltâf-ı veliyyü'n-ni' amâneleriyle âmme-i bendegân-ı sadâkat-nişân ve hâssaten bu abd-i [96b] şâkirü'l-ihsânları mesrûr ü memnûn eyleye, âmîn.

Şevketlü efendim,

Bu def'a müceddeden tertîb ve inşâlarına irâde-i hümâyûn-ı mülûkâneleri te'alluk iden sandal-ı hümâyûn ve filika-i meyâmîn-meşhûnları piyâdeleriyle resîde-i sâhil-i itmâm ve pîrâye-i mersâ-yı ihtitâm olmalarıyla bu rûz-ı meyâmin-efrûzda deryâya ilka olunmalarıçün fazîletlü semâhatlü şeyhü'l-islâm efendi hazretleri du'âcılarıyla ma'an ibtidâ kayık-hâne-i hümâyûnlarına varılıp vâcibe-i zimmet-i âlemiyân olan tezâyüd-i şân ü şevket ü devlet ve terâdüf-i esbâb-ı fer ü miknet ü übbetleri da'vâtına ibtidâr hilâlinde istihrâc olunan sa'd sâ'atde pâ-yı lücce-peymâ-yı sandal-ı hümâyûnlarına rû-yı deryâ cebhe-sâ ve ba'dehu yine müşârün-ileyh efendi du'âcılarıyla bi'l-ma'iyye Tersâne-i Âmirelerine varılıp ba'de'd-du'â derhâl sâ'at-i sa'd-ı mezkûrda filika-i hümâyûnları dahi pîrâye-i yemm-i hadrâ kılunup mevzi'în-i mezkûrînde zebh-i karâbîn ve bezl-i sile u sadakat olundığından başka hizmet-i inşâları şerefîyle müşerref olan kullarına hâl ü şânlarına göre avâtıf-ı aliyye-i mülûkânelerinden kürkler ve hil'âtlar ve atıyyeler iksâ vü ihsânyla mesrûr ve şâd-âb ve zât-ı kerrûbî-simât-ı mülûkâneleriçün cümleden da'vât-ı hayriyye isticlâb kılınmıştır.

Cenâb-ı Rabb-i vedûd vücûd-ı mekârim-nümûd-ı zıllullâhîlerin sefine-i azamet defîne-i devlet ü saltanatlarında dâ'ima şurta-i tevfiyat-ı Samedâniyyesine makrûn ve bu sandal ve filika-i hümâyûnlarını zât-ı huçeste-simât-ı pâdişâhânelerine mes'ûd idüp ba'de-zîn bunlar emsâli sad-hezâr ceyyid ü cedîdlerine sâye-endâz-ı meyâmin ü ikbâl olmalarıyla cümle kulların mesrûrül-bâl ve mes'ûdü'l-hâl eyleye, âmîn bi-hürmetü's-seyyidü'l-mürselîn, bâki emr ü fermân şevketlü kerâmetlü mehâbetlü kudretlü veliyyü-ni'metim efendim pâdişâhım hazretlerindedir.

[97a] Sandal-ı hümâyûn deryâya ilka olundukda istîzânı müş'ir yazılan takrîr

Müceddeden inşâları irâde-i mülûkâne buyurılan sandal-ı ikbâl-nümûn ile filika-i hümâyûnları Hamdülillâhi'l-müte'âl resîde-i mersâ-yı hüsn-i hitâm olup nüzûl-ı şeref-lüzûmlarına bir münâsib ü sa'd sâ'at ihtiyârı müneccimbaşî efendi dâ'ilerinden istifsâr olundukda işbu mâh-ı zilka'deü's-şerîfenin üçüncü isneyn günü sâ'atin akrebi üç sâ'at on

beş dakikadan dörde varınca leb-i deryâya ilka ve nüzûlleriçün münâsib ü sa'îd vakit olduğunu müş'ir efendi-i mûmâ-ileyhin gönderdiği pusulası merfû'-ı atebe-i ulyâ-yı husrevânîleri kılınmıştır. Yevm-i merkumda semâhatlü şeyhü'l-islâm efendi dâ'ileriyle çâker-i müstedîmleri kayikhâne ve Tersâne-i Âmirelerinde bulunup bi'l-yümn ve'l-ikbâl ikisinin dahi deryâya nüzûlleriine ibtidâr olunacağı ma'lûm-ı hümâyûnları buyuruldukda emr ü fermân

[97b-103a] BOŞ

[103b] Nemçe ilçisi dîvân-ı âlfide nâme ve hedâyasını teslim eyledikte telhîs

Şevketlü efendim

Cenâb-ı şükûh-bahş-ı selâtîn-i cihân celle şânühü, şems-i münîr-i âsmân-ı devlet ve neyyir-i hayyir-i burc-ı saltanat ü übbehet olan mübârek zât-ı kerrûbî-simât-ı pâdişâhânelerin hem-vâre pertev-pâş-ı dîvân-hâne-i azamet ü ikbâl ve revnak-bahş-ı erîke-i şevket ü iclâl idüp südde-i mekârim-idde-i şâhânelerin mâliş-gâh-ı cibâh ekâsire-i zamân ve bûse-câ-yı kayâsıra-i asr u avân eyleye, âmîn.

Şevketlü efendim

Devlet-i Aliyye-i dâ'imü'l-karârlarıyla Nemçe Devleti beyninde olan esâs-ı muvâlâtın te'kîd ü istihkâmı ve tüccâr ü züvvârînin temşiyet-i mehâmmı için Âsitâne-i sa'âdet-âşiyânelerinde meks ü ikâmet eylemek üzere cedîden gelen Nemçe ilçisi getirdiği nâme ve hedâyasını mübârek rikâb-ı şevket-nisâb-ı hıdîv-ânelerine teslim eylemek için bugün dîvân-ı bülend-unvân-ı şâhânelerine gelmekle İnşâallâhu te'âlâ ba'de'd-dîvân ilçisi mûmâ-ileyhin pâye-i mefâhir-vâye-i husrevânîlerine cebîn-i sâye-i ubûdiyyet ve pîş-gâh-ı gerdûn-iştibâh-ı mülûkânelerine müsûl ile kesb-i iftihâr eylesine müsâ'ade-i aliyye-i tâc-dârîleri buyurılır ise “izn-i hümâyûnum olmuştur” deyu işbu telhîs-i çâkerânem bâlâsı mübârek hatt-ı şerîf-i inâyet-redîf-i şâhâneleri ile tevşîh ü tezyîn buyurulmak bâbında emr ü fermân

[104a-116b] BOŞ

[117a] **Takrîr**

Emr ü fermân-ı hümâyûnları üzere yarınki Pazartesi günü ricâl-i menâsıb kullarından hâcegân-ı dîvân-ı hümâyûn ve ağayân kullarının tevcîh ü ibkaları hil'atları ilbâs olunmak üzere olmağın hâlâ tevki'î paşa bendelerine dahi nişâncılık için ibka kürki ilbâsı iktizâ itmekle müşârün-ileyh kulları dahi yarınki gün kapuya davet ve mu'tâd üzere kürk ilbâsına müsâ'ade-i aliyye-i mülûkâneleri erzânî buyurılır ise

Takrîr

Mübârek atebe-i ulyâ-yı mülûkânelerine arz ve istîzân olunduğı üzere ricâl-i menâsıb-ı devlet-i aliyyelerinden hâcegân-ı dîvân-ı hümâyûn ve ağayân kullarının ibka ve tevcîhlerini hâvî tertîb olunan bir kıt'a defter ma'rûz-ı huzûr-ı lâmi'ü'n-nûr-ı husrevânîleri kılınmıştır. Manzûr-ı hümâyûnları buyuruldukda “mûcebince tevcîh ü ibkalarına izn-i hümâyûnum olmuştur” deyu defter-i merkumun bâlâsı mübârek hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn-ı mülûkâneleriyle tezyîn buyurılır ise

Takrîr

Edirne bostâncıbaşısı ağa kullarının mu'tâd üzere şitâ'ıyyesi gelüp rikâb-ı hümâyûn-ı husrevânelerine teslîm olundukda merkum kullarının bostâncıbaşılığı ibka buyurulması mu'tâd olmakdan nâşî bu def'a ağa-yı mûmâ-ileyh kulları tarafından ber-vech-i mu'tâd şitâ'ıyye vürûd ve rikâb-ı hümâyûn-ı mülûkânelerine teslîm olunmağın ber-vech-i mu'tâd ağa-yı mûmâ-ileyh kullarının ibkası emri tahrîr ve tesyîr olunmasına müsâ'ade-i aliyye-i cihân-dârîleri erzânî buyurılır ise

Takrîr

Hamdülillâhi'l-melikü'l-vehhâb pîrâye-bahş-ı mehd-i şühûd olan [117b] devletlü Sultân Selîm hazretlerinin kudûm-i meyâmin-lüzûmlariçün kaç gün donanma vü şehri-âyînine irâde-i celîle-i şâhâneleri ta'alluk ider ise buyurdular tahrîriyle yeniçeri ağası ve sâ'ir zâbitâna ifâde ve tenbîh ve sâbıkda oldığı vech üzere nisâ tâ'ifesi donanma eyyâmında esvâk ve mahallât aralarında çıkmamak üzere men' olunmaları fermân-ı hümâyûnları buyurulur ise emr ü fermân

Takrîr-i ıyd-ı adhâ

İşbu şehri-Zilhicceü'ş-şerîfenin gurresi bi-hasebü'r-rü'yet Salı gününden tescîl olunmak hasebiyle ıyd-ı şerîf-i adhâ mâh-ı merkumun onuncı hamîs günü olmak iktizâ eylediğini müş'ir İstanbul kadısı efendi dâ'îlerinin i'lâmı atebe-i ulyâya irsâl olunmuşdur. Bi-mennihi te'âlâ mâh-ı merkumun beşinci cum'a-irtesi günü kanûn-ı kadîm ve tavr-ı müstedîm üzere mu'âyedeye dahi mübâşeret olunacağı ma'lûm-ı hümâyûnları buyuruldukda emr ü fermân

Mevlid-i şerîf takrîri

İşbu mâh-ı Rebi'ü'l-evvelin gurresi yevm-i hamîsden zabt olunmak hasebiyle sultân-ı enbiyâ Muhammedü'l-Mustafa aleyh-i efdâlü't-tehâyâ hazretlerinin vilâdet-i hümâyûnları şehri-şerîf-i mezkûrun on ikinci Pazar-irtesi gecesi olmak iktizâ eylediğine binâ'en leyle-i mezbûrede ber-mu'tâd-ı kadîm minârât-ı cevâmi'-i şerîfe îkad-ı kanâdîl ile tezyîn buyurulması husûsunı hâvî İstanbul kadısı efendi dâ'îlerinin nezd-i çâkerîye gönderdiği bir kıt'a i'lâmları atebe-i ulyâya irsâl olundu. Bi-mennihi te'âlâ kırâ'at-ı mevlid-i şerîf leyle-i mezkûrenin ferdâsı Pazar-irtesi günü olmak iktizâ eylediği ma'lûm-ı hümâyûnları buyuruldukda emr ü fermân

[118a] Ramazân-ı şerîf takrîri

İşbu bin yüz yetmiş beş senesi Şa‘bânü’l-mu‘azzamı gurre-i Recebü’l-müreccebin yigirmi dokuzuncu Çehâr-şenbih günü bâde’l-gurûb semâda illet olduğu hâlde rü’yet ve şer‘en sâbit ve mücebince gurre-i garrâ-yı Şa‘bânü’l-mu‘azzam Penc-şenbih gününden tescîl olunduğunu hâvî İstanbul kadısı efendi dâ‘îlerinin nezd-i çâkerîye gönderdiği i‘lâmları atebe-i ulyâya irsâl olundu, **bi-mennihi te‘âlâ işbu Cum‘a-irtesi gicesi minârât-ı cevâmi‘-i şerîfe ikad-ı kanâdîl ile tezyîn olunmak iktizâ eylediği** ma‘lûm hümâyûnları buyuruldukda emr ü fermân

Takrîr

Bi-mennihi te‘âlâ işbu Ramazân-ı şerîfde saray-ı hümâyûn-ı husrevânelerinde mu‘tâd üzere tadrîse ta‘yîn olunan efendiler dâ‘îlerinin ism ü tertîblerini mübeyyen bir kıt‘a defterini semâhatlü fazîletlü şeyhü’l-islâm efendi hazretleri dâ‘îleri kapuya irsâl eylemekle merfû‘-ı atebe-i ulyâ-yı mülûkâneleri kılındı, manzûr-ı hümâyûnları buyuruldukda

Kayık inşâsına mübâşeret olundukda takrîr

Mübârek atebe-i ulyâ-yı gerdûn-ı‘ttılâ-yı mülûkânelerine arz u istîzân olduğu üzere bu def‘a Tersâne-i Âmirelerinde müceddeden binâ vü inşâ olunacak kalyonların bi’l-cümle ricâl-i tersâne ile bugün kurulacak mahâlline varılıp ibtidâ râtibe-i uhde-i âlemiyân olan devâm-ı ömr ü devlet-i şâhâne ve kıvâm-ı fer⁴⁸⁶ ü şevket-i şehen-şâhâneleri dâ‘vatına yek-zebân-ı mübâderet ve istihrâc olunan sa‘d ü mübârek sâ‘at duhûl eylediği ânda irâka-ı dimâ-ı karâbîn, akabinde kalyon-ı mezkûrun esâs fevz-i istinâs i‘tibâr olunan bodoslaması kaldırılıp binâ vü inşâsına mübâderet ve defter-i teşrifât muktezâsı üzere **[118b]** hademe-i tersâne ve mi‘mârân ve sâ‘ire hil‘atlar ilbâs olunup herkes hizmet-i

⁴⁸⁶ Metinde, sehven, “ferr” şeklindedir.

lâzımelerinde kemâl-i sadâkat ile gayret ü kıyâm üzere olmaları tavsiye vü tenbîh olunduktan sonra avdet olunduğı ma'lûm-ı hümâyûnları buyuruldukda emr ü fermân

Donanma-yı hümâyûn hareketi vuku'unda yazılan takrîr

Bi-tevfikullâhu te'âlâ işbu Şevvâlü'l-mükerremmin onbirinci İsneyn günü sâ'atin akrebi on iki buçuğa geldikde donanma-yı hümâyûn-ı zafer-makrûnun yerlerinden hareket ve alây-ı behcet-peymâlarıyla Beşiktaş piş-gâhına sevk ü tesyâre mübâşeret olunması münâsib ve mübârek ü sa'd vakt-i muhtâr olduğın müneccimbaşı efendi dâ'îleri istihrâc eyleyüp pusulasın[1] göndermekle firistâde-i atebe-i ulyâ-yı mülûkâneleri kılınmışdır. Manzûr-ı hümâyûnları buyuruldukda yevm-i mezbûrda donanma-yı hümâyûn-ı nusret-nümûn alâyını seyr ü temâşâ için Yalı kasr-ı hümâyûnuna bi'd-devlet ve'l-iclâl sâye-endâz-ı teşrîf ü ikbâlleri ne vakte ihâle buyurulmak münâsib ise emr ü fermân

Donanma takrîri

Donanma-yı hümâyûnlarının yarınki Pazar-irtesi günü sâ'at on iki buçukda yerinden hareket eylemesi ihtiyâr olunmakdan nâşî müneccimbaşı efendi dâ'îlerinin pusulası bundan akdem merfû'-ı atebe-i ulyâ-yı mülûkâneleri kılınmışdır. Bi-mennihi te'âlâ vakt-i mezbûrda baştarde-yi hümâyûnları yerinden hareket ve beri tarafa teveccüh ü azîmet eylemesi tenbîh olunduğından gayri çâkerleri saat on ikide semâhatlü şeyhü'l-islâm efendi hazretleri dâ'îleri [ile] ma'an Yalı kasr-ı hümâyûnlarına varılmak tasmîm olunduğı ma'lûm husrevâneleri buyuruldukda sâ'at birde devlet ü ikbâl ile hareket-i hümâyûn buyurılıp kasr-ı merkum mukaddem übbehet-i tev'em-i mülûkâneleriyle reşk-i firdevs-i berîn buyurılır ise emr ü fermân

[119a-121a] BOŞ

[121b] Kefereye müte'allik olan takrîât

Her sene bu vakitlerde nasârâ devletlerinin Galata'da vaki' Beg-oğlu'nda olan ilçileri gicelerde nevbet ile birisinin hânesine gelüp âyînleri üzere ba'zı sâz ile sohbet cem'iyyeti eylemek âdet-i kadîmeleri olup an-âsl me'zûn olduklarına binâ'en her sene istîzâna muhtâc olan mevâddan olmamağla dün gice mu'tâd-ı kadîmeleri üzere Venedik ilçisinin hânesinde ilçiler sohbet cem'iyyeti edüp bu gice dahi Felemenk ilçisinin hânesinde sohbetleri olduğı[nı] dîvân-ı hümâyûn tercümânı haber virmekle şamâta itmeyüp âyînleri[ni] edeb üzere icrâ eylemeleri tenbîh olunduğı ma'lûm-ı hümâyûnları buyuruldukda emr ü fermân

Bu dahi takrîr

Françe ilçisi kapuya bir takrîrcik gönderüp mazmûnunda kralının oğlı vilâdetini mukaddemâ Dersa'âdet'e ifâde itmekle şimdi ve de'b ü âdetleri üzere vilâdet şenligi vakti geldi deyü işbu gelecek Pazar-irtesi günü Beg-oğlu'nda vaki' ancak kendüsünün sâkin olduğı hânesinin kapusunda ve içerüsünde ba'zı kanâdil ta'lîki ile üç gün ziyâfet itmek üzere istîzân eylemiş, takrîri firistâde-i nezd-i âlîleri kılınmışdır. Bunların öteden berü âdetleri idügi ma'lûm-ı âlî buyuruldukda bir feyz-i vakitte mübârek atebe-i ulyâdan istîzân buyurulmak vâ-beste-i hüsn-i himmetleridir

Bu dahi takrîr-i diğer

Gelecek Pazar günü efrenc tâ'ifesinin beyzâ-yı sürh ta'bîr eyledikleri [122a] paskalyaları olup Cum'a-irtesi veya Pazar gicelerinde sabâha karîb yedlerinde bir şem' ile Galata'da vaki' efrenc kilisesini devr eylemeleri mu'tâdları olmağla sâbıkı üzere ber-vech-i muharrer icrâ-yı âyîn-i bâtıla eylemelerini istîzân zımında Françe ilçisinin kapuya gönderdiği takrîri merfû'-ı atebe-i ulyâ-yı mülûkâneleri kılınmışdır. Bu makule âyînleri icrâsına müsâ'ade olunageldiği ma'lûm-ı hümâyûnları buyuruldukda emr ü fermân

Bu dahi takrîr-i diger

İşbu gelecek Cum‘a-irtesi günü Françe pâdişâhlarından indlerinde mu‘teber San Luiz ismiyle müsemmâ birinin vilâdeti günü olup ve hâlâ Françe pâdişâhı dahi ol isimde olduğundan ol gün yortı ve şenlik itmek mu‘tâdları olmağla yevm mezbûrda ber-vech-i mu‘tâd sâbıkı üzere Âsitâne-i Sa‘âdet limânında mevcûd Françe sefâinleri üç nevbet top şenligi eylemek üzere Françe ilçisi kapuya bir kıt‘a takrîr göndermekle takrîri merfû‘-ı atebe-i ulyâ-yı mülûkâneleri kılındı, manzûr-ı hümâyûnları buyuruldukda emr ü fermân

[122b-126b] BOŞ

[127a] Devletlü inâyetlü âtîfetlü re‘fetlü veliyyü’n-ni‘am celledlehüm(?) efendim sultânım hazretlerinin müşerref-i eşi‘a-i mecd ü ikbâl ve matla‘-ı ehile-yi sa‘d ü iclâl olan kenâre-i asitân-ı felek-unvânları hem-vâre bûse-gâh-ı şifâh-ı ashâb-ı mecd ü sa‘âdet ve halka-i bâb-ı gerdûn-intisâbları ale‘d-devâm tavk-ı gerdûn-ı erbâb-ı câh u menzilet olup mede‘d-dehr devha-i felek-sâ-yı teveccüh ü evzâneleri mufârık-ı bendegân-ı sadâkat-nişânlarına sâye-güster ve pertev-i âfitâb-ı hüsn-i nazar-ı hıdîv-âneleri zerrât-ı ahvâl-i bendegân-ı sadâkat-iştîmâllerine müfîz-i envâr-ı zîb ü fer olmak da‘vâtı ser-levha-i menşûr-i ubûdiyyet idüğü beyânıyla ma‘rûz-ı abd-i hulûs-ı mefrûzları budur ki,

Benim hazretleri bâb-ı devlet-nisâblarına olan kâdim ubûdiyyet ve hulûs-ı serîretim muktezâsınca leyl ü nehâr hizmet-i du‘â ve ubûdiyyetlerine sarf-ı iktidâr üzere iken lutfen ve keremen irsâl buyurılan fermân-ı nâme-i sâmiyeleri bir hîn-i behcet-rehinde râhe-pirâ-yı vusûl olup mutazammın olduğu nevâziş ü iltifât-ı hıdîv-âneleri vesîle-i mahzûziyet ve bâ‘is-i terakki-i vezâ‘if-i ubûdiyyetim olduğundan mâ‘adâ hâcegân-ı dîvân-ı hümâyûndan sâbıkâ hizmet-i kitâbet-i dîvân-ı bülend-unvânlarıyla hâ‘iz-i şeref ü iftihâr olan Hıfzî es-Seyyid Mehmed Efendi bendelerinin hasbe‘t-tarîk bir mansıb ile be-kâm olması emrinde vâkı‘ olan emr ü işâret-i veliyyü’n-ni‘amânelerine imtisâlen mumâ-ileyh bendelerinin is‘âf-ı merâmına ez-dil ü cân sarf-ı tâb ü tüvân olunup bu def‘a vâkı‘ olan tevcihâtda kesret-i tezâhüm-i erbâb-ı tarîk hasebiyle mâ-fevki mümkün olmadığından himem-i hazret-i evliyâ-yı ni‘amî ile Burusa [127b] mukata‘acılığı ile be-kâm kılındığı ve bi-mennihi te‘âlâ bundan sonra hal vuku‘unda dahi â‘lâsıyla kâm-revâ olması husûsuna vüs‘-i âcizânem mebzûl kılınmak mukarrer idigi inhâsı vesîle-i arz-ı

ubûdiyyetim olmuşdur. İnşâallâhu te‘âlâ ledü’ş-şerîfü’l-vusûl ber-vech-i muharrer keyfiyyet muhât-ı ilm-i âfleri buyuruldukda abd-i hâlisü’l-fuâdları ba‘de-zîn dahi mübârek zamîr-i mekârim-semîr-i veliyyü’n-ni‘amânelerinden ib‘âd buyurulmayup ahyânen bâ‘is-i fahr u mübâhâtım olup kerem-nâme-i sâmiyeleriyle hâ‘iz-i nisâb-ı hubûr u meserrât buyurulmak babında emr ü fermân

[128a] BOŞ

[128b] ŞİİR

[129a] BOŞ

[129b] **Vezîr-i mükerrerrem izzetlü rif‘atlı kapudan paşa hazretleri, izzetlü yeniçeri ağası, cebecibaşı ağa, topcibaşı ağa, Galata voyvodası ağaya
İzzetlü bostâncıbaşı ağa**

Iyd-ı şerîf-i behcet-redîf eyyâmında esvâk u mahallât ve cevâmi‘-i şerîfe havlılarında dolâb ve beşik ihdâsı memnû‘âtdan olmağla kemâ-fi’s-sâbık men‘ olunması ve bâ-husûs ümmü’l-habâ’is olan hamr ve arak makulesi müskirâtın dahi külliyyen ref‘i mühim ü muktezî olmağla imdi zabt u rabtı uhde-i ihtimâmınıza müfevvez olan⁴⁸⁷ mahallerde vakı‘ cevâmi‘-i şerîfe havlılarında dolâb ve beşik misüllü lu‘bet ve bâzî ihdâsına vechen min-el-vücûh ruhsat ü müsâ‘adeden mücânebet ve ümmü’l-habâ’is olan hamr ve arak makulesi müskirâtın men‘ ü ref‘ için bi’l-cümle mey-gede ve koltukları sedd ü bend ve ashâbına ale’l-vechü’t-tehdîd tenbîh-i ekîd eyleyesiz deyu

⁴⁸⁷ Der-kenâr: “Kasımpaşa ve Piyâlepaşa’da vâkı‘”.

İstanbul kadısı fazîletlü efendi, Üsküdar kadısı fazîletlü efendi, Galata kadısı fazîletlü efendi, hâslar nâibi efendi

Iyd-ı şerîf-i meserret-redîf eyyâmında nisâ tâ'ifesinin meyân-ı esvâk u bâzâr ve mahallât aralarında geşt ü güzârları bâ-fermân-ı âlî memnû'âtdan olmağla imdi mahallât imâmırları şer'e da'vet ve İnşâallâhu te'âlâ işbu ıyd-ı şerîf-i fitrın ibtidâsı gününden hitâmı hengâmına dek nisâ tâ'ifesi esvâk u bâzâra çıkmayup ve mahallât aralarında gezmeyüp büyütlarında karâr itdirilmek, şöyleki ıyd-ı şerîf eyyâmında mugayir-i fermân-ı âlî harekete cesâret ve esvâk ve mahallât aralarında geşt ü güzârı olur ise ibreten li'l-gayr cezâ-yı mâ-yelikı icrâ kılınacağı muhakkak oldığın herkes mahalleleri ahâlilerine ale'l-vechü't-tehdîd ifâde vü ifhâma mübâderet eylemeleriçün cümlesine [130a] mazmûn-ı emr-i âlîyi bir hoşça tefhîm ü işâ'at eyleyesiz deyu

İzzetlü yeniçeri ağası, cebeci-başı ağa, topcı-başı, Galata voyvodası İzzetlü bostâncıbaşı ağa

Ehl-i zimmet Rum ve Ermeni tâ'ifesinin bed-nâmları eyyâmı takarrüp itmekle tâ'ifeteyn-i merkumeteyn bed-nâmları eyyâmında elbise-i mahsûsa ve hey'etlerin tebdîl ü tagyîr eylemek ve esvâk ve mahallât aralarında ve emâkin-i sâ'irede mezâmîr ile geşt ü güzâr eylemeyüp tavr-ı edeb ve resm-i ra'iyetden hâric harekâtdan mübâ'adet eylemeleriçün kemâfî's-sâbık tenbîh-i ekîd ü tehdîd olunmaları mühimm ü muktezî olmağla imdi zabt u rabtı uhdenize muhavvel olan⁴⁸⁸ Üsküdar ve Beşiktaş ve İstavroz ve Hisarlar etrâflarında vâki' emâkin-i sâ'irede olan ustalara tefhîm ve Ermeni ve Rum tâ'ifelerini bed-nâmları eyyâmında esvâk ve mahallât aralarında mezâmîr ile geşt ü güzâr itdurmeyüp resm-i ra'iyetden hâric harekâta cesâret ve elbise-i mahsûsalarını tagyîr idenleri ahz ve haklarında lâzım gelen icrâ kılınmak üzere huzûra ihzârlarına mübâderet ve kefere tâ'ifesine hâric-i surda ve kal'a kapularında gül suyu gibi fi'il-i mezmûmı irtikâb iden kimesneleri dahi zecr ü zabt u rabt emrine i'tinâ vü dikkat eyleyesiz deyu

⁴⁸⁸ Der-kenâr: "mahallerde vâki' zâbitâna tefhîm".

[130b-131a] BOŞ

[131b] **İstanbul ve Üsküdar ve Galata ve Haslar nâibi efendilere**

Hamdülillâhi te‘âlâ işbu mâh-ı Rebi‘ü’l-âhirin on dördüncü gicesi sâ‘at sekizde iken şevketlü, kerâmetlü, mehâbetlü, kudretlü veliyy-ni‘metimiz efendimiz pâdişâh-ı âlem-penâh hazretlerinin sulb-i pâk-i tâb-nâklarından bir şehzâde-i civân-baht zuhûr ü nümûd ve zîver-i mihr-i vücûd ve isimleri Sultân Selîm vaz‘ ve kudûm-i meymenet-lüzûmlariçün yedi gün ve yedi gice donanma ve şeh-r-âyîne izn ü ruhsat-ı hazret-i cihân-dârî erzânî buyurıldığı mübeşşir-i⁴⁸⁹ müş‘ir ü muhbir hatt-ı hümâyûn-ı meserret-nümûn şeref-bahş-ı vürûd olmağla⁴⁹⁰ imdi Bezzâzistan-ı Atîk ve Cedîd ve Sarachâne ve Yağlıkçılar ve Haffâf ve sâ‘ir esnâfin kethüdâlarını getürdüp sâbıkda olduğu vech üzere herkes dükkânlarını tezyîn ve leyâlîde dahi karâr ve izhâr-ı asâr-ı şâd-mânîye ibtidâr eylemelerini cümleye tenbîh ü ifhâmdan sonra⁴⁹¹ derhâl mahallât imâmımlarını dahi da‘vet⁴⁹² ve nisvân tâ‘ifesinin donanma eyyâmında miyân-ı esvâk u bâzârda geşt ü güzârları bâ-emr-i hümâyûn memnû‘ olmağla donanma hitâmına dek bir ferdi zinhâr ve zinhâr kapularından taşra çıkmayup büyütlarında karâr itdirilmek, şöyleki hilâf-ı fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i cihân-bânî harekete cesâret ve esvâk u bâzâra çıkdıkları müşâhede olunursa derhâl ahz ve cezâ-yı mâ-yelıkları icrâ kılınacağı muhakkak olduğunu herkes mahallesine gereği gibi ifâde ü işâ‘at ve tahzîr ü tehdîd eylemeleriçün cümlesine muhkem tenbîh ü te’kîde mübâderet eyleyesiz

[132a] BOŞ

[132b] **Buyuruldu sûreti**

Kapudan paşa vekîli ve Tersâne-i Âmire emîni izzetlü efendi

Mısır tarafından be-her sene vürûdı mu‘tâd olan ırsâliyye hazînesinin bi-mennihi te‘âlâ yarınki İsneyn günü Üsküdar’a dâhil olmak üzere olduğunu müş‘ir hazîne serdârı beg

⁴⁸⁹ Kelime, metne sonradan kırmızı hatla eklenmiştir.

⁴⁹⁰ Der-kenâr: “imdi Üsküdar’da vâki‘ esnâf kethüdâlarını getürdüb”.

⁴⁹¹ Der-kenâr: “derhâl Üsküdar ve etrâfında vâki‘ mahallerin imâmımlarını dahi da‘vet”.

⁴⁹² Der-kenâr: “Galata ve Kasımpaşa ve Tophâne ve Beşiktaş ve etrâfda vâki‘ mahallât imâmımlarını dahi da‘vet”.

tarafından mektûb vürûd idüp yarın Üsküdar'a geldikleri sûretde İnşâallâhu te'âlâ Salı günü hazîne-i merkumenin İstanbul tarafına nakli iktizâ itmekle hazîne-i mezbûre ile mûmâ-ileyhi imrâr için mu'tâd üzere Tersâne-i Âmire'de mevcûd olan çekdirme sefînelerinden forsası ve cümle takımı mükemmel bir sefîne icâleten tehiyye ve vaktiyle Üsküdar iskelesine irsâl ve Salı günü seheri hazîne-i mezbûreyi eminen ve sâlimen beru tarafa imrâra ihtimâm olunmasını gereği gibi tenbih ü te'kîd eylesiz deyu

Buyuruldu

Ayasofya-i Kebîr ve sâ'ir selâtin-i a'zâm cevâmi'-i şerîfeleri kayyumbaşları,
Düvel-i nasârâ taraflarından Âsitâne-i Aliyye'ye varîd olan ilçilere Ayasofya-i Kebîr ve selâtin-i sâ'ire cevâmi'-i şerîfelerini ziyâret ile uluvv-i şân ve nezâhet-i İslâm'ı irâ'eye mesâğ-ı şer' olduğına binâ'en müsâ'ade olunagelmekle bu def'a dahi vârid olan Rusya Devleti ilçisi mu'tâd-ı kadîm üzere işbu Penc-şenbih günü cevâmi'-i şerîfe-i mezkûreleri ta'yîn olunan mihmandar ve yasakçı ma'iyetleriyle ziyârete geldiklerinde öteden berü ne vechile ziyâret olunagelmiş ise yine ol vechile ziyâretine mûmâna'at eylemeyesiz deyu

[133a-135a] BOŞ

[135b-136a] MACUN TERKÎBİ

[137b] BEYİTLER

[138a-138b] BOŞ

KAYNAKÇA

- Alikılıç, Dündar (2002). XVII. Yüzyıl Osmanlı Saray Teşrifatı ve Törenleri, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum
- Aydın, Y. Alperen (2011). *Sultanın kalyonları: Osmanlı donanmasının yelkenli savaş gemileri, 1701-1770*. Küre Yayınları.
- Aydüz, Salim (2011). Osmanlı Silahları, Silah Üretim Merkezleri ve Literatürü Tarihi. *Tarih Okulu Dergisi*, 2011(X), 1-37.
- Aykut, Ş.Nezih (2002). Osmanlı Sikkeleri. *Türkler*, (C, 10, 823-842) Yeni Türkiye Yayınları, Ankara
- Bayraktar, İbrahim. (1992). Bayram. *DİA*, (C. V, 259-261) Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul
- Bostan, İdris (1996). Gemi, *DİA*, (C.14,8-11) Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları
- Bostan, İdris (1999). XVI-XVII. Yüzyıllarda Osmanlı Tersâneleri ve Gemi İnşa Teknolojisi. *Osmanlı*, (C. VI, 612-620) Yeni Türkiye Yayınları, Ankara
- Demir, Uğur (2015). *Osmanlı Hizmetinde Bir Mühtedi, Humbaracı Ahmed Paşa*, Yeditepe Yayınları, İstanbul
- Eyice, Semavi (1995). Elçi Hanı, *DİA*, (C.11, 15-18), Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul
- Eruz, A.,Fulya (2008).Sahilsaray, *DİA*, (C. 35, 530-532) Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları,İstanbul
- Fodur, Pal (2001). Telhis, *DİA*, (C.40, 402-404) Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul
- Gümüş, Ş. Özdemir (2010). Osmanlı'da Gemilerin Denize İndirilmesi. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(1), 15-36.
- Gündüz, Şinasi (2007). Nevruz, *DİA*, (C.33, 60-6) Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul
- Gültekin, Hasan (2007), *Türk Edebiyatında İnşa:Tarihi-Gelişim-Kuram-Sözlük ve Metin*, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara

- Gültekin, Hasan (2015a). Koca Ragıp Paşa'dan Nadir Şah'ın Nedimi Mirza Zeki'ye Cevab-Name. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 38(2), 61-70.
- Gültekin, Hasan (2015b). Koca Râgıp Paşa Münşeât'ında Nâdir Şah ve Caferi Mezhebi Tartışmalarına Dair Mektuplar. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi*, (76), 55-78.
- İzgör, A. Zeki (2003). *Tahkik ve Tevfik: Osmanlı-İran diplomatik münasebetlerinde mezhep tartışmaları*. Kitabevi Yayınları
- Kafa, Ö.(2000), *Koca Ragıp Paşa(öl:1763) ve Azmi-zade Haleti'nin (öl:1631) Münşe'atları Üzerinde Mukayeseli Bir Sentaks İncelemesi*, Yüksek Lisans Tezi,Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne
- Karaca, Filiz (2007). Pişkeş, *DİA*, (C. 34, 294-296) Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul
- Karateke, Hakan T. (2004). *Padisahim çok yasa!* , Kitap Yayınevi Ltd..
- Koç, Bekir (1999). Osmanlı Devlet'indeki orman ve koruların tasarruf yöntemleri ve idarelerine ilişkin bir araştırma. *Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi OTAM*, 10(10), 139-158.
- Köse, Fatih (2012). Osmanlılarda nevrüziyye geleneklerine tarihsel açıdan bir bakış, *Ekev Akademi Dergisi*,93-101
- Köşe, Abdullah (1996).Hacamat, *DİA*, (C. 14, 422) Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları,İstanbul
- Kurtaran, Uğur (2012) *Sultan Birinci Mahmud ve Dönemi (1730-1754)*,Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Konya
- Kütükoğlu, Bekir (1988). Münşeât Mecmualarının Osmanlı Diplomatîği Bakımından Ehemmiyeti. *Tarih Boyunca Paleografya ve Diplomatik Semineri-Bildiriler*, 30.
- Kütükoğlu, Mübahat (1992). Buyruldu. *DİA*, (C.VI.,478-480) Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları,İstanbul
- Kütükoğlu, Mübahat (2013). *Osmanlı Belgelerinin Dili:(Diplomatik)*. TTK Yayınları.
- Kütükoğlu, Mübahat (2010).Tahrir. *DiA*, (C. 39,471-472) Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul

- Önal, Ahmet (2006).*18. Yüzyıla Ait Buyuruldu Mecmuası*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Önal, Ahmet (2015).Payitaht İstanbul'da Osmanlı Merasimleri, *Büyük İstanbul Tarihi*, 404-448
- Özcan, Abdulkadir (2003), Mahmud I, *DİA*, (C.27, 348-352) Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul
- Özcan, Abdulkadir, Uğur Yunus, Çakır Baki, İzgöer A.Zeki, (2013). *Raşid Mehmed Efendi-Çelebizade İsmail Asım Efendi,Tarih-i Raşid ve Zeyli II*, Klasik Yayınları
- Özdoğan, Yahya, & IŞIK, Nermin (2008). Geleneksel Türk Mutfağında Şerbet. Z.Dilek, M. Akbulut, M Arlı, Z.B.Özer,R.Gürses, B.K.Taşkın(Ed.) *Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi*,Korza Yayıncılık, Ankara,1059
- Özel, H.Abdulkadir (2014) *Koca Râgıb Mehmed Paşa'nın Münşe'ât ve Telhîsâtı (Değerlendirme-Metin)* Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisan Tezi, İstanbul
- Pamuk, Şevket(1999). *Osmanlı İmparatorluğu'nda Paranın Tarihi*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
- Sahillioğlu, Halil (1993) Darphane, *DİA*,(Cilt 8,501-505) Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul
- Sakaoğlu, Necdet(1973) Bayram Alayı, *DBİA*, (Cilt II,99-101) Kültür Bakanlığı Tarih Vakfı, İstanbul
- Sami, Şemseddin (2013).*Kamus-ı Türki*, Kapı Yayınları
- Sarıcaoğlu, Fikret (2007) Osman III, *DİA*, (Cilt 33,456) Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul
- Sezer, Hamiyet (2003). Osmanlı İmparatorluğu'nda Seyahat İzinleri 18.-19. Yüzyıl. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi*, 21(33), 105-124.
- Şahin, H.Hümevra (2001).*Bâbîâlî' de Uygulanan Teşrifat (1703-1839)*,Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul
- Şehsüvaroğlu, Haluk Y. (1961). Biniş, Binişi Hümayun. *İstanbul Ansiklopedisi*, 2798

- Taşçı, Selin (2017).*Osmanlı Devleti 'nde Top ve Top Teknolojisinin Gelişimi*, Bitirme Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Trabzon
- Tekin, Oğuz (2002).Başlangıçtan Türkiye Cumhuriyetine kadar Türk Devletlerinin Sikkeleri, *Türkler*,(C.5,413-422) Yeni Türkiye Yayınları, Ankara
- Tekin, Oğuz (2009).Sikke, *DİA*, (C.37,179-184) Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul
- Uzunçarşılı, İ. Hakkı (1988a). *Osmanlı Devleti 'nin Saray Teşkilâtı*,(Üçüncü Baskı), TTK Yayınları, Ankara
- Uzunçarşılı, İ. Hakkı (1988b). *Osmanlı Tarihi*, Cilt IV, Bölüm I, 4. Baskı,Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara *EK-1. Karadağ 'ın Katunska, Crnica, Lješenska ve Rijecka nahiyelerinin sınırları1.*
- Yılmaz, Fevzi (2014). Fatih Sultan Mehmet Dönemi Topları ve Değişen Üretim Paradigması. *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, (4), 219

ÖZGEÇMİŞ

1987 doğumlu olan Sevda YILDIZ, İstanbul'un Kartal ilçesinde doğdu. İlköğrenimini İsmet İnönü İlköğretim okulunda tamamladı. Ortaöğrenimini ise Maltepe Lisesinde bitirdi.2005-2009 yılları arasında Sakarya Üniversitesi Tarih Bölümünü bitirdi.2009-2010 yılları arasında Dumlupınar Üniversitesi Tarih Bölümü Tezsiz Yüksek Lisansı tamamladı.2011 yılında Ardahan-Göle ilçesinde Göle Anadolu Lisesinde Tarih Öğretmenliğine başladı. 2014 yılında Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Tarih Bölümü tezli yüksek lisans programına dâhil oldu. Bursa Kestel Kız Anadolu İmam Hatip Lisesinde görevine devam etmektedir.